

Úradný vestník

Európskej únie

C 175

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 52

28. júla 2009

Číslo oznamu

Obsah

Strana

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

449. plenárne zasadnutie v dňoch 3. a 4. decembra 2008

2009/C 175/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúce investície do jadrového priemyslu a ich úloha v rámci energetickej politiky EÚ“	1
2009/C 175/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prístup k vysokorýchlostnému pripojeniu na internet pre všetkých: úvahy o rozsahu univerzálnej služby v oblasti elektronických komunikácií“	8
2009/C 175/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Účinné riadenie obnovenej Lisabonskej stratégie“	13
2009/C 175/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárska demokracia na vnútornom trhu“	20
2009/C 175/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Proaktívny prístup k právu: ďalší krok k lepšej právnej úprave na úrovni EÚ“	26
2009/C 175/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Problematika odpadu z elektrických a elektronických zariadení v EÚ“	34
2009/C 175/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Spoločný postup na úrovni EÚ v záujme posilnenia občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach s osobitným dôrazom na nové členské štáty“	37
2009/C 175/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálne dôsledky vývoja vzťahu dopravy a energetiky“	43

SK

Cena: 22 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

Číslo oznamu	Obsah (pokračovanie)	Strana
2009/C 175/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky letecký priemysel: súčasná situácia a vyhliadky do budúcnosti“	50
2009/C 175/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vývoj veľkých maloobchodných podnikov a jeho dôsledky pre dodávateľov a spotrebiteľov“	57
2009/C 175/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Priemyselné zmeny, územný rozvoj a zodpovednosť podnikov“	63

III Návrhy právnych aktov

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

449. plenárne zasadnutie v dňoch 3. a 4. decembra 2008

2009/C 175/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Účinný výkon rozsudkov v Európskej únii: Transparentnosť aktív dlžníka“	73
2009/C 175/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 98/26/ES o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch a zúčtovacích systémoch cenných papierov a smernica 2002/47/ES o dohodách o finančných zárukách, pokiaľ ide o prepojené systémy a úverové pohľadávky“	78
2009/C 175/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Lepšia kariéra a viac mobility: Európske partnerstvo pre výskumných pracovníkov“	81
2009/C 175/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení rozhodnutie Rady 2001/470/ES o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci [...]“	84
2009/C 175/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšenie energetickej účinnosti prostredníctvom informačných a komunikačných technológií“	87
2009/C 175/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Rozvoj internetu Akčný plán zavádzania verzie 6 internetového protokolu (IPv6) v Európe“	92
2009/C 175/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 219/2007 o založení spoločného podniku na vývoj novej generácie európskeho systému riadenia letovej prevádzky (SESAR)“	97

(Pokračovanie na vnútornej strane zadného listu)

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

449. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 3. A 4. DECEMBRA 2008

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúce investície do jadrového priemyslu a ich úloha v rámci energetickej politiky EÚ“

(2009/C 175/01)

Európska komisia sa listom z 27. mája 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Budúce investície do jadrového priemyslu a ich úloha v rámci energetickej politiky EÚ“

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 10. novembra 2008. Spravodajcom bol pán IOZIA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 4. decembra 2008 prijal 122 hlasmi za, pričom 15 členovia hlasovali proti a 16 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Pripomienky a odporúčania

1.1 Trvá približne desať rokov, vrátane administratívnych postupov a výstavby, kým jadrová elektráreň začne vyrábať elektrinu. Investičné náklady sa v prípade inštalovaného výkonu vo výške 1 000 MWe resp. 1 600 MWe môžu pohybovať od 2 do 4,5 miliardy EUR. Je nevyhnutné zaručiť stabilný legislatívny rámec zohľadňujúci obdobie, ktoré uplynie medzi poskytnutím investícií a začiatkom obchodovania s energiou. Rozhodnutie využívať jadrovú energiu ako aj príslušná legislatíva by mali mať podporu veľkej väčšiny občanov a politických kruhov.

1.2 Na základe súčasných plánov by mala byť do roku 2030 približne polovica jadrových elektrární odstavená. EHSV pokladá za nevyhnutné prijať prísne opatrenia, ktoré by zaručili primerané finančné prostriedky na vyradenie elektrární z prevádzky v súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“, pri súčasnej záruke vysokej úrovne ochrany pracovníkov a občanov. Výbor plne podporuje návrhy Komisie v tejto súvislosti a žiada urýchlenú transformáciu odporúčania 2006/851/Euratom na smernicu týkajúcu sa zriadenia nezávislých orgánov poverených spravovaním fondov na odstavenie a demontáž jadrových zariadení.

EHSV:

1.3 Poukazuje na to, že hlavné prekážky tvoria politická nerozhodnosť a postupy udeľovania licencie, nedostatok transparentnosti a vyčerpávajúci, jasných a pravdivých informácií o skutočnom riziku, ako aj chýbajúce rozhodnutia o vytýpaní definitívnych a bezpečných lokalít na uskladňovanie odpadu.

Riziko je pre súkromných investorov privysoké a finančná kríza ešte viac sťažuje získavanie kapitálov na stredné resp. dlhé časové obdobie, ktoré sú potrebné pre jadrový priemysel. Ak sa vylúči štátna pomoc sektoru, financovanie by mohlo byť zvýhodnené stabilným regulačným rámcom bezpečným pre investorov, ako aj možnosťou uzatvárať dlhodobé dodávateľské zmluvy, ktoré by zaručili návratnosť investícií. Ťažkosti sprevádzajúce mierne zvýšenie prostriedkov Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu určených na financovanie (pôžičky Euratom) nenasvedčujú tomu, že by malo čoskoro dôjsť k radikálnym zmenám v politike Únie.

1.4 Je presvedčený, že je potrebné demokratické zapojenie občanov, ktorým sa musí zaručiť možnosť do hĺbky poznať riziká a výhody jadrovej energie, aby sa vedome zúčastňovali na rozhodnutiach, ktoré sa ich bezprostredne týkajú. EHSV sa stáva hovorcom tejto požiadavky a žiada Komisiu, aby upozornila členské štáty na potrebu spustenia kampane na zaručenie transparentnosti a poskytnutie faktov o potrebách Európy v energetickej oblasti, energetickej účinnosti a rôznych možnostiach, vrátane jadrovej energie.

1.5 Pod podmienkou striktného dodržania predpisov o bezpečnosti pokladá za súčasnosti riešenie predĺžiť životnosť elektrární za hospodársky odôvodnenú alternatívu, i keď sa tak príde o možnosť výrazne zvýšiť energetickú účinnosť (15 – 20 %).

1.6 Nazdáva sa, že by sa mali zvýhodniť investície do výskumu v oblasti bezpečnosti a ochrany pracovníkov a občanov, ako aj prostriedky vyčlenené na podporu programov vzdelávania, odbornej praxe a odborného rastu zameraných na trvalé udržiavanie vysokej úrovne odborných technických a technologických znalostí v priemysle tohto odvetvia a v národných regulačných a kontrolných orgánoch. Tieto investície by mali byť financované nielen z prostriedkov 7. rámcového programu Euratom, ale aj národných verejných programov.

1.7 Považuje rôzne systémy náhrad a zisťovania zodpovednosti v prípade havárií za nedostatočné a neopodstatnené. Požaduje ako prvý krok zjednotenie podmienok Parížskeho a Viedenského dohovoru, ktoré neobsahujú rovnaký uplatniteľný právny rámec a rovnaké opatrenia na kompenzáciu škôd súvisiacich s jadrovou energiou. Mala by sa prijať smernica v súlade s článkom 98 Zmluvy o Euratome týkajúcom sa poistných zmlúv na pokrytie rizika, ktorá by jasne a otvorene stanovila, že náklady v prípade havárií nesú v plnej miere prevádzkovatelia jadrových zariadení. Vzhľadom na charakter rizika by bolo potrebné presadiť rozdelenie rizika na európskych prevádzkovateľov v sektore podľa vzoru existujúcich prípadov.

1.8 Nazdáva sa, že európsky priemysel musí naplánovať značné investície do vzdelávania a odbornej prípravy, výskumu a vývoja, ktoré sú nevyhnutné pre budúcnosť tohto sektora v Európe, ak má byť schopný čeliť očakávanému prudkému zvýšeniu dopytu po nových elektrárnach. Percentuálny podiel elektriny vyrobenej z jadrovej energie nižší než 10 – 15 % celkovej ročnej výroby by nebolo veľmi zmysluplné, pretože po zohľadnení administratívnych nákladov a nakladania s odpadom je na dosiahnutie úspor z veľkovýroby nevyhnutný istý minimálny objem.

1.9 Uvedomuje si, že nie je schodné riešenie vytypovať jediné alebo viaceré spoločné európske lokality na uskladnenie odpadu, ako je to v prípade Spojených štátov, a vyzýva členské štáty, aby urýchlili postupy výberu definitívnych vnútroštátnych lokalít. Je potrebné stanoviť zosúladené bezpečnostné požiadavky, pre ktoré je žiaduca smernica na túto tému, o ktorú už požiadali Združenie západoeurópskych dozorných orgánov v oblasti jadrovej energetiky (WENRA) a Európsky parlament.

1.10 Nabáda Komisiu, aby podporovala programy v oblasti výskumu a vývoja, zamerané predovšetkým na jadrové zariadenia IV. generácie.

1.11 Ani v oblasti spracovania rádioaktívneho odpadu a ochrany pred ionizujúcim žiarením sa dostupné prostriedky na výskum nezdáajú byť primerané. EHSV vyzýva Komisiu, Radu a Parlament, aby pre 7. rámcový program Euratom vyčlenili ďalšie prostriedky a odporovali spoločné technologické iniciatívy so špecifickým zameraním, ako je to napríklad v prípade palivových článkov a liekov. EHSV okrem toho apeluje na členské štáty, aby v oblasti svojej pôsobnosti vyvinuli oveľa väčšie úsilie pri riešení týchto problémov. V júli 2008 Nuclear Decommissioning Authority (NDA) odhadol o 30 % vyšší objem verejných prostriedkov požadovaných na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky v porovnaní s rokom 2003. Odhad NDA predstavuje 73 miliárd britských

libier, čo zodpovedá 92 miliardám EUR, so stúpajúcou tendenciou ⁽¹⁾. Podľa spoločnosti EDF, ktorá má vysoký stupeň šandarizácie, sa tieto náklady pohybujú vo výške 15 – 20 % počiatočných stavebných nákladov.

1.12 Výbor sa domnieva, že existuje množstvo opatrení, ktoré by Únia a členské štáty mohli prijať na zmiernenie týchto neistôt.

- Na politickej scéne by sa mohli usilovať o dosiahnutie dlhodobého politického konsenzu v celom politickom spektre v otázke potenciálnej úlohy jadrovej energetiky v boji proti klimatickým zmenám.
- Na poli ekonomiky by mohli objasniť, aké požiadavky sa budú vzťahovať na vyradovanie zariadení z prevádzky a likvidáciu jadrového odpadu a aké finančné opatrenia by mali prevádzkovatelia prijať z hľadiska dlhodobých nákladov. Spolu s regulačnými orgánmi by mohli objasniť podmienky dodávky jadrovej energie do siete a taktiež aký typ dlhodobých zmlúv o dodávke bude prijateľný.
- V oblasti výskumu by mohla Únia a členské štáty naďalej podporovať výskum a vývoj jadrovej technológie III. a IV. generácie (vrátane fúzie), ktoré by boli účinnejšie a spĺňali by prísnejšie environmentálne a bezpečnostné normy ako súčasná generácia jadrových elektrární.
- V rámci územného plánovania by mohli urýchliť zdĺhavý proces určovania vhodných miest a následného vydávania povolení.
- Z finančného hľadiska by mohli európske finančné inštitúcie zmobilizovať zdroje poskytovania pôžičiek, ktoré by podnietili investorov k účasti na realizácii projektov v danej oblasti.

2. Financovanie sektora jadrovej energie

2.1 Dopyt po energii v Európe a objem odhadovaných nákladov

2.1.1 V nasledujúcich dvadsiatich rokoch bude musieť Európa investovať do náhrady súčasných elektrární okolo 800 až 1 000 miliárd EUR, nezávisle od používaného paliva. Pokiaľ ide o jadrové reaktory, odhaduje sa, že z celkového počtu 146 ich asi 50 až 70 bude musieť byť nahradených (čo predstavuje prípadné náklady vo výške od 100 do 200 miliárd EUR).

2.1.2 Náklady na predĺženie životnosti v súčasnosti prevádzkovaných jadrových elektrární dosahujú výšku približne 25 % ceny novej elektrárne, pričom tieto elektrárne môžu byť používané ešte ďalších 10 až 20 rokov. V jednej nedávnej štúdii ⁽²⁾ nie sú vyčíslené náklady jednotné a pohybujú sa od 80 po 500 EUR/kWe v závislosti od použitej technológie a vzťahujú sa na predĺženie životnosti o ďalších asi 10 rokov.

(1) House of Commons Committee of Public Accounts Nuclear Decommissioning Authority 38th Report of Session 2007 – 2008, UK.

(2) Österreichisches Ökologie-Institut, Viedeň, 2007.

2.1.3 Neistota, pokiaľ ide o budúce rozhodnutia v energetickej oblasti, a možnosť čerpať ďalší zisk z investícií vedie prevádzkovateľov k tomu, že radšej žiadajú o predĺženie obdobia využívania existujúcich zariadení, než aby investovali značné sumy do nových a účinnejších elektrární. Predĺženie aktívnej prevádzky pri zaručení aspoň rovnakej úrovne bezpečnosti je istotne v hospodárskom záujme ako aj v záujme ochrany klímy, ale nerieši problém dopytu po energii z dlhodobého hľadiska, len ho oddaľuje.

2.1.4 V prípade postupného znižovania výroby elektriny z jadrovej energie je potrebné nahradiť výrobu inými zdrojmi, ktoré by zaručovali rovnakú úroveň emisií a rovnaké základné zaťaženie. Ak sa nahradia odstavené elektrárne, vyžiada si to približne 100 až 200 miliárd EUR, ak sa zachová rovnaký podiel jadrovej energie vo výrobe, náklady dosiahnu 200 až 400 miliárd EUR, v závislosti od dopytu po elektrickej energii.

2.1.5 Náklady na novú jadrovú elektrárňu sa odhadujú na 2 až 4,5 miliárd EUR. EIB považuje rozvoj jadrovej energie z dlhodobého hľadiska za neistý a očakáva v EÚ jej drastické zníženie o 40 % v roku 2030 v porovnaní s rokom 2004. Prezident EIB potvrdil v nedávnej verejnej diskusii v EHSV tieto vyhladky. Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu (IAEA) očakáva zvýšenie kapacity elektriny vyrobenej z jadrovej energie v rovnakom období z 368 GW na 416 GW, a nárast o 13 % na celosvetovej úrovni, zatiaľ čo v Európe sa očakáva jej zníženie o 15 GW ⁽³⁾.

2.2 Klimatické zmeny, emisie CO₂ a jadrová energia

2.2.1 Na dosiahnutie cieľov Kjótskeho protokolu a ešte prísnejších cieľov, ktoré by mali byť stanovené v Kodani, by EÚ mala vyrábať 60 % elektrickej energie bez emisií CO₂. V súčasnosti približne 40 % CO₂ emisií Európskej únie pochádza z výroby energie. Úloha jadrovej energie by sa nemala prehliadať. Cieľ dosiahnuť podiel 20 % vyrobenej energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2020 by Komisia rada videla zvýšený na 30 % do roku 2030.

2.2.2 Dá sa očakávať zvýšenie emisií CO₂ súvisiace s výrobou a spracovaním uránu, najmä kvôli postupnému vyčerpávaniu prírodných minerálnych ložísk s najvyššou koncentráciou uránu a zvýšeniu objemu skleníkových plynov v dôsledku používania flóru a chlórú v procesoch prípravy fluoridu uránového a pri purifikácii zirkónia, ktoré tvorí povrch palivových tyčí, do ktorých sa vkladá obohatený urán.

2.2.3 Vplyv CO₂ vypusteného do ovzdušia v dôsledku výroby elektriny z jadrovej energie však naďalej zostáva veľmi malý a túto skutočnosť treba náležite zohľadniť.

2.2.4 Dopyt po elektrickej energii pre verejnú a individuálnu dopravu sa bude zvyšovať, ako aj požiadavky na výrobu vodíka, ktorého 95 % sa v súčasnosti získava z uhlíkovodíkov. Vodík prispieje k vyriešeniu problému uskladňovania elektriny, ak bude vyrábaný z palív s nízkou úrovňou emisií.

2.3 Ťažkosti jadrového priemyslu

2.3.1 Najväčší problém spočíva v neistote rámca administratívnych a legislatívnych predpisov. Postupy sú v každej krajine rôzne a v niektorých prípadoch môžu dvojnásobne až trojnásobne predĺžiť stavebné lehoty. Komisia odhaduje, že vo Fínsku je potrebných aspoň 10 rokov, ale kvôli problémom, ktoré sa vyskytli počas výstavby, sa pozastavili práce a očakáva sa, že dôjde k oneskoreniu najmenej o 18 mesiacov. Administratívne postupy sa spustili v roku 2000 a k zapojeniu do distribučnej siete určite nedôjde pred rokom 2011.

2.3.2 Investície do jadrovej energie sa vyznačujú obzvlášť vysokým podielom počiatočného kapitálu (okolo 60 % celkových investícií) a asi až o desať rokov neskôr začína predaj elektrickej energie. Na amortizáciu investovaného kapitálu a jeho finančných nákladov je potrebných približne 20 rokov. To poukazuje na význam dostatočne dlhého trvania prevádzky na dosiahnutie rentability tejto technológie.

2.3.3 Tieto investície majú veľmi dlhé trvanie: od začatia stavebných prác, cez prevádzku po dekontamináciu a demontáž môže uplynúť aj sto rokov. Je nevyhnutné, aby bola zaručená dlhodobá finančná stabilita prevádzkovateľov a dlhodobé záväzky štátov, pokiaľ ide o budúci vývoj jadrového sektora.

2.3.4 Financovanie jadrového sektora je viac než akékoľvek iné ovplyvňované politickými rozhodnutiami vlád jednotlivých štátov. Neistota vyplýva v prvom rade práve z potreby istého a stabilného legislatívneho rámca. Je nevyhnutne potrebná politika zapojenia a zvyšovania informovanosti občanov, ktorí by mali mať možnosť podieľať sa na rozhodnutiach na základe transparentných, vyčerpávajúcich, zrozumiteľných a pravdivých informácií. Len demokratickým postupom sa dá dospieť k uvedomenému rozhodnutiu, na ktorom spočíva budúci vývoj európskeho jadrového priemyslu.

2.3.5 Vysoký podiel finančných nákladov vedie k tomu, že je potrebné „predať“ všetku vyrobenú energiu, keďže jadrové zariadenia musia byť v prevádzke v základnom zaťažení a distribuovať vyrobenú energiu veľmi veľký počet hodín ročne. Vystáva problém v súvislosti s rentabilitou, ktorý by sa dal vyriešiť poskytnutím možnosti uzavrieť dlhodobé zmluvy ako v prípade vo Fínsku.

2.3.6 Ďalším zdrojom neistoty sú rozdiely v jednotlivých členských štátoch, pokiaľ ide o systémy náhrad a zisťovania zodpovednosti v prípade havárií. Mal by existovať jednotný európsky systém záruk na zlepšenie súčasných schém poistenia a poistného krytia, ktoré sú úplne nepostačujúce v prípade vážnej havárie. Zaťaženie a zodpovednosť musia znášať v plnej miere výrobcovia, ako v prípade akékoľvek inej činnosti. Vzhľadom na povahu rizika (obrovské náklady v prípade vážnej havárie a veľmi nízka pravdepodobnosť, že k nej dôjde) by sa mali podporovať formy spolupojistenia na základe vzájomnosti medzi jednotlivými výrobcami jadrovej energie.

⁽³⁾ Správa: DOE/EIA-0484(2008), jún 2008.

2.3.7 Verejná mienka. Z nedávneho prieskumu verejnej mienky ⁽⁴⁾ možno vybrať zmenu postoja k jadrovej energii: S výrazným pozitívnym hodnotením sa možno stretnúť najmä v krajinách, kde sa táto technológia používa, ale ešte stále v EÚ s 27 členmi ako celku prevláda – hoci len mierne – negatívny postoj (45 % oproti 44 %). Na nedostatok transparentnosti a potrebu jasných a vyčerpávajúcich informácií poukázalo aj Európske fórum.

2.4 Zdroje Spoločenstva

2.4.1 Zmluva o Euratome obsahuje v rámcovom programe Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu ustanovenia o špecifických finančných prostriedkoch pre výskum, rozvoj a demonštračné činnosti.

Prvý program (nepriame aktivity) sa zameriava na tieto oblasti:

- výskum jadrovej fúzie ⁽⁵⁾,
- jadrové štiepenie a ochrana pred žiarením.

Druhý program (priame aktivity) zahŕňa investície do týchto oblastí:

- fúzia (1 947 miliónov EUR, z ktorých najmenej 900 na aktivity súvisiace s projektom ITER),
- jadrové štiepenie a ochrana pred žiarením (287 miliónov EUR),
- opatrenia Spoločného výskumného centra v jadrovej oblasti (517 miliónov EUR).

2.4.2 Ďalším finančným nástrojom Spoločenstva je EIB, ktorá zaručila sektoru investície v celkovej hodnote presahujúcej 6 589 miliónov EUR vyčlenených na výstavbu elektrární ako aj na likvidáciu rádioaktívneho odpadu, ku ktorým treba prirátat 2 773 miliónov EUR, ktoré na tie isté účely poskytlo Euratom.

2.4.3 EIB v analýze investícií, po priaznivom stanovisku Komisie, zohľadňuje nielen získavanie značných finančných prostriedkov potrebných na výstavbu, ale i náklady na nakladanie s odpadom a odstavenie z prevádzky. Ale v internalizácii nákladov, ktorú ohlasuje EIB, nie sú zarátané ďalšie nepriame náklady, ako napríklad náklady na vonkajšiu ochranu elektrární bezpečnostnými zložkami, resp. dodatočné demolačné práce, ako napr. v prípade kumulačných hrádzí, ktoré sú na riekach vystavané na zabezpečenie stáleho prítoku vody do reaktorov aj počas období sucha.

2.4.4 Rôzne spôsoby vyčísl'ovania nákladov a požiadavka zarúčeného systému fondov vyčlenených *ad hoc* sú prehľadne opísané v oznámení Komisie na tému „Druhá správa o využívaní finančných zdrojov vyčlenených na odstavenie jadrových zariadení, vyhorého paliva a rádioaktívneho odpadu“ ⁽⁶⁾.

2.4.5 V tejto správe sa poukazuje aj na „nesprávne“ využívanie fondov vyčlenených na demontáž zariadení a nakladanie s odpadom v niektorých členských štátoch. V niektorých krajinách sú

tieto fondy financované z verejných prostriedkov často používané na iné účely. To výrazne narušuje hospodársku súťaž, pretože tieto náklady by mali byť internalizované podľa zásady „znečisťovateľ platí“.

2.4.6 Návrh Komisie z roku 2002 zlučiť rozhodnutia Rady 77/270/Euratom a 94/179/Euratom a zvýšiť úroveň financovania sa nestretol s jednomyselnou podporou Rady. Pôžičky Euratomu (dostupných je ešte 600 miliónov EUR), o ktoré možno požiadať až do výšky 20 % celkových investícií, nepostačujú na uspokojenie niektorých žiadostí, ktoré ešte neboli oficiálne podané, ale už sú predmetom predbežných rokovaní s Komisiou.

2.4.7 Fondy Euratomu a akcie EIB by však mali byť použité na podporu výskumu a aplikácií v záujme bezpečného a trvalo udržateľného vývoja jadrového priemyslu. Súčasné opatrenia sa zdajú byť neprimerané v pomere k zvyšujúcej sa potrebe finančných prostriedkov na zaručenie vysokej úrovne bezpečnosti a obmedzenie rizika na minimum. Tieto prostriedky by mali byť špecificky vyčlenené pre tie krajiny, ktoré preukážu existenciu verejných opatrení v oblasti spracovania rádioaktívneho odpadu.

2.5 Financovanie na úrovni jednotlivých štátov

2.5.1 Systém štátnej pomoci nezahŕňa možnosť financovania výstavby jadrových elektrární, zatiaľ čo sa zdá byť možné a žiaduce vyčleniť verejné prostriedky na posilnenie bezpečnostných opatrení, rozvoj a zavádzanie transparentných a všeobecne uznávaných postupov udeľovania licencií a výberu lokalít, ako aj na podporu programov v oblasti odbornej prípravy a odborného rastu. Nezávisle od skutočnosti, či sa vybudujú alebo nie nové jadrové elektrárne, bude nevyhnutné mať k dispozícii vysoko špecializovaných inžinierov a technických odborníkov, ktorí by priebežne zaručili bezpečnú prevádzku činných aj postupne odstavovaných elektrární.

2.5.2 Európsky priemysel je momentálne zapojený do výstavby štyroch reaktorov (2 v Bulharsku, 1 vo Fínsku a 1 vo Francúzsku). V súčasnosti sa dá sa len ťažko očakávať prudký rozvoj týchto výrobných kapacít, najmä v oblasti jadrového štiepenia. Britské združenie jadrového priemyslu NIA vo svojej nedávnej štúdii potvrdilo, že by mohlo podporovať nový jadrový program v rozsahu 70 – 80 %, s výnimkou kľúčových komponentov reaktora, ako tlakovej nádoby, turbogenerátorov a ďalších dôležitých súčastí ⁽⁷⁾. Najväčšou prekážkou rýchleho rozvoja tohto sektora je nedostatok technických odborníkov a inžinierov. Tento nedostatok sa pociťuje hlavne v členských štátoch, ktoré nemajú rozvinuté odvetvie jadrovej energetiky. Dá sa však tomu zabrániť, keďže inžinierske štúdium trvá v priemere päť rokov, zatiaľ čo od rozhodnutia vybudovať jadrový reaktor až po jeho skutočné spustenie zvyčajne prejde desať rokov.

2.5.3 Sú potrebné značné investície do oblasti technickej odbornej prípravy a vedeckého vzdelania. U mladých generácií sa neprebudil obzvlášť veľký záujem o štúdium jadrovej problematiky, s výnimkou členských štátov, kde je rozvinutý bohatý jadrový program, vytvárajúci skutočné pracovné príležitosti. V blízkej

⁽⁴⁾ Special Eurobarometer 297 Attitudes towards radioactive waste (jún 2008).

⁽⁵⁾ P. Vandenplas, G. H. Wolf 50 years of controlled nuclear fusion in the European Union, Europhysics News, 39, 21 (2008).

⁽⁶⁾ KOM(2007) 794 v konečnom znení z 12. decembra 2007.

⁽⁷⁾ NIA (Nuclear Industry Association. The UK capability to deliver a new nuclear build programme 2008 update).

budúcnosti budú potrební vedci, technici a inžinieri a odborníci v oblasti priemyselnej výstavby. Členské štáty, ktoré využívajú jadrové technológie a predovšetkým tie štáty, ktoré sa rozhodnú takého odvetvie rozvinúť, musia mať k dispozícii konzekventné špecifické investičné projekty v oblasti odbornej prípravy.

2.5.4 Fórum jadrovej energie zdôraznilo význam zosúladenia bezpečnostných požiadaviek. Dohovor o jadrovej bezpečnosti a bezpečnostné normy AIEA sú uznávané za základné referenčné parametre. Združenie západoeurópskych dozorných orgánov v oblasti jadrovej energetiky (WENRA) mieni uskutočniť program zosúladený medzi krajinami EÚ a Švajčiarskom do roku 2010. Na základe analýzy SWOT sa odporúča vypracovanie európskej smernice týkajúcej sa základných princípov v oblasti bezpečnosti jadrových zariadení.

3. Príležitosti

3.1 Problém využívania jadrovej energie a jej financovania treba dať do súvislosti s problémom klimatických zmien, ktorý nastolili emisie CO₂. Približne tretina výroby elektriny a 15 % energie spotrebovanej v EÚ pochádza z jadrovej energie s nízkymi emisiami CO₂. Aj po zohľadnení možnosti, že sa zvýši podiel energie vyrábanej z obnoviteľných zdrojov (ktoré predstavujú ďalší zdroj energie bez emisií CO₂, a preto treba túto možnosť – popri úspore energie – presadzovať s rozhodnosťou), zdá sa byť nesmierne problematické dosiahnuť zníženie emisií CO₂ v nasledujúcich desaťročiach bez zachovania objemu výroby jadrovej energie na súčasnej úrovni.

3.2 Jadrová energia je menej závislá od kolísania cien, keďže ceny uránu len v malej miere ovplyvňujú výšku celkových nákladov.

3.3 Diverzifikácia zdrojov energie vytvára väčšie príležitosti, najmä krajinám, ktoré sú výrazne závislé od dovozu.

3.4 Náklady na výrobu 1 kWh z jadrovej energie sú podľa údajov, ktoré poskytla Komisia a niektorí prevádzkovatelia, vyššie než náklady tradičných tepelných elektrární, ale nižšie v porovnaní s výrobou energie z obnoviteľných zdrojov. Tieto údaje nezohľadňujú na jednej strane predpokladané náklady spojené s certifikátmi o emisiách CO₂, ale ani čiastočnú internalizáciu očakávaných výdavkov na dekontamináciu a demontáž na konci prevádzkového cyklu. Mala by sa uplatniť metóda internalizácie všetkých externých nákladov na všetky druhy zdrojov energie. Podľa niektorých prevádzkovateľov a skorších štúdií⁽⁸⁾ sú náklady na výrobu 1 kWh z jadrovej energie nižšie.

3.5 Trvanie palivových rezerv. Pri zachovaní súčasného počtu elektrární a technológie reaktorov by známe rezervy mali umožniť hospodársky efektívnu prevádzku s nízkou úrovňou emisií CO₂ ešte v priebehu pár desaťročí až niekoľkých storočí⁽⁹⁾, v závislosti od odhadu⁽¹⁰⁾. Táto neistota pramení zo skutočnosti, že vzhľadom na postupné vyčerpanie ložísk „čistého“ uránu sa náklady na ťažbu a rafinovanie zvyšujú, pokiaľ ide o energiu ako aj

používanie chemických látok spôsobujúcich skleníkové plyny. Budúca generácia elektrární by však mohla radikálne znížiť spotrebu vďaka vývoju rýchlych množivých reaktorov (*Fast Breeder Reactor*). Bolo by zaujímavé použiť ako palivo tórium, ktorý sa vyskytuje vo väčších množstvách než urán a má lepšiu neutrónovú výkonnosť a lepšiu neutrónovú absorpčnú schopnosť, a preto si vyžaduje nižšie obohacovanie paliva na jednotku vyrobenej energie. Okrem toho by mohol poháňať nerýchle množivé reaktory a množstvo rádioaktívneho odpadu a plutónia, ktoré môže byť použité na vojenské účely, by sa podstatne znížilo.

4. Riziká

4.1 *Možnosti katastrofických havárií a výpadkov:* Aj keď sa technologický vývoj v oblasti reaktorov objektívne znížil riziká na minimum prijatím nadmerných kontrolných opatrení, nemožno teoreticky vylúčiť možnosť jadrovej fúzie. Systémy pasívnej bezpečnosti, ako „core catcher“ zavedený v EPR – v súčasnosti vo výstavbe vo Fínsku – zaručujú ohraničenie rádioaktívneho úniku aj v vysoko nepravdepodobnom prípade fúzie jadra. Budúce reaktory so „zabudovanou“ bezpečnosťou by mohli odstrániť toto riziko. Napríklad európsky projekt VHTR Raphael by zaručil aj v prípade zablokovania chladiaceho systému pomalý termický vývoj do vyváženého stavu, v ktorom uvoľňované teplo vyvažuje výrobu energie, zatiaľ čo súčasné reaktory si vyžadujú rýchly zásah na zastavenie zvyšovania teploty jadra.

4.2 *Zdravotné riziká spojené s riadnym chodom elektrární.* V jednej štúdii o výskyte leukémie u detí v okolí jadrových elektrární medzi rokmi 1990 a 1998 bolo zaznamenaných 670 prípadov ochorenia na leukémiu, bez toho, aby bol zistený nadmerný výskyt u detí s trvalým bydliskom v okruhu 20 km od jadrových elektrární. Výsledky nedávneho epidemiologického prieskumu (KIKK) uskutočneného v Nemecku z iniciatívy spolkového úradu na ochranu pred rádioaktívnym žiarením (BfS) na rozsiahlej vzorke obyvateľstva (1 592 prípadov a 4 735 kontrol) však poukázali na súvislosť medzi počtom rakovinových ochorení u detí mladších ako 5 rokov a vzdialenosťou bydliska od jadrovej elektrárne. Autori dospeli k záverom, že úroveň meraného žiarenia je taká nízka, že so zreteľom na poznatky v oblasti rádiobiológie nemožno tvrdiť, že príčinou rakoviny je vystavenie ionizujúcemu žiareniu. Komisia nezávislých odborníkov⁽¹¹⁾ preverila výsledky štúdie KIKK, ktoré sa ukázali ako spoľahlivé. Nízka úroveň nameraného žiarenia vedie k odporúčaniam prehĺbiť poznatky o prípadnej nadmernej citlivosti detí v súvislosti s rizikom ožiarovania a nepretržite monitorovať obyvateľov, ktorí žijú v blízkosti jadrových zariadení⁽¹²⁾. V septembri 2008 spustil federálny úrad zdravia švajčiarskej vlády program Canupis (*Childhood Cancer and*

⁽⁸⁾ DGEMP- Couts de reference de la production électrique Ministère de l'économie des finances et de l'industrie, december 2003.

⁽⁹⁾ Storm van Leeuwen, Nuclear power – the energy balance (2008), www.stormsmith.nl.

⁽¹⁰⁾ World Nuclear Association, www.world-nuclear.org/info/info.html.

⁽¹¹⁾ Dr. Brüske-Hohlfeld, GSF, Neuherberg; Prof. Greiser BIPS, Brémy; Prof. Hoffmann, Univerzita Greifswald; Dr. Körblein, Umweltinstitut Mníchov; Prof. Jöckel, Univerzita Essen Duisburg; PD Dr. Küchenhoff, LMU Mníchov; Dr. Pflugbeil, Berlín; Dr. Scherb, GSF, Neuherberg; Dr. Straif IARC, Lyon; Prof. Walther, Univerzita Mníchov; Prof. Wirth, Wuppertal; Dr. Wurzbacher, Umweltinstitut Mníchov.

⁽¹²⁾ Mélanie White-Koning, Denis Hémon, Dominique Laurier, Margot Tirmarche, Eric Jouglé, Aurélie Goubin, Jacqueline Clave.

Nuclear Power Plants in Switzerland) so zreteľom na výsledky nemeckej štúdie a analýzy odbornej literatúry na túto tému, o ktorú požiadal francúzsky úrad pre jadrovú bezpečnosť ASN na odporúčanie správy Vrousos.

4.3 *Rádioaktívny odpad.* Existuje len veľmi málo štátov, ktoré vyriešili tento problém a vytýčili definitívne úložiská. Spojené štáty boli nútené zmeniť zaradenie lokality v Novom Mexiku (*Waste Isolation Pilot Plant*) v činnosti od roku 1999 z dôvodu infiltrácie tekutín, ktoré mali v kombinácii s kamennou soľou v bani zvýšené korózne účinky na sudy, čo viedlo k tomu, že sa lokality v solných útvaroch považujú za geologicky nestabilné. V Európe len Fínsko a Švédsko oznámili, že stanovili miesta definitívneho uskladnenia. Osobitnú pozornosť treba venovať opätovnému spracovaniu odpadu. I naďalej je potrebné realizovať štúdie o definitívnom uskladnení odpadu, ktoré bude nasledovať po spracovaní vyhoreného paliva. Kvalita takéhoto uskladnenia ako aj úprava odpadu sú základnými faktormi bezpečnosti a zabezpečenia palivového cyklu.

4.4 *Spracovanie a doprava.* Ďalšie problémy súvisia so správou zariadení na spracovanie a dopravou ožiareného paliva. Príslušní zodpovední činitelia sa v minulosti nesprávali bezchybne a porovnateľne s technickými pracovníkmi jadrových elektrární: napríklad na prepravu používali nevhodné lode (jedna z nich sa potopila, našťastie neprevážala ožiarený materiál) alebo vyhadzovali nebezpečný materiál do mora.

4.5 *Geologické a hydrogeologické riziká.* Ďalším kritickým prvkom je skutočnosť, že mnohé jadrové elektrárne sa nachádzajú v oblastiach často postihnutých zemetrasením. Japonsko uprednostnilo odstavenie najväčšej elektrárne na svete v lokalite Kashiwazaki-Kariwa, v prefektúre Nigata, čím prišlo o kapacitu 8 000 MWe. Týmto odstavením, ktoré nasledovalo po zemetrasení 16. júla 2007, sa výroba elektriny z jadrovej energie znížila o 25 TWh. V súčasnosti prebiehajú práce na opätovné uvedenie dvoch reaktorov do prevádzky.

4.6 *Nekontrolované šírenie jadrovej energie a terorizmus.* V ostatných rokoch vzrástli obavy v dôsledku novej hrozby teroristických skupín. Skutočne bezpečné jadrové zariadenia by mali byť schopné vydržať náraz lietadla bez toho, aby došlo k úniku rádioaktívneho materiálu.

4.7 *Voda.* Ďalší nesmierne dôležitý aspekt sa týka klimatických zmien a postupného ubúdania vody. V prípade všetkých tepelných elektrární, vrátane elektrární spaľujúcich uhlie, ropu alebo solárno-termických elektrární, ako aj v prípade atómových elektrární je spotreba vody v chladiacich procesoch je veľmi vysoká, pokiaľ sa neuplatňuje menej účinná technológia chladenia vzduchom. (Vo Francúzsku sa pri výrobe elektriny, vrátane výroby vo vodných elektrárňach, používa ročne 57 % celkovej spotreby vody, t. j. 19,3 miliárd metrov kubických (Mm^3) z celkového objemu $33,7 \text{ Mm}^3$. Väčšina objemu tejto vody sa vracia do obehu po schladení procesu štiepenia a výroby elektriny⁽¹³⁾). Zohrievanie obrovského objemu vody v jadrových elektrárňach a znepokojujúce znižovanie sa povrchových tokov a podzemných vôd je ďalším problémom pri výbere lokality a vyvoláva otázky u verejnosti, ktoré si od úradov vyžadujú jednoznačné odpovede. v niektorých prípadoch sa musela výroba elektriny kvôli suchu prerušiť alebo zastaviť.

4.8 *EÚ nemá k dispozícii prírodné suroviny.* V roku 2007 boli v rámci EÚ k dispozícii len 3 % celkovej spotreby. Rusko je s podielom 25 % (5 144 tU) hlavným dodávateľom. Nasleduje Kanada (18 %), Niger (17 %) a Austrália (15 %). Jadrová energia teda neznižuje závislosť od tretích krajín, aj keď dodávatelia patria prevažne z politického hľadiska k stabilným krajinám.

4.9 *Prístup k financovaniu a dlhodobému kapitálu.* Potrebné finančné prostriedky sú nepochybne dôležité, ale stávajú sa značne riskantnými vzhľadom na čas potrebný na plánovanie a výstavbu: môže uplynúť viac než 10 rokov, kým je elektráreň uvedená do prevádzky. Pôvodne stanovené lehoty výstavby neboli nikdy dodržané a v skutočnosti priemerná dĺžka obdobia uplynutého po začiatok obchodovania s vyrobenou elektrinou presahovala očakávania, čo samozrejme sprevádzali zvýšené investičné náklady.

4.10 *Nedávne havárie.* Počas vypracúvania tohto stanoviska došlo k viacerým haváriám: jednému v Slovinsku a štyrom vo Francúzsku. Vo Francúzsku mal zákaz používania vody a konzumácie rýb z riek, do ktorých unikla rádioaktívna voda, negatívny vplyv na európsku verejnú mienku. Tieto udalosti a ich výrazne negatívny ohlas v médiách poukazujú na potrebu venovať osobitnú pozornosť údržbe a výberu podnikov, ktoré pôsobia v jadrových elektrárňach.

5. Prípomienky EHSV

5.1 Význam elektriny vyrobenej z jadrovej energie je v súčasnosti taký veľký, že je nemysliteľné, aby sa v blízkej budúcnosti nahradil jej príspevok do energetického rozpočtu EÚ.

5.2 Financovanie jadrového sektora je viac než akékoľvek iné ovplyvňované politickými rozhodnutiami vlád jednotlivých štátov. Neistota vyplýva v prvom rade práve z potreby istého a stabilného regulačného rámca. Je nevyhnutne potrebná politika zapojenia a zvyšovania informovanosti občanov, ktorí by mali mať možnosť podieľať sa na rozhodnutiach na základe transparentných, vyčerpávajúcich, zrozumiteľných a pravdivých informácií. Len demokratickým postupom sa dá dospieť k uvedenému rozhodnutiu, na ktorom spočíva budúci vývoj európskeho jadrového priemyslu.

5.3 Nedostatok transparentnosti a neúplné a protichodné informácie napríklad o takých témach ako pridelovanie finančných zdrojov vyčlenených na likvidáciu odpadu a demontáž odstavených jadrových elektrární zvyšujú neistotu občanov, ako to potvrdzuje aj samotná Komisia. EHSV žiada Komisiu, aby upozornila členské štáty na potrebu spustenia kampane na zaručenie transparentnosti a poskytnutie faktov o potrebách Európy v energetickej oblasti, energetickej účinnosti a rôznych možnostiach, vrátane jadrovej energie.

5.4 Výbor si všima, že životnosť mnohých elektrární, ktoré v súčasnosti v Európe fungujú (či už na fosílné alebo jadrové palivo), sa v priebehu budúcich dvadsiatich rokov skončí. Ak sa v tejto oblasti nezačne výrazne investovať, môže to viesť k nedostatkom v zásobovaní elektrickou energiou.

5.5 Výbor vyjadril vo viacerých stanoviskách názor, že najdôležitejšími prioritami v oblasti energetiky sú dôraznejšie

⁽¹³⁾ Eau France a IFEN Institut Français de l'Environnement – údaje sa vzťahujú na spotrebu v roku 2004.

presadzovanie energetickej účinnosti a zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov pri výrobe elektrickej energie.

5.6 EHSV si však uvedomuje, že napriek vynaloženiu maximálneho úsilia nebude rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a energetická účinnosť stačiť na pokrytie celkového potenciálneho nedostatku v dodávkach elektrickej energie. V celej Európe budú potrebné nové investície do výroby energie v elektrárňach spaľujúcich uhlie, ako aj v jadrových elektrárňach.

5.7 V oboch prípadoch považuje výbor za nesmierne dôležité, aby boli v hodnoteniach investičných projektov a ich prevádzkových nákladov zohľadnené všetky environmentálne a bezpečnostné externality.

5.8 Vzhľadom na čoraz väčšiu hrozbu klimatických zmien by projekty všetkých nových elektrární spaľujúcich fosílnu palivú mali byť v súlade s požiadavkami na zavedenie systémov na zachytávanie a ukladanie CO₂ a aby boli tieto náklady zohľadnené v hodnoteniach a podnikateľských plánoch. Takisto náklady na prípadné vyradovanie zariadení z prevádzky a likvidáciu odpadu by mali byť začlenené do hodnotenia a podnikateľského plánu každej novej jadrovej elektrárne. V tejto súvislosti je potrebné zabrániť skrytým dotáciám do všetkých plne rozvinutých energetických systémov.

5.9 Investori a iné subjekty v oblasti financovania v súčasnosti neradi vkladajú významné zdroje do výstavby novej generácie jadrových elektrární v Európe, a to vzhľadom na mnohé neistoty v ekonomickej, politickej a právnej oblasti a dlhý časový úsek medzi investovaním veľkého objemu prostriedkov a ich ekonomicou návratnosťou.

5.10 Fínsky model, v rámci ktorého bolo vytvorené konzorcium veľkých užívateľov, ktorí odkúpili za pevnú cenu väčšinu vyrobenej elektrickej energie, by sa mal presadzovať a podporovať.

5.11 Je žiaduce, aby Komisia podporovala programy v oblasti výskumu a vývoja, zamerané predovšetkým na jadrové zariadenia IV. generácie, i keď je jasné, že nebudú môcť byť komerčne využité skôr než v roku 2030 ⁽¹⁴⁾. Pomocou IV. generácie reaktorov by sa mala vyrábať „čistejšia“ jadrová energia, čím by sa odstránili problémy súvisiace so spracovaním odpadu, či nekontrolovaným šírením a ďalej znížilo riziko výpadkov v dodávkach energie, pri nízkych nákladoch štiepneho materiálu. Reaktory IV. generácie môžu účinne prispieť k výrobe vodíka. Je tiež potrebné výraznejšie presadzovať rozvoj energetiky na základe jadrovej fúzie, aby bolo v druhej polovici tohto storočia možné využiť jej osobitné prednosti v oblasti bezpečnosti a zdrojov.

5.12 Prostriedky, ktoré poskytol Euratom na záruku investícií a následné zníženie finančného zaťaženia podnikov, ktoré získali vysoké hodnotenie (*rating*) európskych inštitúcií, sú blokové a mali by byť pomocou špecifických vyčlenených dodatočných prostriedkov prispôbené zvýšeným nákladom a inflácii, ku ktorej medzičasom došlo, pričom sa to nesmie dotknúť ostatných podporných programov, napríklad v prospech zvyšovania energetickej účinnosti alebo obnoviteľných zdrojov energie.

5.13 Ani v oblasti spracovania rádioaktívneho odpadu a ochrany pred ionizujúcim žiarením sa dostupné prostriedky príslušné výskumné programy nezadajú byť primerané. EHSV vyzýva Komisiu, Radu a Parlament, aby pre 7. rámcový program Euratom vyčlenili ďalšie prostriedky na tieto účely aj v rámci spoločných technologických iniciatív so špecifickým zameraním, ako je to napríklad v prípade palivových článkov a liekov. EHSV okrem toho apeluje na členské štáty, aby k tomu prispeli intenzívnejšími národnými výskumnými programami v oblasti rádiobiológie a ochrany proti žiareniu, epidemiológii a uskladnenia odpadu.

5.14 Bolo by vhodné, aby sa model financovania vyčleneného pre jadrovú energiu, ktoré je nezávislé od ostatných rámcových programov, rozšíril na programy v oblasti energetickej účinnosti a rozvoja obnoviteľných zdrojov energie.

5.15 Členské štáty by mali zorganizovať fórum o jadrovej energii na národnej úrovni podľa vzoru fóra zorganizovaného Komisiou v Prahe a Bratislave o týchto témach: príležitosti, riziká, transparentnosť a informácie.

5.16 Zjednodušenie udeľovania licencií a vytypovania lokalít prostredníctvom jednotného európskeho postupu by malo mať kladný vplyv na istotu investícií a lehoty uvedenia do prevádzky, ale verejná mienka by v žiadnom prípade nepripustila európske predpisy, ktoré by boli menej prísne než tie vnútroštátne. V súvislosti s bezpečnosťou je potrebné zohľadniť záujem EÚ o vypracovanie prísnych a zosúladených noriem vzhľadom na súvisiace riziko, ktoré presahuje hranice jednotlivých štátov. (Napríklad v prípade jadrových elektrární v blízkosti štátnych hraníc). Zosúladenie koncepcií a právnych predpisov by mohlo byť zamerané na nasledujúcu generáciu reaktorov.

5.17 Spotrebitelia by mali mať možnosť podieľať na výhodách lacnejšej výroby elektrickej energie. V súčasnosti sa na burze s elektrickou energiou ceny za elektrinu stanovujú podľa tej najdrahšej (kombinovaný cyklus plyn – uhlie). Malo by sa obchodovať s elektrinou vyrobenou z rôznych zdrojov, za rozdielne ceny.

V Bruseli 4. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽¹⁴⁾ GIF Generation IV International Forum 2008.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prístup k vysokorychlostnému pripojeniu na internet pre všetkých: úvahy o rozsahu univerzálnej služby v oblasti elektronických komunikácií“

(2009/C 175/02)

Francúzske predsedníctvo Rady Európskej únie požiadalo listom z 3. júla 2008 Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva vypracoval prieskumné stanovisko na tému:

„Prístup k vysokorychlostnému pripojeniu na internet pre všetkých: úvahy o rozsahu univerzálnej služby v oblasti elektronických komunikácií“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 10. novembra 2008. Spravodajcom bol pán HENCKS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra) prijal 125 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Informačné a komunikačné technológie (IKT), ktoré tvoria základ informačnej spoločnosti otvorenej všetkým, musia zodpovedať potrebám všetkých členov spoločnosti.

1.2 Elektronické komunikačné prostriedky sú však ešte stále nedostupné pre mnohých občanov, ktorí nemajú prístup k sieťam a službám, alebo im chýba potrebná zručnosť. Univerzálna služba v oblasti elektronických komunikácií, ktorej úlohou je poskytovať minimálne služby stanovenej kvality za prijateľnú cenu všetkým užívateľom, sa doteraz nepodarilo prekonať digitálne rozdiely.

1.3 Od zavedenia do praxe sa pole pôsobnosti univerzálnej služby prakticky nezmenilo, a naďalej sa obmedzuje na pripojenie k verejnej telefónnej sieti, ktoré má len obmedzenú rýchlosť.

1.4 Prístup všetkých občanov k širokopásmovému pripojeniu však už nie je len kľúčovým faktorom rozvoja moderných hospodárstiev a dôležitým aspektom lisabonskej agendy, ale stal sa aj dôležitým predpokladom, pokiaľ ide o kvalitu života a digitálnu integráciu.

1.5 Vzhľadom na to sa výbor EHSV domnieva, že je potrebné prispôsobiť univerzálnu službu technologickému vývoju a potrebám užívateľov, a preto navrhuje:

- rozšíriť rozsah univerzálnej služby a stanoviť povinnosť zabezpečiť všeobecnú dostupnosť pripojenia DSL s minimálnou rýchlosťou prenosu od 2 Mbit/s do 10 Mbit/s alebo mobilného či bezdrôtového pripojenia (WIMAX, družicové pripojenie atď.) s podobnými rýchlosťami prenosu, a to v primeranej lehote, ktorá sa stanoví vo viacročnom programe,
- nezaoberať sa iba geografickým, ale aj sociálnym vylúčením, ktoré úzko súvisí s obmedzenými finančnými možnosťami alebo zručnosťami niektorých skupín užívateľov, a rozšíriť univerzálnu službu tak, aby sa zaistila dostupnosť pripojenia pre všetkých užívateľov, bez ohľadu na geografickú polohu a finančnú alebo sociálnu situáciu,

- podporiť projekty digitálneho začlenenia na celonárodnej a miestnej úrovni, ako aj mikroprojekty zoskupení a organizácií, ktoré pomáhajú znevýhodneným skupinám obyvateľstva prekonať problémy pri využívaní technológií, a to najmä prostredníctvom poskytovania mikroúverov na miestne vzdelávacie projekty verejných centier, ktoré poskytujú hromadný prístup na internet, a na vybudovanie interaktívnych panelov, poskytujúcich bezplatný prístup na internet, na verejných priestranstvách,
- vyzvať členské štáty, aby vyčlenili finančnú pomoc rodinám alebo osobám, pre ktoré sú základné vybavenie (počítač, softvér, modem), pripojenie a poskytované služby cenovo nedostupné,
- podporovať financovanie univerzálnej služby prostredníctvom štátnych dotácií a fondov Spoločenstva, čo predstavuje jediný vhodný prostriedok pre krajiny, v ktorých finančná záťaž spojená s povinnosťou poskytovať univerzálnu službu predstavuje pre operátora privysoké náklady,
- vyzvať Komisiu, aby pravidelne uverejňovala príklady osvedčených postupov v tejto oblasti.

2. Úvod

2.1 V roku 1993 ⁽¹⁾ sa Komisia prvý raz podrobne zaoberala pojmom univerzálnej služby v odvetví telekomunikácií, ktorá sa vtedy chápala ako záchranná sieť s cieľom umožniť všetkým prístup k minimálnym službám stanovenej kvality, ako aj poskytovanie týchto služieb všetkým užívateľom, bez ohľadu na ich zemepisné umiestnenie a za cenu, ktorá je vzhľadom na špecifické vnútroštátne podmienky prijateľná.

2.2 Pojem univerzálnej služby sa ďalej konsolidoval vo viacerých smerniciach ⁽²⁾ a vzhľadom na neustále sa zväčšujúce vzájomné prepojenie medzi telekomunikáciami, médiami a službami informačných technológií sa univerzálna služba rozšírila o služby v oblasti elektronickej komunikácie.

⁽¹⁾ KOM(1993) 159 v konečnom znení.

⁽²⁾ Smernice 95/62/ES; 97/33/ES; 98/10/ES; 2002/22/ES.

2.3 S rozvojom informačnej spoločnosti sa prehĺbila priepasť medzi tými, ktorí využívajú možnosti elektronických komunikačných sietí na súkromné alebo pracovné účely, a tými, ktorí nemôžu tieto možnosti využívať (digitálna priepasť), lebo nemajú prístup k IKT alebo im chýbajú potrebné zručnosti či záujem.

2.4 Podľa prieskumu Eurobarometra ⁽³⁾ bolo 49 % domácností v EÚ-27 (v zime 2007) pripojených na internet (52 % v EÚ-15 a 33 % v 12 nových členských štátoch), zatiaľ čo viac ako polovica Európanov (57 %) uviedla, že majú v domácnosti počítač.

2.5 Hoci miera pripojenia na internet sa v celej EÚ neustále zvyšuje, v EÚ má pripojenie na internet v priemere len každá druhá domácnosť a menej než štvrtina bulharských, gréckych a rumunských domácností.

2.6 Z toho vyplýva, že pre mnohých občanov nie sú dostupné elektronické komunikačné prostriedky, nevyhnutné na vybudovanie informačnej spoločnosti, hoci veľký počet informácií sa prenáša výlučne prostredníctvom IKT.

2.7 Už dlhé roky EÚ so znepokojením sleduje riziká digitálnych rozdielov a pravidelne prispôbuje a dopĺňa právne predpisy upravujúce elektronické komunikačné siete a služby prostredníctvom osobitných ustanovení zameraných na zachovanie univerzálnej služby a ochranu práv užívateľov, ako aj ochranu osobných údajov. K týmto iniciatívam EHSV vypracoval mnohé stanoviská ⁽⁴⁾.

2.8 Vo vyhlásení z Rigy ⁽⁵⁾ o digitálnej integrácii, ktoré bolo prijaté 11. júna 2006, sa členské štáty zaviazali podstatným spôsobom znížiť regionálne rozdiely v oblasti prístupu na internet v EÚ, a to tým, že sa zvýši pokrytie širokopásmovým pripojením na slabopokrytých miestach a zníži do roku 2010 na polovicu počet osôb, ktorým hrozí vylúčenie a ktoré nepoužívajú internet.

2.9 Napriek tomuto vyhláseniu sa rozsah poskytovania univerzálnej služby nezmenil.

2.10 Komisia v roku 2007 predložila rozsiahly návrh prepracovania európskych právnych predpisov, ktoré sa v súčasnosti uplatňujú na oblasť elektronických komunikácií, ktorým sa, okrem iného, mení a dopĺňa smernica o univerzálnej službe ⁽⁶⁾.

2.11 K hlavným zmenám, ktoré by sa mali urobiť v smernici o univerzálnej službe, patria zlepšenie informovanosti koncových užívateľov, používanie a prístup k elektronickým komunikáciám pre užívateľov s postihnutím, využívanie núdzových služieb, ako aj zachovanie možnosti pripojiť sa a minimálnej kvality služieb ⁽⁷⁾.

2.12 Osoby s postihnutím a osoby s osobitnými potrebami majú aj naďalej ťažkosti dostať sa k službám, ktoré sú potrebné pre spoločenský a hospodársky život ⁽⁸⁾. Európsky hospodársky a sociálny výbor preto schvaľuje, že v návrhu z roku 2007 na zmenu a doplnenie smernice o univerzálnej službe ⁽⁹⁾ je možnosť členských štátov prijať konkrétne opatrenia v prospech užívateľov s postihnutím nahradená výslovnou *povinnosťou* konať v tomto zmysle ⁽¹⁰⁾.

2.13 Návrhom na zmenu a doplnenie smernice o univerzálnej službe sa však nemení rozsah univerzálnej služby, ani jej poskytovanie konečným spotrebiteľom a užívateľom.

3. Súčasný rozsah univerzálnej služby

3.1 Členské štáty musia zabezpečiť, aby aspoň jeden podnik vyhovел každej odôvodnenej žiadosti o pripojenie k verejnej telefónnej sieti na danom mieste a o prístup k verejne dostupným telefonickým službám (informačné služby, telefónny zoznam, verejné mincové alebo kartové telefónne automaty alebo osobitné opatrenia pre užívateľov s postihnutím).

3.2 Keďže vnútroštátne licencie mobilných operátorov vyžadujú celkové geografické pokrytie a/alebo pokrytie obyvateľstva, hlasové telefonické služby sa medzičasom stali všeobecne dostupnými, aj keď sú sadzby často netransparentné.

⁽³⁾ Špeciálne číslo Eurobarometra 293, jún 2008: Prieskum zameraný na elektronické komunikácie v domácnostiach, november – december 2007.

⁽⁴⁾ Oznámenie Komisie s názvom Elektronické komunikácie: smerom k hospodárstvu založenému na vedomostiach, KOM(2003) 65 v konečnom znení, 11. 2. 2003; stanovisko CESE, Spájanie Európy veľkou rýchlosťou (spravodajca: pán McDonogh), Ú. v. EÚ C 120, 20.5.2005, s. 22; stanovisko CESE, Preklenutie širokopásmových rozdielov (spravodajca: pán McDonogh), Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 229; stanovisko CESE, Iniciatíva i2010 – Európska informačná spoločnosť pre rast a zamestnanosť (spravodajca: pán Lagerholm), Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 83; stanovisko CESE, Prístupnosť elektronických technológií (spravodajca: pán Cabra de Luna), Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 26.

⁽⁵⁾ Pozri http://ec.europa.eu/information_society/events/ict_riga_2006/doc/declaration_riga.pdf.

⁽⁶⁾ Návrh smernice, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2002/22/ES o univerzálnej službe a právach užívateľov týkajúcej sa elektronických komunikačných sietí, smernica 2002/58/ES týkajúca sa spracovávaní osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií a nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci v oblasti ochrany spotrebiteľa (KOM(2007) 698 v konečnom znení).

⁽⁷⁾ Stanovisko CESE, Elektronické komunikačné siete/telekomunikačný reformný balík, Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 50, (spravodajca: pán Hernández Bataller).

⁽⁸⁾ Správa o pokroku za rok 2007 týkajúca sa jednotného európskeho trhu elektronických komunikácií (13. správa) KOM(2008) 153.

⁽⁹⁾ KOM(2007) 698 v konečnom znení.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko CESE, Prístupnosť elektronických technológií (spravodajca: pán Cabra de Luna), Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 26.

3.3 Požiadavka pripojenia na sieť sa však obmedzuje na pripojenie s nízkou rýchlosťou prenosu. Nevyžaduje sa žiaden špecifický limit z hľadiska množstva dát alebo prenosovej rýchlosti, ale pripojenie musí umožňovať „funkčný prístup k internetu, pričom treba zohľadniť prevládajúce technológie používané väčšinou účastníkov a technickú uskutočniteľnosť“⁽¹¹⁾.

4. Rozšírenie rozsahu univerzálnej služby

4.1 Všeobecné poznámky

4.1.1 Koncepcia univerzálnej služby a jej rozsah sa musia vyvíjať spolu s technickým pokrokom, rozvojom na trhu a vývinom potrieb užívateľov.

4.1.2 V rámci nedávnej druhej revízie rozsahu univerzálnej služby v elektronických komunikačných sieťach a službách⁽¹²⁾ Komisia odhaduje, že podmienky na rozšírenie rozsahu pôsobnosti, ako sú stanovené v prílohe V smernice o univerzálnej službe, v súčasnosti nie sú splnené. Uznáva však, že „je potrebné predpokladať, že v pomerne krátkom čase už pripojenie nebude dostatočné na to, aby umožnilo funkčný prístup k internetu“.

4.1.3 Podľa Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru je v súčasnosti potrebná aktualizácia, ktorá by sa mala týkať týchto prvkov:

4.2 Prístup k základnému súboru služieb

4.2.1 Digitálne vylúčenie môže niekedy vychádzať zo správania alebo z kultúry, ktoré sa môžu časom zmeniť, alebo súvisí so štrukturálnymi nerovnosťami v organizácii hospodárstva a spoločnosti.

4.2.2 Vedie k radu ďalších rozdielov pokiaľ ide o možnosti nájst si zamestnanie, vzdelávať sa a pokračovať v celoživotnom vzdelávaní, dostať sa k spotrebnému tovaru a službám, k verejným službám, začleniť sa do spoločnosti, vyjadrovať svoje občianske cítenie a podieľať sa na demokratickom procese.

4.2.3 Digitálne vylúčenie zahŕňa rôzne aspekty súvisiace so samotným vybavením, s pripojením, s potrebnými poznatkami a poradenstvom pre užívateľov. Preto treba konať súčasne v nasledujúcich oblastiach, a to tak, aby sa jednotlivé aktivity navzájom dopĺňali:

- odborná príprava zameraná na nové technológie,
- dostupnosť vybavenia,
- pripojenie.

⁽¹¹⁾ Pozri KOM(2007) 698 v konečnom znení.

⁽¹²⁾ KOM(2008) 572 v konečnom znení.

4.3 Odborná príprava pre užívateľov

4.3.1 Je zrejmé, že s vyššou úrovňou požadovaných schopností v dôsledku rozšírenia digitálnych technológií sa stupňujú rozdiely v používaní alebo dostupnosti týchto technológií, hoci možnosť materiálového vybavenia majú všetci.

4.3.2 Neznalosť základov práce s počítačom alebo internetom, ktorá sa často prejavuje ako úplný nezáujem, čoraz častejšie stavia človeka do nevýhodnej pozície, vytvára sociálne rozdiely nielen pre vylúčených, ale aj pre osoby, ktoré sa ťažšie prispôbujú novým technológiám.

4.3.3 V tejto súvislosti si osobitnú pozornosť zaslúžia staršie osoby, ktoré sa zdráhajú oboznámiť s digitálnym prostredím (generačné rozdiely). Pre tieto osoby by mali byť pripravené programy „digitálnej gramotnosti“, ktoré by boli špeciálne prispôbené ich potrebám⁽¹³⁾.

4.3.4 Treba preto podporiť projekty digitálneho začlenenia na celonárodnej a miestnej úrovni ako aj mikroprojekty zoskupení a organizácií, ktoré pomáhajú znevýhodneným skupinám obyvateľstva prekonať problémy pri využívaní technológií, a to najmä prostredníctvom poskytovania mikroúverov na miestne vzdelávacie projekty verejných centier, ktoré poskytujú hromadný prístup na internet, a na vybudovanie interaktívnych panelov, poskytujúcich bezplatný prístup na internet, na verejných priestranstvách. Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že Komisia by mala pravidelne uverejňovať príklady osvedčených postupov v tejto oblasti.

4.4 Dostupnosť vybavenia

4.4.1 Mnohé rodiny alebo osoby nemajú prístup k elektronickým komunikačným sieťam a službám, keďže základné vybavenie (počítač, softvér, modem) môže byť pre tieto osoby cenovo nedostupné.

4.4.2 EHSV vyzýva členské štáty, aby vyčlenili v rámci univerzálnej služby finančnú pomoc, ktorá by uľahčila prístup na internet a jeho používanie.

4.5 Pripojenie

4.5.1 V súčasnosti je zrejmé, že IKT tvoriace základ informačnej spoločnosti, ktorá má byť otvorená všetkým, musia zodpovedať potrebám všetkých členov spoločnosti, najmä tých, ktorí sú sociálne vylúčení, v snahe zmierniť digitálne rozdiely a zabrániť tomu, aby spoločnosť napredovala nenapraviteľne dvojakou rýchlosťou.

⁽¹³⁾ Pozri prieskumné stanovisko CESE 1524/2008 na tému „Zohľadňovanie potrieb starších osôb“ (spravodajkyňa: pani Heinisch).

4.5.2 Celkový vplyv konvergencie globálneho internetového prostredia, pripojenia k sieti a digitalizácie si čoraz viac vyžadujú pri používaní nových aplikácií vysokorýchlostné pripojenie k sieti.

4.5.3 V oznámení z 20. marca 2006 ⁽¹⁴⁾ s názvom *Preklenutie širokopásmových rozdielov* je uvedené, že „všeobecne rozšírený širokopásmový prístup je kľúčovou podmienkou rozvoja moderných ekonomík a dôležitým aspektom lisabonskej agendy“. V oznámení z 29. septembra 2008 sa uvádza, že „v určitých zemepisných oblastiach trh pravdepodobne nezabezpečí poskytovanie služieb v primeranom časovom rámci“ a že po určitom čase sa „vylúčenie z informačného toku“ stane problematickou otázkou.

4.5.4 Už niekoľko rokov EHSV požaduje, aby bol prístup k širokopásmovej sieti neoddeliteľnou súčasťou univerzálnej služby.

4.5.5 Smernica o univerzálnej službe bola dokončená v roku 2002 a začlenila „funkčný prístup k internetu“ do rozsahu univerzálnej služby. Tento funkčný prístup je definovaný ako prenos komunikačných údajov dostatočnou rýchlosťou, ktorá by umožnila prístup k internetu.

4.5.6 Hoci v tom čase sa toto doplnenie zdalo byť prínosom, keďže prístupu na internet bol poskytovaný prostredníctvom telefónnej siete, v súčasnosti už aplikácie ako elektronické zdravotníctvo, e-business, elektronická verejná správa a elektronické vzdelávanie, ktoré predstavujú významný prvok pre rast a kvalitu života v Európe v budúcich rokoch, si vyžadujú širokopásmové pripojenie.

4.5.7 EHSV sa preto domnieva, že je nevyhnutné spresniť, čo treba chápať pod pojmom „funkčný prístup k internetu“, a navrhuje uložiť poskytovateľom univerzálnej služby povinnosť v primeranej lehote, ktorá sa stanoví vo viacročnom programe, zabezpečiť všeobecnú dostupnosť pripojenia DSL s minimálnou rýchlosťou prenosu od 2 Mbit/s do 10 Mbit/s alebo mobilného či bezdrôtového pripojenia (WiMAX, družicové pripojenie atď.) s podobnými rýchlosťami prenosu, keďže ide o hodnoty, ktoré sa musia meniť v závislosti od technologického vývoja a potrieb spotrebiteľov.

4.6 Dostupnosť pre všetkých užívateľov, bez ohľadu na zemepisnú polohu

4.6.1 V odľahlých a vidieckych oblastiach, najmä v niektorých nových členských štátoch, trh často nie je schopný poskytnúť prístup k elektronickej komunikačnej infraštruktúre za prijateľnú cenu a na úrovni umožňujúcej ponúkať primerané služby.

4.6.2 Pokiaľ ide o dostupnosť vysokorýchlostného pripojenia, medzi mestskými a vidieckymi oblasťami sú veľké rozdiely. Pokrytie službou DSL vo vidieckych oblastiach dosahuje 71,3 % a 94 % v mestách ⁽⁸⁾. Príliš nízka rýchlosť prenosu však bráni tomu, aby širokopásmové pripojenie využívali podniky na vidieku, ako aj domácnosti, ktoré preto nemôžu využívať skutočné multimediálne prostredie.

4.6.3 Digitálne vylúčenie sa týka rôznych sociálnych kategórií podľa demografických ukazovateľov (vek, pohlavie, druh domácnosti), socio-profesijných ukazovateľov (vzdelanie, zamestnanie, štatút, príjem) alebo zemepisných ukazovateľov (bydlisko, poloha, regionálne alebo miestne črty, geopolitické faktory).

4.6.4 Preto sa netreba zaoberať výlučne zemepisným vylúčením, ale aj sociálnym vylúčením, ktoré súvisí s obmedzenými finančnými možnosťami alebo schopnosťami niektorých skupín užívateľov.

4.6.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa preto domnieva, že univerzálna služba by sa mala rozšíriť, aby sa zaistila jej dostupnosť pre všetkých užívateľov, bez ohľadu na ich zemepisnú polohu a finančnú alebo sociálnu situáciu.

4.7 Stanovená kvalita

4.7.1 V návrhu na zmenu a doplnenie smernice o univerzálnej službe Komisia navrhuje poskytnúť vnútroštátnym regulačným orgánom právomoc zabrániť zníženiu kvality služieb, zablokovaniu prístupu a spomaleniu prenosu informácií v sieti prostredníctvom stanovenia minimálnej úrovne kvality pre služby sieťového prenosu určené pre koncových užívateľov.

4.7.2 EHSV sa domnieva, že minimálna úroveň kvality by mala byť rovnaká pre všetky členské štáty, preto by mal minimálne normy kvality určovať hneď od začiatku európsky zákonodarc, a nie vnútroštátny regulačný orgán.

4.8 Prijateľná cena

4.8.1 Namiesto prijateľnej ceny alebo rozumnej ceny treba hovoriť skôr o „cene, ktorú si môžu dovoliť zaplatiť všetci“, čo lepšie vystihuje zámer.

4.8.2 Prijateľnosť prístupu a služieb je zahrnutá v definícii univerzálnej služby, ale na úrovni Spoločenstva nepatrí do oblasti jej pôsobnosti, keďže prijateľnosť závisí od špecifickej situácie jednotlivých krajín, napríklad od priemerného príjmu domácností.

4.8.3 EHSV navrhuje, aby sa na úrovni Spoločenstva uvažovalo o tom, aby členské štáty mohli zaradiť do univerzálnej služby sociálne sadzby za prístup a používanie vysokorýchlostného internetu.

5. Financovanie

5.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor si uvedomuje, že povinnosti vyplývajúce z vysokorýchlostného pripojenia ako univerzálnej služby predstavujú pre operátorov veľkú finančnú záťaž, ktorá bude v mnohých prípadoch viesť k stratám.

⁽¹⁴⁾ KOM(2006) 129 v konečnom znení.

5.2 Tieto náklady však budú do veľkej miery závisieť od použitej technológie. Na jednej strane sa síce tieto náklady môžu znížiť tým, že sa „pevné“ nahradí „mobilným“, keďže pripojenie nového účastníka k spoločnej rádiokomunikačnej sieti predstavuje zanedbateľné náklady, na druhej strane treba však mať na zreteli, že poplatky za komunikačné služby sú pre užívateľa nižšie pri pevnej sieti ako pri mobilnej.

5.3 Ak povinnosť poskytovať univerzálnu službu predstavuje pre poskytovateľa nadmernú záťaž, smernica o univerzálnych službách z roku 2002 povoľuje členským štátom využiť mechanizmy financovania, medzi ktoré patria najmä:

- úhrada z verejných prostriedkov,
- poplatky pre užívateľov,
- poplatky uložené všetkým podnikom alebo niektorým stanovným skupinám podnikov.

5.4 K tomu treba pripočítať, že za istých podmienok je možné na rozvoj zaostávajúcich regiónov a vidieckych oblastí získať príspevok zo štrukturálnych fondov a fondov pre rozvoj vidieka.

5.5 Pokiaľ ide o prístup k sieťam IKT v oblastiach a regiónoch Európy, v ktorých existujú digitálne rozdiely, EHSV opätovne žiada ⁽¹⁵⁾, aby sa v rámci štrukturálnych fondov, fondov pre rozvoj vidieka, ako aj fondov pre výskum a rozvoj vyčlenili osobitné rozpočtové položky na digitálnu integráciu.

5.6 Vzhľadom na konvergenciu prostredia globálneho internetu a množstvo operátorov (dodávateľia prístupovej infraštruktúry, platforiem internetu, obsahu) je čoraz ťažšie určiť, ktoré trhy by mali prispievať do fondu. Táto situácia je zdrojom neustálych konfliktov a sťažností.

5.7 Okrem toho sa dane uložené operátorom vo všeobecnosti odzrkadľujú (aspoň čiastočne) v konečnej cene.

5.8 Európsky hospodársky a sociálny výbor nemôže zaručiť, že sa zostatkové náklady na univerzálnu službu nebudú priamo alebo nepriamo kompenzovať zavedením poplatku alebo zvýšením cien pre užívateľov, čo nie je v súlade s pojmom „priateľná cena“.

5.9 Financovanie z verejných zdrojov spolu s investíciami z fondov Spoločenstva predstavuje podľa EHSV jediný vhodný prostriedok pre krajiny, v ktorých finančná záťaž vyplývajúca z povinnosti poskytovať univerzálnu službu presahuje bežné podmienky obchodnej činnosti.

5.10 Financovanie univerzálnej služby prostredníctvom systému všeobecného zdanenia, kedy sa náklady rozložia na veľké množstvo daňových poplatníkov, si vyžiada menšie sociálne straty ako keby bola univerzálna služba financovaná výhradne prostredníctvom poplatkov uložených operátorom alebo spotrebiteľom.

V Bruseli 4. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

▮

▮

⁽¹⁵⁾ Stanovisko CESE, Budúca právna úprava prístupnosti elektronických technológií, (spravodajca: pán Hernández Bataller), Ú. v. EÚ C 175, 27.7.2007, s. 91.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Účinné riadenie obnovenej Lisabonskej stratégie“

(2009/C 175/03)

Európska komisia požiadala Európsky hospodársky a sociálny výbor listom z 11. júna 2008 adresovaným páňovi DIMITRIADISOVI v súlade s článkom 262 Zmluvy o ES, aby vypracoval prieskumné stanovisko na tému

„Účinné riadenie obnovenej Lisabonskej stratégie“.

Dňa 25. mája 2008 grémium Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť.

Vzhľadom na naliehavosť témy bola pani FLORIO rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra 2008) vymenovaná za hlavnú spravodajkyňu a výbor prijal 100 hlasmi za, pričom 5 členov hlasovalo proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

PREAMBULA

V období veľkej neistoty je potrebné vypracovať dlhodobú víziu, konzistentné politické opatrenia a zabezpečiť účasť všetkých zainteresovaných strán. Lisabonská stratégia poskytuje súhrnný rámec, ktorý posilňuje postavenie Európskej únie na globálnej úrovni.

Aktívnejšie začlenenie organizovanej občianskej spoločnosti uvoľní nevyužitý potenciál. Koncepcia a implementácia stratégie ukazuje, že stratégia by mala byť kombináciou postupov zhora nadol i zdola nahor. Dobré riadenie Lisabonskej stratégie by sa malo využiť na zosúladenie politických opatrení a hospodárskeho rastu a zamestnanosti.

1. Závery a odporúčania

1.1 Lisabonská stratégia je projektom pre celú európsku spoločnosť, ktorý jej umožňuje reagovať na výzvy globalizovaného sveta. EHSV zastáva názor, že vzhľadom na súčasnú krízu finančných trhov a z nej vyplývajúce hospodárske dôsledky a rastúcu neistotu majú európska konkurencieschopnosť, trvalo udržateľný rozvoj a sociálna súdržnosť naďalej kľúčový význam. Výbor zdôrazňuje, že tri piliere agendy – rast a zamestnanosť, sociálna súdržnosť a trvalá udržateľnosť – si vyžadujú neustály interaktívny a vyvážený prístup.

1.2 Toto stanovisko je v prvom rade odpoveďou na žiadosť Európskej komisie ⁽¹⁾. Jeho predmetom je riadenie Lisabonskej stratégie a stanovisko predstavuje kontinuitu predošlých príspevkov EHSV a organizácii občianskej spoločnosti EÚ k Lisabonskému procesu.

1.3 EHSV zdôrazňuje, že stratégia si vyžaduje dostatočnú podporu vlád členských štátov, a preto podčiarkuje, že jednotlivé vlády majú politickú a morálnu povinnosť vypracovať a dohodnúť reformy s organizáciami občianskej spoločnosti. Je veľmi dôležité, aby sa zainteresované strany z mimovládneho sektora v členských štátoch mohli v plnej miere zapojiť do stanovovania obsahu Lisabonského procesu. Národné hospodárske a sociálne rady (H-SR) alebo podobné organizácie občianskej spoločnosti by mali plniť úlohy, ktorý im prideli národná legislatíva a prax vzhľadom na Lisabonskú stratégiu ⁽²⁾.

1.4 Medzi členskými štátmi prevládajú výrazné rozdiely v oblasti riadenia. V niektorých z nich je proces konzultácií a informovania zorganizovaný dobre a v iných je potrebné výrazné zlepšenie. Je potrebné podporovať výmenu osvedčených postupov. EHSV preto uskutočňuje misie do členských štátov, aby zistil súčasný stav a s organizáciami občianskej spoločnosti ⁽³⁾ prediskutoval výmenu osvedčených postupov a realizáciu reforiem.

⁽¹⁾ Pani Wallström, podpredsedníčka Európskej komisie požiadala listom z 11. júna 2008 adresovaným páňovi Dimitriadisovi, predsedovi EHSV, aby EHSV vypracoval prieskumné stanovisko k Lisabonskej stratégii rastu a zamestnanosti. Táto žiadosť Komisie je v súlade so všeobecným mandátom jarného zasadnutia z roku 2008, ktoré „vyzýva Komisiu a členské štáty, aby posilnili zapojenie podstatných zainteresovaných strán do lisabonského procesu.“

⁽²⁾ EHSV poznamenáva, že v žiadnom prípade nezasahuje do prebiehajúceho konzultačného procesu, ani do právomocí a legitimity sociálnych partnerov v členských štátoch.

⁽³⁾ Zástupcovia z Francúzska, Španielska, Belgicka a Holandska vyjadrili spokojnosť s riadením procesu vo svojich krajinách. Zistenia prvej misie sú uvedené v prílohe 2.

1.5 EHSV zdôrazňuje, že reformy stratégie poskytujú občanom dôležitú hospodársku a sociálnu stabilitu spojenú s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja. Rôzne subjekty verejného a súkromného sektora by mali definovať, akú úlohu budú zohrávať a ako môžu pozitívne prispieť k prepojeniu hospodárskej efektívnosti a sociálnej spravodlivosti s cieľom rozvíjať prosperitu obyvateľov Európy.

1.6 EHSV zastáva názor, že je veľmi potrebné, aby všetky zainteresované strany (na národnej, regionálnej a miestnej úrovni) boli priamo zapojené do definovania účinného riadenia na príslušnej úrovni. Rôzne úrovne konzultácií si vyžadujú rozličné pracovné metódy a formy účasti.

1.7 EHSV berie do úvahy rozdiely medzi členskými štátmi a odporúča vytvoriť stály dialóg v členských štátoch, pričom doň treba zapojiť na jednej strane národné HSR, na druhej strane sociálnych partnerov a prípadne iné subjekty spoločnosti (malé a stredné podniky, organizácie sociálneho hospodárstva⁽⁴⁾, atď.) a univerzity alebo organizácie pre výskum verejnej politiky. Mali by sa doň tiež zapojiť organizácie presadzujúce sociálnu súdržnosť a rovnaké príležitosti.

1.8 EHSV navrhuje usporiadať na konci každého lisabonského cyklu konferenciu (ako vyhodnotenie permanentného národného dialógu) so zainteresovanými stranami a organizáciami občianskej spoločnosti, na ktorej by sa vyhodnotili úspechy i deficity. Zdôrazňovanie a podpora úspechov a dosiahnutých cieľov poskytnú spoločnosti vo všeobecnosti lepší základ pre pokračovanie reformného procesu.

1.9 EHSV zdôrazňuje, že je potrebný lepší a podrobnejší monitorovací systém (úlohy a činnosť rôznych zainteresovaných strán v procese implementácie), a preto navrhuje všeobecnejšie používanie modelu kvantitatívneho a kvalitatívneho porovnávania ukazovateľov, teda benchmarkingu (pozri bod 2.8), ktorý sa testuje v niektorých krajinách a umožňuje organizáciám občianskej spoločnosti zohrávať výraznejšiu úlohu v procese implementácie a monitorovania.

1.10 EHSV zastáva názor, že je veľmi potrebné uskutočniť rozsiahlejšiu verejnú diskusiu o metodologických a implementačných aspektoch stratégie a vyzýva všetkých aktérov organizovanej občianskej spoločnosti, aby sa zapojili do širšej a hlbšej diskusie o reformách Lisabonskej stratégie na rôznych úrovniach. Osobitná úloha národných HSR alebo podobných organizácií v členských štátoch, v ktorých HSR neexistujú, by sa mala posilniť, ak je táto úloha rozvinutá nedostatočne. Popri orgánoch na konzultácie so sociálnymi partnermi musia byť zapojené aj iné konzultačné orgány zaoberajúce sa špecifickými aspektmi Lisabonskej stratégie (národné rady pre trvalo udržateľný rozvoj, rovnaké príležitosti alebo boj proti chudobe).

1.11 EHSV považuje za nevyhnutné, aby Európska komisia a členské štáty prijali nové konkrétne kroky na zlepšenie implementácie a využili pritom iné metódy komunikácie, najmä elektronické komunikačné prostriedky (identifikácia osvedčených postupov, hodnotiace tabuľky, atď.). Je potrebné presadzovať cezhraničnú spoluprácu a výmenu osvedčených postupov.

1.12 EHSV môže poslúžiť ako platforma na výmenu informácií medzi národnými HSR, sociálnymi partnermi a inými aktérmi občianskej spoločnosti a európskymi inštitúciami, a aj ako platforma na výmenu názorov a skúseností medzi ďalšími mimovládnyimi aktérmi v jednotlivých členských štátoch. EHSV vysoko oceňuje prínos národných HSR a iných organizácií občianskej spoločnosti do diskusie.

1.13 EHSV zdôrazňuje, že národní koordinátori Lisabonskej stratégie by v každom prípade mali pravidelne spolupracovať na vypracovávaní, implementácii a vyhodnocovaní národných reformných programov (NRP) so všetkými relevantnými aktérmi. EHSV vyzýva vlády členských štátov, aby vyvinuli viac úsilia pri informovaní občanov o výsledkoch občianskeho a sociálneho dialógu týkajúceho sa cieľov Lisabonskej stratégie.

2. Úloha zainteresovaných strán v riadiacom procese – nové formy a nástroje efektívneho riadenia

2.1 Keďže svetové hospodárstvo je konfrontované so závažnými výzvami a neistotou, prišlo v Európe k výraznému poklesu dôvery v ďalší pozitívny vývoj hospodárstva. V tejto situácii nadobúda lisabonský program a implementácia vyvážených štrukturálnych reforiem ešte väčší význam a sú potrebné okamžité riešenia.

⁽⁴⁾ „Sociálnu ekonomiku tvoria tri veľké rodiny organizácií: družstvá, vzájomné spoločnosti a združenia s aktuálnym doplnením nadácií.“ Sociálna ekonomika v EÚ, CESE/KOM/05/2005, s. 11

2.2 EHSV považuje efektívne riadenie stratégie za veľmi dôležité pre jej koordinovanú implementáciu a zdôrazňuje, že prenos právomocí na rôzne úrovne (národnú, regionálnu a miestnu) by mohlo stimulovať predkladanie návrhov a riešení.

2.3 EHSV konštatuje, že v mnohých členských štátoch sa stratégia pôvodne vnímala ako interakcia medzi národnými vládami a inštitúciami EÚ. EHSV zohrával kľúčovú úlohu spolu s národnými HSR a inými organizáciami občianskej spoločnosti pri zlepšovaní riadenia v porovnaní s východiskovou situáciou. Výbor s poľutovaním konštatuje, že zapojenie do tohto procesu neprebehlo v jednotlivých členských štátoch v rovnakej miere.

2.4 Národní koordinátori Lisabonskej stratégie by mali aktívnejšie zapájať organizácie občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov do aktivít a reforiem potrebných na podporu Lisabonskej stratégie (napr. včasné informovanie, spoločné plánovanie podujatí, atď.) a efektívnejšie sprostredkovať stratégiu širšej verejnosti.

2.5 Úzka spolupráca medzi národnými HSR, sociálnymi partnermi a inými organizáciami občianskej spoločnosti by prispela k pozitívnym politickým externalitám a vytvorila by nové synergie. Je potrebné zabezpečiť účasť všetkých zainteresovaných strán, vrátane zástupcov znevýhodnených skupín (postihnuté osoby, prisťahovalci, atď.).

2.6 Úspešná implementácia si bude vyžadovať efektívnejšie využívanie financovania EÚ z rôznych fondov (štrukturálne fondy, atď.) v súlade s cieľmi Lisabonskej stratégie.

2.7 Účinné viacúrovňové riadenie

2.7.1 Sú potrebné nové a inovatívne formy riadenia s cieľom adekvátne reagovať na globálne výzvy. EHSV odporúča vytvorenie stáleho dialógu (so zapojením národných HSR, sociálnych partnerov, MSP, univerzít, iných subjektov občianskej spoločnosti, ako napr. organizácií sociálneho hospodárstva a organizácií presadzujúcich sociálnu súdržnosť a rovnaké príležitosti pre všetkých). Tento dialóg by mal pomôcť identifikovať deficity v procese implementácie a podporiť nové stimuly v oblastiach, v ktorých sa deficity prejavujú. Národné HSR a podobné organizácie môžu takto prispieť vypracovaním návrhov s cieľom reagovať na vyskytnuté problémy.

2.7.2 Tento stály dialóg by mal v krajinách, kde sa to považuje za potrebné, slúžiť ako nástroj na účinné viacúrovňové riadenie v spolupráci s úradom národného koordinátora Lisabonskej stratégie. Mohol by pomôcť vyhodnotiť opatrenia prijaté v každej z prioritných oblastí (na základe odporúčaní Komisie, špecifických pre každú členskú krajinu), s prípadným využitím systému kvantitatívneho a kvalitatívneho benchmarkingu na národnej, regionálnej a miestnej úrovni (pozri bod 2.8). To by mohlo pomôcť aj pri cezhraničnom benchmarkingu.

2.7.3 Počas schôdzí Európskej komisie a sociálnych partnerov, mimovládnych organizácií a rôznych organizácií občianskej spoločnosti by mala byť zaradená transparentnosť (prístup k údajom, dodržiavanie stanovených termínov).

2.7.4 Jeden z nástrojov, ktorý by mohol pomôcť pri implementácii Lisabonskej agendy, je otvorená metóda koordinácie (OMK). Výbor už pri viacerých príležitostiach konštatoval, že OMK by sa mohla využívať lepšie a efektívnejšie. To možno dosiahnuť pomocou využívania novozavedeného prístupu podľa „spoločných zásad“⁽⁵⁾ a zapojením organizovanej občianskej spoločnosti do vypracovania cieľov Lisabonskej stratégie na európskej úrovni, ba dokonca aj do rokovaní o týchto cieľoch. No v súčasnej vážnej finančnej a hospodárskej situácii je potrebné, aby všetky vlády a zainteresované strany vykonali ďalšie kroky a stanovili nové ciele.

2.7.5 Zainteresované strany by mali vypracovať nové metódy na výmenu osvedčených postupov: viacúrovňové siete by zahŕňali obojsmernú výmenu informácií medzi rôznymi úrovňami vlády, pričom cezhraničné ciele by vyplynuli z užšej spolupráce medzi susednými oblasťami dvoch alebo viacerých členských štátov.

2.8 Kvantitatívny a kvalitatívny benchmarking

2.8.1 Jedným z rozdielov medzi členskými štátmi sú aj divergencie pri zbere relevantných údajov pre štrukturálne ukazovatele. Je potrebné nájsť spôsoby a prostriedky na získanie kvalitných a objektívnych informácií o indikátoroch v členských štátoch. Na tento účel by bolo ešte vhodnejšie posilniť existujúce vzťahy medzi zodpovednými orgánmi (napríklad národnými štatistickými úradmi), ako sa o to v záujme zlepšenia nevyhnutnej spoločnej štatistickej základne usiluje Eurostat. Tieto údaje musia byť široko prístupné a diskusie o výbere kritérií čo najtransparentnejšie.

⁽⁵⁾ Metóda spoločných zásad sa zameriava na veľmi špecifické témy, v ktorých chcú členské štáty dosiahnuť pokrok, aj keď právomoci EÚ sú obmedzené, stanovisko EHSV na tému Nový európsky akčný program v sociálnej oblasti, Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 99

2.8.2 Kvantitatívny a kvalitatívny benchmarking na základe cieľov národných reformných programov a na základe východísk stanovených zainteresovanými stranami v spolupráci so zástupcami vlád by poskytol efektívne a konkrétne informácie na meranie pokroku v každom členskom štáte podľa štrukturálnych ukazovateľov⁽⁶⁾ ako aj všeobecných cieľov Lisabonskej stratégie. Každá národná HSR alebo podobná organizácia by mala analyzovať a stanoviť vlastné prioritné kritériá. Národné HSR v krajinách, ako napr. v Belgicku, Bulharsku a Francúzsku, už začali v pravidelných intervaloch (napr. každé dva roky) realizovať benchmarking 14 ukazovateľov, ktoré dohodli vlády členských štátov, a niekoľkých ďalších štrukturálnych indikátorov, pričom využívajú štatistiku voľne dostupnú na internetovej stránke Eurostatu. Ostatné národné HSR by mohli konať podobne, ak si tak budú želať.

2.8.3 Národné kritériá by sa mohli modifikovať na základe požiadaviek každej úrovne (národnej, regionálnej, miestnej a odvetvovej⁽⁷⁾) a zodpovedajúco prispôbiť. Národné porovnávacie hodnoty (benchmarky) v každej prioritnej oblasti (podľa definície z jarného zasadnutia Európskej rady z roku 2006) by sa zamerali na zber celoštátnych a regionálnych údajov a vypracovanie konkrétnych výkonnostných ukazovateľov a opatrení. Databáza by

mala byť otvorená pre národné HSR aj pre sociálnych partnerov a iné zainteresované strany občianskej spoločnosti. Navrhujú sa tieto praktické kroky:

- Prístupný benchmarking na báze internetu na internetovej stránke EHSV (stránka CESLink⁽⁸⁾) na efektívny zber údajov v reálnom čase⁽⁹⁾.
- Údaje by mohli zbierať národné HSR alebo podobné organizácie raz alebo viackrát za trojročný „lisabonský“ cyklus, alebo by sa mohli získať z existujúcich národných participačných systémov.
- Výsledky by sa mohli aj analyzovať počas periodicky organizovaných okrúhlych stolov a predložiť na výročnej konferencii, ktorú by zorganizoval EHSV.

2.8.4 Zainteresované strany by si takto mohli stanoviť realistické ciele a poskytnúť koherentné informácie na revíziu národných reformných programov. Tieto informácie okrem toho bude možné jednoducho aktualizovať a budú sa tiež dať priebežne vyhodnocovať. Zároveň to umožní identifikáciu osvedčených postupov v členských štátoch.

V Bruseli 4. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽⁶⁾ V decembri 2003 sa vlády členských štátov dohodli na 14 štrukturálnych ukazovateľoch. Týchto 14 štrukturálnych ukazovateľov predstavuje: HDP na obyvateľa v štandarde kúpnej sily, produktivita práce, miera zamestnanosti, miera zamestnanosti starších pracovníkov, vzdelanostná úroveň mládeže, podiel HDP vynaložený na výskum a vývoj, porovnávajúce cenové úrovne, podnikateľské investície, miera ohrozenia chudobou po transfere sociálnych dávok, miera dlhodobého nezamestnaných osôb, rozptyl mier regionálnej zamestnanosti, emisie skleníkových plynov, energetická náročnosť hospodárstva a objem nákladnej dopravy v pomere k HDP. O štrukturálnych indikátoroch pravidelne informuje Eurostat:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1913_47567825_1913_58814988&_dad=portal&_schema=PORTAL.

⁽⁷⁾ Odvetvové požiadavky: aj každé odvetvie hospodárskej činnosti by malo definovať kroky potrebné na dosiahnutie cieľov Lisabonskej stratégie (napr. inovácia a konkurencieschopnosť).

⁽⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/ceslink/09-fr/presentation-ceslink-fr.html>.

⁽⁹⁾ EHSV môže k procesu prispieť poskytnutím priestoru na internete na informovanie o výsledkoch a výmene informácií.

PRÍLOHA I

**HLAVNÝ PRÍNOS EHSV A JEHO SIETE NÁRODNÝCH HSR A PODOBNÝCH ORGANIZÁCIÍ
K LISABONSKEJ STRATÉGII****Súhrnné správy na jarné zasadnutie Európskej rady**

- **Implementácia Lisabonskej stratégie – Príspevky na základe poverenia Európskej rady z 22. a 23. marca 2005**
– Súhrnná správa vypracovaná v spolupráci s národnými hospodárskymi a sociálnymi radami Európskej únie
– Príspevky dvoch kandidátskych krajín – Správa kontaktnej skupiny

CESE 1468/2005 rev. (na internetovej stránke EHSV:

http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/events/09_03_06_improving/documents/ces1468-2005_rev_d_en.pdf)

- **Lisabonská stratégia 2008 – 2010. Úloha organizovanej občianskej spoločnosti. Súhrnná správa pre Európsku radu (13. a 14. marca 2008). Implementácia Lisabonskej stratégie: súčasný stav a vyhliadky do budúcnosti**

CESE 40/2008

Uznesenie na jarné zasadnutie Európskej rady:

- **Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Uplatňovanie obnovennej Lisabonskej stratégie“ (uznesenie jar 2007)**

CESE 298/2007

Spravodajca: **pán van IERSEL**

Pomocný spravodajca: **pán BARABÁS**

STANOVISKÁ V PRIORITNÝCH OBLASTIACH LISABONSKEJ STRATÉGIE

- **Cesta k európskej spoločnosti založenej na vedomostiach – príspevok organizovanej občianskej spoločnosti k Lisabonskej stratégii (prieskumné stanovisko)**

Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 94.

Spravodajca: **pán OLSSON**

Pomocní spravodajcovia: **pani Belabed, pán van Iersel**

- **Podnikateľský potenciál, najmä malých a stredných podnikov (Lisabonská stratégia) (stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 8.

Spravodajkyňa: **pani FAES**

- **Investovanie do vedomostí a inovácií (Lisabonská stratégia) (stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 17.

Spravodajca: **pán WOLF**

- **Pracovné príležitosti pre prioritné skupiny obyvateľstva (Lisabonská stratégia)**

Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 93.

Spravodajca: **pán GREIF**

- **Vymedzenie energetickej politiky pre Európu (Lisabonská stratégia) (stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 31.

Spravodajkyňa: **pani SIRKEINEN**

INÉ DOKUMENTY POCHÁDZAJÚCE Z LISABONSKÝCH PRACOVNÝCH ŠTRUKTÚR

- **Brožúra o 58 konkrétnych opatreniach na zabezpečenie úspechu Lisabonskej stratégie**

ĎALŠIE STANOVISKÁ VYPRACOVANÉ ODBORNÝMI SEKCIAMI NEZÁVISLE OD LISABONSKÝCH PRACOVNÝCH ŠTRUKTÚR

- **Klimatické zmeny a Lisabonská stratégia (stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 69.

Spravodajca: **pán EHNMARK**

- **Podnikateľské zmýšľanie a lisabonská agenda (stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 84.

Spravodajkyňa: **pani SHARMA**

Pomocný spravodajca: **pán OLSSON**

PRÍLOHA II

Súhrnná správa misie do Bukurešti z 13. októbra 2008

Delegácia EHSV sa stretla s rumunskými organizáciami občianskej spoločnosti v priestoroch národnej HSR. Prebehli diskusie so zástupcami 17 organizácií občianskej spoločnosti.

Zamestnávateľa a odborové organizácie dosiahli dohodu vo viacerých oblastiach, ale vláda im nevenuje pozornosť. Výsledky misie:

Všeobecné zistenia:

- Vláda uskutočňuje konzultácie so sociálnymi partnermi o národnom reformnom programe, ale termíny sú často ne-realisticky krátke. Návrhy sociálnych partnerov sú veľmi zriedkavo zohľadnené alebo zapracované do národného reformného programu.
- NRP sa zameriava na riešenie energetických/klimatických výziev v krajine.
- Sociálny dialóg nefunguje dobre a jeho výhody by sa mali občanom sprostredkovať lepšie. Všetci sociálni partneri by preto mali lepšie spolupracovať a sústrediť svoje úsilie na zastupovanie socioekonomických záujmov.
- Vzhľadom na nevyváženú mzdovú politiku opustili krajinu vyše 3 milióny najkonkurencieschopnejších pracovníkov a Rumunsko čelí vážnemu nedostatku pracovných síl. V krajine treba aspoň 500 000 pracovníkov na pokrytie potrieb rôznych odvetví.
- Mal by sa zreformovať právny rámec na vytvorenie a fungovanie MSP.
- Je potrebných viac fiškálnych nástrojov na podporu rastu a pracovných miest v Rumunsku, osobitnú pozornosť treba venovať 750 000 postihnutým osobám.
- Systém celoživotného vzdelávania má závažné nedostatky.
- V rumunskej občianskej spoločnosti existujú obavy týkajúce sa zabezpečenia dodávok tovarov, energie atď.
- Rozvoj v mnohých odvetviach stále brzdí korupcia.

Konkrétne zistenia:

- Problematická je naďalej implementácia pracovného práva a Národná inšpekcia práce nefunguje dobre (čierna ekonomika).
- Problematické je presadzovanie systému flexiistoty – jej interpretácia a realizácia orgánmi vyvoláva neistotu.
- Systém odborného vzdelávania spolu s tzv. „certifikačným systémom“ musí lepšie reagovať na potreby rôznych odvetví. Súčasná situácia vážne ohrozuje konkurencieschopnosť celej ekonomiky. Je potrebná pomoc počas vypracovania, implementácie i hodnotenia.
- Parafiškálne dane vytvárajú prekážky pre MSP.
- Organizácie občianskej spoločnosti majú neustály problém s kapacitami/financovaním a nie sú dostatočne rozvinuté. V riadiacich výboroch štrukturálnych fondov je zastúpená koalícia mimovládnych organizácií, ale je potrebné intenzívnejšie zapojenie.
- Vzdelávacie programy (školské osnovy by mali byť vo všeobecnosti lepšie skoorinované) by sa mali zamerať na energetické/klimatické výzvy a problematiku trvalej udržateľnosti.

Sociálni partneri dostávajú informácie od Európskej komisie. Všetci partneri na národnej úrovni vyzvali vládu, aby vykonávala konzultácie s inými organizáciami občianskej spoločnosti a viac rozvíjala štruktúrovaný občiansky dialóg. To by sa malo odraziť aj v reforme rumunskej národnej HSR, keďže právny základ existuje a bol pôvodne navrhnutý vládou, ale iné organizácie občianskej spoločnosti nie sú zatiaľ zastúpené.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Hospodárska demokracia na vnútornom trhu“

(2009/C 175/04)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 27. septembra 2007 rozhodol podľa článku 29 odsek 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Hospodárska demokracia na vnútornom trhu“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. novembra 2008. Spravodajkyňou bola pani SÁNCHEZ MIGUEL.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra) prijal 110 hlasmi za, pričom 29 členovia hlasovali proti a 22 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 Jednou zo základných podmienok k tomu, aby mohli byť efektívne uplatňované práva európskych občanov je dosiahnutie skutočnej demokracie na vnútornom trhu. Až keď bude táto podmienka splnená nastane situácia, kedy všetky subjekty pôsobiace na trhu pochopia jeho význam pre európsku integráciu a budú ho podporovať.

1.2 Spôsobom, ako postupne dosiahnuť rovnováhu medzi subjektmi pôsobiacimi na trhu bola až doteraz ochrana spotrebiteľa, i keď je zrejmé, že európska politika hospodárskej súťaže poskytla legislatívne nástroje k tomu, aby bolo obmedzené narušanie hospodárskej súťaže, ktoré poškodzuje spotrebiteľov, zamestnancov a občanov vo všeobecnosti.

1.3 Hospodárska demokracia na trhu neznamená len dosiahnutie rovnosti medzi všetkými zainteresovanými stranami, ale aj zlepšenie kvality života občanov. Možno ju dosiahnuť:

- rozvojom a zavádzaním legislatívnych nástrojov politiky hospodárskej súťaže, ako aj potrebným začlenením spotrebiteľov a ďalších zainteresovaných subjektov do orgánov Spoločenstva i národných orgánov, kompetentných v danej oblasti;
- prepracovaním tejto politiky v tom zmysle, aby boli uspokojené hospodárske záujmy tých, ktorých sa priamo dotýkajú zakázané praktiky v rámci hospodárskej súťaže.

1.4 Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné realizovať konkrétne aktivity, ktoré by posilnili a zaručili dôveru všetkých zainteresovaných subjektov vo vnútorný trh. Aktivity by sa mali sústreďovať na:

- harmonizovanie všetkých právnych predpisov a ich vzájomné zosúladenie, minimálne v kľúčových otázkach materiálneho a procesného práva,
- na to, aby sa ochrana subjektov pôsobiacich na trhu opierala o základné práva zakotvené v Zmluvách, aby nebolo potrebné stanovovať nové postupy a aby sa tak predišlo zvyšovaniu administratívnej záťaže,
- angažovanosť rôznych subjektov pôsobiacich na trhu v orgánoch hospodárskej súťaže, čo je jedným z návrhov, ktoré EHSV predstavil už v niekoľkých stanoviskách, ako aj založenie siete na plynulý tok informácií.

1.5 EHSV sa aktívne podieľal na posilňovaní uplatňovania práva rovnosti vo všetkých politikách, ako aj na zvyšovaní účasti občianskej spoločnosti v orgánoch Spoločenstva, predovšetkým v orgánoch politiky hospodárskej súťaže. Dnes vieme, že naplnenie cieľov Lisabonskej agendy a vytvorenie najkonkurencieschopnejšej a najdynamickejšej ekonomiky závisí od zabezpečenia hospodárskej demokracie na vnútornom trhu.

2. Úvod

2.1 V Lisabonskej zmluve, v článku 6 Zmluvy o EÚ ⁽¹⁾ sa hovorí, že Únia uznáva práva, slobody a zásady zakotvené v Charte základných práv Európskej únie ⁽²⁾, ktorá bude mať rovnakú právnu silu ako zmluvy.

2.2 Rovnosť, vlastnícke právo, ochrana spotrebiteľa a prístup k službám všeobecného záujmu sú, okrem iných, v Charte zakotvené ako základné práva Únie, ktoré ovplyvňujú fungovanie a vytváranie vnútorného trhu.

2.3 Princíp rovnosti občanov predstavuje zásadu, na ktorej je Únia založená (článok 2). Na základe článku 9 Zmluvy o EÚ predstavuje tento demokratický princíp pre Úniu záväzok, aby ho vo všetkých svojich aktivitách na vnútornom trhu, vrátane hospodárskych, dodržiavala.

2.4 Na druhej strane, Únia disponuje výlučnou právomocou stanovovať pravidlá týkajúce sa politiky hospodárskej súťaže ⁽³⁾, ktoré sú potrebné pre fungovanie vnútorného trhu (článok 3 ods. 1 písm. b)).

(1) Použitie je číslovanie podľa konsolidovanej verzie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ktoré sú uverejnené v Ú. v. EÚ C 115, 9.5.2008.

(2) Týka sa úpravy Charty z 12. decembra 2007, v Štrasburgu, ktorá bola zverejnená v Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007. Táto druhá verzia bola nevyhnutná, pretože k Charte boli po jej prvom prijatí na summite v Nici v decembri 2000 pripojené vysvetlenia v poznámkach pod čiarou.

(3) Pozri „Usmernenia na posudzovanie horizontálnych fúzií podľa nariadenia Rady o kontrole koncentrácií medzi podnikmi“, uverejnené v Ú. v. EÚ C 31, 5.2.2004, s. 5.

2.4.1 Konkrétne ide o to, že nekalé praktiky a zneužitie dominantného postavenia (protimonopolné opatrenia) sú nezlučiteľné s vnútorným trhom a sú zakázané, predovšetkým preto, že okrem iného spôsobujú ujmu spotrebiteľom, podnikom a iným účastníkom trhu, napr. zamestnancom.

2.4.2 Rovnako i neadekvátne uplatňovanie alebo neuplatňovanie opatrení o koncentrácii podnikov môže spotrebiteľom, podnikom a ďalším účastníkom vnútorného trhu, napr. zamestnancom spôsobiť vážnu ujmu.

2.4.3 Relevantnou referenciou pri vyhodnocovaní žiadanej efektívnosti je to, aby spotrebiteľia neboli koncentraciou poškodení. Za týmto účelom musí byť efektívnosť vysoká a treba ju dosiahnuť rýchlo. Musí byť prospešná pre spotrebiteľov na uvedených trhoch, kde by v opačnom prípade pravdepodobne nastali problémy v oblasti hospodárskej súťaže.

2.5 V oblasti ochrany spotrebiteľa disponuje Únia zdieľanými právomocami (článok 4 ods. 2 písm. f)).

2.5.1 Požiadavky na ochranu spotrebiteľa by mali byť zohľadňované pri stanovovaní a uplatňovaní ďalších politík a aktivít Spoločenstva, ako sa uvádza v novom článku 12 Zmluvy o fungovaní EÚ.

2.5.2 Ide o horizontálny prístup politiky na ochranu spotrebiteľa, výslovne uznaný primárnym právom Spoločenstva. Podľa neho je na dosiahnutie vnútorného trhu životne dôležité zohľadňovať záujmy spotrebiteľov vo všetkých relevantných politických a hospodárskych oblastiach, s cieľom zabezpečiť pre všetkých občanov Európskej únie vyššiu mieru ochrany.

2.5.3 V návrhoch aproximácie právnych predpisov v oblasti ochrany spotrebiteľa je Komisia povinná opierať sa o vyššiu mieru ochrany (článok 114 ods. 3 Zmluvy o fungovaní EÚ). Táto povinnosť Komisie spočíva v potrebe podporovať záujmy spotrebiteľov a garantovať ich prostredníctvom vyššej miery ochrany zo strany Únie (článok 169 Zmluvy o fungovaní EÚ).

2.5.4 Až doposiaľ sa ⁽⁴⁾ harmonizácia v oblasti ochrany spotrebiteľa vo všeobecnosti zakladala na zásade „*minimálnej harmonizácie*“, v rámci ktorej majú členské štáty možnosť prijať či zachovať opatrenia na vyššiu mieru ochrany, čo niekedy spôsobilo právny rozpor medzi ochranou spotrebiteľa a dokončovaním vnútorného trhu.

2.6 EHSV vo svojom stanovisku „Právna úprava hospodárskej súťaže a ochrany spotrebiteľov“ ⁽⁵⁾ upozornil na to, že hoci voľná hospodárska súťaž je pre všetkých aktérov na trhu a osobitne spotrebiteľov prínosom, napriek tomu došlo v hlavných liberalizovaných odvetviach ku skutočnému obmedzeniu voľnej hospodárskej súťaže, vrátane vylúčenia niektorých súťažiacich subjektov a zreteľného obmedzenia hospodárskych práv spotrebiteľov.

2.6.1 Výbor kládol dôraz na potrebu posilnenia informačných systémov a konzultácií so spotrebiteľmi. Európska sieť hospodárskej súťaže by mala v tomto zmysle prispôbiť svoju činnosť na prijímanie informácií a pripomienok zo strany organizácií spotrebiteľov zo Spoločenstva i z jednotlivých štátov, s cieľom zefektívniť tak politiku hospodárskej súťaže a priznať spotrebiteľom ich hospodárske práva.

2.6.2 Pokiaľ ide o náhradu škôd spôsobených porušením pravidiel ochrany hospodárskej súťaže, EHSV sa k tejto téme vyjadril v súvislosti so zelenou knihou ⁽⁶⁾, ktorú vypracovala Komisia. Je za vypracovanie smerníc Spoločenstva, ktoré by stanovovali podmienky uplatnenia zodpovednosti za škodu z dôvodu porušenia článkov 81 a 82 Zmluvy.

2.6.3 EHSV sa tiež vyslovil za to, aby sa na úrovni Spoločenstva vykonávala regulácia kolektívnych žalôb o náhradu škody, predovšetkým žalôb podaných organizáciami spotrebiteľov ⁽⁷⁾. Mali by ju vykonávať subjekty zastupujúce sociálnych a hospodárskych aktérov pôsobiacich na vnútornom trhu.

2.6.4 V súčasnosti je v procese prípravy stanovisko k „*Bielej knihe o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES*“ ⁽⁸⁾. Keďže očakávame jeho schválenie, odkazujeme v tejto súvislosti na jeho obsah.

2.6.5 Preto cieľom tohto stanoviska nie je obsiahnuť otázky týkajúce sa civilného vymáhania škôd, spôsobených porušením antitrustových pravidiel alebo kolektívnych žalôb organizácií spotrebiteľov pôsobiacich na vnútornom trhu, pretože ide o problematiku, ku ktorej sa EHSV už vyjadril. Toto stanovisko sa bude zaoberať hospodárskou demokraciou na vnútornom trhu.

3. Príbliženie pojmu hospodárska demokracia na vnútornom trhu

3.1 Cieľom politiky hospodárskej súťaže je vytvorenie a ochrana podmienok, ktoré umožňujú konkurenčné fungovanie trhov, v záujme spotrebiteľov i podnikov. To znamená:

- čoraz efektívnejšie bojovať proti praktikám, ktoré narušujú podmienky hospodárskej súťaže na trhu,
- vytvoriť nevyhnutné podmienky na to, aby bola spotrebiteľom a všetkým tým, ktorých hospodárske záujmy sa odvíjajú od ich hospodárskych aktivít na trhu, vrátane zamestnancov, umožnená aktívna účasť na politike hospodárskej súťaže,
- podporovať plynulý tok informácií a pružné konzultácie s viditeľnými výsledkami a

⁽⁴⁾ Ako výnimku je možné citovať smernicu 2005/27/ES o nekalých obchodných praktikách.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 1.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1.

⁽⁸⁾ KOM(2008) 165 v konečnom znení. Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 1.

- stanoví právne nástroje alebo spôsoby adekvátnej ochrany zásady rovnosti účastníkov na trhu, pričom sa nesmie zabúdať na malé a stredné podniky, ktoré by tiež mali veľký úžitok z takejto politiky Spoločenstva, ďalej vlastnícke právo, ochranu spotrebiteľa a prístup k službám všeobecného záujmu.

3.2 V tomto zmysle sa začalo hovoriť o potrebe zaručenia „hospodárskej demokracie na vnútornom trhu“. Dosiahnuť túto hospodársku demokraciu predstavuje prioritu zakotvenú v Lisabonskej agende, usilujúcej sa premeniť Úniu na najkonkurenčnejšiu a najdynamickejšiu ekonomiku na svete, schopnú udržateľného hospodárskeho rastu, s väčším počtom kvalitnejších pracovných miest a s väčšou sociálnou súdržnosťou⁽⁹⁾.

3.3 S cieľom zaručiť fungovanie hospodárskej demokracie na vnútornom trhu, ktorá by zlepšila kvalitu života občanov Európy, je potrebné konať v zmysle troch hlavných línií.

3.3.1 Po prvé, treba rozvíjať a uplatňovať tradičné nástroje politiky hospodárskej súťaže, to znamená antitrustové predpisy, predpisy o koncentrácii a štátnej pomoci, pričom pozornosť by sa mala venovať hlavne vybraným odvetviam, prednostne liberalizovaným sektorom.

3.3.1.1 Inými slovami: ide o služby všeobecného hospodárskeho záujmu, v rámci ktorých nastal posun zo systému riadenia spomínaných služieb monopolným charakterom na nedávno otvorený trhový systém, kde má jeden podnik dominantné postavenie a následne je hospodárska súťaž obmedzená kvôli slabému prenikaniu nových subjektov na trh.

3.3.1.2 V tejto oblasti by bolo potrebné podporiť zásahy spotrebiteľov, čím by sa reálne uplatnili antitrustové pravidlá. To znamená, že práve oni by na základe svojej legitimity začali zavádzať potrebné postupy v momente, keď by zaznamenali možné porušenie antitrustových pravidiel. Hlavnými prostriedkami sú: informovanosť, vzdelanie a povedomie samotného spotrebiteľa a bezpochyby aj uľahčenie ich legitimizácie a prístupu, ako aj prístup organizácií spotrebiteľov k relevantným inštitúciám i postupom.

3.3.2 Po druhé, treba dopodrobna rozpracovať politiku hospodárskej súťaže, ktorá má vplyv na spotrebiteľov a vo všeobecnosti aj na všetkých, ktorí majú príjem z hospodárskych aktivít realizovaných na trhu, vrátane zamestnancov.

3.3.2.1 Praktiky, ktoré narúšajú hospodársku súťaž, vykonávané podnikmi nedodržiujúcimi ustanovenia dohôd alebo zneužívajúcimi svoje dominantné postavenie znamenajú nakoniec zníženie príjmov alebo zvýšenie nákladov poškodenej strany. To narúša jej vlastnícke právo na takýto príjem a poškodená strana sa stáva obeťou porušovania práva.

3.3.2.2 Dôsledky porušenia pravidiel hospodárskej súťaže sa môžu preto prirovnávať k neodôvodnenému privlastneniu si príjmov spotrebiteľov, všetkých tých, ktorí majú príjem z hospodárskych aktivít a všetkých podnikov, ktoré počas pôsobenia na trhu dodržiavajú pravidlá hospodárskej súťaže. Tento nový prístup k politike ochrany hospodárskej súťaže by navyše predstavoval posilnenie postavenia malých a stredných podnikov, ktoré, ako je známe, predstavujú základ európskeho hospodárstva.

3.3.3 Po tretie je potrebné upevniť a rozvíjať nevyhnutnú spoluprácu medzi členmi Európskej siete hospodárskej súťaže (ECN) a Komisiou, medzi národnými súdmi a Komisiou a medzi národnými spotrebnými orgánmi, národnými organizáciami spotrebiteľov a Komisiou.

3.3.3.1 Ich vzájomná pomoc umožní v kratšom čase rozhodnúť o tom, kto by mal v prípade danej sťažnosti realizovať vyšetrenie, ako aj efektívnejšie a vhodnejšie riešenie jednotlivých prípadov.

4. Pripomienky k témam, ktoré ovplyvňujú hospodársku demokraciu

4.1 Na uskutočnenie skutočnej hospodárskej demokracie musí EÚ prispôsobiť svoju politiku hospodárskej súťaže, ako aj opatrenia na aproximáciu národných právnych predpisov, potrebám a očakávaniam európskych spotrebiteľov a všetkých subjektov pôsobiacich na trhu. Základom je preto rozvinúť konkrétne aktivity v oblastiach, ktoré zaručia zlepšenie dôvery všetkých zainteresovaných subjektov vo vnútorný trh.

4.2 Harmonizácia právnych predpisov

4.2.1 Bez harmonizovaných právnych predpisov, a to minimálne v takých kľúčových oblastiach ako je materiálne a procesné právo, sa len ťažko bude dať hovoriť o skutočnej hospodárskej demokracii na vnútornom trhu, podobne ako sa uvádza v článku 114 Zmluvy o fungovaní EÚ a ďalších, predovšetkým v článku 116.

4.2.1.1 O skutočnom vnútornom trhu je možné hovoriť len vtedy, keď budú spotrebiteľia cítiť dostatočnú istotu a dôveru v to, že nech realizujú svoje nákupy kdekoľvek v Európe, budú všade rovnako chránení pred možným poškodením svojich hospodárskych práv zo strany podnikov. Cezhraničný pohyb tovaru a služieb umožní spotrebiteľom hľadať vhodné ponuky a inovatívne produkty a služby, a tak mu umožňuje prijímať tie najvýhodnejšie rozhodnutia. Prvoradé je preto v celej EÚ dosiahnuť minimalizovanie odchýlok v pravidlách na ochranu spotrebiteľa.

⁽⁹⁾ Závety Predsedníctva Európskej rady z Feira, 2000.

4.2.2 Napriek tomu, že členské štáty postupne zapracovávali do vnútroštátnych ustanovení príslušné ustanovenia článkov 101 a 102 (pôvodné články 81 a 82), naďalej pretrvávajú výrazné rozdiely medzi jednotlivými vnútroštátnymi právnymi predpismi týkajúcimi sa hospodárskej súťaže. Rozdiely je možné zaznamenať jednak pri predmetných definíciách pojmov ako sú dominantné postavenie, zneužívanie, hospodárska závislosť, ako aj pri procesnom práve spotrebiteľov, pri uznaní úlohy organizácií spotrebiteľov, alebo vo vzťahoch medzi nimi a národnými orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže.

4.2.2.1 Pre zjednotenie stanovených cieľov pre vnútorný trh a pre ochranu spotrebiteľa je princíp „minimálnej harmonizácie“, používaný ako prostriedok harmonizácie národných právnych predpisov, ten najadekvátnejší. Na druhej strane, tento princíp verzus princíp „krajiny pôvodu“ spolu s iným typom „klausúl vnútorného trhu“ o vzájomnom uznaní právnych predpisov o ochrane spotrebiteľa nie je v súlade so „zvýšenou mierou ochrany spotrebiteľov“.

4.2.2.2 Aby bola dosiahnutá spomínaná vyššia miera ochrany spotrebiteľa a tiež v súlade s poslednými stratégiami Spoločenstva v oblasti spotrebiteľskej politiky 2002/2006 a 2007/2013 by bolo vhodné, aby sa v osobitných otázkach, ktoré sú považované za veľmi dôležité, ako sú zásady, definície a určité procesné aspekty, pokračovalo smerom k úplnej harmonizácii.

4.2.3 Obete narušenia pravidiel hospodárskej súťaže by mali byť efektívne a celkovo odškodnené, a tak treba zabrániť neoprávnenému obohateniu porušovateľov. Na tento účel by mohli byť využité nasledujúce nástroje:

- konfiškácia neoprávneného zisku verejnými orgánmi; neoprávnené nadobudnuté prostriedky by mali byť použité na verejnoprospešné účely, vopred stanovené v národných právnych predpisoch, prednostne na financovanie verejných opatrení na pomoc obetiam; vnútroštátne opatrenia pritom musia spĺňať zásady rovnocennosti a efektívnosti stanovené Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev;
- za najvážnejšie priestupky, ktoré poškodzujú fungovanie a dokončenie vnútorného trhu je potrebné stanoviť účinné, odrádzajúce a primerané vykonávacie opatrenia administratívneho alebo trestného charakteru; definícia ilegálnosti by sa mala týkať oblastí výlučnej právomoci Únie, aby sa stanovením minimálnych a spoločných kritérií priestupkov⁽¹⁰⁾ zaručilo čo najefektívnejšie vykonávanie práva Spoločenstva; Lisabonská zmluva počíta s možnosťou prijať, na základe procesu spolurozhodovania, minimálne opatrenia týkajúce sa vymedzenia trestných činov a sankcií tak, že pre mimoriadne vážne priestupky a priestupky s cezhraničným charakterom stanoví minimálne predpisy (článok 83 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ);

- zverejnenie postihov môže byť efektívnym opatrením, ponúkne verejnosti prístupné prostriedky, ako napr. databázu porušovateľov atď.; postihy za protisúťažné praktiky sú pre eventuality porušovateľov odrádzajúcim prvkom; zverejnenie rozhodnutí ukládajúcich pokuty informuje obeť o závažnosti prípadu a pomáha zvyšovať povedomie občanov o opatreniach na ochranu hospodárskej súťaže;
- v každom prípade obsahujú aj doplňujúce opatrenia k odškodneniam, ktoré, ako už bolo povedané, nebudú predmetom tohto stanoviska, keďže sa očakáva schválenie stanoviska k príslušnej „Bielej knihe o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES“.

4.2.3.1 S cieľom čo najviac zefektívniť náhradu škôd by bolo potrebné položiť si otázku, či by vnútroštátne súdy boli oprávnené rozhodovať o konečnom osude administratívnych pokút a začleniť ich do civilného procesu vyhodnotenia odškodnenia obetí.

4.2.4 Jedným z cieľov, ktorý je potrebné mať na pamäti pri reforme právnych predpisov ovplyvňujúcich riadenie vnútorného trhu, je ako v niektorých prípadoch skombinovať adekvátnym spôsobom úplnú harmonizáciu právnych predpisov a vyhnúť sa zníženiu miery ochrany spotrebiteľov v určitých členských štátoch.

4.3 Porušenie základných práv

4.3.1 Porušenie pravidiel vnútorného trhu narúša celý rad základných práv Únie, ako sú: zásada rovnosti pred zákonom (článok 20 Charty základných práv), vlastnícke právo (článok 17 charty), ochrana spotrebiteľa (článok 38 charty) a prístup k službám všeobecného záujmu (článok 36 charty), ktorých ochrana prináleží tiež inštitúciám a orgánom Únie. Niektoré z nich, predovšetkým zásada rovnosti alebo zákaz nerovného zaobchádzania, boli tiež konkretizované v legislatívnej úprave v oblasti hospodárskej súťaže ako hlavný princíp správania sa všetkých hospodárskych subjektov, tak vo vzťahu k súťažiacim subjektom, ako aj vo vzťahu k spotrebiteľom⁽¹¹⁾.

4.3.2 V súvislosti s vyššie uvedeným sa vynárajú nasledujúce otázky:

- Je potrebný špeciálny spôsob ochrany pred porušovaním týchto práv?
- Ktoré by bolo najlepšie opatrenie v rámci práva Spoločenstva?
- Bolo by vhodné, v súlade s článkami 17, 20 a 38 Charty základných práv, stanoviť tieto práva spotrebiteľom, podnikom a všetkým, ktorých hospodárske práva sú odvodené od ich hospodárskych aktivít na trhu, vrátane zamestnancov, ako špecifické pravidlá v rámci právnych predpisov Spoločenstva o voľnej hospodárskej súťaži?

⁽¹⁰⁾ Pozri v tejto súvislosti Návrh Komisie o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva, KOM(2007) 51 v konečnom znení a judikatúru ESD vo veci C-176/03 a C-440/05.

⁽¹¹⁾ Pozri články 101 ods. 1 písm. d) a 102 písm. c) Zmluvy o fungovaní EÚ.

4.3.3 Stanovenie „vyššej miery ochrany“ by mohlo byť považované ako jeden zo spôsobov uplatnenia a ochrany základných práv na trhu, keďže stanovenie špecifického spôsobu alebo jednotného postupu by znamenalo väčšiu administratívnu záťaž. EHSV sa domnieva, že vhodnejšie by bolo využiť už existujúce nástroje a posilniť tak legitimizáciu organizácií spotrebiteľov. Žiaduce by bolo posilniť, prostredníctvom vhodných politických opatrení a kanálov, začlenenie medzi špecifické právne predpisy EÚ a členských štátov – predovšetkým v určitých oblastiach, ako obstarávanie základných tovarov a služieb, ochrana hospodárskej súťaže, nekalé praktiky – konkrétnych klauzúl, uznávajúcich práva spotrebiteľov alebo akejkoľvek inej osoby s hospodárskymi právami, vrátane zamestnancov a zabezpečiť ich uzákonenie. Pomohlo by to tiež informovanosti a zvýšeniu povedomia u samotných občanov, čo považujeme za podstatné.

4.4 Angažovanosť rôznych účastníkov trhu

4.4.1 Lisabonská zmluva v článku 15 Zmluvy o fungovaní EÚ stanovuje, že inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie dodržiavajú v čo najväčšej možnej miere zásadu otvorenosti, s cieľom podporovať dobrú správu vecí verejných a zabezpečiť účasť občianskej spoločnosti. Transparentnosť je základným predpokladom k tomu, aby občania prijímali politické opatrenia Spoločenstva.

4.4.2 Účasť treba rozvíjať prostredníctvom založenia plynulých a efektívnych komunikačných mechanizmov medzi Komisiou a orgánmi hospodárskej súťaže a organizáciami spotrebiteľov, aby bolo možné vopred uskutočniť preventívne opatrenia voči porušeniam cezhraničného charakteru. Potrebne by bolo preto zodpovedať nasledujúce otázky:

— Akými spôsobmi je možné zlepšiť spoluprácu?

— Ako posilniť prevenciu?

Európsky parlament navrhuje ⁽¹²⁾ zriadiť funkciu „európskeho ombudsmana pre spotrebiteľov“ a podporuje myšlienku menovať v rámci Európskej komisie poradcov, ktorí by boli zodpovední za vzťahy so spotrebiteľmi. Vhodné by bolo preto uvažovať o vytvorení „ad hoc“ orgánu, ktorý by zastával funkciu európskeho ombudsmana pre spotrebiteľov alebo rozšíril právomoci už existujúceho európskeho ombudsmana. S cieľom vytvoriť kritérium „primeranosti“ pokiaľ ide o prostriedky na zabezpečenie ochrany spotrebiteľov v politike hospodárskej súťaže a na optimalizáciu existujúcich zdrojov je nám jasné, že v zásade by stačilo menovať jedného poradcu, ktorý by bol zodpovedný za

vzťahy so spotrebiteľmi ⁽¹³⁾ na tých útvaroch Komisie, ktoré sa najviac zaoberajú politikou hospodárskej súťaže.

4.4.3 Možno by bola potrebná reforma administratívnych postupov v Komisii, aby bolo možné určiť postupy postihov v plnom súlade so zásadou dôvernosti. Problém by sa mohol vyriešiť pomocou zásad článku 41 Európskej charty základných práv, ktorý garantuje prístup k spisu, vypočutie, odôvodnenie rozhodnutí a právo na odvolanie.

4.4.4 Potrebne je zlepšiť spätnú väzbu o minimálnych pravidlách konzultácie a zaviesť pre všetky GR povinnosť, aby vyhodnotenie dôsledkov týchto konzultácií realizovali pri všetkých návrhoch a nielen pri strategických návrhoch, ako na to poukázal EHSV ⁽¹⁴⁾. Komisia by okrem toho mala preskúmať otázky, ktoré majú veľký význam pre všetkých európskych občanov, akými sú: jazyk konzultácií, neutralita otázok a čas určený na odpoveď.

4.4.5 Jednou z problematík, ktorú treba riešiť, je úloha, akú môžu v celom procese žaloby zohrávať združenia spotrebiteľov alebo iné reprezentatívne subjekty, len čo budú uzákonené. Po ukončení diskusií o spomínanej *Bielej knihe o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES* bude musieť byť táto problematika vyriešená pomocou vhodného legislatívneho nástroja.

4.4.6 Základným aspektom je uvedomelosť občanov o význame ich účasti na politike hospodárskej súťaže. Zakázané aktivity, ako sú kartely vytvárané určitými podnikmi nemôžu občania vnímať ako niečo nedotknuteľné, niečo, čo sa dá riešiť iba vo vysokých politických a ekonomických kruhoch, ale ako počinanie, ktoré má závažné spoločenské dôsledky, ohrozujúce a niekedy narušajúce právo vlastníctva poškodených. Za týmto účelom sú potrebné diskusie a prijatie najodporúčanejších opatrení týkajúcich sa vzdelávania a zvyšovania povedomia európskych spotrebiteľov, aby si uvedomili dôsledky takýchto nezákonných aktivít. Znamenalo by to v prvom rade naďalej podporovať činnosť Siete európskych centier pre spotrebiteľov vo všetkých oblastiach. Dôležité je investovať i naďalej do zakladania takýchto centier, minimálne vo všetkých dôležitých mestách jednotlivých členských

⁽¹²⁾ Správa europoslancu Lasse Lehtinena o strategickom programe spotrebiteľov 2007 – 2013.

⁽¹³⁾ Článok 153 ods. 2 Zmluvy o EÚ stanovuje: „požiadavky ochrany spotrebiteľa sa zohľadnia pri definovaní a uskutočňovaní iných politík a činností Spoločenstva“. Táto povinnosť sa týka všetkých úradníkov inštitúcií Európskej únie. Pozícia poradcu zodpovedného za vzťahy so spotrebiteľmi by mohla prispieť k tomu, že bude ostatným úradníkom pripomínať ich záväzok voči občanom pri ich každodennej práci.

⁽¹⁴⁾ Pozri: Zelená kniha – Európska iniciatíva týkajúca sa transparentnosti – Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006.

štátov, rovnako ako do reklamných kampaní, všeobecných i špecifických pre určité odvetvia, ktoré umožnia rýchlo a jednoducho oboznámiť občanov o právach spotrebiteľov, a tiež do zakladania centier a orgánov, na ktoré by sa mohli občania obrátiť v prípade reklamácií alebo poradenstva.

4.5 Služby všeobecného záujmu

4.5.1 Právny základ zásahu Spoločenstva v oblasti služieb všeobecného záujmu je zakotvený v článku 14 Zmluvy o fungovaní EÚ a v protokole č. 26. S cieľom zabezpečiť vysokú kvalitu, bezpečnosť a finančnú dostupnosť, rovné zaobchádzanie a podporu univerzálneho prístupu a práv užívateľov by bolo potrebné položiť si nasledujúce otázky:

- Ako by malo prebiehať pravidelné vyhodnocovanie na úrovni Spoločenstva?
- Aké opatrenia je potrebné prijať v čerstvo liberalizovaných odvetviach, aby sa predišlo deformácii hospodárskej súťaže?
- Ako dosiahnuť to, aby prínos z otvorenia trhov mal spotrebiteľ?

4.5.2 Vo všeobecnosti nedostatok transparentnosti v riadení týchto služieb, ako aj neopodstatnené vysoké tarify, ktoré musia znášať priemyselní zákazníci a spotrebiteľia spôsobujú, že je potrebné vyriešiť spomínané otázky.

Brusel, 3. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

4.6 Úloha politiky hospodárskej súťaže na vnútornom trhu

4.6.1 Stanovenie pravidiel hospodárskej súťaže, potrebných na fungovanie vnútorného trhu, spadá do výlučnej kompetencie Únie.

4.6.2 Politika hospodárskej súťaže by mala spotrebiteľom zaručiť tie najlepšie možnosti v otázkach ceny, kvality a rozmanitosti, najmä pokiaľ ide o základné tovary a služby, ako sú potraviny, bývanie, vzdelanie, zdravotníctvo, energetika, doprava a telekomunikácie, pričom im budú ponúkané tie najnižšie ceny.

4.6.3 K efektívnosti trhu treba napriek tomu pridať ako konečný cieľ zlepšenie kvality života a blaha spotrebiteľa. K naplneniu tohto cieľa je potrebné, aby bol, namiesto vnímania spotrebiteľa ako pasívneho predmetu pojmu blaha, stanovený právny inštitucionálny rámec pre aktívnu účasť spotrebiteľa.

4.6.3.1 Súčasný právny rámec je preto treba rozvinúť a preorientovať interpretáciu pravidiel smerom na nové právne orgány pre politiku hospodárskej súťaže. Na záver by bolo vhodné zvážiť prijatie nových právnych noriem, ktoré by doplnili alebo nahradili tie aktuálne.

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Proaktívny prístup k právu: ďalší krok k lepšej právnej úprave na úrovni EÚ“

(2009/C 175/05)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2008 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Proaktívny prístup k právu: ďalší krok k lepšej právnej úprave na úrovni EÚ“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. novembra 2008. Spravodajcom bol pán Pegado Liz.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra) prijal 155 hlasmi za, pričom 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 Toto stanovisko vychádza z predpokladu, že právo, a nie legislatíva, ktorú vymysleli právni experti, odráža správanie, ktoré určitá spoločnosť akceptuje a vyžaduje ako nevyhnutnú podmienku sociálneho poriadku. Právo netvorí formálne koncepcie, ktoré trvajú večne a sú vytesané do kameňa, ale súhrn písaných a nepísaných pravidiel a zásad, ktoré odzrkadľujú legitímne kolektívne záujmy každého občana v danom období dejín.

1.2 Tradičnou úlohou zákonodarcu v každom právnom systéme je interpretovať kolektívne záujmy spoločnosti, prípadne prostredníctvom právnych predpisov definovať, čo je správanie v súlade so zákonom a sankcionovať postupy, ktoré toto správanie porušujú. Dlhodobu panuje presvedčenie, že právne predpisy vyhlásené takýmto spôsobom musia byť nielen spravodlivé, ale aj nestranné. Musia byť takisto zrozumiteľné, prístupné, akceptovateľné a vynútiteľné. V dnešnej spoločnosti to však už nestačí.

1.3 V právnej oblasti sa príliš dlho kládol dôraz na minulosť. Zákonodarcia a súdnictvo reagujú na nedostatky, spory, márne uplynuté lehoty a porušenia tak, že sa ich usilujú vyriešiť a napraviť. Spory, súdne konania a opravné prostriedky na dosiahnutie súladu so zákonom sú príliš nákladné. Tieto náklady nemožno merať iba v peniazoch.

1.4 EHSV naliehavo odporúča radikálnu zmenu prístupu. Treba sa vzdať stáročí starého prístupu k právu a zaujať *proaktívny prístup*. Je čas pozrieť sa na právo iným spôsobom: pozeráť sa skôr *dopredu* ako dozadu, zamerať sa na to, ako sa právo používa a ako funguje v každodennom živote a ako ho prijíma komunita, ktorú má regulovať. Reagovať na problémy a riešiť ich je naďalej dôležité, avšak rozhodujúce je predchádzať príčinám problémov a zároveň uspokojiť potreby občanov a podnikov a uľahčiť ich vzájomné tvorivé pôsobenie.

1.5 Proaktívne právo je právo, ktoré vytvára možnosti a poskytuje viac nezávislosti. Uskutočňujú ho adresáti práva, t. j. jednotlivci a podniky, vytvára sa spolu s nimi a pre nich. Proaktívne právo vychádza z predstavy spoločnosti, v ktorej si jednotlivci a podniky uvedomujú svoje práva, môžu využívať výhody, ktoré im poskytuje právo, poznajú svoje zákonné povinnosti, aby sa v rámci možností vyhli problémom a môžu vyriešiť neodvratné spory v rannom štádiu využitím najvhodnejších metód.

1.6 Proaktívny prístup k právu sa usiluje o kombináciu metód v záujme dosiahnutia stanovených cieľov: dôraz sa nekladie len na právne predpisy a ich formálne uplatňovanie. Stanoviť tieto ciele a najvhodnejšiu kombináciu metód na ich dosiahnutie si vyžaduje zapojenie zúčastnených strán v rannom štádiu, zosúladenie cieľov, vytvorenie spoločnej predstavy a poskytnutie podpory a usmernenia pre úspešnú realizáciu hneď od začiatku. EHSV je presvedčený, že nový spôsob myslenia, ktorý predstavuje proaktívny prístup, sa dá všeobecne použiť na právo a tvorbu práva.

1.7 Právny systém Spoločenstva je svojou povahou presne takým typom oblasti, v ktorej by sa mal pri plánovaní, vypracovávaní a implementovaní právnych predpisov zaujať proaktívny prístup. V tomto kontexte by chcel EHSV zdôrazniť, že pravidlá a predpisy nie sú jediným a vždy najlepším spôsobom, ako dosiahnuť stanovené ciele. Niekedy môže regulátor tieto ciele najlepšie podporiť tým, že sa zdrží regulácie a v prípadoch, keď je to opodstatnené, podporí samoreguláciu a koreguláciu. Za takýchto okolností nadobúdajú základné zásady subsidiarity, proporcionality, opatrnosti a udržateľnosti nový význam a rozmer.

1.8 Podľa EHSV môže zmena v oblasti prístupu práva EÚ a jeho tvorcov – zákonodarcov a administrátorov v najširšom zmysle – znamenať pre jednotný trh značné výhody. Táto zmena spočíva v tom, že dôraz, ktorý sa kladie na vnútorný aspekt právneho systému, pravidlá a inštitúcie, sa prenese na vonkajší aspekt, na adresátov práva – spoločnosť, občanov a podniky – ktorým má právny systém slúžiť.

1.9 Hoci transpozícia a implementácia právnych predpisov sú významným krokom k lepšej právnej úprave na úrovni EÚ, jej úspešnosť by sa mala hodnotiť na základe toho, ako sa dosiahli ciele na úrovni adresátov práva, t. j. občanov a podnikov. O obsahu právnych predpisov by sa mali tí, ktorým sú určené, informovať spôsobom im zrozumiteľným. Ide v prvom rade o subjekty, správanie ktorých sa tieto právne predpisy týkajú, teda nielen o príslušné inštitúcie a administrátorov.

1.10 Uplatňovanie proaktívneho prístupu k právu by sa malo systematicky zohľadňovať pri každej tvorbe právnych predpisov a ich implementácii v rámci EÚ. EHSV je pevne presvedčený, že ak by sa tento prístup stal súčasťou nielen programu „lepšia právna úprava“, ale i prioritou zákonodarcov a administrátorov na európskej, národnej a regionálnej úrovni, umožnilo by to postaviť silné právne základy, z ktorých by mali osoh jednotlivci a podniky.

2. Odporúčania

2.1 Právna istota je jedným zo základných predpokladov dobre fungujúcej spoločnosti. Adresáti práva musia poznať právo a rozumieť mu, aby bolo funkčné. EHSV práve v tejto súvislosti upozorňuje na *proaktívny prístup k právu*. Ide o prístup, ktorý sa orientuje na budúcnosť a ktorého cieľom je presadzovať to, čo je žiaduce a *ex ante* maximalizovať možnosti a zároveň minimalizovať problémy a riziká.

2.2 EHSV prostredníctvom tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy poukazuje na to, že cieľ „lepšia právna úprava“ by sa mal zamerať na dosiahnutie optimálnej kombinácie regulačných prostriedkov, ktoré najlepšie podporia ciele spoločnosti a správne fungovanie právneho prostredia priaznivého pre občanov a podniky.

2.3 Cieľom tohto stanoviska je ukázať, ako môže proaktívny prístup k právu podnietiť lepšiu právnu úpravu prostredníctvom nového spôsobu myslenia, ktorého východiskovým bodom sú skutočné životné potreby a prania jednotlivcov a podnikov.

2.4 Pri vypracovávaní právnych predpisov by sa mal zákonodarcu usilovať o vytvorenie funkčne účinných pravidiel, ktoré odrážajú skutočné životné potreby a implementujú sa spôsobom, ktorý umožňuje dosiahnutie konečných cieľov týchto pravidiel.

2.5 Životný cyklus určitého právneho predpisu sa nezačína vypracovaním návrhu a nekončí jeho formálnym prijatím. Právny predpis nie je cieľom. Cieľom je jeho úspešné uplatňovanie. Avšak ani implementácia neznamená len presadzovanie právnych predpisov inštitúciami. Znamená tiež ich prijatie a akceptáciu príslušnými jednotlivcami a organizáciami a v prípade potreby zmenu správania týchto jednotlivcov a organizácií.

2.6 Niektoré dôsledky spomínaného prístupu, vrátane praktických, môžeme predvídať:

- aktívna a účinná účasť zainteresovaných strán namiesto jednoduchých konzultácií s nimi, a to v štádiu pred vypracovaním, ako i počas vypracovania návrhu a v priebehu celého rozhodovacieho procesu,
- posúdenia vplyvu by zohľadňovali nielen ekonomické, ale tiež sociálne a etické otázky; do úvahy by sa vzali nielen záujmy podnikateľov ale aj spotrebiteľov; vypočuli by sa tiež názory anonymných občanov a nielen organizovanej občianskej spoločnosti,
- predvídanie skôr riešení než problémov, používanie práva na dosiahnutie a dodržiavanie cieľov, umožnenie toho, aby sa práva a slobody stali v danom kultúrnom kontexte skutočnosťou,
- vypracovávanie právnych predpisov takým spôsobom, aby boli čo najpriamejšie a najbližšie k svojmu adresátovi; používanie ľahko zrozumiteľného a jasného jazyka,
- odstránenie prebytočných, nekoherentných a obsolétnych právnych predpisov a harmonizácia významu výrazov, definícií, opisov, obmedzení a výkladov v podobe spoločných referenčných rámcov,
- presadzovanie zavedenia nových oblastí zmluvnej slobody, samoregulácie a koregulácie a oblastí, ktoré môžu byť pokryté normami alebo kódexmi správania na národnej a európskej úrovni,
- uprednostnenie „vzorových právnych predpisov“ (tzv. režimy 28) pred príliš podrobnou a nepotrebnou úplnou harmonizáciou.

2.7 Z začať by sa mohlo výskumnými projektmi a dialógom so zainteresovanými stranami o špecifickej úlohe proaktívneho prístupu k právu v priebehu celého životného cyklu a na všetkých úrovniach regulácie.

2.8 EHSV preto odporúča, aby Európska komisia, Rada a Európsky parlament uplatňovali proaktívny prístup pri plánovaní, vypracovávaní, revízii a implementácii práva Spoločenstva a nabádali k tomu i členské štáty vždy, keď je to odôvodnené.

3. Úvod: trochu z teórie práva

3.1 V oblasti pravidiel, alebo inými slovami v oblasti normatívnych systémov, charakterizuje „právne“ normy v protiklade s morálnymi alebo estetickými pravidlami možnosť štátneho donútenia, ktoré spočíva v tom, že dodržiavanie noriem môže vyžadovať súd a že ich porušenie môže byť sankcionované. Jedným z typických znakov *ius cogens* (alebo absolútnej normy) je možnosť vynúťiteľnosti v zásade prostredníctvom súdov, aby sa dosiahlo uplatňovanie práva alebo aby sa uložili sankcie v prípade jeho porušenia.

3.2 Samotným základom normatívneho právneho systému je však koncepcia, podľa ktorej je dodržiavanie práva zo všeobecného hľadiska dobrovoľné a súdne konanie je výnimkou, t. j. *ultima ratio*. Bez dobrovoľného a širokého súhlasu verejnosti s dodržiavaním povinností, ktoré ukladajú tieto normy, by bola účinnosť práva nenapraviteľne ohrozená.

3.3 Tu pramení zodpovednosť zákonodarcu vydávať právne predpisy, ktoré budú v širokej miere podporovať občanov v tom, aby ich dobrovoľne dodržiavali. V skutočnosti ide o nevyhnutný predpoklad, aby boli práva každého jednotlivca rešpektované a o základný kameň života v spoločnosti. V tomto kontexte má snaha o dobrú tvorbu právnych predpisov a lepšiu tvorbu právnych predpisov ⁽¹⁾ osobitný význam a významné dôsledky pre výklad, začlenenie a uplatňovanie právnych predpisov.

3.4 Z uvedeného vyplýva, že právo musí byť nielen nestranné alebo „spravodlivé“ ⁽²⁾ ale aj:

- zrozumiteľné,
- prístupné,
- akceptovateľné ⁽³⁾ a
- vynútiteľné.

Ak nie sú splnené uvedené kritéria, adresáti práva majú tendenciu ho odmietať a tí, ktorých úlohou je zabezpečiť jeho dodržiavanie, ho neuplatňujú. Výsledkom toho sa právo stáva obsoľným a „sila“ spravodlivosti sa nemôže účinne uplatňovať.

3.5 Pre vnútroštátne právne systémy ide o významnú otázku, ktorej význam je však ešte väčší v takom právnom systéme, aký má Európska únia, v ktorom nemáme len jeden právny štát:

- (1) Definíciu spojenia „lepšia tvorba právnych predpisov“ na účely inštitúcií EÚ možno nájsť v stanovisku EHSV na tému *Lepšia tvorba právnych predpisov*, CESE, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 39, spravodajca pán Retureau. Právne hľadisko sa uvádza v *Medziinštitucionálnej dohode o lepšej tvorbe právnych predpisov* z roku 2003, Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003.
- (2) Bez ohľadu na význam, ktorý sa tomuto pojmu pripisuje v danej spoločnosti a v danom historickom období; konflikt medzi „pozitívnym právom“ a „prirodzeným právom“ bol témou mnohých gréckych tragédií.
- (3) Relevantnosť a primeranosť sú dve hlavné podmienky akceptovateľnosti právnych predpisov (pozri bod 1.6 stanoviska EHSV Ú. v. EÚ C 48, 21.2.2002, s. 130 na tému *Zjednodušovanie* z 29. novembra 2001, spravodajca pán Walker.

„povinnosť“ vlastná legislatívnej činnosti spadá do právomoci Spoločenstva, zatiaľ čo uplatňovanie a uloženie sankcií je v zásade otázkou štátneho donútenia v rámci vnútroštátneho právneho systému.

3.6 To pravdepodobne vysvetľuje, prečo snaha o lepšiu tvorbu právnych predpisov, ktorá sa prejavuje vo všetkých členských štátoch a ktorá vôbec nie je ničím novým, nedávno nadobudla pre inštitúcie Spoločenstva mimoriadny význam.

3.7 Predvídateľnosť, udržateľnosť a stabilnosť sú základné požiadavky pre dobre fungujúce právne prostredie priaznivé pre občana a podniky. Zainteresované subjekty potrebujú určitú mieru právnej istoty, aby si mohli stanoviť ciele, realizovať plány a dosiahnuť predvídateľné výsledky. Zákonodarca v najširšom zmysle slova by sa mal usilovať o zabezpečenie takejto istoty, poskytnutie stabilného právneho rámca a zároveň o to, aby si legislatíva plnila svoju úlohu.

3.8 V tomto kontexte je zámerom predkladaného stanoviska z vlastnej iniciatívy poukázať na inovačný prístup k právu, ktorý má svoj pôvod v nordickej škole proaktívneho práva a v jej predchodcoch ⁽⁴⁾ a zistiť, do akej miery môže predstavovať tento prístup ďalší krok k lepšej právnej úprave na úrovni EÚ. Zohľadnili sme tiež všetky stanoviská výboru na túto tému, ktoré predstavujú už teraz veľmi významnú časť doktríny a ktorých dedičstvo je vítanou súčasťou tohto stanoviska.

4. Stručne o lepšej právnej úprave, lepšej implementácii a lepšom uplatňovaní legislatívy EÚ

4.1 Koncepcia lepšej tvorby právnych predpisov, ktorá kladie dôraz na adresátov právnych predpisov ⁽⁵⁾, zahŕňa niekoľko zásad, ktorých význam v posledných rokoch vzrástol. Ide o predbežné konzultácie, obmedzenie množstva právnych predpisov, odstránenie obsoľných právnych predpisov alebo

(4) Podrobnejšie informácie možno nájsť v článku s názvom *An Ounce of Prevention – Proactive Legal Care for Corporate Contracting Success* (Trochu prevencie – Proaktívne právne opatrenia pre úspešné podnikové zmluvy), ktorého autorkou je Helena Haapio. Bol uverejnený v čísle 1/2007 fínskej právnickej revue *JFT*, ktorú vydáva združenie fínskych právnikov, ako i v týchto publikáciách: Helena Haapio (Ed.): *A Proactive Approach to Contracting and Law* (Proaktívny prístup k uzatváraniu zmlúv a právu), Turku 2008 a Peter Wahlgren & Cecilia Magnusson Sjöberg (Eds): *A Proactive Approach* (Proaktívny prístup), časopis *Scandinavian Studies in Law*, číslo 49, Štokholm 2006; pozri <http://www.cenneth.com/sisl/tom.php?choice=volumes&page=49.html>.

(5) Ako sa správne uvádza v stanovisku EHSV na tému *Lepšia tvorba právnych predpisov* Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 39 (bod 1.1.2, spravodajca pán Retureau), „lepšia tvorba právnych predpisov znamená predovšetkým postaviť sa na úroveň adresáta právnej normy. Z toho vyplýva dôležitosť participačného prístupu, ktorý organizuje predbežné konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti a sociálnymi partnermi“.

návrhov, zníženie administratívnej záťaže a výdavkov, zjednodušenie *acquis* Spoločenstva, lepšiu kvalitu legislatívnych návrhov zahŕňajúcu posúdenia dosahov *ex ante* a *ex post*, obmedzenie právnych predpisov len na podstatné aspekty a dôraz na ciele a udržateľnosť legislatívy pri zachovaní flexibility.

4.2 Európska komisia ⁽⁶⁾, Európsky parlament ⁽⁷⁾ a Európsky hospodársky a sociálny výbor ⁽⁸⁾ už dlho presadzujú a obhajujú,

(6) Hlavné dokumenty Komisie na danú tému:

- Stratégia EÚ v oblasti trvalo udržateľného rozvoja, KOM(2001) 264 v konečnom znení
- Oznámenie o hodnotení vplyvu, KOM(2002) 276 v konečnom znení
- Akčný plán pre lepšiu právnu úpravu – Zjednodušenie a zlepšenie legislatívneho prostredia, KOM(2002) 278 v konečnom znení
- Získavanie a využívanie odbornosti, KOM(2002) 713 v konečnom znení
- Aktualizácia a zjednodušenie *acquis communautaire*, KOM(2003) 71 v konečnom znení
- Presadzovanie lisabonského programu Spoločenstva: Stratégia pre zjednodušenie regulačného prostredia, KOM(2005) 535 v konečnom znení
- Strategické hodnotenie programu Lepšia právna regulácia v Európskej únii, KOM(2006) 689
- Prvá správa o pokroku v súvislosti so stratégiou zjednodušenia regulačného prostredia, KOM(2006) 690 v konečnom znení
- Druhá správa o pokroku v súvislosti so stratégiou zjednodušenia regulačného prostredia, KOM(2008) 33 v konečnom znení
- Joint Practical Guide for the drafting of Community legislation (Spoločný praktický sprievodca pre osoby, ktoré sa v inštitúciách Spoločenstva podieľajú na vypracovávaní legislatívy).

(7) Hlavné dokumenty Európskeho parlamentu:

- Správa o lepšej tvorbe práva 2004: uplatňovanie zásady subsidiarity – 12. výročná správa, A6-0082/2006
- Správa o 21. a 22. výročnej správe Komisie o kontrole uplatňovania práva Spoločenstva (2003 a 2004), A6-0089/2006
- Správa o inštitucionálnych a právnych dôsledkoch používania nástrojov *soft law*, A6-0259/2007
- Správa o lepšej tvorbe práva v Európskej únii, A6-0273/2007
- Správa o minimalizácii administratívnych nákladov uložených právny-
mi predpismi, A6-0275/2007
- Správa o kvalitnejšej legislatíve 2005: uplatňovanie zásad subsidiarity a proporcionality – 13. výročná správa, A6-0280/2007
- Správa o preskúmaní jednotného trhu: riešenie prekážok a neefektívnosti prostredníctvom lepšieho vykonávania a presadzovania predpisov, A6-0295/2007
- Správa o 23. výročnej správe Komisie o kontrole uplatňovania práva Spoločenstva (2005), A6-0462/2007.

(8) Hlavné dokumenty EHSV:

- Stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému Zjednodušovanie pravidiel jednotného trhu, Ú. v. ES C 14, 16.1.2001, s. 1
- Stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému Zjednodušovanie, Ú. v. ES C 48, 21.2.2002, s. 130
- Prieskumné stanovisko na tému Zjednodušovanie a zlepšovanie regulačného prostredia, KOM(2001) 726 v konečnom znení, Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, s. 105
- Stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému Zjednodušenie s hlavným odkazom na Európske riadenie: Lepšia tvorba právnych predpisov, Ú. v. EÚ C 133, 6.6.2003, s. 5
- Stanovisko na tému Aktualizácia a zjednodušenie *acquis communautaire*, KOM(2003) 71 v konečnom znení, Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004, s. 4
- Brožúra s názvom *What is the state of the enlarged Single Market? – 25 Findings by the Single Market Observatory* (Aký je stav rozšíreného jednotného trhu? – 25 zistení Strediska pre monitorovanie jednotného trhu), EESC C-2004-07-EN

aby sa lepšia právna úprava, zjednodušenie a komunikovanie stali hlavnými politickými cieľmi v kontexte dokončenia jednotného trhu. Spomedzi prvých dokumentov na túto tému nesmieme zabudnúť na významnú správu MOLITOR z roku 1995, ktorá obsahuje osemnásť stále aktuálnych odporúčaní ⁽⁹⁾.

4.3 Lepšia tvorba právnych predpisov tiež zahŕňa zásady subsidiarity a proporcionality a môže tiež znamenať, že na vypracovanie právnych predpisov sa zúčastňujú zainteresované strany napríklad prostredníctvom samoregulácie a koregulácie pod prísnym dohľadom zákonodarcu, ako sa uvádza v Medziinštitucionálnej dohode o lepšej tvorbe právnych predpisov z roku 2003 ⁽¹⁰⁾ a v ďalších výročných správach Komisie.

- Informačná správa na tému Súčasný stav koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu, CESE 1182/2004 fin
- Brožúra s názvom *Improving the EU regulatory framework – upstream and downstream of the legislative process* (Zlepšenie regulačného rámca EÚ – legislatívny proces od začiatku do konca), EESC-2005-16-EN (iba vo verziách DE, EN, FR)
- Prieskumné stanovisko na tému Lepšia tvorba právnych predpisov vypracované na žiadosť britského predsedníctva Rady EÚ, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 39
- Stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému Ako zlepšovať implementáciu a vykonávanie právnych predpisov EÚ, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 52
- Stanovisko na tému Presadzovanie lisabonského programu Spoločenstva: Stratégia pre zjednodušenie regulačného prostredia, KOM(2005) 535 v konečnom znení, Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 18
- Prieskumné stanovisko na tému Zjednodušenie regulačného rámca v strojárstve, Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008, s. 8.

⁽⁹⁾ Správa skupiny nezávislých odborníkov v oblasti legislatívneho a administratívneho zjednodušovania [KOM(95)0288 – C4-0255/95 – SEC(95)1379]. Treba spomenúť tiež správu MANDELKERN z novembra 2001 a jej odporúčania, ktoré sú zhrnuté v stanovisku výboru Ú. v. EÚ C 125, 27.5.2002, s. 105, spravodajca pán Walker.

⁽¹⁰⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2003:321:0001:0005:EN:PDF>.

4.4 Lepšia tvorba právnych predpisov nie je nutne synonymom menšej regulácie alebo deregulácie ⁽¹¹⁾. Naopak právna istota je jednou zo základných požiadaviek dobre fungujúceho jednotného trhu ⁽¹²⁾.

4.5 Od roku 2000 sa Stredisko pre monitorovanie jednotného trhu EHSV zameriava na iniciatívy zainteresovaných strán, ktoré z hľadiska občianskej spoločnosti predvídaajú lepšiu tvorbu právnych predpisov. EHSV ako inštitucionálne fórum vyjadrujúce názory organizovanej občianskej spoločnosti pozorne sleduje pracovný program Komisie a v priebehu rokov jej prostredníctvom svojich stanovísk poskytol rady v otázkach týkajúcich sa lepšej právnej úpravy ⁽¹³⁾.

4.6 V spolupráci so Strediskom pre monitorovanie jednotného trhu vytvorila Komisia databázu venovanú európskej samoregulácii a koregulácii ⁽¹⁴⁾. Na základe údajov zozbieraných o iniciatívach v oblasti samoregulácie chce stredisko pracovať na modeloch (ukazovatele účinnosti, usmernenia o monitorovaní a uplatňovaní atď.) a vybudovať zoskupenie združujúce akademické kruhy, skupiny odborníkov, zainteresované strany a inštitúcie a zamerané na otázky samoregulácie a koregulácie.

5. Trochu prevencie: proaktívny prístup

5.1 V právnej oblasti sa tradične kládol dôraz na *minulosť*. Právny výskum sa zameriaval hlavne na *zlyhania* – nedostatky, súdne prietahy a nedodržiavanie práva.

⁽¹¹⁾ Už v stanovisku CES z vlastnej iniciatívy na tému *Zjednodušovanie pravidiel jednotného trhu*, Ú. v. ES C 14, 16.1.2001, s. 1, ktorého spravodajcom bol pán Vever, EHSV uznáva, že cieľom nie je drastická a zjednodušená deregulácia, ktorá by ohrozovala kvalitu výrobkov, služieb a kolektívne záujmy všetkých adresátov nech už ide o podnikateľov, pracovníkov alebo spotrebiteľov. Ekonomika i spoločnosť potrebujú pravidlá, aby mohli účinne fungovať (bod 2.8). V stanovisku EHSV na tému *Lepšia tvorba právnych predpisov* Ú. v. ES C 24, 31.1.2006, s. 39 sa uvádza, že „Zjednodušovať znamená čo najviac zredukovať zložitosť práva, ale neznamená to, že by sa nutne mala drasticky obmedziť legislatívna práca Únie alebo dereglementácia. To by totiž bolo v protiklade s očakávaniami občianskej spoločnosti a potrebami právnej bezpečnosti a stability vyjadrenými podnikmi, predovšetkým malými a strednými. V stanovisku na tému *Preskúmanie jednotného trhu* Ú. v. ES C 93, 27.4.2007, s. 25 (spravodajca pán Cassidy) EHSV pripomenul, že „Tvorba menšieho počtu právnych predpisov však nevyhnutne nevytvára lepší regulačný rámec.“ (bod 1.17).

⁽¹²⁾ *Less (legislation) is more* [Menej (právnych predpisov) je viac], http://bre.berr.gov.uk/regulation/news/2005/050720_bill.asp.

⁽¹³⁾ Výbor už mnohokrát predložil predsedníctvam Rady EÚ svoje právne stanoviská (Ú. v. C 175, 27.7.2007).

⁽¹⁴⁾ <http://eesc.europa.eu/self-and-coregulation/index.asp>.

5.2 *Proaktívny prístup* kladie dôraz na iný aspekt, na *budúcnosť*. *Proaktívny* je v protiklade s *reaktívnym* alebo *pasívnym*. Prístup, ktorý výslovne nazývame *proaktívnym právom*, sa objavil vo Fínsku v deväťdesiatych rokoch. *Nordická škola proaktívneho práva* (Nordic School of Proactive Law) vznikla v roku 2004 ⁽¹⁵⁾ ako reakcia na potrebu ďalej rozvíjať praktické metódy a právne teórie v tejto novej oblasti.

5.3 Výraz *proaktívny* znamená konať vopred, prevziať kontrolu a vlastnú iniciatívu ⁽¹⁶⁾. Všetky tieto prvky sú súčasťou *proaktívneho prístupu k právu*, ktorý rozlišuje dva ďalšie aspekty *proaktivity*: *propagačný* rozmer (propagovať to, čo je žiaduce; podporovať dobré správanie) a *preventívny* rozmer (zabrániť tomu, čo nie je žiaduce, zabrániť tomu, aby sa právne riziká nezmenili na skutočnosť).

5.4 *Proaktívny prístup* k právu zdôrazňuje skôr *úspech* ako *neúspech*. Ide tu o prevzatie iniciatívy a podporu a upevnenie faktorov, ktoré stoja za úspechom. *Proaktívne právo* má svoj pôvod v *proaktívnom uzatváraní zmlúv* ⁽¹⁷⁾. Pôvodným cieľom bolo poskytnúť rámec, ktorý by umožnil začleniť právnú predvídateľnosť do konkrétnej praxe každodenného života na pracovisku a zlúčiť dobré zmluvné a právne postupy, postupy v oblasti plánovania, kvality a rizikového riadenia.

5.5 *Proaktívne právo* sa v značnej miere inšpirovalo *preventívnym právom* ⁽¹⁸⁾, ktoré sa však zaoberá problémami z pohľadu právnik, pričom sa sústreďuje na prevenciu právnych rizík a sporov. *Proaktívne právo* sa usiluje o zabezpečenie úspechu a vytvorenie podmienok na dosiahnutie stanovených cieľov v danej situácii. Ak použijeme analógiu so zdravotnou starostlivosťou a preventívnou medicínou, možno povedať, že *proaktívne právo* spája aspekty podpory zdravia a aspekty prevencie chorôb: cieľom je pomôcť jednotlivcom a podnikom udržať sa v dobrom „právnom zdraví“ a vyhnúť sa „chorobám“, ktorými sú právna neistota, konflikty a spory.

⁽¹⁵⁾ Pozri <http://www.proactivelaw.org>.

⁽¹⁶⁾ V definíciách výrazu *proaktívny*, tak ako ich uvádzajú slovníky, sa zdôrazňujú dva kľúčové prvky: *anticipácia*, ktorá zahŕňa konanie predtým, ako nastane budúca situácia, napríklad „predvídať budúce problémy, potreby alebo zmeny“ (elektronický slovník Merriam-Webster) a *prevzatie kontroly* alebo *vyvolanie zmeny*, napríklad „kontrola situácie vyvolaním niečoho namiesto toho, aby človek čakal, keď bude musieť reagovať na to, čo sa stalo“ (proactive. Dictionary.com. WordNet® 3.0. Princeton University). Nedávny výskum v oblasti proaktívneho správania sa opiera o podobné definície. Parker et al. (2006) definuje proaktívne správanie ako anticipačné konanie z vlastnej iniciatívy, ktorého cieľom je zmeniť a zlepšiť situáciu alebo seba. Pozri *Proactivity Research in Organisations Programme*, <http://proactivity.group.shef.ac.uk/>.

⁽¹⁷⁾ Prvá kniha venovaná *proaktívnemu uzatváraní zmlúv* (*Proactive Contracting*) bola uverejnená vo fínskom jazyku v roku 2002: Soile Pohjonen (Ed.): *Ennakoiva sopiminen*. Helsinki 2002.

⁽¹⁸⁾ Louis M. Brown ako prvý použil tento výraz na pomenovanie uvedeného prístupu vo svojom diele *Manual of Preventive Law* (Príručka preventívneho práva), Prentice-Hall, Inc., New York 1950.

6. Ako môže proaktívny prístup ďalej prispieť k lepšej právnej úprave, lepšej implementácii a lepšom vykonávaní legislatívy EÚ

6.1 Jedným zo základných cieľov Európskej únie je ponúknuť svojim občanom priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti bez vnútorných hraníc, priestor založený na zásadách transparentnosti a demokratickej kontroly. Spravodlivosť však nevzniká jednoducho iba poskytnutím prístupu k súdom alebo vytvorením opravných prostriedkov, ktoré možno použiť *posteriori*. Potrebný je silný právny základ, aby mohli jednotlivci a podniky úspešne fungovať.

6.2 Jednotlivci a podniky očakávajú od zákonodarcu rozumnú mieru istoty, jasnosti a koherencie, aby si mohli stanoviť ciele, implementovať plány a dosiahnuť predvídateľné výsledky.

6.3 Zákonodarca by mal bezpochyby dbať na to, aby mali jednotlivci alebo podniky dostatočné informácie o tom, ako sa na nich môže uplatňovať právo, kde môžu v prípade potreby nájsť informácie o tom, v akom sú právnom postavení alebo informácie, ako sa vyhnúť prípadným sporom v rámci možností alebo vyriešiť spor najvhodnejším spôsobom⁽¹⁹⁾. Zo skúsenosti a z výskumov vyplýva, že jednotlivci a podniky – najmä spotrebiteľia a malé a stredné podniky – nemajú v súčasnosti dostatočné informácie.

6.4 V Medziinštitucionálnej dohode o lepšej tvorbe právnych predpisov Európsky parlament, Rada a Komisia definovali niektoré spoločné záväzky a ciele na zlepšenie kvality tvorby právnych predpisov a presadzovanie jednoduchosti, jasnosti a koherencie pri vypracovávaní právnych predpisov, ako i transparentnosti legislatívneho procesu.

6.5 Je však jasné, že lepšia právna úprava sa nemôže dosiahnuť iba vďaka úsiliu samotných signatárskych inštitúcií⁽²⁰⁾. Programy zamerané na zjednodušovanie a iné iniciatívy na národnej a regionálnej úrovni sa musia rozvíjať a posilňovať. Koordinované úsilie je nevyhnutné a národné, regionálne a miestne orgány zodpovedné za implementáciu práva EÚ sa musia zapojiť spolu s tými, ktorým sú právne predpisy určené⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ Pozri civil.justice.2000 – A Vision of the Civil Justice System in the Information Age 2000 (Predstavy o systéme občianskej spravodlivosti v informačnom veku 2000), <http://www.dca.gov.uk/consult/meta/cj2000fr.htm#section1>.

⁽²⁰⁾ Už v stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému *Zjednodušovanie pravidiel jednotného trhu* Ú. v. ES C 14, 16.1.2001, s. 1 spravodajca Vever poukázal na skutočnosť, že takmer všetky pravidlá EÚ vychádzajú výlučne z úzkeho kruhu inštitúcií EÚ, ktoré majú rozhodovacie alebo spolurozhodovacie právomoci a že tento nedostatok riadnej kultúry partnerstva so socio-ekonomickými aktérmi, ako i v zásade politický a administratívny prístup znemožňujú zástupcom občianskej spoločnosti, aby sa zodpovedným spôsobom zapojili do snáh o zjednodušovanie (bod 3.5).

⁽²¹⁾ Stanovisko výboru CESE Ú. v. ES C 325, 30.12.2006, s. 3 (spravodajca pán van Iersel) poukázalo na prepojenie správy EÚ a členských štátov.

6.6 Európska únia už prijala opatrenia, ktoré idú smerom k proaktívnemu prístupu. V tejto súvislosti EHSV víta:

- rozhodnutie vytvoriť jednotný trh a neskôr aj jednotnú menu,
- možnosti sociálnych partnerov viesť v súlade so zmluvou rokovania o spôsobe tvorby práva v sociálnej oblasti,
- iniciatívu „Small Business Act“/„Najskôr myslieť v malom“ (KOM(2008) 394 v konečnom znení, 25. júna 2008) spolu s prílohou s názvom „Výmena dobrej praxe v politike pre MSP“⁽²²⁾,
- príklady osvedčených postupov z členských štátov slúžiace ako zdroj inšpirácie pre implementáciu „Small Business Act“⁽²³⁾, ako i príklady zozbierané v rámci Európskej charty pre malé podniky a
- Európskych podnikateľských ocenení udeľovaných za mimoriadne úspešnú podporu regionálnych podnikateľských aktivít,
- Revidované usmernenia Komisie týkajúce sa posúdenia dosahu (KOM(2008) 32 v konečnom znení),
- internetovú sieť Solvit určenú na riešenie problémov,
- službu pomoci v oblasti práva duševného vlastníctva,
- podporu Komisie pri vytváraní európskych noriem,
- internetovú stránku a databázu EHSV týkajúcu sa samoregulácie a koregulácie.

6.7 Zdá sa, že toto úsilie bolo doteraz nesúrodé a nezdá sa, že by sa v súčasnosti uskutočňovalo mnoho výskumu alebo že by si jednotlivé sektory zobrali vzájomne ponaučenia zo získaných skúseností. Bolo by užitočné preskúmať výsledky prijatých opatrení, ich význam, dôsledky a prínos, tak ako sa uplatňujú v iných oblastiach. EHSV odporúča, aby sa uvedené iniciatívy podrobne sledovali a využili na zistenie osvedčených postupov a ich výmenu.

6.8 Na druhej strane môžu potrebu proaktívneho prístupu ilustrovať niektoré nedávne príklady zbytočných problémov a ťažkostí:

- smernica 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (známa ako „Bolkesteinova smernica“)⁽²⁴⁾,

⁽²²⁾ Stanovisko EHSV CESE Ú. v. ES C 27, 3.2.2009, s. 7, spravodajca pán Cappellini a stanovisko EHSV, spravodajca pán Malosse (v štádiu prípravy).

⁽²³⁾ Pozri prílohu 1 k uvedenému oznámeniu.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV CESE Ú. v. ES C 175, 27.7.2007, s. 14, spravodajkyňa pani Alleweldt.

- smernica 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách ⁽²⁵⁾,
- smernica 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere ⁽²⁶⁾, hoci ju už spochybnili takmer všetky zainteresované strany ⁽²⁷⁾,
- celý balík spotrebiteľského *acquis* ⁽²⁸⁾, ktorý sa všeobecne považuje za zle vypracovaný, zle prebratý a nedostatočne implementovaný ⁽²⁹⁾,
- uplatňovanie spoločného referenčného rámca, ktorého chvályhodným zámerom je zjednodušiť legislatívu v oblasti zmluvného práva; výsledkom je však „monštrum“, ktorého iba všeobecná časť pozostáva z približne 800 strán ⁽³⁰⁾!
- nedávny návrh smernice týkajúcej sa prisťahovalectva ⁽³¹⁾,
- priznaný neúspech v súvislosti s maloobchodnými finančnými službami a najmä v súvislosti so zadlženosťou ⁽³²⁾,

- narastajúci transpozičný deficit v členských štátoch, ktorý už nala dokonca aj Komisia ⁽³³⁾.

6.9 Cieľom tohto stanoviska je ukázať, ako môže proaktívny prístup k právu podnikateľ lepšiu právnu úpravu prostredníctvom nového spôsobu myslenia, ktorého východiskovým bodom sú skôr skutočné životné potreby a prania jednotlivcov a podnikov než právne nástroje a spôsob, akým by sa mali použiť.

6.10 To znamená, že pri vypracovaní právnych predpisov by sa mal zákonodarcu usilovať o vytvorenie funkčne účinných pravidiel, ktoré odrážajú skutočné životné potreby a implementujú sa spôsobom, ktorý umožňuje dosiahnutie konečných cieľov týchto pravidiel. O obsahu pravidiel by sa mali tí, ktorým sú určené, informovať spôsobom im zrozumiteľným, aby ich pochopili a mohli dodržiavať.

6.11 Životný cyklus určitého právneho predpisu sa nezačína vypracovaním návrhu, ani sa nekončí jeho formálnym prijatím. Právny predpis nie je cieľom. Cieľom je jeho úspešná implementácia. Avšak ani implementácia neznamená len presadzovanie právnych predpisov inštitúciami. Znamená tiež ich prijatie a akceptáciu príslušnými jednotlivcami a organizáciami a v prípade potreby zmenu správania týchto jednotlivcov a organizácií. Výskum v tomto smere nasvedčuje tomu, že s mierou účasti partnerov na rokovaníach o pravidlách, z ktorých sa neskôr stal európsky právny predpis, rastie úspech jeho uplatňovania.

6.12 Niektoré dôsledky spomínaného prístupu – vrátane praktických – na rozhodovací proces týkajúci sa tvorby, implementácie a uplatňovania legislatívy EÚ, môžeme predvídať.

6.12.1 V súvislosti s týmito dôsledkami treba uviesť aktívnu a účinnú účasť zainteresovaných strán než len jednoduché konzultácie s nimi, a to pred vypracovaním, počas vypracovania návrhu a v priebehu celého rozhodovacieho procesu. Tým sa zabezpečí, že východiskovým bodom budú problémy skutočného života a ich riešenia a rozhodovací proces bude nepretržitým dialógom a vzájomným učením sa založeným na dosahovaní konkrétnych cieľov ⁽³⁴⁾.

⁽²⁵⁾ Stanovisko EHSV CESE Ú. v. ES C 108, 30.4.2004, s. 81, spravodajca pán Hernández Battaller.

⁽²⁶⁾ Ú. v. EÚ L 133, 22.5.2008, s. 66.

⁽²⁷⁾ Stanovisko EHSV CESE Ú. v. ES C 234, 30.9.2003, s. 1, spravodajca pán Pegado Liz.

⁽²⁸⁾ Na ukážku vyberáme aspoň 8 smerníc z celkového počtu 22, ktoré sú považované za hlavné *acquis* v oblasti ochrany spotrebiteľa: smernica 85/577/EHS z 20. decembra 1985 o zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov, smernica 90/314/EHS z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb, smernica 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, smernica 94/47/ES o kúpe práva na časovo vymedzené užívanie nehnuteľností, smernica 97/7/ES z 20. mája 1997 o zmluvách na diaľku, smernica 98/6/ES zo 16. februára 1998 o označovaní cien, smernica 98/27/ES z 19. mája 1998 o súdnych príkazoch a smernica 1999/44/ES z 25. mája 1999 o predaji spotrebného tovaru a zárukách na spotrebný tovar.

⁽²⁹⁾ Stanovisko EHSV CESE Ú. v. ES C 256, 27.10.2007, s. 27, spravodajca pán Adams.

⁽³⁰⁾ Pozri *EC Consumer Law Compendium – Comparative Analysis* (Kompendium zmluvného práva ES – Porovnávacia analýza), Bielefeldská univerzita, (12. decembra 2006), autori: Prof. Hans Schulte-Nolke, Prof. Christian Twigg-Flesener a Dr. Martin Ebers.

⁽³¹⁾ Stanovisko EHSV CESE Ú. v. ES C 44, 16.2.2008, s. 91, spravodajca pán Pariza Castaños.

⁽³²⁾ Pozri *Single Market in Financial Services Progress Report 2006* (Priebežná správa o jednotnom trhu s finančnými službami za rok 2006) a stanoviská EHSV Ú. v. ES C 151, 17.6.2008, s. 1 na tému *Zelená kniha o retailových finančných službách na jednotnom trhu* (spravodajcovia pán Ioazia a pani Mader Saussaye); Ú. v. ES C 44, 14.2.2008, s. 74 na tému *Úvery a sociálne vylúčenie v prosperujúcej spoločnosti* (spravodajca pán Pegado Liz); Ú. v. ES C 65, 17.3.2006, s. 113 na tému *Zelená kniha: Hypotekárne úvery v EÚ* (spravodajca pán Burani); Ú. v. ES C 27, 3.2.2009, s. 18 na tému *Biela kniha o integrácii trhov EÚ s hypotekárnymi úvermi* (spravodajca pán Grasso).

⁽³³⁾ Pozri oznámenie Komisie na tému *Európa výsledkov – Uplatňovanie práva Spoločenstva* (KOM(2007) 502 v konečnom znení), súvisiace stanovisko Ú. v. ES C 204, 9.8.2008, s. 9, spravodajca pán Retureau a mimoriadne zaujímavý článok s názvom *Active Transposition of EU Legislation* (Aktívna transpozícia legislatívy EÚ), ktorého autorom je Dr. Michael Kaeding (EIPASCOPE 2007/03, s. 27).

⁽³⁴⁾ Už vo svojom stanovisku na tému *Zjednodušovanie EHSV* uviedol, že formálny konzultačný proces by sa nemal obmedzovať iba na partnerov, ktorých si Komisia sama vyberie. Do procesu treba zapojiť všetky zainteresované strany. Konzultačný proces by sa mal rozšíriť a o predkladanie návrhov by mali byť požiadané všetky strany, ktoré majú o to záujem, aby tak všetci mali možnosť zúčastniť sa na týchto konzultáciách (Ú. v. ES C 133, 6.6.2003, s. 5, body 4.1 a 4.1.1.1, spravodajca pán Simpson).

6.12.2 Po druhé, v posúdeniach dosahu by sa mali zohľadniť nielen ekonomické, ale tiež sociálne a etické otázky. Záujem by sa nemal obmedziť iba na pracovné prostredie, ale tiež spotrebiteľa ako konečného prijímateľa právnych opatrení a iniciatív. Okrem názorov občianskej spoločnosti by sa mali vypočúť aj názory anonymného občana ⁽³⁵⁾.

6.12.3 Po tretie, mali by sa predvídať skôr riešenia než problémy, právo by sa malo používať na dosiahnutie a dodržiavanie cieľov a namiesto dôrazu kladeného na formalistickú právnu logiku ⁽³⁶⁾, by sa práva a slobody mali stať v danom kultúrnom kontexte skutočnosťou.

6.12.4 Právne predpisy by sa mali tiež vypracovávať takým spôsobom, aby boli čo možno najpriamejšie a najbližšie k svojmu adresátovi. Malo by sa dbať na to, aby sa používal ľahko zrozumiteľný a jasný jazyk a aby sa o obsahu právnych predpisov informovalo vhodným spôsobom, pričom by ich implementácia a vykonávanie boli sprevádzané a usmerňované vo všetkých fázach ich životného cyklu.

6.12.5 Okrem toho by sa mali odstrániť prebytočné, nekoherentné a obsolétne právne predpisy a mal by sa harmonizovať význam výrazov, definícií, opisov, obmedzení a výkladov v podobe spoločných referenčných rámcov ⁽³⁷⁾. Takisto je veľmi dôležité prestať vytvárať európsky žargón, resp. nové výrazy bez jednoznačného významu, ktoré sa bežne používajú bez toho, aby väčšina ľudí vedela, čo vlastne znamenajú.

6.12.6 Na národnej a európskej úrovni ⁽³⁸⁾ by sa malo tiež presadzovať zavedenie nových oblastí zmluvnej slobody, samoregulácie a koregulácie, ako i oblastí, ktoré môžu pokryť normy alebo kódexy správania a zároveň by sa mali zistiť a odstrániť legislatívne prekážky, ktoré im stoja v ceste.

6.12.7 Napokon by mal legislatívny prístup uprednostniť „vzorové právne predpisy“ (tzv. režimy 28) pred príliš podrobnou a nepotrebnou harmonizáciou a v prípadoch, keď je to odôvodnené, ponechať značný a primeraný priestor pre samoreguláciu a koreguláciu.

6.13 Začať by sa mohlo výskumnými projektmi a dialógom so zainteresovanými stranami o špecifickej úlohe *proaktívneho prístupu k právu* v priebehu celého životného cyklu a na všetkých úrovniach regulácie. Prvým krokom by mohli byť diskusie za okrúhlym stolom alebo semináre s akademickými kruhmi, skupinami odborníkov, zainteresovanými stranami a inštitúciami s cieľom vytvoriť rámec a akčný plán pre ďalšie iniciatívy, ktorých cieľom by bolo vždy implementovať hľadisko proaktívneho prístupu, ako je to v prípade zásad subsidiarity a proporcionality. Stredisko pre monitorovanie jednotného trhu by mohlo byť platformou pre ďalšie diskusie o *proaktívnom prístupe k právu*, a to vzhľadom na jeho zrejmy záujem o otázky súvisiace s lepšou právnou úpravou.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽³⁵⁾ Pozri najmä stanoviská EHSV na tému *Lepšia tvorba právnych predpisov* Ú. v. ES C 24, 31.1.2006, s. 39 a *Normy kvality pre obsahy, postupy a metódy sociálnych analýz dosahu z pohľadu sociálnych partnerov a iných zástupcov občianskej spoločnosti* Ú. v. ES C 175, 27.7.2007, s. 21, spravodajcom oboch stanovísk bol pán Retureau.

⁽³⁶⁾ Ako sa zdôraznilo už v stanovisku EHSV na tému *Lepšia implementácia právnych predpisov EÚ* Ú. v. ES C 24, 31.1.2006, s. 52, (spravodajca pán van Iersel), „ak má byť právny predpis vykonateľný, musí byť dostatočne jasný a aby bol efektívny, musí byť schopný vhodne reagovať na konkrétny problém. Zlé právne predpisy vedú k množeniu predpisov a vytváraniu obrovského množstva pravidiel, ktoré zaťažujú podniky a zmätú občanov“ (bod 1.6).

⁽³⁷⁾ Po prvý raz bola táto metóda definovaná v oznámení Komisie na tému *Aktualizácia a zjednodušenie acquis Spoločenstva* (KOM(2003) 71 v konečnom znení), ku ktorému EHSV vypracoval stanovisko CESE Ú. v. ES C 112, 30.4.2004, s. 4, spravodajca pán Retureau.

⁽³⁸⁾ A stanovisko na tému *Priority jednotného trhu 2005 – 2010* Ú. v. ES C 255, 14.10.2005, s. 22, (spravodajca pán Cassidy).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Problematika odpadu z elektrických a elektronických zariadení v EÚ“

(2009/C 175/06)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2008 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Nakladanie s OEEZ“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. októbra 2008. Spravodajkyňou bola pani SYLVIA GAUCI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra) prijal 119 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Smernica o OEEZ môže zjednodušiť regulačné prostredie, čím pomôže znížiť administratívnu záťaž pre trhové sily.

1.2 Pri preskúmaní smernice by Európska únia spolu s národnými orgánmi mala dbať o to, aby smernica vytvárala rovnaké podmienky pre všetkých v rámci celej EÚ, čo bude prínosom pre životné prostredie, hospodárske subjekty a európskych občanov.

1.3 Vzhľadom na to, že základné materiály majú v súčasnosti vyššiu hodnotu ako pred 5 alebo 10 rokmi, veľké množstvo vyradených elektrických a elektronických zariadení sa dostáva mimo zvyčajných zberných kanálov. S niektorým zariadeniami potom nie je správne naložené. Nebezpečné a nepoužiteľné časti vyradených chladničiek, ako napríklad kondenzátory, sú odstraňované nesprávnym spôsobom. V súčasnosti nesú zodpovednosť za nakladanie s OEEZ výrobcovia, hoci nad ním nemajú žiadnu, alebo len malú kontrolu. Svoj podiel zodpovednosti by mali prebrať všetci účastníci reťazca, vrátane obchodníkov so šrotom a sprostredkovateľov.

1.4 Školy zohrávajú dôležitú úlohu pri vzdelávaní mladých ľudí o ich podiele na obmedzovaní tvorby odpadu. Mladí občania by preto v záujme podpory predchádzania vzniku odpadu, jeho opätovného použitia, zhodnotenia a recyklácie mali byť upozornení na nebezpečenstvá spojené s elektronickým odpadom po dobe životnosti. Vzdelávanie je prvotnou a najdôležitejšou zodpovednosťou členských štátov, avšak organizácie výrobcov majú takisto možnosť zohrávať dôležitú úlohu, ktorú aj využívajú.

1.5 Preskúmanie smernice by malo umožniť lepšiu interakciu medzi ustanoveniami na ochranu ľudského zdravia a životného prostredia na jednej strane a pravidlami, ktoré ovplyvňujú hladké fungovanie vnútorného trhu na strane druhej. Predovšetkým by definícia výrobcu nemala vytvárať ďalšie prekážky pre vnútorný trh. Takýto prístup bude navyše viac v súlade s nedávnou judikatúrou Európskeho súdneho dvora, podľa ktorej nesmie byť ochrana životného prostredia v rozpore s princípmi vnútorného trhu.

1.6 V súčasnosti dosahujú kolektívne systémy založené na trhovom podiele úspechy v oblasti správneho nakladania s OEEZ. Revízia smernice by nemala vytvoriť prekážky fungovaniu postupu, v rámci ktorého sa náklady na nakladanie s OEEZ delia medzi subjektmi na základe ich podielu na trhu. V súvislosti s prílohou II je potrebné umožniť zainteresovaným stranám, aby pokračovali vo vytváraní noriem nakladania.

1.7 Nákladovo účinné riešenie problematiky prúdov elektrického a elektronického odpadu by malo pomôcť eliminovať prepravu odpadu do krajín mimo EÚ, v ktorých sú požiadavky na ochranu životného prostredia nižšie a riziká pre pracovníkov, ktorí s odpadom narábajú, zase vyššie. Smernica by mala naplniť cieľ, ktorý si stanovila v sociálnej oblasti, a to chrániť životné prostredie a znížiť negatívny vplyv odpadu na ľudské zdravie. Uplatňovanie noriem na nakladanie s odpadom v krajinách mimo EÚ treba podporovať.

2. Úvod

2.1 Zámerom smernice 2002/96/ES ⁽¹⁾ o odpade z elektrických a elektronických zariadení je riešiť problematiku rýchlo rastúceho prúdu odpadu z elektrických a elektronických zariadení (EEZ) a smernica zároveň dopĺňa právnu úpravu EÚ v oblasti skládok a spaľovania odpadu.

2.2 Na základe informácií z mnohých zdrojov a rôznych techník odhadu sa množstvo nových EEZ, ktoré sú každoročne uvedené na trh v 27 členských štátoch EÚ, odhaduje na 10,3 miliónov ton. Podľa viacerých prognôz vzrastie objem odpadu z elektrických a elektronických zariadení každoročne o 2,5 % až 2,7 % a v roku 2020 dosiahne objem 12,3 miliónov ton. V roku 2006 boli celkovo zozbierané 2 milióny ton odpadu.

2.3 V tomto štádiu je preto dôležité zhodnotiť, či smernica priniesla očakávané výsledky v oblasti ochrany životného prostredia. Je takisto dôležité zistiť, aké zlepšenia sú možné a ako ich čo najlepšie uskutočniť.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV o OEEZ, Ú. v. ES C 116, 20.4.2001, s. 38 – 43.

2.4 Smernica o OEEZ vytvorila niekoľko modelov nakladania s odpadom s cieľom dosiahnuť zvýšenie objemu recyklácie elektrických a elektronických zariadení a obmedziť celkové množstvo odpadu určeného na zneškodnenie.

2.5 Stimuluje výrobcov, aby navrhovali z hľadiska životného prostredia účinnejšie elektrické a elektronické zariadenia a zároveň v plnej miere zohľadňovali otázku nakladania s odpadom. Smernica OEEZ preto zahŕňa koncepciu rozšírenej zodpovednosti výrobcu. Aby výrobcovia EEZ splnili ustanovenia smernice, budú musieť zohľadniť celý životný cyklus elektrických a elektronických výrobkov, vrátane odolnosti výrobku, jeho možnej modernizácie a opravy, demontáže a využitia materiálov, ktoré sa dajú jednoducho recyklovať. Výrobcovia sú zodpovední za príjem a recykláciu výrobkov, ktoré im odovzdali zákazníci pod podmienkou, že patria do jednej z desiatich širokých kategórií výrobkov ⁽²⁾. Zároveň musia poskytnúť informácie dokladajúce súlad.

2.6 Rozšírená zodpovednosť výrobcu sa uplatňuje od chvíle, keď sa trhoví subjekt zaregistruje v národnom registri výrobcov, ktorý spravujú vnútroštátne orgány v každom členskom štáte. Pojem „výrobca“ sa vzťahuje na rôzne druhy činností a zahŕňa menovite výrobcov, ktorí vyrábajú pod vlastnou značkou, alebo dovozcov, či predajcov, ktorí výrobok ďalej predávajú. Pojem „výrobca“ má široký rozsah, aby zahŕňal čo najviac obchodných aktivít a tým umožnil nákladovo účinné fungovanie systému nakladania s OEEZ. Široký rozsah však môže viesť k právne neprípustnej situácii, v ktorej je viacero výrobcov zodpovedných za nakladanie s jedným výrobkom.

2.7 Zámerom smernice o OEEZ je podporovať separovaný zber prostredníctvom stanovenia kvantitatívnych cieľov. Členské štáty EÚ mali najneskôr do 31. decembra 2006 dosiahnuť mieru separovaného zberu odpadu z elektrických a elektronických zariadení z domácností v objeme najmenej 4 kg priemerne na obyvateľa a rok. Nový záväzný cieľ by mal byť stanovený do decembra 2008.

2.8 Smernica o OEEZ podporuje aj opätovné použitie a recykláciu stanovením cieľov pre zhodnotenie, opätovné použitie a recykláciu.

2.9 Posledným z pilierov smernice o OEEZ je úloha konečných užívateľov, čiže spotrebiteľov. Spotrebiteľia môžu svoje zariadenia bezplatne odovzdať. V záujme prevencie tvorby nebezpečného odpadu z elektrických a elektronických zariadení nariaďuje

smernica 2002/95/ES ⁽³⁾ zákaz a obmedzenie používania určitých nebezpečných látok v elektrických a elektronických zariadeniach.

3. Všeobecné pripomienky – problematické body

3.1 Členské štáty mali na dosiahnutie súladu s ustanoveniami smernice vytvoriť vlastné národné plány nakladania s OEEZ. Prvé hodnotenie implementácie smernice o OEEZ v jednotlivých členských štátoch vedie k nasledujúcim záverom:

- rozsah pôsobnosti smernice umožnil vznik rôznych interpretácií po celej EÚ, pričom ten istý výrobok nemusí spadať do jej pôsobnosti vo všetkých členských štátoch, čo pre výrobcov znamená rôznu úroveň zhody v rámci Európy,
- ciele stanovené pre množstvo zozbieraného odpadu sa vo väčšine krajín EÚ – 15 ňar ľahko naplňar, avšak pre väčšinu nových členských štátov sú naďar ľ problémom,
- výsledky zberu sú pre všetky kategórie výrobkov okrem kategórie 1 ⁽⁴⁾ slabé,
- malé zariadenia zvyčajne nie sú odovzdané na zberných miestach a ocitajú sa tak mimo vytvorených zberných kanálov pre OEEZ,
- dostupnosť zberných miest pre OEEZ vo viacerých členských štátoch nie je taká, ako by mala byť,
- nie je k dispozícii dostatok informácií ⁽⁵⁾ o kvalite spracovania OEEZ,
- dve najdôležitejšie činnosti predstavujúce administratívnu záťaž sú registrácia v národných registroch výrobcov a výkazníctvo,
- k transpozícii smernice o OEEZ na úrovni jednotlivých členských štátov došlo až po 13. auguste 2004 a niektoré krajiny ju dodnes nedokončili. Je preto ešte príliš skoro na komplexné sociálne monitorovanie a hodnotenie.

⁽²⁾ Smernici podlieha desať kategórií EEZ:

- Kategória 1 – Veľké domáce spotrebiče
- Kategória 2 – Malé domáce spotrebiče
- Kategória 3 – IT a telekomunikačné zariadenia
- Kategória 4 – Spotrebná elektronika
- Kategória 5 – Osvetľovacie telesá
- Kategória 6 – Elektrické a elektronické náradie
- Kategória 7 – Hračky, zariadenia určené na športové a rekreačné účely
- Kategória 8 – Zdravotnícke zariadenia
- Kategória 9 – Prístroje na monitorovanie a kontrolu
- Kategória 10 – Predajné automaty.

⁽³⁾ Smernica o obmedzení používania určitých nebezpečných látok v elektrických a elektronických zariadeniach nariaďuje nahradíť rôzne ťažké kovy (olovo, ortuť, kadmium, šesťmocný chróm) a brómované spomaľovače horenia (polybrómované bifenyly – PBB, alebo polybromované difenylétery – PBDE) v nových elektrických a elektronických zariadeniach uvedených na trh po 1. júli 2006.

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou 2.

⁽⁵⁾ V súlade s článkom 12 smernice o OEEZ s názvom „Poskytovanie informácií a správ“ výrobcovia by mali zhromažďovať informácie vrátane spoľahlivých odhadov na ročnom základe o množstve a kategóriách elektrických a elektronických zariadení, ktoré boli v rámci členských štátov uvedené na trh, zozbierané všetkými spôsobmi, opätovne použité, recyklované a zhodnotené a o vyvezenom zozbieranom odpade podľa hmotnosti alebo, ak to nie je možné, podľa počtu.

4. Konkrétne pripomienky – ďalší postup

4.1 Revízia smernice by sa mala zamerať na maximalizáciu výsledkov v oblasti životného prostredia (viac zozbierať) a na zvýšenie nákladovej účinnosti spracovania odpadu z elektrických a elektronických zariadení (lepšie spracovať).

4.2 Riešiť problematiku nakladania s odpadom v EÚ tiež znamená znížiť administratívnu záťaž podnikov, aby si dokázali udržať konkurencieschopnosť a mohli investovať zdroje do zvyšovania environmentálneho výkonu svojich aktivít, či už je to v oblasti návrhu výrobku, zberných systémov, systémov na odovzdávanie odpadu alebo v oblasti informovania verejnosti.

4.3 Vlády v členských štátoch a súkromné iniciatívy môžu financovať vzdelávacie programy na školách, aby sa deti už v ranom veku zoznámili s osvedčenými postupmi týkajúcimi sa zneškodnenia a recyklácie elektrických a elektronických zariadení. Tieto programy by mali byť organizované na miestnej úrovni, aby zodpovedali miestnym podmienkam a spotrebiteľskému správaniu.

4.4 Najväčšie pozitívne zmeny v oblasti životného prostredia a najvyššiu nákladovú účinnosť je možné dosiahnuť takto:

- zmeniť orientáciu z výrobku ⁽⁶⁾ na spracovateľskú kategóriu,
- oddeliť stanovovanie cieľov pre objem zberu, percento recyklácie a požiadavky na spracovanie,
- dosiahnuť rovnaké podmienky pre všetky zainteresované strany v rámci EÚ, a to predovšetkým prostredníctvom týchto krokov:
 - definícia výrobcu by mala pokrývať rovnaké hospodárske subjekty vo všetkých členských štátoch EÚ. V tejto súvislosti by hospodársky subjekt, ktorý umiestni výrobok na trh Spoločenstva, mal byť považovaný za výrobcu na všetkých vnútroštátnych trhoch v EÚ,
 - fungovanie národných registrov výrobcov by malo byť harmonizovanejšie: odlišné administratívne požiadavky v rámci rôznych národných systémov registrácie a finan-

covania zvyšujú náklady výrobcov pôsobiacich vo viacerých krajinách vnútorného trhu. Registre výrobcov sa líšia spôsobom získavania informácií od výrobcov a ich systémom fungovania. Medzi tieto odlišnosti patria: definície druhov zariadení, hmotnostné kritériá, základ poskytovaných údajov a možnosť predaja v iných členských štátoch. Rozdiely existujú aj vo frekvencii a pravidelnosti poskytovania údajov. V záujme dosiahnutia tohto cieľa by inštitúcie EÚ mohli konzultovať zainteresované strany a poskytovať odporúčania a usmernenia,

- bolo by vhodné vytvoriť európsku sieť národných registrov, ktorá by slúžila na výmenu informácií. Výrobcovia by boli zaregistrovaní v jednom členskom štáte, kde by boli uvedené všetky aktivity daného subjektu v celej EÚ. Takéto opatrenie by obmedzilo administratívnu záťaž zaregistrovaných subjektov a zároveň by viedlo k účinnejšiemu vykonávaniu smernice. Viac harmonizácie a menej byrokracie by pomohlo dosiahnuť zlepšenie v oblasti životného prostredia a naplniť stanovené ciele,
- je potrebné pokračovať v harmonizácii požiadaviek na označovanie elektrických a elektronických zariadení uvádzaných na trh. Zlyhanie v tejto oblasti by trvalo brzdiло voľný pohyb tovaru na vnútornom trhu.
- objasniť a jednotne a dôsledne uplatňovať harmonizovaný prístup v rámci celej EÚ,
- hľadať spôsoby, ako by vlády členských štátov mohli podporovať výskum zameraný na zlepšenie nakladania s OEEZ z hľadiska jeho dosahu na životné prostredie,
- ďalej analyzovať úlohu spotrebiteľov v riadení politiky OEEZ. Je to napokon spotrebiteľ, kto má odovzdať svoj elektrický a elektronický odpad a kto tento systém zaplatí, nezávisle od toho, ako bude financovanie zorganizované.

V Bruseli 4. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽⁶⁾ Pozri kategórie výrobkov uvedené v poznámke pod čiarou č. 2.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Spoločný postup na úrovni EÚ v záujme posilnenia občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach s osobitným dôrazom na nové členské štáty“

(2009/C 175/07)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2008 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Spoločný postup na úrovni EÚ v záujme posilnenia občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach s osobitným dôrazom na nové členské štáty“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. októbra 2008. Spravodajcom bol pán Krzysztof KAMIENIECKI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra) prijal 107 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 V politike podpory vidieckych oblastí sa ťažisko dlho kládlo výlučne na otázky, ktoré bezprostredne súviseli s poľnohospodárskou výrobou. Až v ostatných dvadsiatich rokoch sa presadilo presvedčenie, že vidiecke oblasti sa vzájomne veľmi odlišujú a nemožno na ne uplatňovať jednotné nástroje politiky stanovené na európskej, resp. národnej úrovni, a že ciele rozvoja a rovnosť príležitostí a pod. nemožno účinne dosiahnuť bez zapojenia a spoluúčasti vidieckeho obyvateľstva.

1.2 Prednedávnom rozprúdená diskusia o spoločnej poľnohospodárskej politike na vidieku bude kľúčovou pre budúcnosť európskeho vidieka. Je potrebné, aby boli v rámci tejto diskusie okrem odborníkov a politikov vypočutí aj zástupcovia vidieckeho obyvateľstva.

1.3 Iniciatíva Leader je v tejto oblasti dobrým príkladom. Preto v nej mnohé nové členské štáty vidia príležitosť rozprúdiť aktivitu a účinnejšie využívať rozvojové zdroje vo vidieckych oblastiach. Dôležité je, aby pre iniciatívy rôzneho druhu, ktoré slúžia na podporu občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach, bola zabezpečená finančná podpora na úrovni EÚ ako aj na národnej úrovni

1.4 Občianska spoločnosť vo vidieckych oblastiach v jednotlivých krajinách Európy sa formuje pod vplyvom zmien týkajúcich sa hospodárstva (rastúca hospodárska súťaž na trhoch), spoločnosti (vyľudňovanie vidieckych oblastí) a životného prostredia (klimatické zmeny), ktoré sa v uplynulých desaťročiach prejavujú veľmi intenzívne. V súčasnosti prebiehajúce procesy sa prelínajú s hlboko siahajúcimi, historicky podmienenými aspektmi hospodárskeho rozvoja. Obzvlášť dramatické zmeny zasiahli vidiecke oblasti v nových členských štátoch.

1.5 Jednou z možností rozvoja občianskej spoločnosti je prispôbenie rozvojových nástrojov potrebám a možnostiam konkrétnych vidieckych oblastí, čo predpokladá v čoraz väčšej miere prístup „zdola nahor“ (*bottom-up*). Významnú úlohu môže pri tom zohrať aj vzdelávanie.

1.6 Prvé mimovládne organizácie začali v krajinách strednej a východnej Európy vznikať už koncom osemdesiatych rokov. V porovnaní s organizáciami pôsobiace v krajinách EÚ-15 narážajú na viac prekážok, ktoré súvisia v neposlednom rade s rozdielnou úrovňou hospodárskeho rozvoja, ťažším prístupom k novým technológiám a rôznym (aj súkromným) zdrojom financovania ako aj s právnymi podmienkami alebo postojom verejných orgánov.

1.7 Väčšiu pozornosť než doteraz treba venovať zabezpečeniu prístupu vidieckych organizácií k finančným prostriedkom. Financovanie by malo byť stabilné a flexibilné a malo by tiež umožniť pokryť náklady samotného fungovania organizácie (inštitucionálne dotácie).

1.8 Potrebné sú špecifické inštitucionálne riešenia zaručujúce posilnenie potenciálu vidieckych organizácií, a to aj v krajinách pripravujúcich sa na vstup do EÚ. Rovnako nevyhnutné je zavedenie rôznych druhov nástrojov, ktoré by vidieckym spoločnostiam uľahčili prístup k informáciám.

1.9 Pre obyvateľov vidieckych oblastí, ktorí majú spravidla nižšiu úroveň vzdelanosti a horší prístup k informáciám, je ťažké orientovať sa v tejto rýchlo sa meniacej situácii.

1.10 V celej EÚ občianska spoločnosť vo vidieckych oblastiach naráža pri svojom rozvoji na tieto prekážky:

- prekážky v prístupe k vedomostiam a informáciám,
- chýbajúce schopnosti v oblasti podnikateľskej iniciatívy,
- demografické problémy ako aj nerovnosť vzhľadom na práva žien a mužov ⁽¹⁾,
- nižšia úroveň sociálnej infraštruktúry než v mestách.

⁽¹⁾ EHSV sa zaoberal situáciou žien vo vidieckych oblastiach v stanovisku Ú. v. EÚ C 204, 18.7.2000, s. 29.

1.11 Na národnej úrovni je potrebná väčšia koordinácia rozhodnutí prijímaných v súvislosti s vidiekom v oblasti zdravotníctva, vzdelávania a sociálnej pomoci s poľnohospodárskou politikou, resp. politikou rozvoja vidieka v užšom zmysle. Rovnako potrebné sú opatrenia na vytvorenie silnejších pút medzi mestom a vidiekom.

1.12 Naďalej je k dispozícii primárno nástrojov, ktoré by umožnili nájsť pre obyvateľstvo na vidieku zdroje príjmov alternatívne k poľnohospodárstvu. Úlohou štátu je tiež vytvárať podmienky na dialóg medzi svojimi inštitúciami a spoločnosťou.

1.13 Kľúčovú úlohu tu zohrávajú miestne a regionálne orgány. Musia pôsobiť ako katalyzátory rozvoja vidieckych spoločenstiev a stimulovať ich k spoločnej činnosti.

1.14 V nových členských štátoch sa problém nedostatku vzájomnej dôvery medzi predstaviteľmi občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi verejnej správy prejavuje obzvlášť výrazne. Organizácie vnímajú verejnú správu ako prekážku iniciatív v sociálnej oblasti a úrady sa zase obávajú konkurencie zo strany miestnych vedúcich spoločenských predstaviteľov.

1.15 Treba uvažovať o rozsiahlejšom zavedení mechanizmu preskúmania, do akej miery budú mať stanovené právne či politické riešenia (týkajúce sa napríklad oblasti vzdelávania, resp. verejného obstarávania) vplyv na postavenie vidieckych oblastí (tzv. „rural proofing“).

2. Súčasná situácia

2.1 Premeny, ktoré prebiehajú vo vidieckych oblastiach v EÚ, natískajú otázku o ďalšom smerovaní rozvoja spoločenstiev na vidieku, o tom, v akej miere dokážu rozhodovať samy o svojej budúcnosti, a či formujúce sa vzťahy medzi ľuďmi ako aj vznikajúce potreby spolupráce nachádzajú oporu v politike, práve a zo strany verejných inštitúcií.

2.2 Občianskej spoločnosti sa pripisuje veľa úloh, ktoré možno zhrnúť do tvrdenia, že uľahčuje život a vyplňa priestor medzi jednotlivcami a rodinami a štátom.

2.3 Európska integrácia má vplyv na dynamiku transformácie, ktorá prebieha na vidieku, a pozorovanie tohto procesu z hľadiska vytvárania základov občianskej spoločnosti je dôležitou úlohou EHSV.

2.4 Občianska spoločnosť vo vidieckych oblastiach v jednotlivých krajinách Európy sa formuje pod vplyvom zmien týkajúcich sa hospodárstva (rastúca hospodárska súťaž na trhoch), spoločnosti (vyľudňovanie vidieckych oblastí) a životného prostredia (klimatické zmeny), ktoré sa v uplynulých desaťročiach prejavujú veľmi intenzívne. V súčasnosti prebiehajúce procesy sa prelínajú s hlboko siahajúcimi, historicky podmienenými aspektmi hospodárskeho rozvoja.

2.5 Obzvlášť dramatické zmeny zasiahli vidiecke oblasti v nových členských štátoch. Týkajú sa všetkých oblastí života súčasne, nielen hospodárskej sféry (a v rámci nej napr. aj v bankovníctve), ale aj spoločnosti (reformy zdravotnej starostlivosti a systémov sociálneho zabezpečenia) a právnej oblasti (zmena úlohy miestnych orgánov, zákonné ustanovenia o mimovládnych organizáciách, finančné a daňové úpravy atď.).

2.6 Dedičstvom predošlej éry sú bývalí pracovníci veľkých poľnohospodárskych podnikov, z ktorých vyprchali tradičné cnosti vidieckeho obyvateľstva.

2.7 Pre obyvateľov vidieckych oblastí, ktorí majú spravidla nižšiu úroveň vzdelanosti a horší prístup k informáciám, je ťažké orientovať sa v tejto rýchlo sa meniacej situácii.

2.8 V krajinách EÚ-15 prebehla časť tohto vývoja skôr a celý proces trval dlhšie obdobie. Napriek tomu sa nedalo vyhnúť negatívnym dôsledkom (napríklad v súvislosti s koncentráciou poľnohospodárskej výroby) ani v týchto krajinách.

2.9 V krajinách EÚ – 15 je vedomie o hodnote vidieckych oblastí väčšie než v nových členských štátoch. V nových členských štátoch zameriavajú verejnosť a médiá svoju pozornosť spravidla na problémy, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom.

2.10 Prvé oficiálne mimovládne organizácie, ktoré sa zasadzovali o rozvoj vidieka v krajinách strednej a východnej Európy, boli založené už koncom osemdesiatych rokov. V porovnaní s organizáciami pôsobiace v krajinách EÚ-15 narážajú na viac prekážok, ktoré súvisia v neposlednom rade s rozdielnou úrovňou hospodárskeho rozvoja, ťažším prístupom k novým technológiám a rôznym (aj súkromným) zdrojom financovania ako aj s právnymi podmienkami alebo postojom verejných orgánov, ktoré majú málo skúseností a dôvery, pokiaľ ide o spoluprácu so spoločenskými organizáciami.

2.10.1 Z oficiálnych údajov, napríklad o počte mimovládnych organizácií v pomere k počtu obyvateľstva, vyplýva, že vo vidieckych oblastiach je úroveň občianskeho zapojenia nižšia. Ak sa však zohľadnia aj neformálne skupiny a susedské vzťahy ako aj miera zapojenia obyvateľstva do záležitostí, ktoré sú pre ich región dôležité, alebo informácie o iniciatívach miestnych orgánov, tak je zrejmé, že takýto spoločenský kapitál je na vidieku často väčší než vo veľkých mestách.

2.11 Od začiatku 21. storočia možno pozorovať značné zrýchlenie rozvoja vidieckych organizácií v krajinách strednej a východnej Európy. Začali medzi sebou spolupracovať a budovať regionálne a celoštátne štruktúry. V niektorých z týchto krajín si vybrali za vzor škandinávsky model, kde v každej dedine pôsobia miestne spolky. V iných krajinách vytvorili mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti rozvoja vidieka celoštátne iniciatívy, resp. „fóra“ na spoluprácu, výmenu skúseností a zastúpenie vidieckeho obyvateľstva v styku s úradmi. V nových členských štátoch vytvorili tieto organizácie s podporou škandinávskych

organizácií iniciatívu PREPARE – Partnerstvo pre vidieku Európu (*Partnership for Rural Europe*), s pomocou ktorej si môžu vzájomne poskytovať podporu a ďalej zlepšovať svoje fungovanie.

3. Európska únia a občianska spoločnosť vo vidieckych oblastiach

3.1 V politike podpory vidieckych oblastí sa ťažisko dlho kladlo výlučne na otázky, ktoré bezprostredne súviseli s poľnohospodárskou výrobou jednotnou pre celú EÚ. No napríklad otázky investícií do infraštruktúry vidieckych oblastí boli spravidla predmetom politických rozhodnutí na celoštátnej úrovni. Až koncom 80-tych rokov sa čoraz viac presadzovalo presvedčenie, že vidiecke oblasti sa vzájomne veľmi odlišujú a nemožno na ne uplatňovať jednotné nástroje stanovené na európskej, resp. národnej úrovni, a že ciele rozvoja a rovnosť príležitostí a pod. nemožno účinne dosiahnuť bez zapojenia a spoluúčasti vidieckeho obyvateľstva.

3.2 Programy vidieckeho rozvoja vypracované v poslednom období obsahujú nástroje a riešenia, ktoré v určitej miere zodpovedajú potrebám občianskej spoločnosti na vidieku. Patria sem najmä iniciatíva Leader a dôležitá úloha, ktorú majú mimovládne organizácie v rámci miestnych akčných skupín (v nadchádzajúcom období bude vyše 40 % vidieckych oblastí EÚ spadať do oblastí uplatňovania iniciatívy Leader).

3.3 Mimovládne organizácie môžu okrem toho využiť aj iné opatrenia programov rozvoja vidieka, ktoré budú o. i. zahŕňať služby pre vidiecke oblasti. Dôležité je pritom, aby v jednotlivých členských štátoch vznikli riešenia, ktoré organizáciám umožnia poskytovať služby a nadväzovať verejno-spoločenské, resp. verejno-súkromné partnerstvá, ktoré budú otvorené aj pre mimovládne organizácie. S podporou mimovládnych organizácií sa počíta aj v rámci národných sietí pre vidiecke oblasti.

3.4 Prístup navrhnutý v iniciatíve Leader podlieha úpravám v závislosti od podmienok a potrieb jednotlivých členských krajín. V mnohých krajinách sa však presadil v oveľa širšej miere než iniciatíva Leader. Národné a regionálne prostriedky pritom smerovali do účinnej podpory miestnych iniciatív (ako napríklad v Írsku, Španielsku a Nemecku).

3.5 Aj mnohé nové členské štáty vidia v iniciatíve Leader príležitosť posilniť činorodosť a účinnejšie využívať rozvojové zdroje vo vidieckych oblastiach. Dôležité je, aby pre iniciatívy rôzneho druhu, ktoré slúžia na podporu občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach, bola zabezpečená finančná podpora na úrovni EÚ ako aj na národnej úrovni.

3.5.1 Podpora sociálnej činnosti zameranej na uspokojovanie spoločných miestnych potrieb obyvateľov vidieka je veľmi prínosným trendom politiky EÚ. Vytváranie občianskej spoločnosti prednostne podľa modelu „zhora nadol“ (*bottom-up*) naráža na mnohé problémy, o. i. súvisiace s nevyhnutnosťou odstránenia administratívnych prekážok.

4. Vnútroštátne opatrenia a občianska spoločnosť vo vidieckych oblastiach

4.1 Prednedávnom bola iniciovaná diskusia o spoločnej poľnohospodárskej politike na vidieku. Výsledky tejto diskusie ovplyvnia prípadné presuny finančných prostriedkov, ktoré sú naplánované v rámci súčasného plánovacieho obdobia pre vidiecke oblasti, ako aj zameranie budúcej politiky na obdobie rokov 2007 – 2013 a neskôr. Zásadný význam má aj to, aby boli v rámci tejto diskusie okrem odborníkov a politikov vypočutí aj zástupcovia vidieckeho obyvateľstva.

4.2 V nových členských krajinách neexistuje dlhá tradícia spolupráce – ani medzi vládou a občianskou spoločnosťou a ani medzi jednotlivými ministerstvami a grémiami jednej vlády. Preto prakticky neexistuje koordinácia rozhodnutí prijímaných v súvislosti s vidiekom v oblasti zdravotníctva, vzdelávania a sociálnej pomoci a politiky poľnohospodárstva, resp. politiky rozvoja vidieka v užšom zmysle.

4.3 Plánovanie výdavkov prostriedkov EÚ na plánovacie obdobie rokov 2007 – 2013 je pre nové členské štáty len druhým „cvičením“ tohto druhu. V súvislosti s menšími skúsenosťami úradníkov a častým striedaním vlád prichádza k tomu, že niektoré možnosti, ktoré vznikli vďaka politickým opatreniam EÚ pre rozvoj vidieckych oblastí, sa nevyužívajú v plnej miere.

4.4 Nemožno ani zabúdať, že silnejšie putá medzi mestom a vidiekom patria medzi hlavné predpoklady zabezpečenia hospodárskej a sociálnej súdržnosti rozšírenej EÚ. Vytvorenie formálnych, často umelých rozdelení, napríklad v súvislosti s požiadavkou „demarkačných línií“ medzi finančnými prostriedkami, ktoré pochádzajú z rôznych fondov EÚ (napr. EFRR und EPFRV), a sice vzhľadom na často rozdielne prístupové podmienky a nesúvisiace rozhodovacie procesy v rámci týchto fondov môže sťažiť komplexentárne opatrenia a prehĺbiť priepasť medzi vidieckymi oblasťami a mestami.

4.5 Na vidiecke oblasti sa zameriavajú hlavne opatrenia, ktoré súvisia s tradičnou poľnohospodárskou výrobou, resp. nástroje „sociálneho“ charakteru (podpora v nezamestnanosti alebo pre polosamosobiteľské podniky). Tieto sú sice v každom prípade nevyhnutné (najmä v krajinách, v ktorých chudoba postihuje najmä vidiecke oblasti, napr. Rumunsko alebo Poľsko), no zároveň zachovávajú status quo a nevytvárajú základňu pre zlepšenie situácie. Naďalej je k dispozícii primárne nástrojov, ktorými by bolo možné stimulovať alternatívne zdroje príjmov pre obyvateľstvo na vidieku. Vytváranie nových pracovných miest na vidieku i naďalej podporujú inštitúcie, ktoré súvisia s rozvojom poľnohospodárstva, a nimi navrhované programy len v nedostatočnej miere poskytujú podporu iným než poľnohospodárskym zamestnaniam.

4.6 Lisabonská stratégia by mohla zohrávať významnú úlohu, pretože inovácie a konkurencieschopnosť v širšie chápanom zmysle slova sú možné aj vo vidieckych oblastiach. Tieto pojmy sa však žiaľ často asociujú výlučne s novými technológiami a výskumnými strediskami vo veľkomestách. Obrovský potenciál sociálnej inovácie, resp. inovácie, ktorá súvisí s dedičstvom, ekologickými hodnotami, resp. miestnou tradíciou, tak zostáva nevyužitý.

4.7 V mnohých, najmä nových členských štátoch, je pohľad národnej politiky na inovácie a konkurencieschopnosť v užšom zmysle obmedzený (príkladom sú o. i. požiadavky na podporu podnikov zo strany EÚ. Podniky, ktoré predložia žiadosť o podporu, musia pritom vynaložiť mimoriadne vysoké sumy, niekedy až vo výške niekoľkých miliónov eur, čím sú prakticky vylúčení žiadatelia z vidieckych oblastí, resp. malých miest).

4.8 Konzervatívny a oportunistický prístup vnútroštátnych politikov k vidieckym spoločenstvám je spôsobený nedostatkom rozhodnosti samosprávnych orgánov pri vytváraní podmienok svojho rozvoja, chýbajúcou výhľadovou politikou pre vidiek a obavou prisúdiť občianskej spoločnosti úlohu, ktorá by mohla znížiť význam politických strán. Vzhľadom na túto politiku národnej úrovne očakávajú mnohí ľudia na vidieku, že impulzy na zmenu prídu zo strany Európskej únie.

4.9 Úlohou vnútroštátnej verejnej správy je však vytvárať podmienky na dialóg medzi svojimi inštitúciami a spoločnosťou, a tiež zavádzať kultúru otvorenosti a transparentnosti. Je to o to dôležitejšie z dôvodu, že vidiecke spoločenstvá sa vyznačujú pomerne nízkym (napr. v Poľsku 17 %) presvedčením o význame demokracie v spoločenskom živote.

5. Miestne a regionálne orgány a občianska spoločnosť vo vidieckych oblastiach

5.1 Miestne a regionálne orgány zohrávajú vo vidieckych oblastiach kľúčovú úlohu pri podpore iniciatív občianskej spoločnosti ako aj pri spolupráci s jej predstaviteľmi. Miestne orgány musia pôsobiť ako katalyzátory rozvoja vidieckych spoločenstiev a stimulovať ich k rozvíjaniu spoločných aktivít.

5.2 Spolupráca medzi organizáciami pôsobiacimi v záujme vidieka a miestnymi a regionálnymi orgánmi často neprebíha správnym spôsobom. Chýbajúca dôvera vo vzájomných vzťahoch medzi orgánmi verejnej správy a organizáciami občianskej spoločnosti a ich vedúcimi predstaviteľmi vo vidieckych oblastiach je spoločným problémom všetkých členských krajín, hoci jeho intenzita je rôzna. Dobré príklady, ktoré možno pozorovať na mnohých miestach a ktoré podnecujú k pozitívnym postojom, svedčia o prebiehajúcich zmenách a nových možnostiach.

5.3 V nových členských štátoch sa problém nedostatku vzájomnej dôvery medzi predstaviteľmi občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi verejnej správy prejavuje obzvlášť výrazne. Verejná správa je vnímaná ako prekážka iniciatív občianskej spoločnosti a jej inštitúcie s obavou hľadajú na lídrov občianskej spoločnosti objavujúcich sa na území ich pôsobnosti ako na konkurentov ohrozujúcich získané pozície. Organizácie občianskej spoločnosti očakávajúce podporu alebo partnerskú účasť verejnej správy na svojich iniciatívach sú vnímané s podozrievavosťou a ako nevítaný prvok.

5.4 K prelomeniu bariéry, ktorú predstavuje chýbajúca vzájomná dôvera, dochádza vďaka realizovaným projektom a zjavnému prínosu pre obce (spoločenstvá), v ktorých spolupráca medzi miestnymi orgánmi a lídrami organizácií občianskej spoločnosti prebieha správne.

5.5 Vo vidieckych oblastiach sa vyvíja úsilie o vybudovanie kladných vzťahov a komunikáciu medzi miestnymi orgánmi a organizáciami občianskej spoločnosti, napr. organizovaním školení v tejto veci, ale trvalé vyriešenie tohto problému si vyžaduje ďalšie opatrenia v oblasti osvetly.

6. Prekážky rozvoja občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach

6.1 Popri problémoch, s ktorými musia bojovať najmä krajiny strednej a východnej Európy, existuje množstvo ťažkostí, ktoré sa vyskytujú vo vidieckych oblastiach v celej EÚ. Ide okrem iného o tieto oblasti:

- prekážky v prístupe k vedomostiam a nevyhnutnosť zabezpečenia rozličných foriem vzdelávania pre vidiecke obyvateľstvo,
- horší prístup k informáciám a menšie schopnosti využívať ich,
- chýbajúce schopnosti v oblasti podnikateľskej iniciatívy, ťažkosti pri prechode od poľnohospodárskeho podnikania k vidieckemu podnikaniu,
- nerovnosť vzhľadom na práva žien a mužov ⁽¹⁾,
- regionálne demografické problémy: v závislosti od regiónu sa prejavuje nedostatok žien alebo mužov ako partnerov v poľnohospodárskych domácnostiach, odchádzanie z vidieka,
- nižšia úroveň sociálnej infraštruktúry než v mestách,
- byrokratické obmedzenia a chýbajúca podpora zo strany verejných úradov.

7. Príležitosti rozvoja občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach

7.1 Väčšie zapojenie vidieckej občianskej spoločnosti možno dosiahnuť, keď sa budú optimalizovať metódy rozhodovania v širšom zmysle slova (*governance*), a to na národnej úrovni (prostredníctvom spoluúčasti organizácií občianskej spoločnosti pri tvorbe politiky podpory vidieckych oblastí, a nie len prostredníctvom konzultácií hotových riešení, ktoré vypracovali úradníci), ako aj na regionálnej a miestnej úrovni (prostredníctvom zapojenia obyvateľstva do rozhodovania o pridelovaní rozvojových zdrojov na rôzne projekty).

7.2 Prispôsobenie rozvojových nástrojov potrebám a možnostiam konkrétnych vidieckych oblastí predpokladá v čoraz väčšej miere prístup „zdola nahor“ (*bottom-up*). Tento prístup sa musí uplatňovať nielen pri vybraných opatreniach v rámci programu podpory vidieckych oblastí, ale aj v rámci štrukturálnych fondov a politických opatrení na národnej úrovni.

7.3 Vyriešenie kľúčových problémov vidieckych oblastí je možné vďaka partnerstvu medzi verejným, súkromným (podnikateľmi) a mimovládny sektorom. Keď sa obyvateľstvo, ktoré tvorí miestne partnerstvo, zapojí do rozhodovania, resp. aspoň spolurozhodovania o použití finančných prostriedkov na vytvorenie pracovných miest, mobilizáciu nezamestnaných alebo prevenciu proti vylúčeniu, môže to prispieť k tomu, aby sa vyvinulo väčšie vedomie zodpovednosti za situáciu v ich regióne a vzrastie ochota občanov zapojiť sa do miestneho spoločenského života.

7.4 Väčšia pozornosť by sa mala takisto venovať budovaniu vzťahov medzi vedeckými inštitúciami a vidieckymi organizáciami. Okrem toho by bolo účelné identifikovať a rozširovať postupy, ktoré sa v tejto oblasti osvedčili v mnohých krajinách.

7.5 Obrovský vplyv na rozvoj občianskej spoločnosti na vidieku má vzdelávanie. Pri transformácii systémov školstva vo vidieckych oblastiach sa musí dbať o posilnenie opatrení zameraných na uľahčenie aktivít vyvíjaných obyvateľmi vidieka, ktorí sa rozhodnú zorganizovať miestnu školu ako prejav starostlivosti o formovanie budúcich pokolení a ako špecifický prejav činnosti občianskej spoločnosti vyžadujúci si partnerstvo s verejnou správou. Bolo by tiež vhodné všeobecne šíriť dobré príklady v oblasti vzdelávania dospelých (typu „ľudových univerzít“) v niektorých krajinách EÚ.

7.6 Už aj samotná činnosť v prospech všeobecného blaha postačuje na utuženie spoločenstva. Pozorovania uplynulých rokov ukazujú, že spoločenské skupiny, ktorým sa podarilo nájsť vďaka aktívnemu zapojeniu občanov cestu z bezmocnosti a prelomiť nečinnosť, sú ochotné podeliť sa so svojimi skúsenosťami s inými, pasívnejšími spoločenskými skupinami ⁽²⁾.

7.7 Väčšiu pozornosť než doteraz treba venovať aj zabezpečeniu prístupu vidieckych organizácií k finančným prostriedkom. Takéto možnosti existujú teoreticky v rámci fondov EÚ ako aj v rámci národných, resp. medzinárodných finančných zdrojov. Z najaktuálnejších prieskumov však vyplýva, že malé mimovládne organizácie (aké sa spravidla nachádzajú vo vidieckych oblastiach) využívajú zdroje financovania, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii, len vo veľmi malej miere.

7.8 Preto treba vytvoriť predpoklady na uľahčenie stabilného a flexibilného financovania mimovládnych organizácií, ako aj ich fungovania (inštitucionálne dotácie na rozdiel od financovania jednotlivých projektov) a hľadanie mechanizmov lepšieho prístupu vidieckych organizácií k takémuto financovaniu (napríklad vytvorením mechanizmov tzv. „regrantingu“ prostredníctvom sprostredkovateľských organizácií v spojení s programom Leader, len vo väčšej miere).

7.9 Vďaka týmto riešeniam sa môže skrátiť aj rozhodovanie o pridelení prostriedkov, čo má v prípade malých projektov na miestnej úrovni veľký význam.

7.10 Väčšia aktívna spoluúčasť vidieckej občianskej spoločnosti môže prispieť k lepšej koordinácii rôznych „sektorových“ politických oblastí (školsťvo, zdravotníctvo, sociálne veci, ochrana životného prostredia, atď.), v neposlednom rade preto, lebo mimovládne organizácie sú vzhľadom na budovanie sietí spolupráce skúsenejšie a majú dlhšiu tradíciu než inštitúcie verejného sektora.

7.11 Súčasne by sa však mala zvážiť možnosť zavedenia rozsiahlejšieho mechanizmu na kategorizáciu vidieckych oblastí (tzv. *rural proofing*), ktorý sa v niektorých členských štátoch už uplatňuje. V rámci tohto mechanizmu by sa preskúmalo, do akej miery bude mať príslušné právne riešenie (ktoré nesúvisí priamo s vidieckou oblasťou, ale týka sa napríklad oblasti vzdelávania, resp. verejného obstarávania) vplyv na postavenie vidieckych oblastí. Rozhodujúci význam má tiež to, aby sa táto kategorizácia uskutočnila s účasťou organizácií občianskej spoločnosti.

⁽²⁾ To sa dá pozorovať nielen v rámci jednotlivých krajín (ako napríklad v Poľsku, kde sa v rámci Národnej partnerskej siete lepšie rozvinuté skupiny obyvateľstva ujmú menej skúsených skupín a podporujú ich), ale aj medzi rôznymi krajinami (napríklad činnosť poľských vidieckych organizácií na Ukrajine, slovenských v Srbsku alebo maďarských v Albánsku). Opatrenia tohto druhu si však vyžadujú inštitucionálnu podporu a rozsiahlejšie rozšírenie ako „osvedčené postupy“.

7.12 Treba zvážiť aj špecifické inštitucionálne riešenia, ktoré zabezpečujú posilnenie potenciálu vidieckych organizácií. Takéto riešenia (inštitucionálna podpora, podpora pri budovaní kapacít – „capacity building“ – a rozšírenie koncepcie partnerstva medzi verejným a súkromným sektorom) by boli nepochybne veľkou výhodou v krajinách, ktoré sa pripravujú na členstvo v EÚ.

7.13 Je potrebné poskytnúť rôzne mechanizmy, ktoré vidieckemu obyvateľstvu uľahčia prístup k informáciám. Tieto mechanizmy by mali byť prispôsobené špecifikám príslušnej krajiny (napr. zapojenie médií a miestnej správy a zriadenie informačných miest) a mali by zohľadňovať rozšírenie prístupu na internet. V tomto informačnom procese môžu okrem mimovládnych organizácií zohrávať úlohu aj školy a vidiecke organizácie a odbory.

7.14 Pri tejto príležitosti by sa mala uľahčiť výmena skúseností medzi novými členskými štátmi a kandidátskymi krajinami.

7.15 Bolo by vhodné hľadať mechanizmy, ktoré by podporovali užšiu spoluprácu mestských a vidieckych organizácií, a to prostredníctvom zodpovedajúco koncipovaných predpokladov pre využívanie prostriedkov z EÚ. To by však predpokladalo odmietnutie „sektorálneho“ myslenia a zabránenie tendencie prísneho oddelovania rôznych fondov.

7.16 V súčasnosti prebiehajúca diskusia o budúcnosti vidieka môže poskytnúť dobrú príležitosť na zvýšenie povedomia o problematike vidieckych oblastí aj u obyvateľov miest. V tejto súvislosti sa nedávno zrealizovalo niekoľko zaujímavých pilotných projektov (napríklad v rámci iniciatívy „European Citizens' Panel“⁽³⁾). Do diskusií o vidieckych oblastiach sa pritom zapojil väčší okruh občanov, ktorí predtým neprejavili záujem o túto problematiku. Do opatrení na zvýšenie povedomia by sa mohli zapojiť „vidiecke“ i „mestské“ organizácie.

V Bruseli 4. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽³⁾ www.citizenspanel.eu

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálne dôsledky vývoja vzťahu dopravy a energetiky“

(2009/C 175/08)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2008 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Sociálne dôsledky vývoja vzťahu dopravy a energetiky“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 10. novembra 2008. Spravodajkyňou bola pani BATUT.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra) prijal 107 hlasmi za, pričom 29 členovia hlasovali proti a 15 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Závery

1.1.1 **Doprava a energetika**, ktoré sú pre hospodársku súťaž, rozvoj, blaho a súdržnosť **dvoma neoddeliteľnými a zásadnými oblasťami**, čelia tlaku vyvíjanému z troch strán – ekonomika, sociálna oblasť a životné prostredie – a to v kontexte slabšej energetickej ponuky v rámci Európy a nestability zahraničnej ponuky spôsobenej kolísaním cien, ktoré môžu v nasledujúcich rokoch naďalej rásť.

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že je potrebná široká a na budúcnosť zameraná diskusia o zásadnom význame tohto vzťahu dopravy a energetiky pre európskych občanov, o jeho dôsledkoch na ich životný štýl, najmä v prípade nepriaznivých okolností, a o opatreniach, ktoré by Európska únia mohla prijať, aby lepšie zohľadnila blaho svojich občanov.

1.1.2 **Udržanie** európskeho sociálneho modelu závisí z časti od vzťahu dopravy a energetiky, ktorých dlhodobé zdražovanie sa dotýka života jednotlivcov, podnikov, zamestnancov, mobility a zamestnanosti všeobecne. **Tieto dve oblasti** sa stali po bývaní, zamestnanosti a platových podmienkach **štvrtým faktorom spôsobujúcim vylúčenie**. Skutočnosť, že niektorí občania nemajú prístup k doprave a energiám ich taktiež vylučuje z informačnej spoločnosti. Úspech Lisabonskej stratégie ovplyvňujú tri aspekty: sociálny, ekonomický a environmentálny.

1.1.3 Trh a ceny: na spotrebiteľské ceny majú vplyv faktory ako liberalizácia, výmenný kurz eura, stav finančného trhu, zdaňovanie, náklady na obnoviteľné zdroje energie, boj proti klimatickým zmenám a vonkajšie prvky. Trh sám nemôže všetko vyriešiť. V oblasti začlenenia občanov a spravodlivejšieho rozdelenia nákladov a cien by sa malo prijať viacero opatrení.

1.2 Odporúčania

1.2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že v období rastu cien by v **súvislosti so spotrebou energie a využívaním** dopravy bolo zo **sociálneho hľadiska** užitočné, aby sa na podnet EÚ rozlišovali pri niektorých skupinách obyvateľstva **„nevyhnutná časť“**, **pre ktorú by sa poskytla pomoc** a **„voliteľná časť“**, pričom obe by sa definovali v rámci dialógu.

1.2.2 **Štrukturálnym fondom** by sa mohla zveriť úloha v oblasti energetickej solidarity a zachovania mobility občanov.

1.2.3 **Rozdelenie verejných zdrojov** na činnosti zamerané na výskum a vývoj by malo byť v rámci EÚ **vyvážené**, aby sa optimalizovala ochrana podnebia a energetická nezávislosť EÚ.

EHSV si praje, aby úsilie vo výskume naďalej pokračovalo v takej miere, aby sa dosiahol výrazný a rýchly pokrok v oblasti nových zdrojov energie a ich využívania a aby sa v tomto trvalom úsilí nepoľavilo hneď, ako klesnú ceny, ako v prípade prvej ropnej krízy.

1.2.4 **Právna úprava týkajúca sa štátnej pomoci** by mala národným fondom pomoci systematicky zaručovať výnimku z pravidiel hospodárskej súťaže v oblasti výskumu, čo by investorom poskytlo istotu a stimulovalo využívanie nových technológií a vytváranie a udržiavanie pracovných miest.

1.2.5 Rozšírenie finančného nástroja s rozdelením rizika ⁽¹⁾ na inovačné malé a stredné podniky (MSP) by umožnilo rozvíjať ich konkurencieschopnosť a zároveň by podnietilo konkrétne zlepšenia v oblasti dopravy a energetiky.

⁽¹⁾ RSFF – finančný nástroj s rozdelením rizika, ktorý je na základe dohody Európskej investičnej banky o spolupráci z 5. júna 2007 určený na výskum a vývoj a inovácie v Európe s prostriedkami vo výške 10 miliárd eur.

1.2.6 **Rozšírenie FEM** ⁽²⁾ a kritérií prístupu k nemu by prispelo k obmedzeniu negatívnych dôsledkov, ktoré majú na pracovníkov opatrenia zamerané na boj proti klimatickým zmenám.

1.2.7 Výbor v záujme zachovania konkurencieschopnosti európskej ekonomiky a zároveň sociálnej súdržnosti, podporuje:

- **rámcový plán spoločnej priemyselnej politiky** usilujúcej sa o trvalo udržateľný rozvoj a fungujúcu koncepciu kombinovanej dopravy ⁽³⁾,
- **energetickú politiku** založenú na solidarite medzi členskými štátmi a zohľadňujúcu ochranu podnebia,
- **vypracovanie štúdie o vhodnosti a uskutočniteľnosti európskeho systému služieb všeobecného záujmu v oblasti energetiky**, ktorý by bral do úvahy záujmy občanov a presadzoval spoločný postup v otázke cien, zdaňovania pohonných hmôt, finančných pravidiel v oblasti bezpečnosti a ochrany podnebia, čím by sa zlepšila **úloha služieb, ktoré sa poskytujú verejnosti v oblasti energetiky a dopravy** ⁽⁴⁾ v členských štátoch a ktoré zasahujú do oblastí predpisov, regiónov, dodržiavania základných občianskych práv a zamestnanosti,
- kvantitatívne a kvalitatívne **ciele a nástroje merania** účinnosti oddelenia sieťových činností od distribúcie a jeho vplyv na ceny,
- **prieskum názorov spotrebiteľov** na daňovú harmonizáciu pohonných hmôt na úrovni EÚ, s výsledkami ktorého by bola oboznámená široká verejnosť a po vypracovaní potrebných ukazovateľov aj prieskum o účinkoch dopravy, ktorú sú jednotlivci nútení používať, na životné prostredie,
- **začatie skutočného dialógu** o budúcich plánoch týkajúcich sa podnebia s cieľom zabrániť narušeniu hospodárskej súťaže a sociálnemu dumpingu.

⁽²⁾ FEM – Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii.

⁽³⁾ Definícia „ko-modality“: „účinné využívanie rozličných dopravných režimov samostatne a vo vzájomnej kombinácii“, Strednodobé preskúmanie bielej knihy Európskej komisie o doprave z roku 2010, jún 2006.

⁽⁴⁾ V článku 73 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva sa uvádza: „Pomoc je s touto zmluvou zlučiteľná, ak slúži na koordináciu dopravy alebo tvorí náhrady za plnenie niektorých záväzkov súvisiacich s verejnoprospešnou službou.“ Pozri tiež nariadenie Rady (EHS) č. 1107/70 zo 4. júna 1970 o poskytnutí pomoci pre železničnú, cestnú a vnútrozemskú vodnú dopravu (Ú. v. ES L 130, 15.6.1970, s. 1) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70.

1.2.8 V súvislosti s podnikmi považuje EHSV za nevyhnutné, aby sa v podnikoch a službách v rámci EÚ:

- podniklo začatie **sociálneho dialógu a vyjednávania o pevných cestovných výdavkoch a výdavkoch na energiu**, ktoré by boli súčasťou minimálnej mzdy,
- **presadzovali rokovania o pláne trvalej mobility**,
- ako i **zaviedli systémy certifikácie pre podniky** podľa vzoru systému EMAS,
- **následne vyhodnotil prínos vyplývajúci z certifikovaného zníženia spotreby energie a využívania dopravy** v podnikoch alebo službách podľa kritérií stanovených na základe dialógu, ktorý by sa **rozdelil** spôsobom dohodnutým medzi podnikom a zamestnancami,
- **uskutočnili kvalitatívne štúdie o zdravotnom stave zamestnancov** z hľadiska dopravy a zdrojov energie, ktoré využívajú, s cieľom **prijat preventívne opatrenia**.

1.2.9 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné začať na úrovni Spoločenstva občiansky dialóg:

- o **kultúrnom a etickom rozmere** v rámci EÚ, aby doprava a energie dostupné všetkým a za prijateľné ceny prispeli k blahu občanov a pochopeniu rozmanitosti EÚ,
- o podporovaní **občianskeho vzdelávania** v oblasti dobrého riadenia dopravy a energií **už od základnej školy**,
- o **zdravotnom stave občanov (na základe rozsiahlych prieskumov)** z hľadiska dopravy a zdrojov energie, ktoré využívajú, s cieľom **prijat preventívne opatrenia**,
- o možnosti zaviesť **štandardizovaný systém označovania** podobný systému dane z pridanej hodnoty, ktorého **cieľom by bolo zvýšiť povedomie všetkých občanov o význame prepojenia dopravy, energetiky a životného prostredia**. Na základe tohto systému by sa na obale každého spotrebného tovaru uvádzal údaj o **pridanej hodnote CO₂** (APC – added production of CO₂).
- **Podľa EHSV by sa potom tento európsky štandardizovaný systém** mohol využiť v rokovaniach o medzinárodnom obchode a výsledky by sa mohli začleniť do existujúcich obchodných dokumentov podľa vzoru Edifact ⁽⁵⁾. Občianska spoločnosť by pritom

⁽⁵⁾ Edifact – Výmena elektronických údajov v rámci štátnej správy, obchodu a prepravy, norma OSN definujúca syntax a obsah; štátne a sektorové štandardizačné orgány si ju prispôbujú tak, aby sa zohľadnili potreby každej činnosti.

mohla každý rok vykonávať kontroly, ako je to v prípade Hospodárskej komisie pre Európu v rámci systému Organizácie spojených národov, ktorá Hospodárskej a sociálnej rade OSN každoročne predkladá správu o stave systému Edifact ⁽⁶⁾. EÚ by tento systém mohla využiť na svetovej úrovni.

2. Možné oblasti činnosti EÚ

2.1 Diplomacia

2.1.1 Energetická nezávislosť EÚ, rozvoj ekonomiky, udržanie životnej úrovne Európanov a sociálna a environmentálna udržateľnosť súvisia so schopnosťou členských štátov zabezpečovať dodávky energie.

2.2 Trhy

2.2.1 Dopyt po doprave a energiách rovnako ako emisie skleníkových plynov sa zvyšujú. **Európske energetické trhy** a sieťové priemyselné odvetvia sú naďalej rozdrobené, hoci vývin smeruje k integrácii („spojenie“ francúzskeho, belgického a holandského trhu v roku 2006 s pravdepodobným rozšírením o Nemecko v roku 2009, vytvorenie európskeho „spotového trhu“ ⁽⁷⁾, snaha o zlučovanie). Zvolená cesta liberalizácie, ktorá znamená oddelenie sietí (plyn, elektrina), môže však predstavovať riziko, že dôjde ku kúpe inými ako európskymi fondmi (štátne investičné fondy), ku krízam bez kapacity spoločne spravovanej rezervy a k nekontrolovateľným cenovým politikám s katastrofálnymi dôsledkami pre spotrebiteľa. Opäť sa nastoľuje kľúčová otázka jadrovej energie a bolo by nezodpovedné, ak by sme sa ňou na úrovni EÚ nezaoberali.

2.2.2 Možnosť premiestňovať sa z miesta na miesto umožňuje prácu, cestovný ruch, spoznávanie iných Európanov a Európy. Túto možnosť však obmedzujú príliš vysoké ceny energie, čo vážne ovplyvňuje život ľudí, podnikov, zamestnanosť a ekonomické aktivity.

2.2.3 Budovaním energetického mixu a solidarity medzi členskými štátmi sa zabráni novému rozdrobeniu trhu. Mobilná a inkluzívna spoločnosť vyžaduje koherentné predpisy a regulačné orgány, ktoré dohliadajú na dodržiavanie týchto predpisov. Občianska spoločnosť môže v tomto smere pomôcť.

2.3 Tvorba cien

2.3.1 Pri tvorbe spotrebiteľských cien rozhodujú tieto faktory:

— **liberalizácia:** spotrebiteľ nepocítil ohlasované zníženie cien,

⁽⁶⁾ Hospodárska komisia pre Európu, ktorá je zložená z 56 členov, je jednou z piatich regionálnych komisií Hospodárskej a sociálnej Rady OSN (ECOSOC). Okrem Európy zahŕňa Spojené štáty, Kanadu, Izrael a stredoázijské republiky.

⁽⁷⁾ „Spotový trh“ (alebo krátkodobý trh) sa týka devíz, úrokových sadzieb alebo surovín a vyznačuje sa neobyčajne krátkymi dodacími lehotami (na druhý deň alebo v lehote kratšej ako jeden deň).

— **vzájomná interakcia cien:** vzájomne sa ovplyvňujú; ceny energie vplývajú na cenu dopravy, ceny ropy na cenu plynu; pôsobia pri tvorbe predajnej politiky; postupy výrobcov a distribútorov, ktorí zvyšujú ceny a maximálne z toho ťažia a potom pri nedostatočnej likvidite znižujú cenu o polovicu,

— **výmenný kurz:** hodnota eura voči doláru z obdobia pred krízou mala zmierniť zvyšovanie cien, avšak v krajinách eurozóny sa aj tak prejavoval veľmi veľký dopyt a vysoké ceny, najmä vzhľadom na vysoké sadzby vnútroštátnych daní na pohonnú hmotu ⁽⁸⁾; a počas krízy zníženie hodnoty eura voči doláru zmiernilo účinky nižších výrobných cien,

— **stav finančných trhov:** nedostatočná likvidita vyvolaná krízou na konci roka 2008 spôsobila pokles ceny ropy, pretože predajcovia sa prispôbili možnostiam kupujúcich, aby obmedzili svoje straty; tento pokles však cenám pohonných hmôt na začiatku krízy príliš nepomohol a ekonomické a sociálne dôsledky krízy začali byť citelnejšie,

— **zdaňovanie,** v rámci ktorého podliehajú energie vysokým sadzbám daní a ktoré sa líši v závislosti od členského štátu, by sa malo prehodnotiť a skutočne harmonizovať v rámci EÚ,

— **medzera na trhu s obnoviteľnou energiou:** hoci celosvetové zvyšovanie cien energie kompenzovalo počiatkové náklady na túto energiu, priemerný spotrebiteľ zatiaľ túto výhodu nepocítiť; naopak pokles nákladov môže ohroziť jeho postavenie,

— **vonkajšie prvky:** napríklad zásada „znečisťovateľ platí“, situáciu by mohol ovplyvniť aj vznik skutočnej hospodárskej súťaže medzi dodávateľmi ropných výrobkov a harmonizované ceny nafty v rámci EÚ.

2.3.2 EHSV sa domnieva, že úlohou EÚ musí byť podpora solidarity, rámcového plánu spoločnej priemyselnej politiky usilujúcej sa o trvalo udržateľný rozvoj a funkčnú kombinovanú dopravu a vyzdvihnutie európskej politickej stability prostredníctvom regulácie. Pri vypracovaní tejto politiky by mohla pomôcť štúdia o vplyve oddelenia sieťových činností a distribúcie alebo prevádzkových činností na ceny.

⁽⁸⁾ Podľa nemeckého spolkového štatistického úradu (DESTATIS) vedú ceny energie k ročnému zvyšovaniu výrobných cien o 3,8 %. Za to isté obdobie sa ceny zvýšili o 7 %, ceny ropných derivátov o 19 % a ceny elektriny o asi 10 %. Bez energie by sa ceny zvýšili iba o 2,7 % ročne (časopis Les Echos, Francúzsko, 21. – 22. marca 2008).

2.4 Financovanie

2.4.1 Štát

Tu treba poukázať na niektoré aspekty sociálnych dôsledkov⁽⁹⁾. V súvislosti s využívaním verejných zdrojov by sa malo rozumne zvážiť ich rozdelenie medzi činnosti, ktoré prinášajú krátkodobé výsledky a výskumnú činnosť, aby sa tak na úrovni EÚ dosiahla rovnováha medzi ochranou podnebia, energetickou nezávislosťou EÚ a blahom občanov. Prebytky z pridelených alebo nevyužitých prostriedkov z rozpočtu Spoločenstva by sa mali systematicky vkladať do fondu na pomoc výskumu a inováciám. Právna úprava týkajúca sa štátnej pomoci by mala národným fondom pomoci systematicky zaručovať výnimku z pravidiel hospodárskej súťaže, čo by investorom poskytlo právnu istotu a podnietilo využívanie nových technológií a vytváranie a udržiavanie pracovných miest. Mali by sa podporovať MSP, aby dosiahli potrebnú úroveň rastu definovanú v Lisabone v roku 2000, aby udržiavali a rozvíjali zamestnanosť a zachovali si inovačné schopnosti.

2.4.2 Spotrebiteľ

EÚ disponuje silnými nástrojmi ako sú napríklad štrukturálne fondy a regionálna politika. Svetoví odborníci vyslovili pred krízou názor, že tendencia zvyšovania cien prvotných energetických surovín bude trvalá. Európska komisia by preto mala posúdiť otázku solidarity v rámci Spoločenstva s cieľom obmedziť vylúčenie určitých skupín obyvateľstva z dôvodu energetickej chudoby v prípade opätovného zvýšenia cien, a tak sa vyhnúť nežiaducemu dosahu na hrubý domáci produkt Európskej únie, a s cieľom podporiť dopyt v prípade spomalenia ekonomického rastu (pokles cien spojený so znížením spotreby spôsobenej okrem iného nižšou kúpnu silou).

Jedným zo sociálnych dôsledkov vývoja vzťahu dopravy a energetiky je skutočnosť, že zvyšovanie cien je mimo kontroly občanov. Vonkajšie tlaky súvisiace s globalizáciou a posilňovaním vplyvu finančného sektora na ekonomiku, ktoré viedli k súčasnej kríze, nepriaznivo pôsobia na mzdy, kúpnu silu domácností a stav nedostatočnej zamestnanosti, v ktorom sa EÚ nachádza. Okrem toho ceny závisia z väčšej časti na nepriamom zdaňovaní, ktoré nie je progresívne.

EHSV sa domnieva, že zo sociálneho hľadiska by bolo užitočné, aby sa na podnet EÚ rozlišovala cena medzi „nevyhnutnou časťou“ a „voliteľnou časťou“ prvých najazdených kilometrov, prvých spotrebovaných litrov benzínu a prvých kilowattov elektriny atď., a to na základe odhadovanej spotreby a skupín obyvateľstva, ktoré by sa definovali v rámci dialógu. Pre pevnú nevyhnutnú časť by sa tak mohli stanoviť systémy pomoci určené pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva.

EHSV sa domnieva, že by sa mali vypracovať štúdie o možnosti vytvorenia európskeho systému všeobecných služieb v oblasti energetiky, ktorý by mohol podporiť spoločnú energetickú

politiku. Vďaka spoločnému prístupu k cenám by sa z tohto parametra mohol stať nástroj na zachovanie ekonomického rozvoja, na ochranu podnebia a záujmov spotrebiteľov spravodlivejším rozdelením nákladov.

2.5 Zdaňovanie

2.5.1 Pri tvorbe cien zohráva úlohu zdaňovanie (najnovším príkladom je ekologická známka). Členské štáty si zachovali určitý priestor pre vlastné rozhodovanie. Integrovanější trhová politika by viedla k tomu, že by EÚ prehodnotila situáciu v otázke zdaňovania a zvýšila transparentnosť vo vzťahu k občanovi-spotrebiteľovi.

2.5.2 Domáca daň z energetických výrobkov je spotrebná daň, ktorú definuje EÚ a ktorá sa odvíja od objemu a daň z pridanej hodnoty je spotrebná daň, ktorá sa odvíja od hodnoty výrobku. Daň z pridanej hodnoty je ako všetky nepriame dane nespravodlivá, pretože ju musí platiť každý bez ohľadu na svoj príjem. Najviac postihnuté sú tak najviac znevýhodnené socio-ekonomické skupiny obyvateľstva. Občania členských štátov si však nie sú rovní pokiaľ ide o zdaňovanie pohonných hmôt. Táto otázka by mala byť predmetom verejných štúdií a prieskumov s cieľom nájsť z hľadiska konvergence najvhodnejší systém. „Európska“ nafta by mala okamžitý účinok so zreteľom na transparentnosť⁽¹⁰⁾.

2.6 Výskum

2.6.1 Produktívne investície sa musia obnoviť v takej miere, aby priniesli výrazný a rýchly pokrok, bez ktorého EÚ nebude môcť zabezpečiť energetickú nezávislosť, udržať si vedúce postavenie v boji proti klimatickým zmenám, zachovať životnú úroveň Európanov alebo budúcnosť Európy. Bezplatný postup týkajúci sa udelenia európskeho patentu v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a čistej a úspornej dopravy by mohol skrátiť čas, ktorý uplynie od objavu až po jeho uvedenie na trh. Takéto opatrenie by nebolo v rozpore s článkom 194 ods. 1 písm. c) Lisabonskej zmluvy. Je nevyhnutné, aby sme v rozumnej miere riskovali. Európska investičná banka odteraz pre investície vyžaduje zvýšenie energetickej účinnosti o 20 %. Mohlo by sa to vzťahovať na inovácie⁽¹¹⁾ a ponúknuť mnohým podnikom.

⁽¹⁰⁾ Dane z pohonných hmôt dopĺňajú tarifikáciu za užívanie dopravných infraštruktúr zahrnutím vonkajších nákladov do cien, ktoré platia užívatelia. Tieto dane umožňujú najmä zahrnúť zložku vonkajších nákladov spojených s emisiami skleníkových plynov. Teraz, keď je sektor cestnej dopravy úplne otvorený hospodárskej súťaži, nedostatok zosúladených daní z pohonných hmôt sa zdá byť čoraz viac prekážkou dobre fungujúcemu vnútornému trhu. Biela kniha s názvom *Európska dopravná politika do roku 2010: čas rozhodnutia*, Európska komisia, 2001.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Možné kladné a záporné účinky zvýšených ekologických a energetických požiadaviek na konkurencieschopnosť európskeho priemyslu* (Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 72 z 20. februára 2008, spravodajca pán Wolf).

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Infraštruktúra dopravy budúcnosti* (CESE 93/2004 z 28. januára 2004, spravodajkyňa pani Alleweldt); stanovisko EHSV na tému *Transeurópske siete: smerovanie k integrovanému prístupu* (Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 25 z 28. marca 2008, spravodajca pán Krzaklewski).

Ak by sa MSP umožnilo využívať finančný nástroj s rozdelením rizika (pozri bod 1.2.5), mohlo by sa tým zvýšiť zavádzanie inovácií na celom území. Rozvíjajú sa napríklad iniciatívy týkajúce sa spoločného používania automobilov, tzv. *car sharing* (napr. obce Saint-Brieuc alebo Rennes ⁽¹²⁾), ktoré sú však naďalej závislé od možností miestnych subvencií napriek tomu, že prinášajú mobilitu, zníženie CO₂, úsporu času a majú sociálny prínos, pretože sú prístupné i znevýhodneným skupinám obyvateľstva vďaka malým nákladom potrebným na ich využívanie.

2.7 Regióny

2.7.1 Doprava a energetika sú ťažiskom regiónov a príležitosťou pre miestny rozvoj (napr. vplyv zavedenia rýchlostných vlakov TGV na regióny Francúzska). V súčasnosti však cestovanie, ktoré bolo tradične motorom ekonomiky a územného plánovania, sa v prípade vysokých nákladov na energiu stáva brzdou rozvoja.

2.7.2 EÚ, ktorá si v rámci svojej energetickej politiky a politiky v oblasti ochrany podnebia stanovila kvantifikované ciele, bude potrebovať nástroje na ich meranie. Bolo by zaujímavé harmonizovaným spôsobom posúdiť kvalitatívne aspekty v celej EÚ. Zdá sa, že pre **vyhodnotenie potrieb** je jedným z najlepších kritérií územný rozmer energetiky a dopravy. Dôkladná znalosť vývinových smerov umožňuje na miestnej úrovni lepšie riadenie zdrojov.

2.7.3 Regióny získavajú pomoc prostredníctvom regionálnej politiky EÚ. Rozdelenie tejto pomoci môže byť ukazovateľom v úsilí o dosiahnutie lepších podmienok v oblasti dopravy a energetiky pre občanov. Vývoj vzťahu dopravy a energetiky môže mať vplyv na rozsiahle oblasti ekonomiky so závažnými sociálnymi dôsledkami, ak sa negatívne tendencie spoja a v plnej miere zasiahnu odvetvie akým je napríklad rybné hospodárstvo, kde dochádza k zníženiu ziskov v dôsledku zvýšenia cien v doprave a energetike.

2.7.4 Rozmiestnenie hospodárskych činností a riadenie mobility občanov v mestách ⁽¹³⁾ podmieňujú každodenné premiestňovanie obyvateľstva. Povinnosť zamestnávať miestnych pracovníkov by sa mohla podporiť vhodne prispôbenými štrukturálnymi fondmi (určité percento pracovných miest vyhradených pre obyvateľov z týchto oblastí a daňové oslobodenie pre podniky, ktoré takýto systém uplatňujú). Zamestnanosť, bývanie, rovnaké príležitosti (teda platové podmienky) a doprava ako štvrtý faktor môžu alebo nemusia zohrávať úlohu pri sociálnom začlenení.

Riešenia, ktoré sa vyvíjajú prispôbeniu kolektívnych nákladov negatívnym dosahom na sociálnu oblasť, možno pozorovať najmä v súvislosti s novými prioritami a koordináciou verejných mestských politík v oblasti bývania, zamestnania a mobility.

⁽¹²⁾ Obce v Bretónsku, Francúzsko; o obci Saint-Brieuc sa diskutovalo v rámci verejnej diskusie študijnej skupiny, ktorá pracovala na tomto stanovisku.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Doprava v mestách a mestských aglomeráciách* (CESE Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 77 z, spravodajca pán Ribbe).

Bezpečný vnútroštátny a európsky právny rámec by mohol teda zabezpečiť účinné rozdelenie činností medzi miestnu a regionálnu úroveň, podniky a domácnosti.

2.8 Verejné služby

2.8.1 Situáciu v energetike charakterizuje skôr oligopolistický charakter trhu ako úplná hospodárska súťaž. Občan negatívne vníma dôsledky, ktoré sa prejavujú v oblasti prístupu k sieti a cenových politikách (napr. zrušenie malých železničných staníc a autobusových síetí považovaných za nerentabilné, nárast spotrebiteľských cien, nákladov na energiu atď.). Verejné služby v členských štátoch zasahujú do oblastí predpisov, činnosti regiónov, dodržiavania základných občianskych práv a zamestnanosti.

Úlohou územných samospráv je zmierňovať dosah vývoja a z neho vyplývajúcej neistoty pre občanov. Miestne samosprávy by mali mať možnosť na svojom území konať, aby zmiernili ekonomické a finančné otrasy. Usilujú sa o nájdenie riešení, pretože čelia vývoju v oblasti dopravy a energetiky.

Jednotlivé úrovne správy – miestna, regionálna, národná a európska – potrebujú nové nástroje správy. Programy Spoločenstva by sa mali viac popularizovať a otvoriť experimentovaniu.

2.8.2 Rozdelenie pracovných miest na trhu práce by sa zlepšilo, ak by bolo prepojené na organizáciu mestskej dopravy. Úloha miestnych verejných služieb v oblasti zamestnanosti je veľmi dôležitá a tieto služby by mali zohľadňovať nové požiadavky týkajúce sa energetiky a dopravy.

2.8.3 Vytváranie sietí v regiónoch je výsledkom politických rozhodnutí a investícií. Prijímať opatrenia súvisiace s tvorbou cien poskytuje najviac znevýhodneným skupinám obyvateľstva možnosti prístupu, prijateľné ceny a začlenenie týchto skupín do spoločnosti. Doprava sa z dôvodu svojej nevyhnutnosti, nákladnosti a niekedy i nedostupnosti stala po bývaní, zamestnanosti a platových podmienkach štvrtým faktorom spôsobujúcim vylúčenie. Okrem toho je nevyhnutné pozorne sledovať sociálne dôsledky nových povinností, ktoré sa budú vzťahovať na dopravu (balík opatrení v oblasti energetiky a ochrany podnebia). Cestu k účinnej ekonomike možno hľadať v systémovom prístupe zahŕňajúcom dopravnú politiku, vysoko prepojenú intermodálnu dopravu, ekonomické zhodnotenie všetkých zemepisných a časových medzier ⁽¹⁴⁾, technický a sociálny výskum, aby sa optimalizovali zdroje a znížili náklady. To však závisí od politickej vôle a angažovanosti všetkých zúčastnených subjektov.

⁽¹⁴⁾ Obec Saint-Brieuc (Bretónsko, Francúzsko), verejná diskusia zo 6. októbra – zavedenie „virtuálnych“ dopravných liniek s presnou trasou, ktoré na základe žiadosti aktivuje centrála pre mobilitu prostredníctvom informatizovaného postupu, ktorého úlohou je integrované riadenie rôznych druhov dopravy užívateľmi a poskytovanie informácií o iných sieťach (ITS – Intelligent Transport System).

2.9 Zdravie

Dôsledky vývoja vzťahu dopravy a energetiky sa prejavujú aj na zdraví občanov, čo odôvodňuje prijatie opatrení vyvažujúcich predchádzajúce rozhodnutia a rešpektujúce balík opatrení v oblasti energetiky a ochrany podnebia, ktorý sa už pripravuje v bielej knihe Komisie týkajúcej sa dopravy.

2.9.1 Zdravotné problémy spôsobené opakovaným každodenným cestovaním pri dlhom dochádzaní do zamestnania majú vplyv na sociálne systémy: ťažkosti udržať si zamestnanie, stres, malátnosť; u dospelých spôsobujú alergie, muskuloskeletárne ochorenia, u detí sú to alergie, bronchiolitída atď.

Využívanie iných ako trvalo udržateľných zdrojov energie spôsobuje znečistenie vzduchu, sladkých a slaných vôd, pôdy, a teda potravy, ktorú z nich získavame. Okrem toho by sa mal opätovne zvážiť návrat k využívaniu jadrovej energie a jej možné nebezpečenstvá, ako i osвета obyvateľstva v tejto súvislosti. Jadrová energia sa totiž vzhľadom na jej zvyšujúci sa dopyt v členských štátoch, ktoré ju vyrábajú a vzhľadom na starnutie existujúcich jadrových elektrární, stáva nevyhnutnosťou.

2.10 Zamestnanosť

2.10.1 Vysoké ceny energie a dopravy a účinky súčasnej finančnej krízy majú vplyv na hospodársky rast, zamestnanosť (Lisabonská stratégia) a trvalo udržateľný rozvoj. Do úvahy sa musia zobrať sociálne otázky, otázky spojené so zamestnanosťou a sociálnym aspektom Lisabonskej stratégie. Dôsledky liberalizácie sa už výrazne prejavili na pracovníkoch v plynárenskom a elektrárskom odvetví.

2.10.2 Politika EÚ v oblasti ochrany podnebia, kde narastá vplyv Spoločenstva, znamená na makroekonomickej úrovni **začatie skutočného dialógu** o budúcich plánoch Európy týkajúcich sa ochrany podnebia s cieľom zabrániť narušeniu hospodárskej súťaže a sociálnemu dumpingu. Európska komisia by mohla pomôcť sociálnym partnerom prostredníctvom mechanizmu, ktorý by im v prípade potreby umožnil predvídať ekonomické a sociálne zmeny vyplývajúce z novej politiky v oblasti ochrany podnebia a prejavujúce sa na vzťahu dopravy a energetiky, upozorniť na tieto zmeny a vyrovnať sa s nimi.

2.10.3 Podľa EHSV sa prostriedky vynakladané na aplikovaný výskum musia skutočne zvýšiť, aby vývoj inovačných technológií umožnil vytváranie väčšieho množstva pracovných miest, najmä pokiaľ ide o malé a stredné podniky a veľmi malé a stredné podniky.

2.10.4 EHSV je za rozšírenie Európskeho fondu na prispôborenie sa globalizácii, aby sa obmedzili negatívne dôsledky, ktoré majú na pracovníkov opatrenia zamerané na boj proti klimatickým zmenám. EHSV sa domnieva, že fond by mal zahŕňať všetky osoby, ktoré sa nachádzajú v ťažkej situácii, osoby ktorým hrozí chudoba alebo sú vylúčené zo spoločnosti a že mechanizmus činnosti fondu by sa mal preto prehodnotiť, pričom by sa malo začať s rozšírením kritérií prístupu k nemu.

2.10.5 Podľa EHSV zaťažujú nevyhnutné výdavky čoraz viac najviac znevýhodnené skupiny obyvateľstva a ohrozujú ich **integráciu do informačnej spoločnosti**, čo je ďalším faktorom ich vylúčenia zo zamestnania a spoločnosti. EÚ musí byť schopná zabezpečiť svojim občanom prijateľný vývoj cien a zároveň sa usilovať o zabezpečenie dodávok energie.

2.11 Sociálny dialóg v podnikoch

2.11.1 Dôsledky vývoja vzťahu dopravy a energetiky sa prejavujú v podnikoch **na mikroekonomickej úrovni**. Sociálny dialóg by sa mal zamerať na tieto body:

- Sociálny dialóg by sa mohol zaujímať o **školenie zamestnancov a riadiacich pracovníkov** v oblasti trvalo udržateľného správania, ktoré by prinášalo úspory spotreby energie a využívanie neznečisťujúcich druhov dopravy.
- Vyjednávania by mohli zahŕňať povinnosť **podnikov alebo služieb rokovať o pláne trvalej mobility**.
- Zamestnávateľ by mohol byť vedený k tomu, aby zvážil, či by sa **nevyhnutné cestovné výdavky zamestnancov mohli považovať** (podľa stupnice zostavenej na základe sociálneho dialógu) za zložku minimálnej mzdy.
- Prostredníctvom sociálneho dialógu by sa mohlo stanoviť zavedenie systémov **certifikácie pre podniky** ⁽¹⁵⁾.
- Malo by sa tiež vyjednávať o rozdelení zisku, ktorý vznikne znížením spotreby energie a využívaním dopravy v zamestnaní a ktorý sa vyhodnotí podľa kritérií definovaných v rámci dialógu.

Pre sociálny dialóg v podnikoch sa tak otvára široký priestor otázok.

2.12 Kultúra a vzdelávanie

2.12.1 Doprava a energetika už dávno nadobudli kultúrny rozmer, ktorý sa vďaka ich demokratizácii priblížil k veľkému počtu občanov. Tento rozmer, ktorý v procese európskej integrácie nadobudol podstatný význam a ktorý pre porozumenie a praktické uplatňovanie európskej rozmanitosti predstavuje etickú výzvu, treba chrániť.

⁽¹⁵⁾ Certifikácia typu EMAS (Nariadenie (ES) č. 761/2001 o dobrovoľnej účasti organizácií v systéme spoločenstva pre ekologické riadenie a audit).

2.12.2 Podľa EHSV môže byť súčasný vývoj príležitosťou podporiť občianske vzdelávanie od základnej školy, ktoré by umožnilo lepšie poznávanie iných Európanov a správne využívanie oboch prúdov. Občianske vzdelávanie by sa tiež malo zamerať na osvetu v oblasti každodenného správania občanov, pričom by malo zohľadniť skupiny obyvateľstva, ktoré sú v dôsledku zdravotného postihnutia, veku alebo vylúčenia najviac znevýhodnené. Vzdelávanie v spomínanej oblasti by sa mohlo spojiť so vzdelávaním v oblasti zdravia ⁽¹⁶⁾, čím by sa obe sféry dopĺňali.

2.13 Činnosť organizovanej občianskej spoločnosti

2.13.1 Jednotlivci

Každý má povinnosť informovať sa a právo očakávať od inštitúcií, ako i od iných orgánov (napr. regulačných orgánov) transparentnosť pri prijímaní rozhodnutí. EHSV sa domnieva, že v tejto súvislosti je potrebná rozsiahla osvetová činnosť.

EHSV opakovane vyjadruje podporu návrhu Komisie z 5. júla 2007 ⁽¹⁷⁾ týkajúceho sa **Európskej charty práv spotrebiteľov energie** zaručujúcej ich práva, ktorých dodržiavanie sa nesmie ponechať výlučne na trhové mechanizmy (body 1.2 a 1.8 charty).

2.13.2 Spoločnosť

Reagovať na výzvy energetickej politiky si vyžaduje sociálnu mobilizáciu, ktorá si zasa vyžaduje zapojenie **občanov a ich ochotu konať**.

EHSV preto predkladá návrh, ktorý by mohol viesť k tomu, že občania a spotrebitelia si budú viac uvedomovať tieto otázky, a to vďaka **údaju o pridanej produkcii CO₂, ktorý by sa uvádzal na obale všetkých spotrebných výrobkov**.

Občanom pri prijímaní zodpovedných rozhodnutí chýba transparentnosť. EÚ by pri prijímaní príslušných opatrení, ktoré by zároveň umožnili zachovať konkurencieschopnosť podnikov, pomohli tieto dve komplementárne úrovne činnosti:

- **makroekonomická úroveň**, tak ako sa uvádza v stanovisku EHSV z 20. februára 2008 ⁽¹⁸⁾;
- **mikroekonomická úroveň**, kde by sa spotrebitelia mohli rozhodovať na základe údaju o množstve CO₂, ktorý by podniky v rámci štandardizovanej certifikácie typu EMAS uvádzali na obale každého výrobku (tovaru alebo služby) **v každom štádiu hodnotového reťazca**. Skúsenosti v tomto smere majú už čiastočne Veľká Británia a mimo EÚ napríklad Kanada (Vancouver).

Tento **systém označovania** podobný systému označovania dane z pridanej hodnoty by pri spotrebe každého výrobku alebo služby by informoval každého občana o pridanej produkcii CO₂ (APC – *Added production of CO₂*). Tento údaj by sa uvádzal na všetkých účtovných dokumentoch týkajúcich sa každého výrobku alebo služby, či už by išlo o pokladničný blok zo supermarketu alebo výplatnú pásku a jednotlivcom v rámci EÚ by na základe objektívnych informácií umožnil zaujať postoj k tejto otázke.

Preplatenie nákladov spojených s výrobou CO₂ by tu nebolo zahrnuté. Treba, aby sme **jednoduchým spôsobom** docielili, aby si každý a vo všetkých odvetviach naliehavo **uvedomil** túto problematiku.

EHSV sa domnieva, že táto európska prax by sa mohla využiť v rokovaniach o medzinárodnom obchode. Výsledky by sa mohli začleniť do už štandardizovaných obchodných dokumentov podľa vzoru Edifact. Občianska spoločnosť by pritom mohla každý rok vykonávať kontrolu, ako je to v prípade Hospodárskej komisie pre Európu v rámci systému OSN, ktorá Hospodárskej a sociálnej rade OSN každoročne predkladá správu o stave systému Edifact.

EÚ má veľký náskok v tom, že si uvedomuje, že týmito troma oblasťami – dopravou, energetikou a životným prostredím – sa treba zaoberať spoločne ako súčasťami tej istej politiky, čo by mohla využiť i v celosvetovom meradle.

V Bruseli 4. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Obezita v Európe – poslanie a povinnosti partnerov občianskej spoločnosti* (CESE Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 63 zo, spravodajkyňa pani Sharma).

⁽¹⁷⁾ Stanovisko EHSV týkajúce sa Európskej charty práv spotrebiteľov energie (Ú. v. EÚ C 151, 17.6.2008, s. 27 zo 16. januára 2008, spravodajca pán Iozia).

⁽¹⁸⁾ Už uvedené stanovisko EHSV, spravodajca pán Wolf.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky letecký priemysel: súčasná situácia a vyhliadky do budúcnosti“

(2009/C 175/09)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 27. septembra 2007 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Európsky letecký priemysel: súčasná situácia a vyhliadky do budúcnosti.“

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. novembra 2008. Spravodajcom bol pán OPRAN a pomocným spravodajcom pán BAUDOUIN.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) prijal 110 hlasmi za, pričom 9 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

ÚVOD

Toto stanovisko sa venuje časti odvetvia leteckého priemyslu, ktorá sa zameriava na lietadlá s pevnými krídlami používané pri civilnej doprave cestujúcich ako aj pri preprave nákladu. Na všetky ostatné prípady (vojenské letectvo, helikoptéry, údržba atď.) sa toto stanovisko výslovne nevzťahuje.

Prvá časť – Závěry a odporúčania

Cieľ: *Udržať vedúce postavenie európskeho civilného leteckého priemyslu vo svete, pokiaľ ide o lietadlá s pevnými krídlami: zmapovať riziká, určiť priority a predložiť návrhy, ktoré umožnia vytvoriť úspešnú stratégiu na obdobie 2008 – 2012.*

1. Správa „STAR 21“ ukázala, že pri vytváraní partnerstiev s oblasťou výskumu (s univerzitami, vysokými školami, štátnymi laboratóriami atď.) zohral priemysel podstatnú úlohu. Odvetvie leteckého priemyslu je zdrojom dôležitých schopností a technológií a zároveň hlavnou hybnou silou inovácie. Základom tohto odvetvia je civilný sektor a sektor obrany, ktoré jeden od druhého závisia a ich spoločným menovateľom je využívanie špičkových technológií.

1.1 Letecký priemysel, civilný ako aj vojenský, rozhodujúcou mierou prispieva k vytváraniu pevnej priemyselnej základne, technologickému rozvoju a hospodárskemu rastu. Zároveň má veľký vplyv vo svetovom meradle a môže ovplyvniť hospodárske a politické rozhodnutia.

1.2 Okrem toho letecký priemysel vytvára kvalifikované pracovné miesta v Európe a v porovnaní s inými odvetviami poskytuje relatívne vysoké platy.

1.3 Stručne povedané, Lisabonská stratégia (2000) a závery Európskej rady z Barcelony (2002) ⁽¹⁾ sú aktuálnejšie ako kedykoľvek predtým.

⁽¹⁾ Ak chceme, aby sa rozdiel medzi EÚ a jej hlavnými konkurentmi zmenšil, je nevyhnutné podnecovať v Európskej únii celkové úsilie v oblasti VaV a inovácie, pričom treba klásť dôraz najmä na nové technológie.

2. Výbor sa domnieva, že existuje päť hlavných faktorov, ktoré, by mohli, ak tomu rozhodujúci činitelia v oblasti politiky a priemyslu včas nezabránia, znamenať pre európsky letecký priemysel skutočnú hrozbu.

2.1 Exponenciálny nárast nákladov na vývoj lietadiel, pričom konštruktéri nemôžu prostredníctvom svojich európskych priemyselných stratégií sami financovať celý vývoj nových modelov, má za následok presun financovania a finančného rizika na výrobcov vybavenia a subdodávateľov, čoraz dlhšiu návratnosť investícií a pre výrobcov vybavenia a subdodávateľov aj väčšie zadlženie a neistotu.

2.2 Fenomén slabej hodnoty amerického dolára, ktorý trval od roku 2005 do prepuknutia súčasnej celosvetovej krízy a momentálne ho nahradila nestabilita a kolísanie tejto meny, ktorá má voči euru všeobecne rastúcu tendenciu, a to bez akéhokoľvek hospodárskeho opodstatnenia, má za následok:

- znižovanie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu ⁽²⁾,
- snahu minimalizovať fixné náklady (mzdové náklady),
- nabádanie k relokáciám do dolárovej zóny,
- pokles počtu subdodávateľov v Európe,
- podporu partnerstiev v iných oblastiach mimo Európy.

⁽²⁾ V rokoch 2000 až 2007 sa hodnota eura zvýšila o 48% (a 6% ak vezmeme do úvahy priemerný kurz počas prvých 8 mesiacov roku 2008) v porovnaní s americkým dolárom. Ak tento jav, ktorý sa momentálne zastavil, bude pokračovať (alebo sa dokonca zintenzívni), spoločnosť Airbus by mohla byť nútená zrušiť svoj plán reštrukturalizácie nazvaný *Power 8* (vytvorený na základe maximálnej parity €/€ 1,37) a zaviesť iné šetriace opatrenia, čo by malo katastrofálne sociálne a politické následky.

2.3 Fenomén „papy boom“, ktorý do roku 2015 ⁽³⁾ vyvrcholí, prinesie so sebou stratu mnohých vysoko kvalifikovaných pracovných miest (polovica zamestnancov v odvetví leteckej dopravy odíde do dôchodku do roku 2015), čo môže mať za následok definitívnu stratu strategických schopností.

2.4 Zvýšenie konkurencie vďaka novým veľmi agresívnym hospodárskym aktérom v odvetví regionálnych lietadiel (India a Brazília) núti výrobcov, aby zlepšovali svoju konkurencieschopnosť a rentabilitu znižovaním nákladov a tiež aby nadväzovali partnerstvá s novými rýchlo sa rozvíjajúcimi krajinami ako je Čína, napriek rizikám, ktoré so sebou prináša presun technológií a zriaďovanie podnikov v miestnych lokalitách s cieľom získať nové trhy. Táto hospodárska súťaž vyvoláva tiež potrebu zamerať sa na podstatu práce zadávateľov zákaziek.

2.5 Výhodná cena ropy v súčasnosti nemôže zastrieť pretrvávajúcu neistotu, pokiaľ ide o jej ďalší vývoj v krátkodobom a strednodobom horizonte v kontexte svetovej hospodárskej krízy, ktorej hĺbku a trvanie zatiaľ nemožno presne odhadnúť. Tieto faktory ovplyvňujú dopyt, oslabujú letecké spoločnosti a nútia konštruktérov uvažovať o spôsoboch, ako znížiť náklady na prevádzku lietadiel, a to najmä využívaním alternatívnych palív a zodpovedajúcich technológií.

3. Výbor sa domnieva, že v tomto odvetví by sa mal klásť dôraz najmä na udržanie konkurencieschopnosti, užitočnosť odvetvia pre občanov a jeho pôsobenie na medzinárodnej scéne.

4. V tejto súvislosti výbor navrhuje niekoľko **odporúčaní** a želal by si, aby Komisia a členské štáty vyzdvihli poprednú úlohu leteckého priemyslu v EÚ, ako aj význam, ktorý má toto odvetvie pre občanov, pretože ovplyvňuje mnohé priemyselné odvetvia na celom území Európy.

4.1 V oblasti technologického rozvoja, rastu a spolupráce by bolo treba uvažovať o zavedení nového rámca, ktorý by umožnil spoločnostiam z rôznych krajín EÚ účinnejšie spoločne pracovať na určovaní a realizácii svojich hospodárskych priorít a povzbudzoval ich v tomto smere. Posilnila by sa tým konkurencieschopnosť a zlepšila reakcia na výkyvy na trhu. Je naliehavé vytvoriť nové normy kvality a účinnosti prostredníctvom čo najefektívnejšieho financovania VaV.

⁽³⁾ „Papy boomom“ sa v rozvinutých krajinách nazýva odchod veľkého množstva ľudí do dôchodku v rokoch 2000 – 2020. Tento jav je logickým a predvídateľným dôsledkom povojnového „baby boomu“ a súčasného poklesu pôrodnosti, ktorý spôsobuje starnutie populácie. Tento proces bude mať veľký dosah na hospodárstvo a prinesie so sebou zvýšenie nákladov na zdravotnú starostlivosť a na dôchodky a zníženie počtu aktívneho obyvateľstva.

4.1.1 Treba posilniť koordináciu medzi Európskou komisiou a Európskou obrannou agentúrou s cieľom podporovať rozvoj nových technológií s možnosťou dvojakého využitia, vo vojenskom aj v civilnom letectve. Zároveň je potrebné zabezpečiť, aby ďalšie rozširovanie technológií, ktoré sú využiteľné vo vojenskom aj civilnom segmente leteckého priemyslu mala pod kontrolou Európska komisia a Európska obranná agentúra.

4.1.2 Priemyselným výrobcom treba pomôcť, pričom treba osobitne prihliadať na rozvoj MSP zameraných na výrobu vybavenia v zásobovacom reťazci, aby mohli rýchlo a dôsledne uplatňovať „CLEAN SKY JTI“ s cieľom dosiahnuť environmentálne ciele, ktoré si Európa stanovila a tiež umožniť odvetviu, aby mohlo hrať dôležitú úlohu pri zavádzaní **novej generácie systému riadenia letovej prevádzky** (SESAR – ATM) a tak podporiť iniciatívu „Jednotný európsky vzdušný priestor“ (SES) ⁽⁴⁾.

4.2 Výbor navrhuje podporovať priamu aktívnu účasť krajín EÚ, ktoré sú v odvetví letectva uznávané na budovaní európskej siete subdodávateľov schopných účinne pomáhať leteckým konštruktérom ako AIRBUS, SAAB, ALENIA, ATR atď. Je dôležité, aby si udržali a zvýšili svoje odborné schopnosti, najmä tým, že sa budú zameriavať na nové technológie.

4.3 Regionálny letecký priemysel v Európe zaznamenal veľké oživenie vďaka lietadlám ATR ⁽⁵⁾, ktoré umožňujú ušetriť palivo. Trh s lietadlami sa vyvíja aj v prospech lietadiel typu RJ (*Regional Jets*) ⁽⁶⁾. Výbor zdôrazňuje, že je dôležité podporovať podniky, ktoré vyvíjajú inovačné priemyselné stratégie typu „Open Innovation“. V súčasnosti je na to pravdepodobne najlepším príkladom *SuperJet International*.

4.4 Výbor považuje za dôležité, aby členské štáty podporovali snahu o zníženie závislosti subdodávateľov od súčasných zadávateľov zákaziek (príspevky na pomoc diverzifikácii trhov a internacionalizácii) a zavedenie charty, ktorou by sa zadávatelia zákaziek a subdodávatelia dlhodobo vzájomne zaviazali.

⁽⁴⁾ Iniciatíva Spoločenstva, ktorá definuje štruktúru vzdušného priestoru a služieb leteckej navigácie na celoeurópskej úrovni s cieľom lepšie riadiť letovú prevádzku a zabezpečiť rovnakú a vysokú úroveň bezpečnosti v európskom vzdušnom priestore.

⁽⁵⁾ V roku 2004 bolo zaznamenaných 12 objednávok lietadiel ATR a v roku 2007 bolo záväzných objednávok 113 (zdroj: ATR).

⁽⁶⁾ *Regional Jet*: maximálne 100 miestne lietadlo pre civilnú prepravu osôb (ktoré napokon ovládne segment lietadiel s jednou uličkou medzi sedadlami a krátkym doletom).

4.5 Výbor je presvedčený, že je naliehavé podporiť vytváranie inovačných stratégií pre subdodávateľov, aby mohli trvalo poskytovať nové výrobky a služby s vyššou pridanou hodnotou, čo by im zároveň pomohlo spojiť sa v záujme dosiahnutia kritického objemu.

4.6 Napriek sporu medzi EÚ a Spojenými štátmi v rámci WTO výbor radí Komisii a členským štátom, aby pouvažovali o spôsobe financovania, ktorý by mohol zabezpečiť kontinuitu výrobného procesu. Mohlo by to byť financovanie formou spoločných pôžičiek pre subdodávateľov v tomto odvetví. Mohla by ísť tiež o záruku na pôžičky založenú na návratných preddavkoch alebo o pôžičky s výhodnými sadzbami stanovenými na základe dohody s Európskou investičnou bankou. Bolo by takisto vhodné vytvoriť poisťovacie mechanizmy, ktoré by pokrývali finančné riziká vznikajúce napríklad v dôsledku výkyvov menových kurzov.

4.7 Odhliadnuc od priemyselného aspektu, výbor zastáva názor, že treba predvídať vývoj a zmeny v tomto odvetví a vytvoriť prognostickú správu pracovných miest a odborných schopností na rôznych úrovniach: v rámci daného odboru, ako aj na úrovni európskych, národných, regionálnych a miestnych inštitúcií. Monitorovacie strediská zamerané na povolania v leteckom odvetví by v spolupráci s významnými akademickými inštitúciami mali umožniť zistiť, aké sú povolania zajtrajška a akú odbornú prípravu si budú vyžadovať.

4.8 Výbor zdôrazňuje, že je dôležité vytvoriť nástroje hospodárskeho dozoru, aby bolo možné sledovať výsledky podnikov a čo najskôr odhaliť riziká. Tieto nástroje by mali byť inovačné z hľadiska odbornej prípravy a zároveň by mali utužiť vzťahy medzi výskumom, univerzitami a priemyslom s cieľom lepšie pripraviť mládež aj pracujúcich na povolania zajtrajška a na technologické zmeny, ktoré sa črtajú.

4.9 Rozvoj vzájomných vzťahov medzi rôznymi strediskami konkurencieschopnosti v snahe dosiahnuť environmentálne a technologické ciele stanovené Európskou úniou by mal umožniť vytvoriť sieť, vďaka ktorej by sa lepšie rozdelili úlohy a prostriedky z európskych fondov, čím by sa zabránilo konkurencii medzi európskymi regiónmi a zvýšila by sa súčinnosť.

4.10 Finančná pomoc EÚ by mala spadať do rámca stredísk konkurencieschopnosti. Tieto strediská boli vytvorené preto, aby EÚ zostala lídrom v oblasti špičkových technológií a mala konkurencieschopný a inovatívny priemysel, ktorý by spĺňal normy vysokej environmentálnej kvality. Napríklad používanie kompozitných materiálov, pretože sú odolné a ľahké, nesmie spôsobiť, že sa bude zabúdať na to, či sa dajú alebo nedajú recyklovať alebo likvidovať.

4.11 Výbor zdôrazňuje, že je dôležité rýchlo prijať sériu opatrení, ktoré by boli zamerané na:

- podporu ekologického aspektu v leteckej doprave,
- spokojnosť a bezpečnosť cestujúcich,

- zníženie emisií CO₂ v odvetví leteckej dopravy (v súlade s európskou politikou zameranou na všeobecné znižovanie emisií CO₂ v Európe), hluku a spotreby palív,
- rozvoj koncepcií, ktoré by uľahčovali likvidáciu starých strojov (používanie recyklovateľných materiálov atď.).

4.12 Výbor sa domnieva, že Komisia a členské štáty by mali veľmi rýchlo reagovať na potrebu vytvorenia strategickej politiky v leteckom priemysle. Takáto politika by obsahovala konkrétne opatrenia na európskej úrovni a v regiónoch s tradíciou leteckého priemyslu, ktoré by umožnili lepšie predvídať budúce zmeny a minimalizovať ich sociálne dôsledky. Komisia a členské štáty by mali podporovať vytvorenie výboru pre sociálny dialóg v odvetví európskeho leteckého priemyslu, ako to odporúčajú sociálni partneri.

Druhá časť – Zdôvodnenie

5. Kontext a predchádzajúce skúsenosti

5.1 V roku 2007 analytici predpokladali, že o 20 rokov sa objem leteckej dopravy viac než zdvojnásobí, pričom priemerný nárast sa bude pohybovať okolo 6% ročne (v roku 2025 sa očakáva 5 miliárd cestujúcich, zatiaľ čo v roku 2006 ich boli 2 miliardy). Pokiaľ ide o objednávky nových lietadiel (viac než 90-miestnych) v nasledujúcich 20 rokoch, ktoré by mali zodpovedať očakávanému nárastu objemu leteckej dopravy, prognózy sú optimistické a pohybujú sa medzi 22 600 (zdroj Airbus) až 23 600 kusov (zdroj Boeing).

5.2 Čoraz väčšia liberalizácia leteckej dopravy, prudký nárast dopytu v rýchlo sa rozvíjajúcich krajinách (Ázia-Tichomorie a Stredný východ) a dobrá finančná bilancia, ktorú letecké spoločnosti znovu dosiahli v roku 2007, by mali tento vývoj podporiť.

5.3 Plenárne zhromaždenie EHSV schválilo 27. septembra 2007, aby poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI) vypracovala stanovisko z vlastnej iniciatívy o budúcnosti leteckého priemyslu v Európe (ktoré by sa nevzťahovalo na problematiku vojenského leteckého priemyslu, vrtuľníky, údržbu atď.).

5.3.1 Podnetom na vypracovanie tohto stanoviska je skutočnosť, že letecký priemysel má v rámci európskeho priemyslu dôležité miesto, a to vzhľadom na svoj význam pokiaľ ide o výrobu, vývoz, pracovné miesta a investície do výskumu a vývoja. Okrem toho je hnacou silou viacerých ďalších odvetví (subdodávateľia a súvisiace odvetvia ako napr. údržba lietadiel) a pôsobí ako prvok, ktorý dokáže zdynamizovať celé regióny. Takisto je dôležité, že letecký priemysel je symbolom prínosu EÚ a dôkazom toho, že ak Európa spojí svoje sily, dokáže súperiť s ostatnými svetovými konkurentmi, napríklad so Spojenými štátmi.

5.3.2 Skúsenosti, ktoré CCMI získala vďaka práci na stanovisku na tému „Vývoj hodnotového a dodávateľského reťazca v európskom a globálnom kontexte“ (7) môže zúročiť pri analýze leteckého priemyslu, ktorý je v tomto ohľade veľmi komplexným sektorom.

5.4 Okrem toho sa nad rastom vznášajú nové **hrozby**, ktoré by mohli vyvolať ďalšie problémy.

5.4.1 Veľká závislosť konštruktérov od rýchlo sa vzráňajúcich nových trhov môže spôsobiť, že ak sa nečakane spomalí rast v Ázii (nielen v Indii a Číne), bude to mať okamžitý a veľmi nepriaznivý dosah na celé odvetvie.

5.4.2 Podstatné zmeny vo vzťahoch medzi zadávateľmi zákaziek a výrobcami vybavenia, ako aj sústavné reštrukturalizácie, ktoré robia zadávatelia zákaziek, narušili rovnováhu v tomto odvetví. V súčasnosti je ťažké odhadnúť, aké dôsledky má zvýšenie finančného rizika na prvostupňových dodávateľov vybavenia, ktorí sú vystavení tlaku zo strany zadávateľov zákaziek v rámci dohôd o spoločnom znášaní rizika.

5.4.3 Finančné prostriedky na vývoj nových technológií, takisto na vnútroštátnej, ako aj na európskej úrovni, sú nedostatočné. Bolo by tiež užitočné vyčleniť finančné prostriedky na základný výskum v oblasti podnikovej stratégie a inovačnej stratégie.

5.4.4 Zameranie sa na kompozitné materiály si vyžaduje úplnú reorganizáciu reťazca (predaj výrobných stredísk spoločnosti Airbus atď.) ešte skôr, než bude táto technológia dostatočne overená (napríklad hromadné používanie kompozitov pri B787, ktorého objednávky prekračujú 800 kusov, hoci lietadlo ešte stále nebolo schválené).

5.4.5 V rokoch 2000 až 2007 sa hodnota eura zvýšila o 48% (a o 66% ak vezmeme do úvahy priemerný kurz počas prvých 8 mesiacov roku 2008) v porovnaní s americkým dolárom. Ak táto tendencia, ktorá sa momentálne zastavila, bude pokračovať (alebo sa dokonca zintenzívni), spoločnosť Airbus by mohla byť nútená spustiť nový plán šetrenia (pokles dolára o desať 10 centov stojí výrobcu lietadiel 1 miliardu eur, ako to viackrát povedal prezident spoločnosti Airbus) a malo by to dramatické následky pre subdodávateľov, z ktorých mnohí nemajú prostriedky na to, aby sa poistili, a preto sa zvyšuje počet relokácií s katastrofálnymi sociálnymi a politickými dôsledkami.

5.4.6 Technický neúspech lietadiel A380, A400M a B787 a jeho bezprostredné dôsledky dostatočne svedčia o tom, aké ťažké je pre výrobcov zvládnuť výrobu čoraz zložitejších nových lietadiel.

5.4.7 Dôsledky súčasnej medzinárodnej krízy sa dajú zatiaľ len ťažko presne odhadnúť. Klesajúca cena ropy môže aspoň z krátkodobého hľadiska prospieť leteckým spoločnostiam. Táto kríza však môže mať tiež negatívny vplyv na medzinárodný cestovný ruch a teda aj na predaj leteniek.

5.5 Bez ohľadu na to, aký môže byť ďalší vývoj leteckej dopravy, a napriek súčasnému nárastu jej objemu, hospodárske a sociálne dôsledky súčasnej a budúcej reorganizácie tohto odvetvia v Európe sú reálne a vážne hrozí, že v odvetví leteckej dopravy v Európe dôjde k ešte väčšej dezindustrializácii.

5.6 V dôsledku tejto likvidácie priemyslu môže dôjsť k vážnym problémom, napríklad, by mohli vymiznúť kľúčové odborné schopnosti, Európa by mohla stratiť pozíciu svetového lídra, pretože nie je schopná investovať potrebné prostriedky do vývoja nových technológií zásadného významu, zo zásobovacieho reťazca by sa mohlo vytrátiť množstvo európskych subdodávateľov a mohlo by dôjsť k obrovskej strate pracovných miest.

6. Hlavné ciele a výzvy leteckého priemyslu v EÚ

6.1 Výbor sa nazdáva, že hlavné problémy v tomto odvetví sa týkajú udržania konkurencieschopnosti a zlepšenia obrazu, ktorý si o tomto sektore vytvorila široká verejnosť.

6.2 Pre nových aktérov je ťažké začleniť sa do odvetvia leteckého priemyslu a dostať sa do popredia je priam nemožné. Na svetovej úrovni sa držia len dve konštruktérske spoločnosti, ktoré vyrábajú viac než 100-miestne lietadlá: Airbus a Boeing. Technológie, odborné schopnosti alebo infraštruktúra, ktoré sa stále opotrebovávajú alebo úplne zanikajú, sa potom veľmi ťažko opäť vytvárajú.

6.3 Európa musí preto dohliadnuť na to, aby krajiny, ktoré majú tradíciu leteckého priemyslu:

6.3.1 zachovali a zvýšili svoje kompetencie, najmä tým, že sa zamerajú na špičkové technológie a budú sa podieľať na vytvorení európskej siete subdodávateľov, ktorá by mohla účinne pomáhať veľkým zadávateľom ako Airbus, SAAB, ATR atď.;

6.3.2 zohrávali väčšiu úlohu pri nadväzovaní partnerstiev s výskumnými strediskami (univerzity, vysoké školy, štátne laboratória atď.) v oblasti základného výskumu.

6.4 Európa nemôže ignorovať skutočnosť, že v Spojených štátoch existujú úzke vzťahy medzi vojenským a civilným výskumom. Hoci sa program B787 trochu oneskoril, Boeing dostal finančnú pomoc od NASA a DARPA na to, aby urobil výrazný technologický krok vpred a prešiel na kompozitné štruktúry. Výbor sa preto domnieva, že treba posilniť koordináciu medzi Európskou komisiou a Európskou obrannou agentúrou s cieľom podporovať rozvoj nových hybridných technológií s dvojakým využitím (civilným aj vojenským) v leteckom priemysle.

(7) Stanovisko CESE Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 1.

6.5 Letecký priemysel nemôže ignorovať nariadenie REACH, nariadenie (ES) č. 1907/2006, ktoré Európsky parlament a Rada prijali 18. decembra 2006 a ktoré vstúpilo do platnosti 1. júna 2007. Pôvodne malo toto nariadenie zabezpečiť hodnotenie, autorizáciu a prípadné obmedzenie približne 30 000 látok, ktoré sa na európskych trhoch vyskytujú vo veľkom množstve. V posledných týždňoch však bolo údajne zaregistrovaných všetkých 100 000 „existujúcich látok“. Tým sa zvýši riziko prerušenia dodávok, najmä keď sa budú hodnotiť látky, ktoré sú súčasťou zložitých alebo kompozitných materiálov. EÚ musí teda rozhodne podporovať podniky, ktoré sa nachádzajú v centrách konkurencieschopnosti s činnosťou zameranou na kompozity a usilujú sa posudzovať riziká látok obsiahnutých v jednotlivých komponentoch. Týmto spôsobom môžu Komisia a členské štáty pomôcť európskej leteckej doprave pri dosahovaní environmentálnych cieľov.

6.6 EÚ si dala záväzok znížiť emisie CO₂, hluk a spotrebu paliva (okrem iného aj uprednostňovaním biopalív). Preto by mala Komisia poskytnúť tomuto odvetviu, vrátane MSP, potrebný rámec pre rýchle a harmonické uplatňovanie spoločnej technologickej iniciatívy „Clean Sky“.

6.7 Pokiaľ ide o lietadlá s krátkym doletom, Európa musí rýchlo a včas vypracovať program pre výskum a vývoj zameraný na lietadlá tohto typu, aby mohli lietadlá typu NSR⁽⁸⁾ ľahšie nahraďovať A320 a aby európsky priemysel nezopakoval tú istú chybu ako pri A350. Je nevyhnutné uskutočniť to čo najskôr, pretože v priemyselnej oblasti sa črtá nový zásadný krok vpred v oblasti lietadiel s jednou uličkou (*narrowbody*), ktoré majú viac ako 100 miest.

6.7.1 V nasledujúcich 10 rokoch by sme sa totiž mali stať svedkami zániku dvojmonopolu Boeing – Airbus v tomto strategickom segmente, ktorý predstavuje približne 65% z 29 400 nových lietadiel, ktoré majú byť vyrobené do roku 2027 (okolo 19 160 lietadiel)⁽⁹⁾, ale len 40% z hľadiska hodnoty, čo svedčí o silnej hospodárskej súťaži a o zvýšenom tlaku pokiaľ ide o cenu tohto typu stroja.

6.7.2 V rokoch 2015 – 2020 začnú v tejto oblasti pravdepodobne pôsobiť noví aktéri ako Avic 1+2 (ktoré sa nedávno spojili) v Číne, Suchoj v Rusku či Bombardier (Kanada) alebo Embraer (Brazília). Európa možno nevyhrá vojnu o najlepšie ceny v tomto segmente, môže byť však na tom celkom dobre, ak sa jej zásluhou inovácie podarí udržať technologický náskok.

6.8 Objem regionálnej leteckej dopravy sa zvyšuje o 8% ročne, pričom objednávky dosiahli maximum v roku 2007, pokiaľ ide o *Regional Jets* (RJ) ako aj o turbovrtuľové lietadlá (ktorých objednávky sa zdvojnásobili). Vzhľadom na súčasnú situáciu (zvýšenie cien paliva a finančná kríza) by mal úspech turbovrtuľových lietadiel pokračovať, pričom trh zameraný na RJ by sa pravdepodobne mal preorientovať na turbovrtuľové lietadlá. Napriek všetkému by rast trhu s RJ mal pokračovať, pretože dopyt v tejto kategórii je veľmi veľký a vďaka novým typom lietadiel, ako *C series* spoločnosti Bombardier, a novým aktérom, ako Suchoj alebo Avic, ktorí by mali preniknúť do teritória dvoch veľkých leteckých konštruktérov Boeingu a Airbusu.

6.8.1 Regionálny letecký priemysel v Európe zaznamenal veľké oživenie vďaka lietadlám ATR, ktoré umožňujú ušetriť palivo. Trh v oblasti leteckého priemyslu sa tiež vyvíja v prospech lietadiel typu RJ. V tomto segmente, na rozdiel od malej konkurencie v oblasti LCA (dvojmonopol Airbus – Boeing), prebieha tuhý konkurenčný boj medzi spoločnosťami Bombardier (Kanada) a Embraer (Brazília), ďaleko za nimi nasleduje ATR a niekoľko ďalších národných aktérov (napr. Japonsko, Rusko, Čína).

6.8.2 Know-how v oblasti RJ, ktoré v Európe takmer celkom zmizlo, by mohla Európa opäť získať vďaka spoločnosti SuperJet International. Táto zmiešaná spoločnosť, ktorej 51% vlastní Alexia Aeronautica (Taliansko) a 49% Suchoj Aircraft (Rusko), rozvíja výrobný program 75- až 100-miestnych regionálnych jetov a je konkrétnym príkladom toho, ako sa dá najlepšie oživiť výroba regionálnych jetov v Európe, ktorá je dobre prispôsobená hospodárskej situácii, keď ceny ropy kolíšu.

6.8.3 Tento program sa opiera o najlepšie odborné schopnosti na európskej a svetovej úrovni, a to najmä prostredníctvom partnerstiev s významnými francúzskymi dodávateľmi (Thales a Safran dodávajú viac než 30% hodnoty stroja), ale aj s inými európskymi dodávateľmi, ako Liebherr (Nemecko) a Intertecanique (Francúzsko), s mimoeurópskymi dodávateľmi ako Honeywell (USA) a medzinárodnými strediskami špičkovej kvality napríklad v Indii.

6.9 Letecký priemysel je jablkom sváru medzi Európou a Spojenými štátmi. Financovanie civilných aktivít amerického leteckého priemyslu prostredníctvom vojenských zákaziek možno však považovať za skrytú štátnu dotáciu, čím vlastne dochádza k narušeniu hospodárskej súťaže. Túto skutočnosť ešte pred pár mesiacmi zvýrazňovala slabá hodnota dolára. Pomoc európskych a vnútroštátnych inštitúcií vo forme vratných pôžičiek alebo iného podobného systému je nielen v súlade s dohodou medzi EÚ a USA týkajúcou sa veľkých civilných lietadiel (*Large Civil Aircraft – LCA*), ale navyše predstavuje transparentný nástroj na financovanie vývoja nových programov, ktorý je v súlade s pravidlami trhu.

⁽⁸⁾ New Short Range.

⁽⁹⁾ Zdroj: Boeing Forecast 2008 – 2027.

6.10 Vzhľadom na to, že hodnota dolára voči euru kolíše, nie je normálne, aby veľkí zadávatelia (Airbus) prenášali kurzové riziko na svojich subdodávateľov tým, že ich platia v dolároch, zatiaľ čo EADS, materská firma spoločnosti Airbus, má takú schopnosť pokryť kurzové riziko, aká je pre jej subdodávateľov nedostupná. Tí istí zadávatelia sa usilujú o to, aby finančné a technologické riziká spojené s novými programami niesli subdodávatelia prvého a druhého stupňa.

6.10.1 Možno v tejto situácii uvažovať o rozvoji aktívnej spolupráce zadávateľov a subdodávateľov? Aktívna spolupráca môže mať odlišné a rozmanité podoby. Malo by sa uvažovať o spoločnom znášaní rizika (*Risk Sharing*) a o „balíku práce“ (*Work Package*). Aktívna spolupráca by sa mala vzťahovať aj na oblasť vývoja a výskumu. Zadávateľ by mal pokryť všetky náklady na aplikovaný výskum na najvyššej úrovni, zatiaľ čo MSP a MSPP (malé a stredné priemyselné podniky) by sa podieľali na nákladoch na výskum v priemyselnom procese.

6.10.2 Ďalšia forma aktívnej spolupráce by sa mohla týkať zásobovania podnikov surovinami. Vieme, že Airbus nakupuje titán a predáva ho svojim subdodávateľom za nákupné ceny. Bolo by určite vhodné, aby sa zadávatelia podieľali na spoločnom nákupe surovín. Je také ťažké predstaviť si, že by mohli subdodávateľské MSP a MSPP a zadávatelia vytvoriť systém, ktorý by im umožnil zoskupiť dodávky surovín, čím by sa znížili náklady na zásobovanie?

6.11 V súčasnosti možno konštatovať, že MSP a MSPP sú príliš závislé od jediného výrobcu lietadiel (napríklad od spoločnosti Airbus). V niekoľkých dôležitých prípadoch v odvetví všeobecnej mechaniky, metalurgie a elektronických komponentov predstavuje táto závislosť okolo 70% a v sektore služieb je to okolo 67%⁽¹⁰⁾.

6.11.1 Je teda nevyhnutné, najmä na zmiernenie cyklických účinkov v odvetví leteckého priemyslu, aby MSP a MSPP rozšírili škálu svojich aktivít aj na iné sektory, pričom by sa mali opierať o to najlepšie, čo Európa v tejto oblasti ponúka. Avšak na to, aby sa tieto podniky mohli presadiť v oblastiach, ktoré pôvodne nepatrili do ich poľa pôsobnosti, musia mať veľmi dobrú schopnosť prispôbiť sa. Okrem toho budú musieť byť schopné riadiť niekoľko typov aktivít a vyčleniť na ne potrebné finančné aj ľudské zdroje. Znamená to, že na to, aby mohli MSP a MSPP vyvíjať, riadiť a priemyselne rozvíjať aj nejakú inú činnosť, musia mať prístup k finančným prostriedkom z regionálnych, štátnych a/alebo európskych fondov. Zároveň by sa mal na tomto úsilí o diverzifikáciu podieľať aj zadávateľ a poskytnúť kompetencie potrebné v rôznych oblastiach.

6.11.2 Vzniká tu samozrejme problém rozširovania podniku o nové pobočky (*spin-out*), ktoré môže prebiehať rôznymi spôsobmi. Dobrým príkladom na to je skúsenosť z Akvitánska, kde podnik patriaci do bývalej spoločnosti Aérospatiale vyvinul technológiu plazmového horáka, ktorú uviedla na trh spoločnosť Europlasma.

6.12 Všetky priemyselné zmeny si vyžadujú veľa finančných prostriedkov. Preto podniky potrebujú pomoc zo strany verejných orgánov, či už štátnych alebo európskych. V tomto duchu a so zreteľom na pravidlá, ktoré stanovila WTO, by mala EÚ uvažovať o kolísaní hodnoty dolára. Ako by mohla EÚ prispieť k zníženiu finančného rizika, ktoré pre letecký priemysel vzniká v súvislosti s kurzom eura voči doláru? Presun kurzového rizika na subdodávateľov nemožno považovať za všeobecne uspokojivé riešenie, pretože parita €/ \$ zostáva vzhľadom na konkurenciu, najmä americkú, aj naďalej hendikepom.

6.12.1 Zaujímavú skúsenosť majú v regióne Midi-Pyrénées. Pri príležitosti uvedenia na trh lietadla A380 v roku 2000 bol totiž v tomto regióne zavedený plán ADER na pomoc MSP a MSPP, ktoré sú subdodávateľmi podnikov v leteckom priemysle. Táto skúsenosť priniesla zaujímavé výsledky a malo by sa v nej pokračovať, aby sa MSP a MSPP mohli prispôbiť plánu POWER8 spoločnosti Airbus.

6.12.2 Nový program s názvom ADER II má za cieľ asistovať jednotlivým zoskupeniam podnikov, zvyšovať technologické kapacity a pomáhať podnikom na nových trhoch, zoskupiť ich prostriedky na nákup surovín atď.

6.13 Globalizácia v leteckom priemysle má veľmi silný dosah na zamestnancov a na zamestnanosť. Na to, aby sa mohlo tejto situácii čeliť, je nevyhnutné posilniť a podporiť výskum a odbornú prípravu a tak vytvoriť priestor pre vznik nových pracovných miest. Jedným z možných riešení by mohlo byť prognostické riadenie pracovných miest a kompetencií.

6.13.1 Jeho cieľom je predvídať budúce zmeny. Malo by umožniť zamestnancom lepšie zvládať neistú budúcnosť, pomôcť im vytvárať dlhodobé projekty, dať zmysel ich práci, pomôcť im rozvinúť kariéru a investície do podniku a zohľadniť pritom ich potreby a želania. Takéto prognostické riadenie by malo umožniť podniku prispôbiť sa zmenám a konkurencii.

6.13.2 Musí vzniknúť skutočná prognostika povolaní a kvalifikácií s veľmi dlhodobými cieľmi (na 30 rokov). Cieľom by malo byť definovať potreby z hľadiska vzdelávania a rozvoja kompetencií, ktoré by sa mali uplatňovať v praxi v strednodobom horizonte v rámci ponuky počiatočného a celoživotného vzdelávania z pohľadu priemyselných aktérov, ale aj vzdelávacích pracovníkov a zástupcov zamestnancov. Prognostické riadenie pracovných miest a kompetencií by sa mohlo podieľať na úvahách o vytvorení akejkoľvek zásobárne pracovnej sily.

⁽¹⁰⁾ Zdroj: Insee, spis č. 138, marec 2007.

6.14 Ak chceme, aby si odvetvie letectva udržalo vysokú technickú a vedomostnú úroveň, musí mať možnosť zamestnať pracovníkov, ktorý majú kvalitné počiatočné vzdelanie v rozvíjajúcich sa odboroch ako sú kompozity alebo životné prostredie. Okrem toho treba rozvinúť aj ďalšie odbory zamerané na riadenie priemyselných rizík, nové materiály, čistý pohon atď.

6.14.1 Vzdelávacie systémy by sa nemali zameriavať len na kancelárske povolania, ale mali by vytvoriť alebo posilniť vzdelávacie programy pre pracovníkov v dielňach, ktorých práca má už dlho zlú reputáciu a väčšina európskych vzdelávacích systémov jej nevenuje dostatočnú pozornosť. Pracovníci v dielňach však zohrávajú dôležitú úlohu pre konkurencieschopnosť európskeho leteckého priemyslu.

6.14.2 Počiatočné vzdelávanie sa musí opierať aj o dohody medzi školami, univerzitami alebo manuálnymi profesiami a podnikmi. Celoživotné odborné vzdelávanie musí umožniť rozsiahle rekvalifikácie a preškolenie skupín obyvateľstva s veľmi nízkou kvalifikáciou. V prvom rade je to však v rámci zavádzania strategického plánu veľmi dôležitý a konkrétny nástroj na znižovanie rozdielov, ktoré by sa mohli vyskytnúť medzi súčasnými zdrojmi a budúcimi potrebami. Všeobecne povedané, každý európsky zamestnanec by mal mať možnosť po celý život využívať určitý minimálny vzdelávací základ.

6.15 Všetky opatrenia bez výnimky si vyžadujú čo najširšie konzultácie a dohodu medzi riaditeľstvom podnikov a zástupcami pracovníkov. Táto dohoda existuje často na úrovni jednotlivých štátov, ale musí vzniknúť aj na európskej úrovni. Prvá etapa bola zavŕšená uplatňovaním európskej smernice 94/45/ES, ktorá

sa týka európskych zamestnaneckých rád. Keďže vedenia podnikov zavádzajú svoju stratégiu na európskej úrovni, európske zamestnanecké rady sú jedinou vhodnou platformou, ktorá môže zhromaždiť dôležité hospodárske údaje a vykonať analýzu situácie, ktorá je pred každým rokovaním nevyhnutná. Komisia a členské štáty by mali podporovať vytvorenie výboru pre sociálny dialóg v odvetví európskeho leteckého priemyslu.

7. Návrhy na ďalšie stanoviská

7.1 Odvetvie leteckého priemyslu sa vyznačuje takou zložitou, že nie je možné preskúmať všetky jeho aspekty v tomto stanovisku. Preto by CCMI mala bezodkladne uvažovať o tom, že bude ďalej pracovať na tejto téme vo svojich budúcich stanoviskách.

7.2 Tieto ďalšie stanoviská by sa mohli zamerať na nasledujúce témy:

- vojenský letecký priemysel,
- vojenské a civilné vrtuľníky,
- letecká údržba,
- vojenská a civilná avionika vrátane vyspelých zbraňových systémov
- najnovšie postupy, normy a najmodernejšie vybavenie pre núdzové pristávanie lietadiel.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vývoj veľkých maloobchodných podnikov a jeho dôsledky pre dodávateľov a spotrebiteľov“

(2009/C 175/10)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 27. septembra 2007 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Vývoj veľkých maloobchodných podnikov a jeho dôsledky pre dodávateľov a spotrebiteľov“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. novembra 2008. Spravodajkyňou bola pani SHARMA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) prijal 136 hlasmi za, pričom 21 členovia hlasovali proti a 20 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Veľkoobjemový maloobchod v Európe zohráva dôležitú úlohu z hľadiska svojho finančného príspevku do hospodárstva, pri vytváraní pracovných miest a z hľadiska rozmanitosti ponuky spotrebiteľom. Nedávno sa ohľadom jeho rastu objavili konkrétne údaje aj dohady. V kontexte Lisabonskej stratégie, ktorá podporuje konkurencieschopnosť, rast, väčšiu zamestnanosť a lepšie pracovné miesta, ukazuje toto stanovisko určité oblasti, ktoré by v danom odvetví mali byť transparentnejšie a podrobnejšie analyzované a ktoré by mohli poskytnúť ochranu maloobchodníkom, dodávateľom, zamestnancom a spotrebiteľom.

1.2 Európska komisia, resp. jej GR pre vnútorný trh a služby a GR pre podnikanie a priemysel v súčasnosti pracujú na štúdiách o vývoji veľkých maloobchodných podnikov, hlavne pokiaľ ide o marže, dĺžku dodávateľského reťazca a jeho jednotlivé články, ako aj maloobchodné odvetvie ako celok. GR pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a rovnaké príležitosti sa chce venovať otázke, aké kvalifikačné požiadavky bude mať maloobchod v období do roku 2020. Výbor ponúka Komisii podporu všade, kde to bude možné.

1.3 Výbor navrhuje nasledujúce opatrenia, ktorými sa zachová rast a zabezpečí zdravá hospodárska súťaž maloobchodníkov a dodávateľov, ochrana zamestnancov a zároveň dosiahne dlhodobá prospešnosť pre spotrebiteľov, pričom sa zohľadní aj požiadavka trvalej udržateľnosti.

1.4 EHSV bude aj naďalej sledovať vývoj veľkoobjemového maloobchodu, pričom bude hlavne analyzovať vývoj veľkých maloobchodných podnikov v menších európskych krajinách a vo vzťahu k odvetviam, ktoré nie sú zahrnuté v tejto štúdii, ako napr. odvetvie domácich elektrospotrebiteľov.

1.5 Podľa výskumu, ktorý si EHSV objednal⁽¹⁾, je v západnej Európe zjavná koncentrácia veľkých maloobchodných podnikov pri potravinách a oblečení, ale napríklad aj pri výrobkoch pre domácnosti majstrov, športových výrobkoch, v oblasti voľného času

a kultúry. Hlavnou príčinou však nie sú dôsledky fúzií, akvizícií verejne obchodovaných alebo súkromných spoločností. Aj keď sa v posledných rokoch vznikli veľké medzinárodné reťazce, maloobchod naďalej zostáva prevažne odvetvím na národnej úrovni.

1.6 Rast a úspech maloobchodu je kladným príkladom v európskom hospodárstve. Aby sa presadili na trhu, stali sa mnohé maloobchodné podniky, ktoré boli kedysi malými a strednými podnikmi, efektívnejšími, konkurencieschopnejšími, produktívnejšími a lepšie odpovedajú na potreby zákazníkov. Rast vykázali i súkromné modely, ako aj družstevné a sociálno-ekonomické modely. Mnohé európske podniky sú teraz úspešnými celosvetovými spoločnosťami s novými prevádzkami v Číne, Spojených štátoch amerických, na Ďalekom východe a v Rusku. Domáca sila umožnila najúspešnejším firmám vyviezť svoje podnikateľské modely na niektoré mimoriadne náročné maloobchodné trhy sveta, čo bolo veľkým prínosom pre zamestnancov, akcionárov a takisto spotrebiteľov v Európe, ktorí ťažia zo širšej ponuky výrobkov a konkurenčných cien.

1.7 Maloobchod je dynamické, inovatívne a konkurencieschopné odvetvie, o ktorom aj neustále preverovanie národnými orgánmi dohliadajúcimi nad hospodárskou súťažou ukázalo, že je životaschopné a konkurencieschopné⁽²⁾. Dôležité je, aby sa obchodný úspech nepenalizoval, pokiaľ sa nepoužívajú praktiky, ktoré by bránili realizácii vnútorného trhu, t. j. pokiaľ neexistujú jasné dôkazy o zneužívaní trhového postavenia alebo poškodzovaní spotrebiteľov v rozpore s článkom 81 Zmluvy o založení EÚ. Konkurenčný trh je účinným spôsobom ochrany spotrebiteľov a ďalším prínosom môže byť prevádzková efektívnosť. Na slobodnom a spravodlivom trhu si maloobchodní predajcovia konkurujú na základe poskytovaných služieb, kvality výrobkov a primeranosti cien.

(1) Štúdia CCMi EHSV „The evolution of the high-volume retail sector in Europe over the past 5 years“ (Vývoj odvetvia veľkoobjemového maloobchodného predaja v Európe za uplynulých 5 rokov), ktorú vypracovala konzultačná spoločnosť London Economics, http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/externalstudies/documents/HVR_Final_Report_revised_with_annex.doc

(2) Prieskum trhu s potravinami, ktorý vykonala Komisia pre hospodársku súťaž v Spojenom kráľovstve:

<http://www.competition-commission.org.uk/inquiries/ref2006/grocery/index.htm>. Očakáva sa, že konečná verzia bude zverejnená v druhom polroku 2008.

[2] Prieskum rakúskeho Spolkového úradu kontroly hospodárskej súťaže zameraný na dopytovú silu supermarketov (Allgemeine Untersuchung des österreichischen Lebensmittelhandels unter besonderer Berücksichtigung des Aspekts der Nachfragemacht): http://www.bwb.gv.at/BWB/English/groceries_sector_inquiry.htm

1.8 Hoci v rámci hospodárskeho zoskupenia 27 štátov pochopteľne existujú rozdiely, výbor sa domnieva, že na úrovni EÚ je nevyhnutná spolupráca, ba dokonca koordinácia, ktorá by umožnila, aby obchod plnil svoju úlohu univerzálnej služby. Tento krok by mohol viesť k vytvoreniu harmonizovanejšieho európskeho systému hodnotenia a sledovateľnosti obchodných aktivít s cieľom vo väčšej miere podnietiť rozvoj.

1.9 Aby sa odrazili transparentné prevádzkové postupy využívané medzi dodávateľmi a veľkými maloobchodnými podnikmi, EHSV by odporúčal ďalšiu diskusiu o prínose a zákonnosti dobrovoľného kódexu postupov podľa predpisov EÚ o hospodárskej súťaži, ktorým sa riadia vzťahy medzi maloobchodom a dodávateľmi na úrovni členských štátov, ako aj jasnú a transparentnú analýzu dodávateľského reťazca, ktorý má okrem prvotných dodávateľov a veľkých maloobchodných podnikov množstvo ďalších aktérov.

1.10 Na národnej úrovni by sa mohol vytvoriť samoregulačný dobrovoľný kódex postupov, ktorý by bol podporený písomnými zmluvami medzi maloobchodníkmi a dodávateľmi a pokrýval by transakcie v rámci celého dodávateľského reťazca, od zdroja až po spotrebiteľa.

1.11 Tento kódex by tiež mal väčšiemu počtu stredných, alebo dokonca malých či remeselných podnikov, ktoré pôsobia v oblasti výroby a služieb, umožniť dodávky veľkým maloobchodným podnikom a poskytnúť im aspoň minimálne záruky.

1.12 Kódex by zbral do úvahy a zachoval súčasnú pružnosť pri obchodovaní a rokovaniach, zohľadňoval náhle zmeny podmienok (napr. inflácia alebo ceny ropy), bol prospešný pre dodávateľov i maloobchodníkov, ale zabráňoval by veľkým maloobchodným podnikom alebo veľkým dodávateľom vyvíjať nátlak, či používať nedovolené praktiky.

1.13 Kódex by mohol obsahovať takéto prvky:

- štandardné obchodné podmienky pre maloobchodníkov a dodávateľov s určenými lehotami na ohlasovanie zmien, ktoré majú po stanovenej lehote nastať, vrátane zrušenia zmlúv,
- nátlakom nemožno presadiť retrospektívne zníženie dohodnutých cien,
- nátlakom nemožno uvaliť povinnosť prispievať na marketingové alebo distribučné náklady nad povinnosti dohodnuté v pôvodnej zmluve,
- žiadne kompenzačné platby dodávateľmi za stratu maloobchodného zisku, pokiaľ nie sú stanovené a dohodnuté vopred, okrem prípadov, kedy dodávateľ nedodal požadované množstvá,
- žiadne vrátenie nepredaného tovaru s výnimkou osobitných prípadov a na základe ustanovení zmluvy,

— žiadne platby za úbytky, nedbanlivosť alebo neplnenie nad rozsah stanovený v pôvodnej zmluve, keď sú špecifiká jednoznačné,

— žiadne paušálne platby na zabezpečenie objednávok alebo umiestnenia; v súvislosti s predajnými akciami musia byť všetky platby jednoznačné a transparentné,

— všetky predajné akcie musia byť dohodnuté obidvomi stranami vopred s jednoznačnou oznamovacou lehotou a transparentnými písomnými podmienkami akcie,

— chyby maloobchodníka pri odhadoch nesmú ísť na ťarchu dodávateľa, ani počas obdobia akcie; ak sa robí odhad spoločne s dodávateľom, podmienky musia byť zdokumentované,

— vlastnosti a podmienky výroby predávaných výrobkov (hlavne z dovozu), ktoré musia zabezpečiť výrobcovia a maloobchodníci ako odpoveď na očakávania spotrebiteľov,

— pre dodávateľa sa ako súčasť zmluvných podmienok musia stanoviť postupy vybavovania písomných sťažností zákazníkov.

1.14 Tento kódex musí byť známy celému vedeniu maloobchodného predajcu aj pracovníkom zodpovedným za nákup. Okrem toho by sa od maloobchodných predajcov požadovalo vymenovanie interného zamestnanca na dohľad nad dodržiavaním kódexu, ktorý by dokumentoval zmluvy s dodávateľmi a dodávateľov automaticky informoval o zmenách zmluvných podmienok.

1.15 EHSV by okrem toho odporučil, aby sa na národnej úrovni vymenoval mediátor na urovnávanie sporov a hodnotenie a sledovanie uplatňovania kódexu, ktorý by mal právomoc zbierať informácie od všetkých zainteresovaných strán a proaktívne prešetrovať porušenia kódexu. Tento návrh by bol v súlade s odporúčaniami EHSV týkajúcimi sa iniciatívy „Small Business Act“.

1.16 Pokiaľ ide o obchodovanie, musí sa európska legislatíva účinne uplatňovať. Musí sa však upraviť stanovovanie platobných podmienok, aby bola pokrytá maximálna lehota splatnosti. Aj keď jestvuje platná legislatíva, do národných predpisov bola transponovaná s minimálnou harmonizáciou resp. s možnosťami výnimiek.

1.17 V súvislosti s plánovaním aplikácií pre veľké maloobchodné podniky by mali príslušné vládne inštitúcie navrhnúť tzv. konkurenčný test podobný „testu potrieb“ alebo politiku uprednostňovania mestských centier, aby mohli miestne orgány zhodnotiť konkurenciu medzi rôznymi formami maloobchodného predaja, súčasné dohody o využívaní pozemkov, infraštruktúru a výhody pre obyvateľstvo. Cieľom je zabezpečiť, aby sa reagovalo na obavy týkajúce sa existujúcej a budúcej rozmanitosti obchodnej ponuky, nevyhnutného spolunažívania medzi miestnymi obchodníkmi, veľkými maloobchodnými podnikmi a nákupnými strediskami v aglomeráciách.

1.18 Maloobchod funguje prevažne na národnej úrovni, preto by na zabezpečenie účinného uplatňovania kódexu mal verejný orgán (štátny orgán dohľadu nad hospodárskou súťažou) v pravidelných intervaloch skúmať každú správu mediátora o problematických praktikách, pričom by bol oprávnený žiadať informácie priamo od maloobchodných predajcov resp. dodávateľov a mal základnú analýzu a záznamy o pokroku v odvetví. Pri opakovaných sťažnostiach by sa mohla vypracovať legislatíva na riešenie daného problému. Verejný orgán by takisto mal propagovať u všetkých aktérov v maloobchode využívanie a prínos kódexu postupov a mal by sa postarať o jeho dodržiavanie.

1.19 Na záver by členské štáty mali zabezpečiť, aby prostredie ponúkalo príležitosti na kvalitnú hospodársku súťaž medzi maloobchodnými predajcami bez toho, aby sa narušila potrebná rovnováha medzi jednotlivými odvetviami alebo územný plán mesta, čím sa dosiahne prínos pre spotrebiteľov vďaka zníženým cenám a zvýšenej pestrosti ponuky.

2. Zdôvodnenie

2.1 CCMI podporuje koordináciu a koherentnosť činnosti Spoločenstva v súvislosti s hlavnými priemyselnými zmenami v kontexte rozšírenej Európy a zabezpečuje rovnováhu medzi potrebou sociálne prijateľnej zmeny a udrzaním konkurenčného postavenia priemyslu EÚ.

2.2 V nedávnej dobe došlo k rastu odvetvia veľkého maloobchodného predaja a rozšíreniu jeho vplyvu a dosahu na spoločnosť. V kontexte Lisabonskej stratégie týkajúcej sa konkurencieschopnosti, rastu a väčšieho počtu nových a kvalitnejších pracovných miest sa v tomto stanovisku určujú osobitné oblasti v rámci celého hodnotového reťazca až po spotrebiteľov, ktoré by mohli vyžadovať zásahy alebo mechanizmy EÚ.

2.3 Na účely tohto stanoviska EHSV zadal vypracovanie štúdie, ktorá sa pokúsila o definovanie pojmu veľké maloobchodné podniky (pozri prílohu 1: štúdia London Economics). Ako sa však uvádza v štúdiu, parametre stanovené pre každú skúšobnú definíciu priniesli rozdielne výsledky. Vzhľadom na počet maloobchodných podnikov presahujúcich definíciu malého a stredného podniku a na nedostatok štatistických údajov predovšetkým v nových členských štátoch sa na účely tohto stanoviska použili kumulatívne definície. Veľké maloobchodné podniky sú podniky, ktoré majú viac ako 5 % podiel na trhu alebo obrat vyšší ako 200 mil. EUR a majú 250 a viac zamestnancov. Okrem toho je vhodné analyzovať 5 najsilnejších firiem na každom trhu, ako aj súkromný alebo sociálny charakter podnikateľského modelu.

2.4 Štúdia sa navyše zamerala na osem krajín v celej Európe: na Spojené kráľovstvo, Francúzsko, Nemecko, Španielsko, Taliansko, Rumunsko, Poľsko a Česko, a to na oblasť potravín i oblečenia. Zjavné sú koncentrácie aj v iných oblastiach, vrátane výrobkov pre domácie majstrov, elektrospotrebičov a v oblasti voľného času a kultúry, na čo sa však správa nezameriava. Analýza uvedená v tomto stanovisku sa opiera o štatistické údaje⁽³⁾. Rozličné odvetvia v celom dodávateľskom reťazci, vrátane zamestnancov a spotrebiteľov, vypracovali množstvo ďalších štúdií, na ktoré sa odkazuje, aby sa zvýraznila komplexnosť získavania faktických dôkazov a rozsah doterajšieho výskumu⁽⁴⁾.

2.5 Veľké maloobchodné podniky v EÚ lákajú viac zákazníkov prostredníctvom silnej ponuky. Údaje za rok 2005 ukazujú, že najväčší podiel na trhu v západnej, strednej a východnej Európe majú Carrefour (Francúzsko), Metro Group (Nemecko), Tesco (Spojené kráľovstvo) a Rewe (Nemecko). V roku 2005 v Nemecku, Francúzsku, Írsku a Švédsku pokrývalo 5 najväčších maloobchodných podnikov viac ako 70 % trhu s potravinami.

2.6 Mnohé veľké maloobchodné podniky, vrátane družstevného modelu a modelu sociálneho hospodárstva, začali s maloobchodnou činnosťou ako malé a stredné podniky a z ich pôsobivého rastu by sa iní mohli veľa naučiť. Všetky značne prispeli k Lisabonskej stratégii, pokiaľ ide o konkurencieschopnosť, pracovné miesta a rast. Veľké maloobchodné podniky majú podporu silného a často koncentrovaného veľkoobchodu a výrobných odvetví. Tlak dominantných dodávateľov ovplyvňuje maržu maloobchodníkov a konkurencieschopnosť malých a stredne veľkých dodávateľov. Dúfame, že v najbližších rokoch budeme mať zistenia zo štúdií Európskej komisie o maloobchodnom trhu: GR pre vnútorný trh a služby a GR pre podnikanie a priemysel sa zamerajú na dĺžku dodávateľského reťazca a počet aktérov v ňom, ako aj na rozdelenie marží v maloobchodnom odvetví ako celku.

2.7 Rast a nový vývoj v maloobchodnom odvetví, vrátane príchodu špecializovaných obchodov v oblasti odevov vo veľkej miere vplyva na spoločnosť, vrátane malých a stredných podnikov a na samostatne zárobkovo činné osoby, zamestnancov, dodávateľov a spotrebiteľov. V tomto stanovisku z vlastnej iniciatívy CCMI skúma objektívne údaje o rozvoji veľkých podnikov v maloobchodnom predaji počas uplynulých piatich rokov, pričom sa zameriava na veľké európske maloobchodné podniky predávajúce potraviny a odevy.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁴⁾ I. Správa „Impact of Textiles and Clothing Sectors Liberalisation on Prices“ (Vplyv liberalizácie textilného a odevného odvetvia na ceny), Ústav svetového hospodárstva pri Kielskej univerzite, Nemecko. Európska komisia, GR pre obchod, záverečná správa z 18. 4. 2007, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2007/june/tradoc_134778.pdf
II. Štúdia „Business relations in the EU Clothing Chain: from industry to retail and distribution“ (Obchodné vzťahy v odevnom odvetví v EÚ od výroby až po maloobchod a distribúciu), Univerzita Bocconi, ESSEC Business School a Baker & McKenzie, záverečná správa z októbra 2007, http://ec.europa.eu/enterprise/textile/documents/clothing_study_oct_2007.pdf

2.8 Prehľad súčasnej situácie v odvetví potravín a odevov

- Maloobchodný predaj potravín dosiahol v roku 2006 ⁽⁵⁾ sumu 754 miliárd EUR, čo v reálnej hodnote predstavuje rast o 3,4 % od roku 2003. Môžeme pozorovať, že Francúzsko, Spojené kráľovstvo a Nemecko sa na celkovom predaji podieľajú 65 % a Taliansko, Španielsko a Poľsko predstavujú ďalších 30 %. Menej ako 5 % z celkových výdavkov pripadá spoločne na Rumunsko, Maďarsko a Česko.
- Ťažšie sa získavajú údaje o maloobchodnom predaji odevov. Maloobchodný predaj predstavoval v roku 2006 120 miliárd EUR a od roku 2003 vzrástol v reálnej hodnote o 2,5 %. Takmer všetok tento maloobchodný predaj bol zaznamenaný v Spojenom kráľovstve, Nemecku, Francúzsku a Taliansku, aj keď to môže byť odrazom obmedzenej dostupnosti údajov v nových členských štátoch.
- Maloobchodní predajcovia s najvyšším obratom na národnej úrovni pôsobia v odvetví potravín. Najväčší predajca Tesco, ktorý mal oproti druhému Carrefouru o 10 miliárd EUR vyšší predaj, je značne v popredí pred svojimi konkurentmi.
- Ak porovnáваме potravínový a odevný maloobchod, najväčšia odevná firma Marks and Spencer je len na 25. mieste.
- Mnohí veľkí maloobchodní predajcovia zaradení ako predajcovia potravín predávajú aj odevy, textil a elektrické spotrebiče a ich obrat nemožno považovať iba za obrat z potravín.
- Maloobchodní predajcovia v Taliansku a Španielsku, ktorí predávajú potraviny vo veľkom, zaznamenali od roku 2003 nárast v predaji o viac ako 25 %. Títo veľkí maloobchodní predajcovia zaznamenali významný nárast aj v Česku a Rumunsku (napriek tomu, že Rumunsko začalo z veľmi nízkej úrovne).
- V predaji odevov sú veľké maloobchodné podniky prítomné len na troch z deviatich trhov zahrnutých do štúdie. Veľkí maloobchodní predajcovia v Nemecku a Spojenom kráľovstve zaznamenali trvalý rast predaja (5 % v Nemecku a 3 % v Spojenom kráľovstve). Napriek tomu spoločnosť Benetton Group ako veľký maloobchodný podnik v Taliansku zaznamenala v rokoch 2003 až 2006 v reálnych hodnotách pokles predaja ⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ Nákupy uskutočnené cez internetové stránky maloobchodných predajcov sú zahrnuté do celkových údajov o predaji a v tomto dokumente sa im nevenuje pozornosť osobitne, keďže údaje dokazujú, že aj napriek nárastu objemu tento druh predaja predstavuje len 1 – 2 % predaja potravín v Spojenom kráľovstve.

⁽⁶⁾ Priebežná správa spoločnosti London Economics: „The Evolution of the High Volume Retail Sector in Europe over the past 5 years“ (Vývoj odvetvia veľkoobjemového maloobchodného predaja v Európe za uplynulých 5 rokov), február 2008.

2.9 Odvetvie potravín a nápojov (obchody s potravinami) v súčasnosti vo všeobecnosti zaznamenáva historicky najrýchlejšie zvyšovanie nákladov na suroviny. Najmä ceny obilnín ovplyvňujúce základnú výživu a krmivá a rastúce kvôli zvýšenému svetovému blahobytu, slabým úrodám a opatreniam prijatým vládami (ciele stanovené v oblasti biopalív a ovplyvňujúce dodávky) vyženu ceny na nové maximá, ktoré spotrebitelia pocítia.

2.10 Dnes je reprezentatívny nákupný koš podstatne drahší ako v predchádzajúcich rokoch a v členských štátoch sa veľmi líši. Nedávny nárast cien surovín môže pripraviť dodávateľov o akýkoľvek zisk. V prípade maloobchodných predajcov, ktorí fungujú s ešte menším ziskovým rozpätím má zvyšovanie konečnej spotrebiteľskej ceny vplyv na inflačné údaje v štátnej pokladnici, čo sa veľmi rýchlo prejaví v rámci mzdových rokovaní. Inflácia pri maloobchodných cenách spolu so súčasným zvyšovaním cien ropy postihuje celý dodávateľský reťazec aj spotrebiteľov a v súčasnosti je scenárom, ktorý vyvoláva obavy všetkých.

2.11 Keďže spotrebitelia majú slobodu výberu maloobchodného predajcu vďaka silnej konkurencii, maloobchodní predajcovia robia všetko na zvýšenie efektívnosti a dosiahnutie úspor vďaka veľkým množstvám. Mnohí dodávatelia rastú čo do veľkosti spolu s vývojom maloobchodu a z ich stratégií možno získať cenné poznatky.

Samotný dodávateľský reťazec môže byť dlhý a každý jeho článok, či už pri potravinách alebo odevoch, má svoju maržu, vrátane distribútorov, baliarní, sekundárnych výrobcov, spracovateľov a veľkoobchodníkov.

2.12 Odevné odvetvie v Európe vykazuje relatívnu cenovú stabilitu, najmä v dôsledku pomalého rastu hospodárstva EÚ kvôli meniacim sa spotrebiteľským návykom, liberalizácie medzinárodného obchodu, konsolidácie postavenia Číny ako vedúceho výrobcu odevov spolu s rastúcim posilňovaním európskych mien. Okrem toho sa mení dynamika trhu, keďže tradičné potravinové supermarkety rozširujú svoje nepotravinové oddelenia a najmä odevné a menšie špecializované nezávislé obchody sú nahrádzané reťazcami ako je Zara a H&M ⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ Univerzita Bocconi: Business Relations in the EU clothing Chain (Obchodné vzťahy v odevnom odvetví v EÚ), záverečná správa z októbra 2007, http://ec.europa.eu/enterprise/textile/documents/clothing_study_oct_2007.pdf

2.13 Vývoj rozdielu medzi cenami v indexoch nemusí odzrkadľovať vývoj cenových rozpätí, ktoré sú rozdielom v cenách jednotlivých úrovní⁽⁸⁾. Okrem toho musíme byť opatrní pritom, aký druh záveru vyvodíme z tohto rozboru. Rozdiely vo vývoji cien nemusia odrážať zmeny v ziskovom rozpätí výrobcov a maloobchodných predajcov, lebo ceny sú ovplyvňované mnohými ďalšími premennými, napr. zmeny dane z pridanej hodnoty⁽⁹⁾, miezd, dovozných cien alebo technické zlepšenia môžu vysvetľovať pokles alebo rast spotrebiteľských cien, ktorý nemusí byť vo vzťahu s cenami, ktoré dostane zaplatené výrobca.

2.14 Európski maloobchodní predajcovia sa zhodujú v názore, že výzvou budúcnosti je dosiahnutie trvalo udržateľnej spotreby a výroby. Deň čo deň sa maloobchodníci stretávajú so zmeneným dopytom svojich zákazníkov, neustálym rozvojom potreby vhodných a presných informácií, rýchlym zavádzaním nových ekologických produktov a neustále ekologickejšími procesmi v rámci dodávateľského reťazca. V tejto súvislosti európski maloobchodní predajcovia dobrovoľne navrhujú Akčný program trvalo udržateľnej spotreby a Environmentálny akčný program maloobchodu (REAP) pričom úzko spolupracujú s Európskou komisiou pri podpore dosiahnutia cieľov EÚ do roku 2020, pokiaľ ide o klimatické zmeny.

3. Oblasti monitorovania

3.1 Aby sa zmiernili obavy občianskej spoločnosti uvedené nižšie, museli by sa diskusie o možných mechanizmoch, ktoré by sa mohli v budúcnosti uplatňovať, opierať o jasné a transparentné postupy oznamovania zlých praktík a vo všetkých prípadoch by sa museli predložiť dôkazy opodstatňujúce sťažnosti. Vzťahuje sa to na všetky zainteresované strany.

3.2 Členské štáty musia zaručiť takú úroveň hospodárskej súťaže, ktorá umožní adekvátny rozvoj všetkých foriem obchodu, ktorý by bol prospešný pre spotrebiteľov z hľadiska nižších cien a pestrejšej ponuky.

3.3 Predpisy na podporu spravodlivých obchodných praktík uplatňované na národnej úrovni môžu zohľadňovať miestne sociálne preferencie, napríklad otváracie hodiny a pracovnoprávnu problematiku, a preto sa musí návrh EHSV o dobrovoľnom kódexe postupov upraviť a uplatňovať na úrovni členských štátov, hlavne z toho dôvodu, že maloobchod je miestnym trhom.

⁽⁸⁾ Napríklad, ak cena od výrobcu je 100 a spotrebiteľská cena je 200, nárast o 10 % pri oboch cenách neznamená, že marža zostane rovnaká. Vďaka rozličnej úrovni bude marža nie 100 (200 – 100), ale 110 (220 – 110).

⁽⁹⁾ „Sledované ceny sú ceny, ktoré platia spotrebiteľia a ktoré teda zahŕňajú aj dane z výrobkov, napríklad daň z pridanej hodnoty, a zohľadňujú aj ceny v sezónnom výpredaji“, Harmonizovaný index spotrebiteľských cien, Krátka užívateľská príručka, Eurostat, marec 2004.

3.4 V záujme lepšej tvorby právnych predpisov⁽¹⁰⁾ sa na úrovni EÚ zavádzajú reformy podporujúce hospodársku súťaž a odstraňujúce reštriktívne právne predpisy, preto EHSV odporúča samoreguláciu v odvetví. Vytvorenie kódexu maloobchodníkmi na národnej úrovni by mohlo byť interpretované ako napomáhanie tajným dohodám maloobchodných predajcov s účinkami narúšajúcimi hospodársku súťaž. Cieľom verejnej politiky však musí byť skúmanie takýchto kódexov na zvýšenie transparentnosti a starostlivosti v prospech maloobchodníkov aj dodávateľov a z dlhodobého hľadiska na zväčšenie prínosu pre spotrebiteľov.

3.5 Sťažnosti na praktiky v maloobchodnom a dodávateľskom reťazci sú časté, preto EHSV odporúča zmluvy a kódex postupov na úrovni členských štátov (pozri Závery a odporúčania) na riešenie nárokov tým, že sa proces stane transparentnejším a bude chrániť maloobchodníkov aj dodávateľov, pričom sa v prípade potreby umožní zakročenie mediátora.

3.6 Politika hospodárskej súťaže a iné regulačné politiky, ktoré ovplyvňujú odvetvie maloobchodného predaja dopĺňajú obchodnú politiku. Zdá sa, že hlavnou politickou výzvou je dosiahnutie rovnovážneho stavu, v ktorom môžu maloobchodní predajcovia využívať úspory z rozsahu pri obstarávaní a prevádzke, avšak nie je im umožnené zneužívať postavenie na trhu.

3.7 Ďalšou oblasťou na sledovanie, v ktorej by sa mohol kódex postupov uplatňovať sú dovozy. V súčasnosti zohrávajú dovozy potravín a odevov na trhu veľkú úlohu. Podiel dovážaných potravín je vo všeobecnosti vyšší v západných krajinách, avšak podiel dovážaných potravín na spotrebe vo východoeurópskych krajinách rýchlo rastie.

3.8 V západných krajinách je veľká infiltrácia dovozom v oblasti odevov⁽¹¹⁾. V mnohých prípadoch je podiel vyšší ako 100 %. To preto, lebo celková hodnota vývozu je vyššia ako celková hodnota výroby, čo znamená, že niektoré tovary sa dovážajú a reexportujú na iné trhy.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/index_en.htm

⁽¹¹⁾ Odevné odvetvie je definované ako všetky výrobky spadajúce pod kategóriu „výroba odevov; úprava a farbenie kožušín“.

4. Zamestnanci v maloobchode

4.1 Odvetvie maloobchodu je pre Lisabonskú stratégiu veľmi dôležité vzhľadom na počet ľudí v ňom zamestnaných. GR pre zamestnanosť v súčasnosti pracuje na štúdiu, ktorou sa zisťujú novo vznikajúce kvalifikačné potreby a budúci vývoj potrebných kvalifikácií a zamestnanosti v maloobchode a obchode v období do roku 2020. Podobná štúdia sa vypracováva pre odvetvie textilných, odevných a kožených výrobkov. Tieto dve štúdie sú súčasťou projektu, ktorý pokrýva 16 odvetví hospodárstva, pričom sa vždy uplatňuje výhľadová metodológia na zistenie vývoja kvalifikačných potrieb a zamestnanosti na základe analýzy scenára.

4.2 Podľa štúdie, ktorú vykonala spoločnosť London Economics, zamestnávajú veľké podniky v potravinovom maloobchode v Spojenom kráľovstve 1,2 milióna ľudí. V ostatných krajinách je v odvetví zamestnaných oveľa menej osôb, ale celkovo zamestnávajú veľké maloobchodné podniky v západoeurópskych krajinách viac pracovníkov, než vo východoeurópskych. Počet zamestnancov sa od roku 2003 zvýšil v každej krajine, s výnimkou Francúzska a Česka, kde zostal rovnaký.

4.3 Podiel zamestnanosti vo veľkých maloobchodných podnikoch je v Európe veľmi rozdielny. V Spojenom kráľovstve zamestnávajú veľké maloobchodné podniky v potravinových obchodoch

a obchodných domoch viac ako 75 % a v Nemecku viac ako 60 % pracovníkov, kým v Poľsku je to okolo 20 % a v Rumunsku menej ako 5 %.

4.4 Celkovo je podiel žien vo veľkoobchode a maloobchode vyšší, než je celoeurópsky podiel na zamestnanosti v Európe, ale tento rozdiel je oveľa väčší v 10 nových členských štátoch, než v EÚ 15. Jedinou výnimkou je Francúzsko, ktoré vykazuje nižší podiel žien vo veľkoobchode a maloobchode v porovnaní s celým hospodárstvom.

4.5 Niektoré zaujímavé rozdiely sú medzi jednotlivými členskými štátmi, pokiaľ ide o vekovú štruktúru zamestnancov. V Spojenom kráľovstve je napríklad oveľa vyšší podiel mladých pracovníkov (vo veku menej ako 25 rokov), než kdekoľvek inde, ale aj vyšší podiel pracovníkov starších ako 65 rokov (aj keď stále ide o veľmi malý počet). Taliansko, Česko a Maďarsko majú nižší počet mladých pracovníkov, ale vyšší podiel pracovníkov vo veku 25 až 49 rokov.

4.6 Práca na čiastočný úväzok je vo veľkoobchode a maloobchode viac rozšírená, než v celom európskom hospodárstve, aj keď sú veľké rozdiely v samotných krajinách, medzi jednotlivými krajinami aj medzi štátmi EÚ 15 a 10 novými členskými štátmi.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Priemyselné zmeny, územný rozvoj a zodpovednosť podnikov“

(2009/C 175/11)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2008 v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Priemyselné zmeny, územný rozvoj a zodpovednosť podnikov“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. novembra 2008. Spravodajcom bol pán PEZZINI, pomocným spravodajcom pán GAY.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) prijal 168 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor považuje v rámci Lisabonskej a Göteborgskej stratégie za potrebné obnoviť miestne územné siete alebo – inými slovami – organické skupiny verejných a súkromných subjektov, štruktúr a infraštruktúry, ktoré na základe spoločných iniciatív v prospech rozvoja územia spoja vysokú úroveň prosperity a konkurencieschopnosti s celoplošnou sociálnou a environmentálnou zodpovednosťou. V podstate ide o proces, ktorý určuje výsledok série interakcií na každom mieste územia.

1.2 Výbor naliehavo žiada o **iniciatívu Spoločenstva zameranú na rozvoj tzv. sociálne zodpovedného územia**, ktorá bude zahŕňať ciele demokracie blízkej občanom, ciele zodpovednosti orgánov a všetkých verejných a súkromných subjektov v záujme komplexnej strategickej koncepcie zameranej na čo najlepšie využitie miestnych zdrojov a zvýšenie konkurencieschopnosti.

1.3 Výbor žiada, aby iniciatívu týkajúcu sa sociálne zodpovedného územia sprevádzal **európsky akčný program** zameraný na:

- presadzovanie začleňovania územného rozmeru do politik Spoločenstva, najmä v rámci Lisabonskej a Göteborgskej stratégie;
- podporovanie začleňovania priorít stanovených v územnej agende a v Lipskej charte do národných, regionálnych a miestnych politik;
- podporovanie a spolufinancovanie postupov územnej participatívnej prognózy (*foresight*) s cieľom vytvárať spoločné vízie sociálne zodpovedného územného rozvoja;
- zavádzanie regionálnych sietí najvyššej kvality a európskych skupín pre územnú spoluprácu v rámci tejto témy.

1.4 Výbor si v nadväznosti na iniciatívu Spoločenstva o sociálne zodpovednom území ⁽¹⁾ a príslušný akčný program želá, aby:

- Spoločenstvo významným spôsobom znížilo administratívne a byrokratické zaťaženie hospodárskych a sociálnych subjektov v regiónoch prostredníctvom zjednodušovania

obsahov a postupov Európskej únie a využívaním tzv. metódy otvorenej koordinácie;

- členské štáty jednotne uplatňovali ustanovenia Spoločenstva v záujme zachovania jednoty európskeho vnútorného trhu;
- miestne a regionálne orgány verejnej správy plne zapájali hospodárske a sociálne subjekty a rozvíjali stratégie zamerané na zosúladenie spolupráce, inovácie a hospodárskej súťaže;
- súkromný sektor pripravil konštruktívny sociálny dialóg, rozšírený o občiansku spoločnosť, na tému spoločnej vízie predvídajúcej priemyselné zmeny.

1.5 Výbor dôrazne podporuje rozvoj demokracie blízkej občanom, ktorá by združovala politických, hospodárskych a sociálnych predstaviteľov daného územia v rámci činností zameraných na zlepšovanie kvality života a stimulovanie **konkurencieschopného a trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja území Európskej únie**.

1.6 Podľa výboru sa musia uskutočniť významné investície do **rozvoja spoločnej kultúry inovácie a účasti**: demokratické hodnoty si musí želať celá spoločnosť daného územia a veľký počet subjektov a inštitúcií zastupujúcich záujmy jednotlivých oblastí činnosti. V tejto súvislosti by sa mali podniky vnímať ako spoločenstvo generujúce bohatstvo slúžiace na rozvoj lepšej spoločnosti daného územia.

1.7 Výbor si v tejto súvislosti želá, aby boli rýchlo uvedené do praxe vyhlásenia Európskej rady z 13. a 14. marca 2008 týkajúce sa na jednej strane kľúčovej úlohy miestnych a regionálnych samospráv pri podpore rastu a pri vytváraní pracovných miest a na druhej strane dôležitosti rozvoja riadiacich kapacít na miestnej a regionálnej úrovni prostredníctvom všetkých politických, hospodárskych a sociálnych zložiek.

(1) Pozri bod 1.2.

1.8 Výbor je okrem iného presvedčený o potrebe vytvoriť z Európy **centrum najvyššej kvality v oblasti rozvoja sociálne zodpovedného územia** ⁽²⁾, pričom sa treba oprieť okrem iného o kladné skúsenosti získané v oblastiach systému Spoločenstva pre ekologické riadenie a audit (EMAS) a sociálnej zodpovednosti podnikov (SZP) a rozšíriť referenčný rámec o územný rozmer. Cieľom je zaručiť, aby sa spoločné dedičstvo zodpovednosti stalo stabilným prvkom **podnikateľskej sféry**. Táto zložka musí mať k dispozícii systémy sietí a zoskupení a musí sa plne zúčastňovať na makroekonomickom procese strategického územného rozvoja.

1.9 Výbor je predovšetkým toho názoru, že mikropodniky a malé **podniky** a sociálne orientované hospodárstvo, ktoré nadobudli rozsiahle a významné skúsenosti, by mali mať možnosť využívať podporu a odborné poznatky a mali by mať lepší prístup k úverom a mikroúverom. Cieľom je dosiahnuť rozvoj podnikového riadenia, ktoré bude rešpektovať životné prostredie, územie a jeho obyvateľov.

1.10 Výbor zastáva názor, že iniciatíva Spoločenstva týkajúca sa sociálne zodpovedného územia a jej akčný plán by mali – okrem iného – presadzovať štruktúrovaný sociálny dialóg na danom území a zároveň podporovať partnerstvá medzi miestnymi inštitúciami, predovšetkým na cezhraničnej úrovni. Cieľom je dospieť prostredníctvom pevnejších partnerstiev k celkovému posilneniu kapacít, know-how a výkonnosti územných samospráv, ktorých výkonnosť má rôznu úroveň a ktoré si často navzájom konkurujú.

1.11 Výbor napokon zdôrazňuje význam systémov viacúrovňového riadenia, ktoré by mali zabezpečiť vysokú úroveň koordinácie, aby sa na miestnej úrovni neoddeľovalo to, čo jednotný trh spojil. Tým sa má zabrániť fragmentácii a diskriminácii na regionálnej úrovni, pretože v opačnom prípade by prišlo k oslabeniu európskeho hospodárstva na svetových trhoch.

2. Úvod

2.1 Počas konferencie o územnom dialógu, ktorú 4. marca 2008 zorganizovalo predsedníctvo Rady EÚ, bola úloha miestnych a regionálnych spoločenstiev pri uskutočňovaní cieľov revidovanej Lisabonskej stratégie označená za prioritu v oblasti politiky súdržnosti.

2.2 EHSV chce prostredníctvom tohto stanoviska definovať vzájomné vzťahy medzi územiami a politickými, hospodárskymi a sociálnymi subjektmi, so zameraním na realizáciu Lisabonskej stratégie a rozvoj konkurencieschopného znalostného hospodárstva na vnútornom, ako aj svetovom trhu.

2.3 Východiskovým bodom je zlepšovanie schopnosti predvídať hospodárske, sociálne a environmentálne zmeny a zlepšenie organizácie zúčastnených strán pri vytváraní **sociálne zodpovedného územia** ⁽³⁾ a vymedzenie zodpovednosti podnikov, orgánov samosprávy, sociálnych partnerov a všetkých subjektov zapojených do zvyšovania konkurencieschopnosti územia, pričom sa zároveň zohľadní dynamický, solidárny a koherentný európsky sociálny model ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Tamže.

⁽³⁾ Pozri bod 1.2.

⁽⁴⁾ „...európsky sociálny model by mal prezentovať myšlienku demokratickej, zelenej, konkurencieschopnej, solidárnej a sociálne začleňujúcej oblasti pre všetkých občanov Európy.“ (Stanovisko EHSV na tému „Sociálna súdržnosť: naplniť európsky sociálny model“, Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 119).

2.4 Územné hospodárstvo môže byť v závislosti od svojho zloženia viac či menej vystavené medzinárodnej hospodárskej súťaži. Okrem toho ukazovateľ HDP (alebo pridanej hodnoty) už nie je odrazom úrovne bohatstva územia, a to z dvoch dôvodov. V tejto súvislosti výbor víta nedávno publikované oznámenie Európskej komisie na tému „Zelená kniha o územnej súdržnosti: Z územnej rozmanitosti urobiť prednosť“ ⁽⁵⁾, ktoré bude predmetom osobitného stanoviska.

2.4.1 Po prvé preto, lebo príjmy za vykonanú prácu a z kapitálových výnosov a dane obchodných výrobných síl nezostávajú v plnom rozsahu na území, kde boli zrealizované, ale dochádza k „vývozu“ zdrojov.

2.4.2 Po druhé preto – a toto je dôležitejšie – lebo územia sú závislé aj od iných zdrojov, ako sú zdroje výrobných síl (mzdy zamestnancov vo verejnom sektore, dôchodky, renty, príjmy z cestovného ruchu, príjmy osôb pracujúcich mimo daného územia, iné sociálne dávky ako dôchodky atď.).

2.5 Škála riadiacich nástrojov určených na podporu politik a programov trvalo udržateľného rozvoja, zrealizovaná orgánmi verejnej správy a podnikmi, je čoraz rozsiahlejšia a podrobnejšia a zakladá sa na týchto prvkoch:

2.5.1 Normy

- smernice a nariadenia v oblasti ochrany životného prostredia,
- systémy environmentálneho riadenia,
- certifikáty ISO 14000 a usmernenia ISO 26000,
- norma BS OHSAS 18001/2007 týkajúca sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- nariadenie o systéme Spoločenstva pre ekologické riadenie a audit (EMAS),
- sociálny audit (SA8000),
- ekologické nákupy a „ekologické“ verejné obstarávanie,
- analýzy životného cyklu výrobkov,
- integrovaná politika týkajúca sa výrobkov.

⁽⁵⁾ KOM(2008) 616 v konečnom znení.

2.5.2 Štruktúry

- zoskupenia, priemyselné oblasti, centrá konkurencieschopnosti alebo najvyššej kvality a technologické parky,
- akčné plány miestnej Agendy 21,
- regionálne/miestne monitorovacie strediská územných vplyvov rozvoja,
- kluby miestnych podnikov,
- podpora Európskeho sociálneho fondu v prospech územného riadenia,
- európske zoskupenia územnej spolupráce (EZÚS), nové nástroje ustanovené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 ⁽⁶⁾,
- platformy pre vypracovanie analýz a prognóz,
- verejno-súkromné partnerstvá (PPP).

2.5.3 Dohody

- iniciatívy týkajúce sa flexiistoty ⁽⁷⁾,
- sociálna zodpovednosť podnikov,
- štruktúrovaný územný sociálny dialóg,
- environmentálne účtovníctvo/bilancia,
- predkladanie správ týkajúce sa trvalej udržateľnosti,
- nástroje plánovania a územného programovania,
- územná ekologická bilancia,
- územné socio-ekonomické dohody (územné pakty, programové dohody, atď.),
- osobitné ekonomické zóny v rámci hraníc prípustných na základe pravidiel hospodárskej súťaže ⁽⁸⁾.

2.6 Výbor sa domnieva, že je nevyhnutné vo väčšej miere konsolidovať, integrovať a koordinovať uplatňovanie týchto legislatívnych, regulačných a dobrovoľných nástrojov, skoordinať tak jednotlivé ciele a rôzne úrovne účasti a dosiahnuť účinné výsledky, ku ktorým by prispeli všetky zúčastnené strany.

⁽⁶⁾ Zoznam členských štátov, ktoré prijali právnu úpravu umožňujúcu realizáciu zoskupení EZÚS je k dispozícii na stránke Výboru regiónov (rubrika Aktivity a podujatia).

⁽⁷⁾ S podporou sociálnych partnerov na určovanie a konkretizovanie nových zdrojov zamestnanosti.

⁽⁸⁾ Pozri Ú. v. EÚ L 145, 4.6.2008, nariadenie (ES) č. 450/2008 z 23. apríla 2008.

2.7 Územná súdržnosť, so zreteľom na Lipskú chartu ⁽⁹⁾ a Územnú agendu Európskej únie z roku 2007, ku ktorej sa výbor už mohol vyjadriť ⁽¹⁰⁾, nadobudla väčšiu dôležitosť a jej cieľom je:

- viac zapájať ľudí na miestnej úrovni,
- pomocou investícií do oblastí s najvyšším potenciálom rastu spojiť vyvážený a trvalo udržateľný rozvoj s cieľom zlepšiť konkurencieschopnosť Európy,
- zabezpečiť súčinnosť a komplementárnosť politík Spoločenstva,
- vypracovať lepšie riadiace mechanizmy ⁽¹¹⁾.

2.8 Územná agenda predstavuje strategický rámec pre orientáciu politík územného rozvoja prostredníctvom realizácie Lisabonskej a Göteborgskej stratégie.

2.9 Výbor vo svojom stanovisku k regionálnej a miestnej politike pre zvládnutie priemyselných zmien ⁽¹²⁾ zdôraznil, že „objavenie regionálnej a miestnej identity je založené na zmesi podpory, uznania a empatie pre súhrn spoločných hodnôt v rámci spoločnej vízie do budúcnosti“. Ďalej zdôraznil integrovaný územný prístup a stratégiu riadenia v prospech sociálne zodpovedného rozvoja regiónov. Podľa EHSV musí takáto stratégia zahŕňať najmä tieto aspekty:

- sústavné zlepšovanie poznávacích a inovačných kvalít a schopností územného výrobného systému,
- vytvorenie sietí územných štruktúr pre verejný a súkromný sektor,
- vysoká úroveň ekologickej a sociálnej trvalej udržateľnosti rozvoja,
- efektívne a konsolidované metódy tvorby, šírenia a kolobehu vedomostí, informácií a neustáleho ďalšieho vzdelávania,
- vypracovanie „miestnych a regionálnych sociálnych bilancií“,
- porovnávacie analýzy územných systémov trvalej udržateľnosti zo strany sociálnych aktérov.

⁽⁹⁾ Lipská charta o trvalo udržateľných európskych mestách z 25. mája 2007.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko na tému „Územná agenda“, Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 16 – 21.

⁽¹¹⁾ Stanovisko na tému „Regionálna a miestna politika pre zvládnutie priemyselných zmien: úloha sociálnych partnerov a príspevok rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu“, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 12 – 19.

⁽¹²⁾ Pozri predchádzajúcu poznámku pod čiarou.

2.10 Takéto iniciatívy okrem **vysokiej úrovne koordinácie** na zabezpečenie súčinnosti a zabránenie prekývaniu a vzájomným konfliktom vyžadujú od miestnych, regionálnych, národných a európskych orgánov verejnej správy aj:

- **pokrokové štruktúry všeobecného a odborného vzdelávania**, ktoré by funkčne zodpovedali požiadavkám hospodárskeho a priemyselného vývoja založeného na vedomostiach a konkurencieschopnosti,
- **opatrenia na vytváranie kapacít** vo vzťahu k inštitúciám a združeniam a na podporu sociálneho dialógu,
- **integrovanú územnú politiku**, v rámci ktorej sa zmobilizuje potenciál miestneho vývoja a posilní sa schopnosť adaptácie a inovatívnej anticipácie,
- konsolidovaný **sociálny dialóg** na miestnej a regionálnej úrovni ⁽¹³⁾, ktorý je dôležitý na **maximálne využitie výhod z predvídaní priemyselných zmien a zmien na trhu, ako aj zo všeobecného a odborného vzdelania ľudských zdrojov**,
- **podporovanie sociálnej zodpovednosti podnikov** a jej dobrovoľné prijatie zo strany podnikov ako ich príspevok k trvalo udržateľnému rozvoju,
- **zlepšenie integrovaného viacúrovňového systému riadenia** sociálne zodpovedných území ⁽¹⁴⁾, definovaných ako území, ktorým sa podarí dosiahnuť dostatočnú mieru prosperity a zároveň splniť záväzky v rámci sociálnej zodpovednosti.

2.10.1 V tomto procese tak dochádza k posilňovaniu právomocí a kapacít politických a administratívnych rozhodovacích štruktúr, aby sa zabezpečili potrebné podmienky a istota na prilákanie dlhodobých investícií do ich regiónov a aby došlo k podpore vzniku mikropodnikov a malých podnikov v rámci trvalo udržateľného rozvoja.

2.11 Výbor prisudzuje podstatný význam procesu, vďaka ktorému sa územie môže definovať ako **sociálne zodpovedné územie** ⁽¹⁵⁾.

2.11.1 To sa uskutoční, ak územia dokážu v súlade s participatívnou demokraciou zohľadniť sociálne a environmentálne úvahy pri hospodárskych rozhodnutiach, modely a hodnoty na zvýšenie konkurencieschopnosti, osvedčené postupy a trvalý dialóg medzi príslušnými subjektmi s cieľom stimulovať inovácie a zvyšovať konkurencieschopnosť.

⁽¹³⁾ Stanovisko na tému „Reštrukturalizácia a zamestnanosť – Predvídať a sledovať reštrukturalizáciu s cieľom rozvíjať zamestnanosť – je úlohou Európskej únie“, KOM(2005) 120 konečné znenie, Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 58 – 62.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o Tematickej stratégii pre životné prostredie v mestách“, KOM(2005) 718 konečné znenie – SEK(2006) 16, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 86 – 92.

⁽¹⁵⁾ Nová stratégia Rady č. 10117/06 z 9. júna 2006, body 29 a 30. Pozri aj bod 1.2 stanoviska.

3. Demokracia blízka občanom v prospech konkurencieschopného a trvalo udržateľného rozvoja

3.1 EHSV sa v súvislosti so zlepšovaním kvality života a **konkurencieschopného a trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov EÚ** domnieva, že je vhodné rozvíjať demokraciu blízku občanom, ktorá spojí politických, hospodárskych a sociálnych predstaviteľov daného regiónu. Na dosiahnutie tohto cieľa sa musia rôzne verejné a súkromné subjekty dohodnúť na spoločnom postupe a zohľadniť pritom silné a slabé stránky týchto regiónov a perspektívu rastu podnikov a zamestnanosti.

3.2 **Demokracia blízka občanom** má ako základný pilier európskeho riadenia rôzne formy a spôsoby v závislosti od jednotlivých národných kontextov. Mala by mať tieto prvky:

- **proces koordinácie subjektov, sociálnych skupín a inštitúcií** so zameraním na dosiahnutie cieľov prediskutovaných a skoordinovalých v rámci štruktúrovaného dialógu, individuálnej a spoločnej zodpovednosti medzi sociálnymi partnermi a najmä so zastúpením zamestnancov a podnikových klubov;
- **uplatňovanie zásad** subsidiarity, územnej súdržnosti a participatívnej demokracie, ako sú stanovené v Lisabonskej zmluve;
- **dobře koordinovaná štruktúra viacúrovňového riadenia**, s cieľom zabezpečiť súdržnosť rozhodovacích úrovní, ktoré sú najbližšie k občanovi a na druhej strane politickej, hospodárskej, sociálnej a environmentálnej zodpovednosti, ktorá najviac zodpovedá územným právomociam a identitám, a súčasne zabezpečiť súlad s národnými a európskymi rámcami a otvorený, kooperatívny a koordinovaný prístup zameraný na dosiahnutie synergie rôznych úrovní;
- **rozvoj vzdelávajúceho sa regionálneho spoločenstva**, založený na schopnosti sebahodnotenia a neustáleho prispôbovania cieľov a stratégií miestneho rozvoja a na posilňovaní rozšírenej kultúry inovácie zahŕňajúcej všetky oblasti;
- **vypracovanie spoločnej a anticipačnej vízie** o rozvoji miestneho hospodárstva a spoločenstva s cieľom:
 - určiť „špecifické zdroje“ daného územia,
 - vyhodnotiť výzvy a hrozby konkurencie iných území,
 - vyhodnotiť možnosti vstupu na národný a medzinárodný trh,
 - nájsť metódy a prostriedky, ktoré umožnia riešiť špecifické problémy daného územia pomocou miestnych odborných kapacít,

- prijať rozhodnutia na zlepšenie opatrení týkajúcich sa hospodárskej súťaže;
- **podpora vytvárania a posilňovania úlohy miestnych hospodárskych a sociálnych rád** alebo podobných nástrojov ⁽¹⁶⁾ – ktoré v niektorých členských štátoch už pôsobia – ako inštitucionálnych účastníkov diskusie v rámci rozhodovacieho a realizačného procesu na úrovni daného územia, s právom iniciovať rôzne aktivity a monitorovať realizované opatrenia;
- **schválenie komplexných nástrojov participatívneho územného riadenia**, ako elektronické poskytovanie verejných služieb (e-government), analýzy SWOT ⁽¹⁷⁾, postupy participatívnej prognózy ⁽¹⁸⁾, všeobecné uplatňovanie mechanizmov EMAS ⁽¹⁹⁾ v súkromnom a verejnom sektore, prijatie noriem sociálnej zodpovednosti podnikov, metódy referenčného porovnávania hodnôt (benchmarking), hodnotiaci tabuľka pre otvorenú koordináciu, systémy oblastných a medzioblastných sietí ⁽²⁰⁾, systémy vzdelávania cez internet;
- **aktívna úloha obchodných, priemyselných, živnostenských a poľnohospodárskych komôr**, ako aj profesijných združení a spotrebiteľských organizácií;
- kultúrna podpora **najvyššej kvality v oblasti univerzitného vzdelávania a optimalizácie vzťahov medzi priemyslom a akademickou obcou**.

3.3 Územný rozvoj predpokladá nielen úplné uplatňovanie demokracie blízkej občanom, ale aj štruktúrované miestne riadenie pre správu rozvoja ⁽²¹⁾.

3.4 Dobré územné riadenie musí predovšetkým podporovať a rozvíjať všetky formy spolupráce, všetky procesy obojstranne výhodného partnerstva medzi podnikmi, ako aj medzi podnikmi a kolektívnymi subjektmi.

3.5 **Demokratické územné riadenie** je integrovaný decentralizovaný rozhodovací proces, ktorý sa podľa EHSV musí opierať o zásady transparentnosti a zodpovednosti a o participatívny prístup orientovaný na analýzu, vypracovanie, uplatňovanie a riadenie spoločnej strednodobej a dlhodobej strategickej vízie rozvoja.

⁽¹⁶⁾ Pozri napr. regionálne komisie sociálneho dialógu v Poľsku.

⁽¹⁷⁾ SWOT = *Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats* (Silné stránky, Slabé stránky, Možnosti a Hrozby).

⁽¹⁸⁾ „*Foresight is a systematic, participatory, future-intelligence-gathering and medium-to-long-term vision-building process.*“ (Prognóza je systematický a participatívny proces zbierania informácií a prípravy strednodobej a dlhodobej vízie.)

⁽¹⁹⁾ EMAS = Systém Spoločenstva pre ekologické riadenie a audit.

⁽²⁰⁾ Stanovisko na tému „*Európske priemyselné oblasti a nové siete založené na vedomostiach*“, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 1 – 13

⁽²¹⁾ „*Perspectives territoriales de l'OCDE*“ (Územné perspektívy OECD) – vyd. 2001.

3.6 V systéme viacúrovňového partnerstva je podľa výboru nevyhnutné optimálne prepojiť procesy prebiehajúce zdola nahor a zhora nadol: zhodnotenie nákladov a úžitku oboch procesov je nevyhnutným predpokladom úspechu.

3.7 Výbor sa domnieva, že je nutné masívne investovať do **rozvoja kultúry inovácie a účasti**, pretože dopyt po demokratických hodnotách musí prichádzať od celej spoločnosti daného územia a od veľkého počtu subjektov a inštitúcií zastupujúcich záujmy jednotlivých oblastí činnosti.

3.8 Výbor je presvedčený, že rozvoj území Európskej únie závisí od optimalizácie ich špecifického potenciálu prostredníctvom účinných a trvalo udržateľných stratégií rozvoja, založených na koncepcii sociálne zodpovedného územia.

3.8.1 Výbor v tomto ohľade opakovane potvrdzuje postoj, ktorý prijal v tejto oblasti v jednom zo svojich nedávnych stanovísk ⁽²²⁾.

4. Úsilie Spoločenstva o rozvoj sociálne zodpovedného územia

4.1 Výbor naliehavo žiada o **iniciatívu Spoločenstva zameranú na rozvoj sociálne zodpovedného územia**, ktorá bude zahŕňať ciele demokracie blízkej občanom, posilňovanie rozšírenej kultúry inovácie a účasti, účinné územné riadenie zosúladené s rámcami Lisabonskej agendy na úrovni členských štátov a Spoločenstva, partnerstvo s mnohými subjektmi a odvetviami, schopné posilniť príťažlivosť a konkurencieschopnosť daného územia na svetovom trhu, pri súčasnom predvídaní priemyselných zmien a zhodnotení miestneho sociálneho kapitálu.

4.1.1 Prvotnou úlohou iniciatívy týkajúcej sa sociálne zodpovedného územia je zabezpečiť koordináciu a súdržnosť aktivít podniknutých na rôznych úrovniach: európskej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej.

4.2 Výbor žiada, aby iniciatívu týkajúcu sa sociálne zodpovedného územia sprevádzalo skutočný európsky akčný program zameraný na:

- presadzovanie začleňovania územného rozmeru do politik Spoločenstva,
- podporu začleňovania priorít stanovených v územnej agende a v Lipskej charte,

⁽²²⁾ Stanovisko na tému „*Regionálna a miestna politika pre zvládnutie priemyselných zmien: úloha sociálnych partnerov a príspevok rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu*“, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 12 (pozri poznámku pod čiarou č. 11).

- podporu a spolufinancovanie využívania postupov územnej participatívnej prognózy,
- postupné zavádzanie metódy otvorenej koordinácie a podporu vykonávania nástrojov demokracie blízkej občanom,
- jednotné monitorovanie a koordináciu koherentného vykonávania rôznych nástrojov územnej spolupráce Spoločenstva, najmä Európskeho zoskupenia územnej spolupráce (EZÚS) ⁽²³⁾,
- vytvorenie jednotky medziúvarovej koordinácie pre územný rozvoj pri Komisii, zodpovednej za formulovanie a uplatňovanie informačnej a komunikačnej stratégie pre sociálne zodpovedné územie,
- rozvoj využívania nástrojov na hodnotenie územného vplyvu, najmä vplyvu na malé a stredné podniky pred prijatím a po prijatí opatrení na danom území,
- spolufinancovanie aktivít odborného vzdelávania a posilňovania kapacít verejných a súkromných subjektov na danom území, zameraných na rozvoj aktivít sociálne zodpovedného územia,
- presadzovanie štruktúrovaného sociálneho dialógu na danom území, značka kvality sociálne zodpovedného územia 21,
- presadzovanie a podpora zakladania a rozvoja euroregiónov ⁽²⁴⁾,
- podpora rozvoja oblastí (a metaoblastí ⁽²⁵⁾) a sietí oblastí na podporu malých a stredných podnikov na európskom a svetovom trhu.

4.3 Európske úsilie o iniciatívu týkajúcu sa sociálne zodpovedného územia – spolu s akčným programom – sa musí podľa názoru EHSV zamerať na zhromaždenie a koordináciu dobrovoľných a regulačných nástrojov, spomenutých v odseku 2.7, do koherentného systému, kde je zodpovednosť podnikov zo všetkých odvetví – vrátane finančného sektora a miestneho verejného sektora – nevyhnutná na dosiahnutie cieľov miestnej stratégie pre rast a zamestnanosť v kontexte národných a európskych stratégií.

⁽²³⁾ EZÚS: nástroj spolupráce na úrovni Spoločenstva, ktorý zoskupeniam pre spoluprácu umožňuje realizovať projekty územnej spolupráce spolufinancované Spoločenstvom alebo vykonať opatrenia územnej spolupráce z iniciatívy členských štátov – nariadenie (ES) č. 1082/2006 (Ú. v. EÚ L 210, 31.7.2006).

⁽²⁴⁾ Euroregióny: štruktúry cezhraničnej spolupráce medzi dvoma alebo viacerými regiónmi v rôznych krajinách EÚ alebo štátoch susediacich s EÚ zamerané na presadzovanie spoločných záujmov v cezhraničnom kontexte a na spoluprácu v prospech pohraničných spoločenstiev.

⁽²⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Európske priemyselné oblasti a nové siete založené na vedomostiach“, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005.

4.4 Sociálna zodpovednosť podnikov ⁽²⁶⁾ sa podľa výboru musí začleniť do tohto rámca ako dobrovoľná zložka otvorenej, zjednodušenej a podporovanej koordinácie, najmä pre mikropodniky a malé podniky, ktoré tvoria základ miestneho rozvoja, v kontexte účasti a spoločnej vízie.

4.4.1 Iniciatíva týkajúca sa sociálne zodpovedného územia musí rozvíjať etické a osobné hodnoty **participatívnej kultúry podporujúcej inováciu**, ktoré nesmú byť vlastné výhradne podnikateľovi, ale musia byť prítomné a aktívne vo všetkých verejných, aj súkromných zložkách územného systému, sieťach a referenčných regionálnych a medziregionálnych zoskupeniach/oblastiach.

4.5 Vzdelávajúce sa regionálne spoločenstvo musí mať možnosť opierať sa o interaktívne a interoperabilné telematické štruktúry a infraštruktúry, začínajúc službami e-governmentu a platformy IDABC ⁽²⁷⁾, ktorej úlohou je poskytovať orgánom verejnej správy, podnikom a občanom celoeurópske administratívne služby on-line s cieľom zlepšiť účinnosť európskych verejných správ a ich spoluprácu, ako aj ich spoluprácu s organizovanou občianskou spoločnosťou.

4.6 Výbor je presvedčený o tom, že Európa sa musí stať **pílerom najvyššej kvality v oblasti rozvoja sociálne zodpovedného územia** a mala by pritom vychádzať z kladných skúseností v oblasti EMAS a sociálnej zodpovednosti podnikov a zároveň rozšíriť referenčný rámec o územný rozmer.

4.6.1 Proces strategického územného rozvoja by pre väčšiu účinnosť nemal hľadiť na politické faktory povolebných personálnych zmien v územných samosprávach, ale mal by presadzovať vzájomnú interakciu medzi všetkými politickými zložkami daného územia – zložkami, ktoré sú pri moci i zložkami v opozícii – a vytváranie dedičstva **kontinuity spoločnej zodpovednosti** občana voliča alebo voleného zástupcu.

4.7 Mikropodniky a malé podniky by mali mať možnosť využívať pomoc a odborné poznatky, aby sa vďaka jednoduchému jazyku a postupom, ale tiež prostredníctvom lepšej dostupnosti úverov a mikroúverov, podporil rozvoj podnikového riadenia, ktoré bude rešpektovať životné prostredie, územie a jeho sociálny kapitál.

4.7.1 Podniky sociálneho hospodárstva majú okrem toho zohrávať úlohu pri rozvíjaní sociálne zodpovedných území, keďže stimulujú sociálnu súdržnosť a trvalú udržateľnosť, prinášajú prospech všetkým členom a uplatňujú participatívne, demokratické riadenie.

⁽²⁶⁾ Stanovisko na tému „Partnerstvo pre rast a zamestnanosť: Európa ako piliér najvyššej kvality v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti“ (KOM(2006) 136 konečné znenie), Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006, s. 53 – 60, a na tému „Zelená kniha o podpore Európskeho rámca pre sociálnu zodpovednosť podnikov“ (KOM(2001) 366 konečné znenie), Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, s. 44 – 55,

⁽²⁷⁾ IDABC = Interoperable Delivery of Pan-European e-Government Services to Public Administrations, Business and Citizens; pozri stanovisko výboru zverejnené v Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 83.

4.8 **Miestny vzdelávací, univerzitný a vedecký systém** by sa mal zaradiť do európskych regionálnych a medziregionálnych sietí odbornej spôsobilosti a sietí najvyššej kvality – ako to stanovuje najmä program Kapacity siedmeho rámcového programu v oblasti výskumu, technologického rozvoja a demonštračných činností a program Vzdelávanie a odborná príprava 2010 – aby sa pre miestny systém zabezpečili talenty a kvalifikácie potrebné pre úspech stratégie územného rozvoja, čo sú prvky, ktoré malý podnik hľadá iba veľmi ťažko.

4.9 Iniciatíva Spoločenstva o sociálne zodpovednom území by podľa názoru výboru mala okrem iného na danom území presadzovať **štruktúrovaný sociálny dialóg**, ako aj miestne inštitucionálne partnerstvá určené na podporu užších vzťahov medzi územnými samosprávami, s cieľom posilniť kapacity a znížiť rozdiely vo výkonnosti a mala by podporovať začatie novej Charty sociálne zodpovedného územia 21 ako nástroja na zlepšenie harmonizácie a účinnosti sociálne zodpovedného územia.

4.10 Výbor napokon žiada, aby iniciatíva Spoločenstva zameraná na sociálne zodpovedné územie obsahovala hodnotenie, referenčné porovnávanie hodnôt a kontrolu, ako aj vytvorenie databázy o príjmoch na obyvateľa na príslušnom území a predkladanie dvojročnej správy Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru.

5. Úsilie národných orgánov verejnej správy

5.1 Členské štáty v záujme zachovania jednoty európskeho vnútorného trhu majú uplatňovať ustanovenia jednotne, pričom majú využívať podporné i odrazujúce mechanizmy. Orgány verejnej správy by mali predovšetkým:

- odbúrať nadbytočnú byrokráciu, zjednodušiť štruktúry a mechanizmy postupov a uvoľniť tak zdroje na trvalo udržateľný, konkurencieschopný rozvoj a zamestnanosť,
- s priamou podporou sociálnych partnerov a zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti participatívnym a konsenzuálnym spôsobom dohodnúť celkový referenčný strategický rámec pre rozvoj národných politík týkajúcich sa sociálne zodpovedného územia,
- posilniť rámec pre koordináciu a decentralizáciu verejného sektora, určujúci úlohy a zodpovednosť v oblasti riadenia na centrálnej, regionálnej a miestnej úrovni,
- stanoviť usmernenia politiky daňovej decentralizácie zahŕňajúce pravidlá na presúvanie medzi rôznymi úrovňami riadenia, ako to v minulosti navrhoval EHSV ⁽²⁸⁾,
- zlepšiť a posilniť funkčnosť orgánov na riadenie a koordináciu procesu decentralizácie a riadenia na miestnej úrovni,

⁽²⁸⁾ Stanovisko na tému Vplyv územného princípu daňového práva na priemyselné zmeny, Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 51 – 57.

- ustanoviť rozpočtové položky pre rozvoj špecifických ľudských zdrojov a na spolufinancovanie vzdelávacích programov, vytváranie sietí a interoperabilnej telematickej podpory na národnej a európskej úrovni,
- zabezpečovať koherenciu pri uplatňovaní nástrojov Interreg IV a nariadenia o systéme Spoločenstva pre ekologické riadenie a audit (EZÚS) na národnej úrovni ako cezhraničných organizácií umožňujúcich účasť členských štátov spolu s miestnymi a regionálnymi samosprávami na týchto inštitúciách územnej spolupráce s právnou subjektivitou podľa práva Spoločenstva,
- rozvíjať nové partnerstvo medzi mestami a vidiekom podporou integrovaného prístupu na regionálnej úrovni a presadzovaním rovnosti prístupu k infraštruktúram a vedomostiam,
- podporovať konkurencieschopné a inovatívne cezhraničné regionálne zoskupenia, posilňovať transeurópske technologické siete, transeurópsku správu rizík, posilňovať polycentrický rozvoj miest a rozvoj ekologických štruktúr a kultúrnych zdrojov,
- zabezpečiť súdržnosť a koordináciu pri územnom rozmere sektorových politík a predchádzať konfliktným sektorovým opatreniam, ktoré môžu byť zdrojom zlyhania a na danom území sa môžu ukázať ako úplne neúčinné a kontraproduktívne; pomocou vhodného využitia posudzovania environmentálnych vplyvov ⁽²⁹⁾ a strategického environmentálneho posudzovania ⁽³⁰⁾ rozvíjať nástroje posudzovania vplyvu na územie.

5.2 Miestne a regionálne orgány verejnej správy by mali predovšetkým:

- zapájať hospodárske a sociálne záujmové skupiny do prípravy strategických projektov územného rozvoja,
- vyvinúť systémy vzdelávania, univerzít a škôl najvyššej kvality, ktoré sú nevyhnutné pre hospodársky a sociálny rozvoj sociálne zodpovedného územia,
- intenzívnejšie zavádzať kritéria účinnosti nákladov, kvality a trvalo udržateľného rozvoja pri výbere verejných investícií, ako aj pri správe služieb všeobecného záujmu,
- pravidelne vyhodnocovať verejné investičné plány,
- pred začatím verejných investičných projektov sa ubezpečiť o úplnom ručení finančného plánu z hľadiska výšky sumy aj lehôt,

⁽²⁹⁾ Smernica 85/337/EHS v znení zmien a doplnení smernice Rady 97/11/ES z 3. marca 1997 a smernice 2003/35/ES z 26. mája 2003.

⁽³⁰⁾ Smernica 2001/42/ES: jej cieľom je zabezpečiť určenie a posúdenie environmentálnych vplyvov niektorých plánov a programov – najmä z hľadiska ich územného rozmeru – počas ich prípravy a pred ich prijatím.

- zabezpečiť, aby externá finančná podpora pre verejné investičné projekty bola využitá účinne v stanovenej lehote,
- na daných územiach dozerať na životaschopnosť siete malých a stredných podnikov, pretože tento typ podnikov je schopný zaistiť prepojenie medzi mestskými, prímestskými a vidieckymi oblasťami, a vo vidieckych oblastiach pomáha udržiavať pracovné miesta, príjmy, obyvateľstvo a daňové zdroje,
- podporovať reinvestície kapitálu a ziskov na miestnej úrovni na vytváranie projektových búr, odkúpenie miestnych podnikov a regionálnych finančných nástrojov rozvojového a rizikového kapitál bez negatívneho vplyvu na vnútorný trh,
- menej oddeľovať dane podnikov od ich geografickej základne ich presunom na nadregionálnu úroveň a dbať súčasne na to, aby nedochádzalo k negatívnemu vplyvu na prerozdelenie v rámci systému daňovej solidarity,
- odborne pripravovať miestnych volených zástupcov na súčasné mechanizmy územného plánovania určené pre služby vo verejnom záujme a podpornú hospodársku infraštruktúru v záujme moderného riadenia trvalo udržateľného rozvoja podnikov.

5.3 Miestne a regionálne orgány by sa mali prioritne zamerať na výmenu osvedčených postupov a medziregionálne siete, ako aj realizáciu vhodných prognostických mechanizmov na vypracovanie spoločnej vízie.

6. Úsilie podnikov – Podniky zodpovedné voči svojmu regiónu

6.1 Podniky by podľa výboru mali prispievať ako motor a neoddeliteľná súčasť územného systému k jeho oživeniu, pričom by sa nemala zvýšiť ich byrokratická záťaž, a mali by tiež:

- predkladať správy o osvedčených postupoch v sociálnej, environmentálnej, územnej (alebo spoločenskej) oblasti a zavádzať nástroje, ktorými možno stanoviť úroveň sociálnej zodpovednosti podnikov,

- v podnikoch i mimo nich podporovať odbornú kvalifikáciu prostredníctvom vytvárania pracovných miest a vzdelávania pracovníkov alebo budúcich zamestnancov,
- komunikovať so svojimi zamestnancami, aby boli dobre informovaní o stratégii podniku a o jeho projektoch, najmä v oblasti zamestnanosti a vzdelávania,
- spolupracovať s miestnymi hospodárskymi subjektmi s cieľom vytvoriť na danom území potenciál trvalo udržateľného rastu založený na zdravých medzipodnikových obchodných vzťahoch a dôvere,
- podľa možností zabezpečiť prenos technológií smerom k miestnym podnikom, najmä malým a stredným podnikom, na oživenie územia prostredníctvom technologického pokroku a vyššej kvalifikácie zamestnancov,
- spoločne s vedeckými inštitúciami, univerzitami, inými podnikmi a miestnymi odbornými organizáciami sa proaktívne podieľať na činnostiach vedeckého a technologického rozvoja daného územia a upevňovať v ňom poznatky a know-how,
- stimulovať dodávateľov a subdodávateľov aby prijímali rovnaké zásady spolupráce s miestnymi orgánmi verejnej správy a aby dodržiavali rovnaké pravidlá sociálnej, environmentálnej a územnej správy vo svojich vlastných podnikoch,
- vytvárať väzby najmä medzi najväčšími podnikmi a zainteresovanými stranami (miestnymi orgánmi verejnej správy) s cieľom prediskutovať technologické, hospodárske a spoločenské problémy v regióne a hľadať vhodné riešenia.

7. Realizácia v teréne: hlavné príklady

7.1 Ako odpoveď na výzvu rozvoja sociálne zodpovedného územia v EÚ a v záujme kladného zviditeľnenia územného rozmeru v politikách Spoločenstva vznikli rôzne európske iniciatívy a politiky. Príklady týchto iniciatív sú uvedené na internetovej stránke poradnej komisie CCMI (http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/index_fr.asp), obsahujúcej aj informácie o verejnej diskusii, ktorá sa konala 25. septembra 2008 v Lille v rámci prípravných prác tohto stanoviska (pozri zodpovedajúcu časť tohto stanoviska).

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

PRÍLOHA I

k stanovisku na tému „Priemyselné zmeny, územný rozvoj a zodpovednosť podnikov“

(CCMI/055)

Report on the hearing held in Lille on 25 September 2008, at the headquarters of the Nord-Pas de Calais Regional Council

Under the French presidency of the European Union, the European Economic and Social Committee's Consultative Commission on Industrial Change (CCMI) and the Nord-Pas de Calais (NPdC) Regional Council organised a hearing on Industrial change, territorial development and responsibility of companies (subject of the opinion for which this is the appendix), which took place in the regional council's hemicycle. The hearing was attended by over 90 key guests from 12 European countries and high-level local and regional bodies, both public and private, together with representatives from three of the European Commission's directorates-general.

With the participation of the regional council president, Daniel Percheron, the CCMI president, Joost van Iersel, the study group president, Martin Siecker, the rapporteur, Antonello Pezzini, and the co-rapporteur, Bernard Gay, promoter of this important initiative, a wide-ranging and animated debate was held on regional and local development, governance, the revitalisation of production, the need for shared views of future trends, sectoral and inter-sectoral prospects for the growth of competitive employment, and mechanisms for active democracy through the development of a participatory culture in an area successfully combining an adequate level of wellbeing with the duties which are an integral part of social responsibility.

In our globalised economy, territorial development and industrial change are closely connected and interdependent. The opinion aims to take a territorial approach to assessing the prospects for socio-economic change, focusing primarily on the development strategies designed by local and regional bodies and on the centres of competence set up by private and public stakeholders. The analysis thus focuses on the regions' capacity to cope with and adapt to irreversible changes through collective responsibility-sharing systems, taking into account the concept of corporate societal responsibility.

NPdC is considered a region with a rich fund of experience in these fields and the CCMI therefore asked it to cooperate in organising a hearing in Lille. The two organisations pooled their resources with a view to taking stock of the experiences of regional development stakeholders and noting their proposals for harmonious regional development.

Listening to the problems, solutions and experiences outlined by the most qualified representatives of the „real world“ in the NPdC region (businessmen, presidents of business clubs and hubs of competitiveness, trade unions and representatives of the social economy, universities, the professions and public administration at various levels) and the wide-ranging exchange of ideas which ensued led to the identification of innovative strategies and key priorities which, alongside the generous hospitality of the NPdC regional council and the friendly relations established during the hearing, forged strong contacts with a profound impact on the CCMI's work.

PRÍLOHA II

k stanovisku na tému „Priemyselné zmeny, územný rozvoj a zodpovednosť podnikov“

(CCMI/055)

Various European initiatives and policies have been launched to address the challenge of socially responsible regional development in the EU and to give increased, positive visibility to the territorial dimension of EU policies:

- **Lille-Kortrijk-Tournai – Eurometropolis (France-Belgium):** Eurometropolis is the first significant example of a European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC). It was launched on 28 January 2008 and comprises 14 partners – four in France (central government, Nord-Pas de Calais region, Département du Nord and the Urban Community of Lille Métropole) and 10 in Belgium (the federal government, region of Flanders, the French-speaking Community, provinces and joint municipal authorities). Equally important was the establishment in the 1990s of the **Transmanche Euroregion**, comprising the English county of Kent, the French Nord-Pas de Calais region and Belgium, in a network useful for identifying cooperation projects, thus maximising the capacity to take action in the EU's 2007 – 2013 programming period.
- **Bilbao Metropoli 30:** The process of revitalising the Bilbao metropolitan area was launched in the early 1990s with a public-private partnership involving over 80 public and private bodies, over 30 associated bodies and 17 international networks. It was based on a joint strategic plan and a shared vision of the territorial, economic, social, environmental and cultural development needed to transform the metropolitan area – and by extension the entire Basque Country – into one of the most advanced and competitive areas in Europe.
- **ALSO – Marche region:** The ALSO project (Achievement of Lisbon and Gothenburg Strategy Objectives) has been developed by Italy's Marche region, together with numerous partners, including local and regional authorities, development agencies and universities from various EU countries, in the context of the INTERACT programme. Its ultimate aim is to orient territorial cooperation towards achieving the objectives of the Lisbon and Gothenburg Strategies.
- **Metropolis Hamburg – interregional cooperation:** Partnership between the city of Hamburg and the regions of Lower Saxony and Schleswig-Holstein, based on voluntary cooperation between three federal states on both sides of the river Elbe.
- **Alps-Mediterranean Euroregion (France – Italy):** This Euroregion comprises three Italian regions (Liguria, Piedmont and Valle d'Aosta) and two French regions (Provence-Alpes-Côte d'Azur and Rhône-Alpes). It is aimed at close cooperation on increasing exchanges in common areas of competence, so as to strengthen ties between the respective communities in the political, economic, social and cultural spheres.
- **Ister-Granum:** This Euroregion is the first EGTC in central Europe. Recently formed, though based on previous cooperation schemes, the Ister-Granum Euroregion incorporates 47 local authority areas in Hungary and 39 in Slovakia. This new EGTC has about 20 joint projects in the pipeline, specifically in the fields of health systems and medical care, IT and media, tourism, and integrated transport infrastructure, particularly regarding the Danube. It is based in Esztergom, Hungary and provides for the participation of local and regional authorities solely and not of central government.
- **Baltic Euroregion:** This partnership between the regions grouped around the Baltic Sea has existed since 1998. For the 2007 – 2013 programming period, the European Commission has approved EUR 75 million in financing for this Euroregion which henceforth includes parts of Poland, Sweden, Germany, Denmark and Lithuania. The Euroregion's objective is to boost sustainable development and the economic competitiveness of its constituent regions.

III

(Návrhy právnych aktov)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

449. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 3. A 4. DECEMBRA 2008

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Účinný výkon rozsudkov v Európskej únii: Transparentnosť aktív dlžníka“

KOM(2008) 128 v konečnom znení

(2009/C 175/12)

Európska komisia sa 6. marca 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zelená kniha – Účinný výkon rozsudkov v Európskej únii: Transparentnosť aktív dlžníka“

KOM(2008) 128 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. novembra 2008. Spravodajcom bol pán J. Pegado Liz.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) prijal 161 hlasmi za, 2 členovia hlasovali proti, pričom 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Zelená kniha na tému Účinný výkon rozsudkov v Európskej únii: Transparentnosť aktív dlžníka (KOM(2008) 128 v konečnom znení zo 6. marca 2008) nasleduje po zelenej knihe o zablokovaní bankových účtov (KOM(2006) 618 v konečnom znení) a začleňuje sa do rozsiahleho súboru opatrení, ktoré Komisia prijala s cieľom vytvoriť európsky justičný priestor, ktorý by z hľadiska súdnych aspektov podporil vytvorenie vnútorného trhu.

1.2 EHSV tiež podporil tieto iniciatívy, upozornil však na potrebu, aby boli riadne odôvodnené pokiaľ ide o subsidiaritu a proporionalitu na jednej strane a súlad so základnými zásadami občianskeho procesného práva, ktoré majú členské štáty spoločné, a úplné rešpektovanie základných práv na strane druhej.

1.3 EHSV už v stanovisku k predchádzajúcej zelenej knihe o zablokovaní bankových účtov ako aj v predkladanom stanovisku vyjadril názor, že tieto iniciatívy nepovažuje za dostatočne

založené na faktoch definujúcich a charakterizujúcich situáciu, ktorú sa snažia riešiť, ale tiež, že niektoré navrhnuté opatrenia v zmysle proporcionality do značnej miery presahujú potrebnú mieru a hranicu toho, čo nemožno dosiahnuť existujúcimi prostriedkami na úrovni jednotlivých štátov, a v určitých prípadoch dokonca môžu ohroziť niektoré základné práva občanov ako ochrana súkromia alebo rovnováha obranných prostriedkov.

1.4 EHSV sa nazdáva, že v analyzovaných oblastiach je možné aj nutné značne pokročiť pokiaľ ide o zlepšenie spolupráce medzi vnútroštátnymi orgánmi, zvýšenie účinnosti a dosiahnutie promptnejšieho fungovania existujúcich vnútroštátnych prostriedkov, lepšieho prístupu k informáciám a k platným registrom ako aj v oblasti zlepšenia výmeny informácií a lepšieho vzájomného spoznávania spôsobu, akým fungujú systémy jednotlivých štátov a ako ich možno posilniť.

1.5 EHSV sa teda jasne vyslovuje proti myšlienke vytvorenia európskeho centrálného registra obyvateľstva, prístupu k daňovým registrom a registrom sociálneho zabezpečenia všeobecne a bez obmedzenia pre každého veriteľa a proti myšlienke vytvoriť na úrovni Spoločenstva štandardný formulár deklarovania všetkých aktív dlžníka.

1.6 EHSV je toho názoru, že viac informácií o vnútroštátnych exekučných systémoch a o ich fungovaní v súdnej praxi možno získať vytvorením databázy komparatívneho práva, ktorú by vypracovali skúsení odborníci a ktorá by bola pravidelne aktualizovaná.

1.7 EHSV na záver konkrétne navrhuje (bod 5.8), aby sa zväžila možnosť alternatívnych iniciatív, ktoré budú v súlade s cieľom stanoveným v zelenej knihe, bez toho, aby bolo potrebné vytvárať viac právnych predpisov Spoločenstva.

2. Stručné zhrnutie zelenej knihy

2.1 Komisia predkladanou zelenou knihou začala druhé kolo ⁽¹⁾ konzultácií so zainteresovanými stranami o tom, ako zlepšiť výkon rozsudkov, v tomto prípade týkajúcich sa spôsobu prekonania prekážok spôsobených problematickým prístupom k spoľahlivým informáciám o mieste pobytu dlžníkov alebo o ich aktívach.

2.2 Komisia sa nazdáva, že základom pre účinnejšie konania o výkone rozhodnutia je poznať správnu adresu dlžníka a mať prístup k presným informáciám o jeho aktívach, uznáva však, že aj napriek tomu, že vnútroštátne systémy registrov a vyhlásení dlžníkov o ich aktívach sú porovnateľné, existujú značné rozdiely v podmienkach prístupu, postupoch pre získanie informácií a ich obsahu, čo sponchyňuje ich dôveryhodnosť a promptnosť.

2.3 Berúc do úvahy, že cezhraničnému vymáhaniu pohľadávok bránia rozdielne vnútroštátne právne systémy a nedostatočná znalosť na strane veriteľov o štruktúrach na získavanie informácií v iných členských štátoch sa Komisia prostredníctvom predkladanej zelenej knihy snaží prijať súbor opatrení na európskej úrovni, ktoré by mohli zlepšiť transparentnosť aktív dlžníka a posilniť právo veriteľov a vnútroštátnych exekučných orgánov získať informácie, ktoré by zabezpečili účinný výkon rozsudkov o exekúcii s cieľom vyplatiť dlhy občianskej a obchodnej povahy, a to vždy pod podmienkou rešpektovania platných zásad ochrany osobných údajov stanovených v smernici 95/46/ES.

2.4 Komisia v snahe dosiahnuť tento cieľ podrobne skúma formu prípadných opatrení, ktorých parametre uvádza v 10 otázkach.

⁽¹⁾ Prvým bola zelená kniha o zablokovaní bankových účtov (KOM(2006) 618 v konečnom znení), stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008, s. 2.

3. Rámec iniciatív

3.1 Táto iniciatíva sa správne začleňuje do rozsiahleho súboru opatrení prijatých Komisiou s chvályhodným cieľom vytvoriť európsky justičný priestor, ktorý by z hľadiska súdnych aspektov podporil vytvorenie jednotného trhu ⁽²⁾, konkrétne by pomohol zjednotiť výkon rozsudkov v Európskej únii, a to prostredníctvom opatrení umožňujúcich zistiť bydlisko alebo sídlo dlžníka, kam mu môže byť doručený oznam o exekúcii, ako aj získanie presných informácií o všetkých aktívach dlžníka, ktoré by mohli pokryť dlžnú sumu, a to kdekoľvek na území členských štátov.

3.2 Výbor pozitívne hodnotí, že v tomto prípade si Komisia dala záležať a o odpovede požiadala nielen 15 členských štátov, ktorých situácia bola analyzovaná v štúdiu, ktorá bola základom pre predkladanú zelenú knihu ⁽³⁾, ale aj všetkých zostávajúcich 12 štátov patriacich v súčasnosti do Európskej únie. Zozbierané údaje však nie sú vždy presné alebo neboli správne interpretované.

3.3 Zároveň treba vyzdvihnúť, že táto iniciatíva zjavne vzala do úvahy odporúčanie EHSV uvedené v jeho stanovisku k zelenej knihe o zablokovaní bankových účtov týkajúce sa nevyhnutnej potreby „...adekvátneho posúdenia opatrení týkajúcich sa väčšej transparentnosti majetku dlžníkov...“.

3.4 Komisia však bohužiaľ neposkytuje žiaden údaj, najmä štatistický, o rozmere problému, ktorý sa snaží riešiť a ani presne nedefinuje povahu tohto problému, či komu presne slúžia hypoteticky navrhnuté opatrenia.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Predkladaná zelená kniha je pokračovaním a doplnením zelenej knihy o zablokovaní bankových účtov (KOM(2006) 618 v konečnom znení), ku ktorému EHSV 31.7.2007 ⁽⁴⁾ vydal svoje stanovisko a na pripomienky tohto stanoviska sa teraz odvoláva.

4.2 Ako už bolo spomenuté, problematika, ktorou sa zaoberá táto zelená kniha logicky predchádza problematike zablokovania bankových účtov a správne interpretuje potrebu v dostatočnej

⁽²⁾ Takéto opatrenia sú v rozsiahlej miere vymenované v stanovisku CESE – Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008, s. 2, k spomínanej zelenej knihe o zablokovaní bankových účtov, na ktoré sa odvoláva.

⁽³⁾ Aby bolo možné úplne objasniť znenie predkladanej zelenej knihy, je potrebné brať do úvahy nielen pracovný dokument Komisie (SEK(2006) 1341), 24.10.2006, ale aj štúdiu č. JAI/A3/2002/02, v jej aktualizovanej verzii z 18.2.2004, ktorej autorom je prof. Dr. Burkhard HESS, riaditeľ Ústavu pre komparatívne medzinárodné súkromné právo Univerzity v Heidelbergu. Text správy sa nachádza na adrese http://europa.eu.int.comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008, s. 2.

miere zistiť aktíva dlžníka, aby bolo možné vytvoriť efektívnu spoločnú záruku pre veriteľov, čo je základnou a paradigmatickou zásadou občianskeho procesného práva. Touto problematikou sa však nemožno zaoberať bez toho, aby sa preskúmala harmonizácia celého súboru oblastí občianskeho práva hmotného na európskej úrovni, ktoré jej logicky predchádzajú.

4.3 EHSV preto uznáva, že je potrebné, aby mali orgány ktorékoľvek členského štátu zodpovedné za exekúciu prístup k presným informáciám o mieste pobytu dlžníkov, a o ich bydlisku alebo sídle, ako aj o hnutelnom a nehnuteľnom majetku, ktorý nezávisle od umiestnenia tvorí jeho aktíva.

4.4 Rovnako ako v spomínanom predchádzajúcom stanovisku, EHSV aj teraz vyjadruje vážne výhrady a dôvodné pochybnosti pokiaľ ide o skutočnú potrebu zaviesť špecifické opatrenia pre legislatívnu harmonizáciu tejto oblasti na európskej úrovni. Napriek tomu však uznáva, že Európska únia v tejto oblasti právomoc má a že právny základ pre takéto opatrenia existuje.

4.5 Naopak, komplexná potreba lepšej informovanosti, kvalitejších údajov a jednoduchšieho prístupu, ako sa uvádza v zelenej knihe, nevyhnutne neznamená nutnosť vytvoriť nové registre na úrovni Spoločenstva alebo nové povinnosti vyhlásenia o aktívach. Obáva sa tiež, že tieto opatrenia by mohli viesť k neprípustnému porušeniu základných práv a okrem toho nie sú v súlade ani so zásadou proporcionality.

4.6 Výbor sa však nazdáva, že skôr ako vytváranie registrov obyvateľstva, podnikateľov alebo spotrebiteľov, hnutelného a nehnuteľného majetku a registrov sociálneho zabezpečenia bude na zabezpečenie rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania pri označovaní aktív dlžníka postačovať lepšia výmena informácií medzi vnútroštátnymi orgánmi a jednoduchší a rýchlejší prístup k existujúcim údajom, a to bez ohľadu na charakter alebo národnosť dlžníka.

4.7 Nebráni to však vytváraniu stimulov a stanoveniu usmerení na úrovni Spoločenstva týkajúcich sa zlepšení po obsahovej stránke, lepšieho fungovania a prístupu k spomínaným štátom spravovaným registrom a ostatným súkromným databázam za predpokladu, že bude riadne zaručená ochrana osobných údajov, a to v súlade so smernicami Spoločenstva a vždy pod podmienkou obmedzenia prístupu k týmto informáciám výhradne na sledovaný účel a len ak budú potrebné na pokrytie dlžnej sumy.

4.8 Nemalo by tiež existovať rozdielne zaobchádzanie medzi súkromnými a štátnymi veriteľmi pokiaľ ide o prístup k údajom. Štátni veritelia by vzhľadom na svoje privilegované postavenie nemali byť zvýhodnení v tom, že majú rýchlejší a účinnejší prístup k verejným registrom, a to či už ide o daňové registre, registre sociálneho zabezpečenia alebo štátom spravované registre s údajmi o aktívach dlžníka.

4.9 Rovnako by mala byť zaručená spolupráca s tretími krajinami, a to s Andorrou, Švajčiarskom, Lichtenštajnskom a so všetkými ostatnými krajinami, ktoré majú silné prepojenie s daňovými rajmi alebo finančnými trhmi v Európe.

5. Konkrétne pripomienky: 8 otázok

5.1 Iniciatíva na úrovni Spoločenstva?

5.1.1 Z desiatich otázok, ktoré predkladá táto zelená kniha, bude stanovisko výboru podrobnejšie analyzovať osem.

5.1.2 EHSV sa nazdáva, že pokiaľ ide o zisťovanie, či majú byť na úrovni Spoločenstva prijaté opatrenia na zlepšenie transparentnosti dlžníkov a v súlade s výhradami vyjadrenými vo všeobecných pripomienkach, by sa mali realizovať len iniciatívy Spoločenstva zamerané na lepšiu koordináciu a spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi a iniciatívy týkajúce sa zlepšenia obsahovej stránky a prístupu k existujúcim registrom členských štátov, ktoré umožnia identifikáciu a lokalizáciu dlžníkov a aktív potrebných na pokrytie dlžnej sumy.

5.2 Príručka o exekučných systémoch členských štátov?

5.2.1 EHSV sa nazdáva, že podporu a povzbudenie by si malo získať každé opatrenie, ktoré by mohlo prispieť k lepšiemu poznaniu a informovanosti o zákonoch a postupoch jednotlivých členských štátov. Nemyslí si však, že by sa tento cieľ dal dosiahnuť vypracovaním jednoduchej „príručky“, a to vzhľadom na komplexnosť celej problematiky. Zjednodušením tejto príručky a jej prispôbením na používanie „širokej verejnosti“ by mohlo dôjsť k zníženiu kvality a presnosti.

5.2.2 EHSV preto navrhuje, aby Komisia namiesto toho zvážila možnosť vytvoriť databázu komparatívneho práva v oblasti exekučných postupov 27 členských štátov, pričom by zabezpečila jej pravidelnú aktualizáciu a doplnila vysvetlivky. Táto databáza by bola dostupná v elektronickej podobe a pripravili by ju kompetentní odborníci s oprávnením od príslušných členských štátov.

5.3 Väčšie množstvo informácií v obchodných registroch a lepší prístup k nim?

5.3.1 Stupeň harmonizácie v tejto oblasti sa zdá byť dostatočný vzhľadom na stanovené účely a nepovažuje sa za potrebné alebo vhodné pristúpiť k vytvoreniu centrálnych obchodných registrov na úrovni Spoločenstva, ale naopak, mala by sa zvážiť možnosť harmonizácie príslušných spoločných prvkov.

5.3.2 Zároveň nič nebráni ani tomu, aby vznikli iniciatívy zamerané na zlepšenie obsahu informácií nachádzajúcich sa v týchto registroch, najmä informácií o jednotlivých podnikateľoch, ich aktualizáciu a jednoduchší prístup k nim, hlavne elektronicky.

5.3.3 To isté platí v prípade registrov nehnuteľností podľa vzoru EULIS (European Land Information Service), európskeho konzorcia orgánov spravujúcich registre nehnuteľností⁽⁵⁾.

5.4 Lepší prístup k registrom obyvateľstva?

5.4.1 Za prijateľné sa nepovažuje ani vytvorenie akéhokoľvek centrálného registra európskeho obyvateľstva, pretože správa centrálnych či miestnych registrov obyvateľov a stanovenie podmienok prístupu k nim prislúcha členským štátom, ktoré zabezpečujú, že nedôjde k neodôvodnenej diskriminácii v tomto prístupe.

5.4.2 To však nebráni tomu, aby bol exekučným orgánom z ktoréhokoľvek štátu zaručený jednoduchý prístup k týmto registrom s cieľom získať informácie o pobyte konkrétnych dlžníkov, a to najmä elektronickou formou.

5.5 Lepší prístup k daňovým registrom a k registrom sociálneho zabezpečenia?

5.5.1 EHSV dôrazne odmieta myšlienku poskytnutia prístupu k daňovému registru a registru sociálneho zabezpečenia všetkým bez rozdielu.

5.5.2 EHSV sa nazdáva, že prístup k údajom nachádzajúcim sa v týchto registroch budú môcť mať len súdne orgány, a to v jasne stanovených prípadoch a za podmienky účinnej ochrany osobných údajov v registroch.

5.5.3 V každom prípade bude takýto prístup k registrom v inej krajine ako v krajine orgánu vykonávajúceho exekúciu nevyhnutne podmienený spoluprácou so súdnym orgánom krajiny, v ktorej je register vedený.

5.6 Lepšia výmena informácií medzi exekučnými orgánmi?

5.6.1 Ako bolo spomenuté vo všeobecných pripomienkach, EHSV sa nazdáva, že iniciatívy Spoločenstva by sa mali byť zamerané najmä na oblasť lepšej spolupráce za účelom výmeny informácií medzi exekučnými orgánmi jednotlivých štátov, a to konkrétne vytvorením systému priamej výmeny informácií elektronickou formou s cieľom identifikovať a lokalizovať dlžníkov a zistiť ich aktíva.

5.6.2 Vždy však bude dôležité zabezpečiť, aby v štátoch, v ktorých nie sú exekučné orgány verejnými orgánmi, boli získané informácie kontrolované príslušnými súdnymi orgánmi, ktoré budú dohliadať na proces exekúcie.

5.6.3 Po potrebných úpravách môžu systémy, ako napríklad systémy navrhované v nariadení č. 1206/2001⁽⁶⁾ o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach alebo v smernici 76/308/EHS⁽⁷⁾, slúžiť ako vzory vhodné nasledovania.

5.6.4 Využívanie elektronických prostriedkov alebo dokonca vytvorenie systému intranetu, v rámci ktorého by boli všetky orgány jednotlivých štátov vzájomne prepojené, by sa malo považovať za základný predpoklad.

5.6.5 Informácie, ktoré by cirkulovali prostredníctvom tejto siete spolupráce by mali byť prístupné len orgánom riešiacim prípady exekúcie, ako sú napríklad exekuční úradníci, strany žiadajúce exekúciu, súdy, správcovia konkurznej podstaty. Dlžníci by mali byť o výsledkoch vždy informovaní.

5.6.6 Pri výmene informácií medzi vnútroštátnymi exekučnými orgánmi nemožno opomenúť ani využívanie IMI – systému pre výmenu informácií o vnútornom trhu.

5.7 Európske vyhlásenie o aktívach?

5.7.1 EHSV zásadne odmieta, aby bol na úrovni Spoločenstva prijatý štandardný formulár vyhlásenia o všetkých aktívach dlžníka na účely exekúcie a v žiadnom prípade nepripúšťa, aby bol dlžník za nesplnenie tejto povinnosti kedykoľvek potrestaný odňatím slobody.

5.7.2 Dôvodom je najmä to, že dlžník za svoje dlhy neručí celým svojím majetkom a prislúcha členským štátom, aby stanovili, ktoré aktíva nemožno absolútne, relatívne alebo čiastočne zabaviť.

5.7.3 Výbor dodáva, že povinnosť priznať majetok by sa mala týkať iba aktív potrebných na pokrytie pohľadávky a vnútroštátne súdne systémy by mali zabezpečiť, aby bolo toto vyhlásenie o aktívach dlžníka pravdivé, a to pod hrozbou peňažných sankcií.

5.7.4 EHSV sa tiež nazdáva, že zavedenie jednotného štandardného formulára vyhlásenia o aktívach na úrovni Spoločenstva do značnej miery presahuje ciele, ktoré by malo opatrenie tohto typu sledovať. Naopak, nazdáva sa, že ide o oblasť, v ktorej by mohli exekučné orgány lepšie spolupracovať, a to tým, že by sa zákonnými prostriedkami, ktoré majú k dispozícii snažili o zistenie aktív dlžníka potrebných na vyrovnanie dlžnej sumy, konkrétne tým, že sudcovia by dostali právomoc k oficiálnemu prešetreniu aktív dlžníka.

⁽⁵⁾ Toto konzorcium je združením orgánov zodpovedných za registre nehnuteľností, ktoré bolo vytvorené v roku 2006 a predstavuje prvý krok v oblasti prístupu k registrom nehnuteľností v členských štátoch tohto konzorcia (Anglicko, Írsko, Litva, Nórsko, Wales, Holandsko a Švédsko). Internetová stránka: www.eulis.org.

⁽⁶⁾ Nariadenie Rady č. 1206/2001 z 28. mája 2001, Ú. v. ES L 174, 27.6.2001. V tejto súvislosti ako obzvlášť dôležitú vyzdvihuje otázku komunikácie medzi orgánmi, pokiaľ ide o jazykové rozdiely, pre ktoré sa ustanovenie článku 5 tohto nariadenia javí byť nedostatočné.

⁽⁷⁾ Smernica Rady 76/308/EHS z 15. marca 1976, Ú. v. ES L 073, 19.3.1976.

5.7.5 V každom prípade bude potrebné dlžníkovi zaručiť možnosť vyhnúť sa vyhláseniu o svojom zabaviteľnom majetku, ak vo pred uhradí pohľadávku alebo uvedie aktíva, ktoré budú dostatočné na uhradenie dlžnej sumy, prípadne poskytne kauciu alebo zábezpeku úhrady, napr. bankovú záruku a podobne. Tak tiež je potrebné zaručiť dlžníkovi právo na vyjadrenie nesúhlasu s nadmerným zabavením majetku, ktorý nie je potrebný na uhradenie pohľadávky a jej zákonného navýšenia.

5.7.6 Vyjadruje tiež absolútny nesúhlas so zverejnením akýchkoľvek vyhlásení o aktívach dlžníkov vo verejne prístupných registroch (zoznamoch dlžníkov), pretože by došlo k porušeniu základnej zásady ochrany súkromia dlžníka.

5.8 Ďalšie opatrenia na zlepšenie transparentnosti?

5.8.1 Výbor uvádza niekoľko nezáväzných návrhov:

- a) poskytnúť prístup k registrom akcií a podielov na majetku spoločnosti, ktoré vlastní dlžník v akomkoľvek komerčnom podniku;
- b) umožniť prístup, s náležitou opatrnosťou, k registrom údajov o spotrebiteľoch za účelom poskytovania spotrebného úveru alebo hypotekárneho úveru;
- c) vytvoriť jednotný register vozidiel na európskej úrovni ⁽⁸⁾;
- d) vytvoriť register všetkých prebiehajúcich exekučných procesov, ktorý by bolo možné konzultovať online z každého členského štátu;
- e) poskytnúť prístup k registru investícií na burze od určitej minimálnej hranice;
- f) poskytnúť prístup k registrom nehnuteľností s informáciami o majiteľoch nehnuteľností.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽⁸⁾ Ako to už bolo navrhnuté v stanovisku z vlastnej iniciatívy CESE 1630/2004 o európskych pravidlách cestnej premávky a registri vozidiel, ktorého spravodajcom bol spravodajca predkladaného stanoviska (Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 34).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 98/26/ES o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch a zúčtovacích systémoch cenných papierov a smernica 2002/47/ES o dohodách o finančných zárukách, pokiaľ ide o prepojené systémy a úverové pohľadávky“

KOM(2008) 213 v konečnom znení – 2008/0082 (COD)

(2009/C 175/13)

Rada sa 22. mája 2008 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 98/26/ES o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch a zúčtovacích systémoch cenných papierov a smernica 2002/47/ES o dohodách o finančných zárukách, pokiaľ ide o prepojené systémy a úverové pohľadávky“

KOM(2008) 213 v konečnom znení – 2008/0082 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. novembra 2008. Spravodajcom bol pán BURANI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra) prijal 172 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a závery

1.1 Iniciatíva Komisie v oblasti platobných systémov, ktorú Rada požadovala a trh privítal, je zameraná na aktualizáciu a zvýšenie právnej istoty predpisov o konečnom zúčtovaní a o dohodách o finančných zárukách. V tomto zmysle ju podporuje aj EHSV. V takejto vysoko špecializovanej oblasti, do akej patrí pre-rokovaná téma, nevyhnutne vzniknú pochybnosti alebo nejasnosti ohľadom technických aspektov návrhov, ktoré v jednotlivých fázach skúmania návrhov Komisie špecialisti a rozhodujúce orgány vysvetlia. EHSV sa k týmto otázkam vyjadrí len okrajovo. Skôr by chcel prispieť úvahami o politike Spoločenstva v oblasti platobných systémov.

1.2 Táto iniciatíva vznikla pred viac než rokom, keď tu ešte nebola americká kríza hypotekárnych úverov, ktorá sa potom rozšírila mimo USA. Jej dôsledky pre celosvetové finančné spoločenstvo sú známe. Na úrovni jednotlivých finančných inštitúcií boli prvými príznakmi krízy problémy s likviditou, ktoré sa zmenili na problémy so solventnosťou. Vzniknutá situácia je natoľko vážna, že je nevyhnutná intervencia štátu tak v USA ako aj v Európe. Aktuálna situácia jasne ukazuje, že trh musí byť garantovaný primeranými zárukami. Nové formy záruk sú vítané, ale len **za podmienky, že neznížia kvalitu istenia.**

1.3 Možno si položiť otázku, či by predpis, podľa ktorého možno bankové úvery považovať za vhodnú záruku v dohodách o finančných zárukách, bol začlenený do návrhu Komisie, keby sa

o ňom neuvažovalo pred rokom ale dnes. Bankové úvery sú akceptované už vo viacerých krajinách a účinne prispievajú k likvidite. Z tohto hľadiska ich teda treba vnímať priaznivo. Pri ich rozšírení na každý členský štát bez predchádzajúcej harmonizácie príslušných predpisov by však vzhľadom na súčasnú zraniteľnosť a nestálosť trhov bola vhodná opatrnosť. Každý centrálnej banke by mala byť ponechaná možnosť „kontroly“ vlastného trhu podľa vlastného uváženia a potreby.

1.4 Ďalej je potrebné uvažovať skôr o trvácnosti predpisov ob-siahnutých v návrhu než o bezpečnosti právnych predpisov, ktorú sa návrh usiluje chvályhodne zvýšiť. Skupina pre právnu istotu (*Legal Certainty Group*) ešte neukončila svoju prácu, iniciatíva Unidroit sa práve dostala do záverečnej fázy, ale zatiaľ nebola podpísaná a už vôbec nie ratifikovaná, harmonizácia predpisov v oblasti nettingu (vzájomného započítavania pohľadávok) je súčasťou budú-cích programov, harmonizácia konkurzných konaní je dlho-dobým cieľom. EHSV tým nechce povedať, že snaha Komisie nie je odôvodnená a nezasluhuje si podporu, ale upozorňuje na to, že trh potrebuje predpisy, ktoré budú nielen spoľahlivé ale aj stále. Preto je potrebné urýchliť práce v oblasti právnych a regulačných predpisov.

1.5 Nakoniec v neposlednom rade ide o otázky dohľadu. EHSV si kladie otázku, či dozorné orgány účinne dohliadli na niektoré aspekty systémového rizika pri interoperabilných systémoch, pri účasti jedného systému v inom systéme, pri kvalite kontroly celej širokej škály účastníkov a či tieto orgány boli požiadané, aby sa zapojili do prípravy znenia návrhov. Ako sa zdôrazňuje v stanovisku EHSV, stabilita trhov má prednosť pred ostatnými úvahami.

1.6 Stanovisko EHSV sa nezaobrá nepredvídanými situáciami. V „normálnych“ časoch musia byť predpisy pre pôsobenie účastníkov a funkčnosť systémov ako aj kvalitu záruk prísne. V **mimoriadnych situáciách musia byť flexibilné**, ale pritom nesmú stratiť na prísnosti. Smernica by mala preto obsahovať predpis, ktorý by členským štátom umožnil, aby ich dozorné orgány prijali **mimoriadne opatrenia na zvládnutie mimoriadnej situácie**.

2. Úvod

2.1 Iniciatíva Komisie je zameraná **na zmenu a doplnenie smernice o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch a zúčtovacích systémoch cenných papierov a smernicu o dohodách o finančných zárukách** v súlade s najnovším vývojom trhov. Existujúce a nové predpisy treba rozšíriť na nočné zúčtovanie a na zúčtovanie medzi prepojenými systémami.

2.2 Prepojenie trhov, ktoré začalo už dávno, naberá stále väčšie rozmery: Vďaka smernici 2004/39/ES a Európskemu kódexu správania pri zúčtovaní a vyrovnávaní („kódexu správania“) tu platia jasné pravidlá, ktoré uľahčujú jeho rozširovanie. Návrh Komisie nielen zavádza nové druhy vyrovnávania, ale tiež rozširuje zoznam druhov aktív, ktoré môžu byť použité ako finančné záruky: **úvery sú akceptované ako záruka úverových operácií centrálnych bánk** („bankové úvery“). Od januára 2007 uznáva ECB bankové úvery ako záruky vhodné na úverové operácie v rámci Eurosystemu. Niektoré centrálné banky túto iniciatívu už nezávisle prijali. Chýbal však právny rámec pre cezhraničné uplatnenie týchto záruk.

2.3 Existujúci právny rámec, ktorý navrhovaná smernica hodlá zmeniť a doplniť, tvoria dve smernice ES: smernica 98/26/ES o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch (**SFD – Settlement Finality Directive**) a smernica 2002/47/ES o dohodách o finančných zárukách (**FCD – Financial Collateral Directive**).

2.4 Okrem toho, ako to býva pri smerniciach, ktoré menia a dopĺňajú iné smernice zvykom, Komisia využíva príležitosť a zavádza niekoľko **zjednodušení a objasnení**. Konečným cieľom je upraviť predpisy podľa vývoja na trhoch. Toto opatrenie je veľmi potrebné vzhľadom na posledné otrasy na trhoch, ktorých dôsledky môžu byť vzhľadom na globalizáciu mimoriadne závažné.

2.5 Tejto iniciatíve Komisie predchádzala prípravná fáza, ktorá trvala vyše roka. V jej hodnotiacej správe o uplatnení smernice o konečnom zúčtovaní bolo konštatované, že „systém funguje

dobre“, hoci by boli potrebné ďalšie analýzy. Návrh bol vypracovaný na základe početných konzultácií s ECB, národnými centrálnymi bankami a širokým spektrom aktérov a organizácií odvetvia. Osobitná pozornosť bola venovaná **právam spotrebiteľov**. V správe sa uvádza, že „zámerom ustanovení týkajúcich sa úverových pohľadávok nie je zasahovať do práv spotrebiteľov“ a už vôbec nie do práv na spotrebiteľský úver, pretože uvádzané úvery sú úverové pohľadávky prípustné ako záruka úverových operácií centrálnej banky, „**čo vo svojej podstate vylučuje úverové pohľadávky jednotlivých spotrebiteľov**“.

2.6 Za normálnych okolností sa európske predpisy javia ako správne zamerané na **zvládnutie mimoriadnych situácií**. Stabilitu trhu by mal zabezpečiť narastajúci počet prepojení medzi už fungujúcimi systémami cenných papierov a platieb, ktoré sú stabilné, majú dostatočnú likviditu a sú zjavne dobre kontrolované. Kódex správania (prijatý koncom roku 2006) okrem toho zaviedol do zúčtovacích a vyrovnávacích systémov prvok súťaživosti, teda vyššej efektívnosti, v prospech užívateľov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Finanční aktéri považujú túto iniciatívu za rozhodný krok smerom k vytvoreniu európskeho finančného priestoru s harmonizovanými pravidlami: nová smernica by umožnila podporu budúcich opatrení, ktoré by mali byť prijaté na základe odporúčania skupiny expertov Komisie (**Legal Certainty Group**) na odstránenie prekážok právneho charakteru brániacich integrácii trhov EÚ. Okrem toho by táto smernica rozhodujúcim spôsobom prispela k realizácii **iniciatívy Unidroit**, ktorá by mala stanoviť **jednotné medzinárodné predpisy v oblasti materiálneho práva pre sprostredkované cenné papiere**, medzi ktoré patria aj predpisy o dohodách o finančných zárukách.

3.2 Na druhej strane však harmonizáciu tak na európskej ako aj medzinárodnej úrovni nemožno považovať za dovŕšenú bez radu **dodatkových alebo dopĺňajúcich opatrení**, ktoré sa mali dostať do budúcich programov Komisie. Jedno dodatkové opatrenie by sa malo **týkať harmonizácie predpisov o dohodách o nettingu**, teda vzájomnom vyrovnaní čistého zostatku na účte, vrátane dohôd o vzájomnom vyrovnaní, na základe ktorých je možné okamžite zrealizovať záväzky strán („close out netting“).

3.3 Medzi doplnkovými opatreniami, určite dlhodobejšieho dosahu, by optimálna integrácia finančných trhov mala smerovať k **väčšej koherencii národných predpisov v oblasti konkurzných konaní**: súčasná situácia, v ktorej sú rozdiely na národnej úrovni, môže negatívne vplyvať na dohody o finančných zárukách a na operácie zúčtovania a vyrovnania, čo môže mať za následok nárast **systémového rizika nestability**.

4. Pripomienky k návrhom týkajúcich sa smernice 98/26/ES (SFD)

4.1 Článok 2 prináša rad spresnení a objasnení, z ktorých niektoré sú len administratívnej povahy, kým iné sú dôležitejšie. Písmeno b) objasňuje postavenie **inštitúcií elektronického peňaženstva**, keď jasne hovorí, že v zmysle uvedenej smernice majú byť v každom ohľade jednoznačne považované za **úverové inštitúcie**.

4.1.1 EHSV síce uznáva, že vzhľadom na to, že sú účastníkmi platobných systémov, sa dajú prirovnávať ku skutočným úverovým inštitúciám, upozorňuje však na to, že predpisy o dohľade nie sú rovnaké, prípadne sú zhodné len z časti. Ukáže sa, či to bude mať vplyv na dôveryhodnosť inštitúcií elektronického peňaženstva v prípade vážneho narušenia trhov: EHSV svojho času vyjadril isté výhrady k tomu, či ich možno akceptovať ako súčasť platobných systémov. Výbor by však chcel zopakovať odporúčanie, ktoré už vyslovil v minulosti: **opatrenia zamerané na rovnosť príležitostí z hľadiska hospodárskej súťaže by mali byť podriadené prioritným opatreniam, ktoré zabezpečujú v prvom rade stabilitu trhov a následne ochranu spotrebiteľov (konečných investorov)**.

4.1.2 Tieto pripomienky majú ešte väčší význam v súvislosti so skutočnosťou, že **interoperabilné systémy** (ktorých definícia obsahuje nové písmeno n článku 2) uľahčujú užívateľom prístup k zúčtovacím a vyrovnávacím systémom vďaka ich vzájomnému prepojeniu, čo nevyhnutne vedie k potenciálnemu **zvýšeniu systémového rizika**. Platí to predovšetkým pre **zúčtovacie systémy cenných papierov** v dôsledku väzieb medzi centrálnymi depozitármi cenných papierov (CSD), ktorí zodpovedajú za centrálnu dematerializovanú⁽¹⁾ držanie obchodovaných finančných nástrojov, a centrálnymi protistranami (CCP), ktoré sú výhradnými protistranami zúčastnených inštitúcií určitého systému, pokiaľ ide o odpovedajúce prevodové príkazy na obchodované finančné nástroje. V texte smernice by bolo tiež vhodné objasniť, že účelom zavedenie pojmu „interoperabilné systémy“ nie je umožniť

vytvorenie právne relevantného „supersystému“, ale skôr umožniť rozšírenie právnej ochrany konečnej platnosti zúčtovania aj na operácie medzi systémami.

4.2 Dôvodom na znepokojenie je aj to, že návrh **umožňuje, aby sa jeden systém stal účastníkom v inom systéme**. Je potrebné vysvetliť, že systém podľa smernice 98/26/ES je dohoda alebo súbor pravidiel bez právnej subjektivity na rozdiel od subjektov, ktoré sú jeho účastníkmi. Tento rozdiel je potrebné vysvetliť v záujme väčšej právnej istoty, aby sa stanovila zodpovednosť rôznych strán hlavne v súvislosti s predpismi o konkurze.

4.3 Článok 3 zavádza zmenu potrebnú na odstránenie akejkoľvek neistoty ohľadom štatútu služieb **nočného vyrovnávania**: slovo „deň“, ktoré sa v súčasnosti používa, spresňuje prívlastkom pracovný na „**pracovný deň**“, aby sa zohľadnilo to, že väčšina trhov pracuje nepretržite aj v noci. Toto opatrenie je potrebné, ale malo by byť doplnené o **harmonizáciu dohôd o nettingu** (teda vzájomnom započítaní pohľadávok). Okrem toho by bolo potrebné odstrániť uvedené rozdiely v oblasti **konkurzných konaní**, ktoré môžu negatívne vplyvať na dohody o finančných zárukách a vyrovnaní: harmonizácia v tejto oblasti, ktorá je síce žiadaná ale ťažko uskutočniteľná, je rozsiahlej povahy a presahuje rámec len platobných systémov.

5. Pripomienky k návrhom týkajúcich sa smernice 2002/47/ES (FCD)

5.1 Rozšírenie smernice 2002/47/ES na **bankové úvery** [zmena článku 1 ods. 4 písmeno a)] treba privítať, pretože zvyšuje dostupnosť záruk, a tým môže zvýšiť likviditu trhu. Definícia „úverových pohľadávok prípustných ako záruka úverových operácií centrálnej banky“ však vedie k určitým pochybnostiam: **definícia „prípustnosti“** ponecháva jednotlivým centrálnym bankám príliš veľký priestor pre vlastne zváženie a jednoznačne neurčuje, kto pod ňu spadá. Problém by sa mohol vyriešiť, keby sa z textu bodu 4 písm. a) čl. 2 vypustila pasáž „alebo úverových pohľadávok prípustných ako záruka úverových operácií centrálnych bánk“.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho ekonomického a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

(1) Skoro všetky cenné papiere sú v dnešnej dobe spravované v dematerializovanej podobe. Cenné papiere, ktoré majú ešte papierovú podobu, sú certifikáty zoskupené do veľkých certifikátov (globálne certifikáty alebo maxicertifikáty) a sú uložené v centrálnych depozitároch členských štátov.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Lepšia kariéra a viac mobility: Európske partnerstvo pre výskumných pracovníkov“

KOM(2008) 317 v konečnom znení

(2009/C 175/14)

Komisia sa 23. mája 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlament – Lepšia kariéra a viac mobility: Európske partnerstvo pre výskumných pracovníkov“

KOM(2008) 317 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. novembra 2008. Spravodajcom bol pán Salvatore.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. – 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra) prijal 176 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor v plnej miere schvaľuje oznámenie Komisie, ktoré zdôrazňuje strategickú úlohu efektívneho Európskeho výskumného priestoru pre hospodársku konkurencieschopnosť a rozširovanie poznatkov. Oba tieto ciele sa dajú dosiahnuť spustením európskeho partnerstva pre lepšiu kariéru a prostredníctvom silnejšieho podnecovania mobility výskumných pracovníkov. Práve to umožní kompenzovať odchod vedeckých pracovníkov a prilákať najlepších výskumných pracovníkov do európskeho výskumného priestoru.

1.2 EHSV sa tiež domnieva, že členské štáty musia podniknúť rozhodné kroky na zavedenie otvorených, transparentných náborov pracovníkov založených na súťaži a odstrániť všetky prekážky voľného pohybu výskumných pracovníkov v EÚ. Cenným nástrojom v tejto oblasti je informačný systém EURAXESS, ktorý dokáže zobrazíť vo svojej sieti ponuky pracovných miest pre vedeckých pracovníkov v EÚ a možnosti financovania výskumných projektov. Na zavedenie tohto systému je však potrebné vyzvať inštitúcie, ktoré by o jeho využívanie mali záujem, aby ho využívali skutočne účinne.

1.2.1 Od náboru výskumných pracovníkov až po koniec ich kariéry nesmú byť ich výkony hodnotené len počtom a kvalitou uverejnených príspevkov. Je potrebné hodnotiť aj ich vedecké výsledky, schopnosť inovácie, predovšetkým v počiatočnej fáze, a – v súlade s pridelenými úlohami – ich organizačné a riadiace schopnosti počas kariéry, a v každom prípade aj ich skúsenosti s medzinárodnými partnerstvami.

1.3 Pre ďalší profesionálny rast výskumných pracovníkov je nutné, aby využili každú možnosť mobility, ktorá sa im naskytne. V súčasnosti sa to však z právnych a administratívnych dôvodov dá len veľmi ťažko realizovať. Mobilita, chápaná ako pobyt v inej

krajine, inom regióne alebo inom (súkromnom alebo štátnom) výskumnom zariadení, alebo ako zmena odboru alebo výskumnej oblasti, by mala byť vnímaná ako cenný prínos k profesionálnemu rastu výskumných pracovníkov a preto by mala byť aj podporovaná podnetmi v oblasti platu, sociálneho zabezpečenia a zosúladenia pracovného a rodinného života.

1.4 Najmä by sa však malo skončiť s neistými podmienkami zamestnania, ktoré u výskumných pracovníkov nie sú výnimkou. Preto treba výslovne podporovať opatrenia, ktoré zaručujú zmluvnú kontinuitu a zlepšujú sociálne zabezpečenia, ako aj práva na rôzne formy sociálneho poistenia a prenos týchto práv v prípade zmeny pôsobiska. Práve tento posledný aspekt sťažuje výskumným pracovníkom možnosť dostať sa na skutočne špičkové pozície.

1.5 Bolo by žiaduce, aby sa sociálni partneri aktívne zapojili do práce príslušných grémií a uľahčili tak úplné a rýchle dosiahnutie uvedených cieľov.

2. Úvod

2.1 Oznámenie (KOM(2008) 317 v konečnom znení), ktoré je založené na základoch Lisabonskej stratégie, má za cieľ vytvoriť európske partnerstvo na zlepšenie možností budovania kariéry výskumných pracovníkov, ktorí sú považovaní za jeden z rozhodujúcich faktorov pri dosahovaní znalostnej ekonomiky a spoločnosti.

2.2 Spoločenské zmeny doby sa zdajú byť čoraz komplexnejšie, náhle a dosiaľ nevídané. Preto si vyžadujú politické opatrenia, ktoré sa viac zameriavajú na získavanie nových poznatkov a tým aj na sprostredkovanie vedomostí.

2.3 Takéto zmeny súvisia s rozvojom foriem získavania poznatkov, ktoré presahujú hranice jednotlivých krajín a týkajú sa cezhraničnej dimenzie poznatkov. Vedecká a hospodárska výmena si vyžaduje nové formy regulácie, ktoré by umožnili zvládnuť zmeny na spoločnej kultúrnej úrovni, ktorou je živná pôda EÚ.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Ak sa má dosiahnuť, aby bola Európa atraktívnejšia pre výskum, musí existovať koherentný rámec opatrení na podporu výskumných pracovníkov. Na to je potrebná aj fundovaná a vzájomne zosúladená činnosť členských krajín, ktorá však nesmie prebiehať len na čisto dobrovoľnom základe, ako je to v súčasnom právnom rámci.

3.2 Výbor víta nový prístup, ktorý sa – v snahe presne opísať existujúcu koncepciu – nesnaží o zavádzanie príliš odvážnych opatrení. Od členských krajín sa očakáva, že stanoveným spôsobom podniknú rýchle a konkrétne kroky, aby:

- zaviedli systematicky otvorený nábor,
- splnili očakávania pokiaľ ide o sociálne poistenie a doplnkové dôchodkové poistenie pre výskumných pracovníkov v rámci mobility,
- ponúkali atraktívne pracovné podmienky,
- zlepšili vzdelanie, schopnosti a skúsenosti výskumných pracovníkov.

Tieto opatrenia sa musia zavádzať tak, aby do nich boli zapojení aj sociálni partneri.

3.3 Inštitúcie Spoločenstva vyvinuli v posledných rokoch obrovské úsilie. Spomeňme len podnety na vytvorenie Európskeho výskumného priestoru v rámci oznámenia KOM(2000) 6 z 18. januára 2000, cieľ dosiahnuť, aby sa Európa do roku 2010 stala najkonkurencieschopnejším a najdynamickejším hospodárskym priestorom na svete, založeným na vedomostiach, ktorý prijala Európska Rada na svojom zasadnutí v Lisabone, či prvé opatrenia na podporu výskumných pracovníkov, alebo v poslednom rade aj Európsku chartu výskumných pracovníkov a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov. Toto úsilie vyzdvihuje kľúčový význam výskumného systému pri podpore inovácií a stavia výskumných pracovníkov do popredia.

3.4 Preto je potrebné vytvoriť pre Európsky výskumný priestor najlepšie podmienky, aby sme vytvorili v najvyššej miere konkurencieschopné a dynamické prostredie, v ktorom môžu pracovníci počas celého trvania svojej kariéry nájsť lepšie a trvalejšie možnosti budovania kariéry.

4. Osobitné pripomienky

4.1 V Európskej charte (ktorou sa EHSV zaoberal už v roku 2004) zahrnula Komisia do definície výskumného pracovníka ako odborníka, ktorý je poverený plánovaním alebo získavaním nových vedomostí, výrobkov, postupov, metód alebo systémov, ako aj riadením projektov, ktoré sú s tým spojené [KOM(2003) 43] už aj úlohu sprostredkovať nové poznatky. Podmienkou je však podporovať výskumných pracovníkov, ktorí sú hlavným zdrojom pre odborníkov na komunikáciu v inštitútoch, ktoré sa zaoberajú šírením výsledkov výskumu. Ich úlohou je zabezpečiť, aby vedec-kým faktom lepšie porozumeli aj bežní občania, a to predovšetkým vtedy, keď ide o otázky, ktoré majú u verejnosti veľký ohlas (zdravotníctvo, riziká spojené s výživou, problémy v oblasti životného prostredia a pod.).

4.2 Výbor sa tiež domnieva, že je potrebné stanoviť osobitné priority, aby sme v Európe dokázali vytvoriť priaznivé a atraktívne rámcové podmienky pre tých, ktorí pracujú v oblasti výskumu.

4.3 V prvom rade sú potrebné rozhodné opatrenia na to, aby členské štáty zaviedli otvorené, transparentné náborové pracovníkov založené na súťaži. Pokiaľ nebudú pri výbere pracovníkov a ich zamestnávaní k dispozícii všetky dostupné informácie, podporovali by sme menej otvorený systém. Informácie musia byť prístupné a dostupné bez obmedzenia. Výbor preto víta a bezvýhradne podporuje vytvorenie informačného systému EURAXESS, ktorý by mal prepájať ponuku a dopyt pokiaľ ide o vedeckých pracovníkov v rôznych zariadeniach a pri rôznych európskych projektoch, a tým pomôcť dosiahnuť rovnováhu. Na dokončenie tohto informačného systému je potrebné, aby sa vo veľkej miere zapojili členské krajiny a výskumné zariadenia, a aby sa zaviazali, že všetky vypísané výberové konania na obsadenie miest výskumných pracovníkov a na výskumné projekty uverejnia na sieti.

4.4 Okrem toho je potrebné oceňovať výkon v počiatočnej fáze výskumnej činnosti a podporovať lepšie pracovné a vzdelávacie podmienky – v tejto oblasti musíme zmeniť smer. Ak sú príslušné osoby po náročnom a úmornom štúdiu, ktoré ich má pripraviť na výskumnú činnosť, dlhodobo zamestnané za neistých podmienok, má to za následok, že sa vzdajú kariéry v tejto oblasti a preto nebude možné udržať najlepších a využiť ich potenciál. Využitie tohto potenciálu treba dosiahnuť novátorskými spôsobmi vzdelávania, ktoré by umožnili zabezpečiť kvalitu výskumu a ponúkali výskumným pracovníkom možnosť dosiahnuť kompetencie potrebné na to, aby mohli zastávať vedúce funkcie.

4.5 Ich výsledky nesmú byť hodnotené len podľa počtu uverejnených príspevkov, ale musia zohľadňovať aj kvalitu a, v závislosti od úlohy, ktorú výskumný pracovník plní, aj tieto schopnosti:

- riadenie výskumu
- schopnosť inovácie
- vyučovanie a tutorstvo
- tímová práca
- medzinárodné partnerstvá
- sprostredkovanie získaných poznatkov
- získavanie finančných prostriedkov na výskum
- šírenie a sprostredkovanie vedeckých tém a výsledkov
- podnikateľské skúsenosti a hospodárska využiteľnosť výsledkov výskumu
- patenty, vývojová činnosť a vynálezy
- kreativita a nezávislosť.

Vzhľadom na netypické pracovné zmluvy výskumných pracovníkov by prerušenie zárobkovej činnosti nemalo negatívne ovplyvniť ich hodnotenie.

4.6 Osobitosť úlohy vedeckých pracovníkov, ktorá sa prejavuje aj na neistote pracovných zmlúv, sa nesmie negatívne odraziť na kvalite pracovnej a rodinnej situácie výskumných pracovníkov. Musí sa podporovať akákoľvek forma mobility, predovšetkým geografická, ktorá je najmä vhodná pre ďalší profesionálny rozvoj. Práve mobilita je totiž silným faktorom rozvoja voľného pohybu vedeckých poznatkov, a okrem toho je hnacou silou ďalšieho vzdelávania a kultúrneho rozvoja pracovníkov vo výskumnom sektore.

4.7 Preto navrhujeme opatrenia na podporu dialógu a kontaktov medzi výskumnými pracovníkmi najrozličnejších oblastí. Len tak sa dá dosiahnuť zvýšenie záujmu a výmena skúseností, a len tak sa mobilita stane jedným z faktorov získavania poznatkov. Bolo by vhodné porovnať hlavné rozdiely medzi európskym a americkým výskumným systémom, ktorý dokáže prilákať nadaných výskumných pracovníkov a udržať si ich, aby sme mohli poukázať na pozitívne aspekty tohto modelu a vypožičať si prvky, ktoré sa dajú aplikovať aj na európsku realitu, a to počnúc napríklad náborom pracovníkov až po systém hodnotenia a podpory kariérnych možností výskumných pracovníkov.

4.8 Ak chceme vytvoriť Európsky výskumný priestor, musí byť podporovaná nielen prenosnosť finančných prostriedkov na výskum, ktoré získal príslušný výskumný pracovník, zo štátu (alebo výskumného zariadenia) do iného, ale musí byť zavedený aj inteligentný proces, ktorý by mohli využívať výskumné zariadenia pri prijímaní vedecky vysoko kvalifikovaných pracovníkov do zamestnania. Výskumní pracovníci, ako ostatne aj iné skupiny pracovníkov, od ktorých sa požaduje mobilita, by mali byť podporovaní v európskom prostredí pri zmene pôsobiska konkrétnymi podnetmi (platy a vecné prostriedky), a nemali by sa im klásť prekážky, ako sa to dnes často deje (čo je jedným z dôvodov odlivu odborných pracovníkov). V tejto súvislosti je na severoamerických univerzitách veľmi rozšírený postup, pri ktorom financujúca inštitúcia poskytne zariadeniu, ktoré prijme do svojich radov finančne podporovaného výskumného pracovníka bonus (*overhead*) primeraný rozsahu financovania.

4.9 Výskumní pracovníci, ktorí majú záujem o mobilitu sa však musia často uspokojiť s neistými podmienkami zamestnania. Tento stav (mobilita a neisté podmienky zamestnania) vedie k ďalšiemu znižovaniu sociálnych služieb. Preto výbor výslovne podporuje vyjadrenie Komisie, že výskumní pracovníci a ich zamestnávateľia musia mať bezproblémový a úplný prístup ku všetkým informáciám, ktoré sa týkajú sociálneho poistenia v rôznych členských krajinách. Sociálne zabezpečenie musí byť garantované a nadobúdanie a prenos práv na všetky formy sociálneho poistenia, vrátane doplnkového dôchodkového poistenia musí byť uľahčené. Okrem toho musia byť výslovne podporované opatrenia, ktorými sa dá zabezpečiť zmluvná kontinuita výskumných pracovníkov. Keďže hoci neisté podmienky zamestnania na začiatku kariéry výskumných pracovníkov sa dajú považovať za takmer

normálne, po dovŕšení 40. roku života sa táto situácia stáva ponížujúcou a ponecháva len veľmi málo príležitostí na osamostatnenie sa a dosiahnutie vedúcej pozície.

4.10 Okrem toho sa musí podporovať konkretizácia kariér vo výskume vytváraním netradičných „prechodov“, ktoré by výskumným pracovníkom umožnili uplatniť nadobudnuté vedomosti najlepším spôsobom niekde inde. To nie je v rozpore s návrhom posilniť vzťahy medzi inými sférami verejnej správy a výskumom. Vytvorenie vzťahov medzi školstvom a výskumom by vzdelávacím zariadeniam napríklad umožnilo využívať také vynikajúce zdroje, akými sú výskumní pracovníci, na dosiahnutie kvality a rôznorodosti vzdelávacej ponuky. Okrem toho by aj vzdelávací pracovníci zo sektora sekundárneho vzdelávania, ktorí sú otázke výskumu zvlášť otvorení, mohli spolupracovať v tejto strategickej oblasti a poskytovať napríklad kultúrne príspevky a tým súčasne zlepšovať vedomostný základ, ktorý sprostredkujú svojím žiakom.

4.11 Výskum je síce hnacou silou vývoja, čoraz užšie je však spätý aj s hospodárstvom. Hospodársky rozvoj musí byť hnaný technicky vyspelým a inovatívnym priemyselným výskumom a podnikovým výskumom. Preto je potrebné podporiť vytvorenie integrovaného systému, ktorý by zahŕňal výskum, inovácie a podnikanie. Musí byť podporovaná plodná výmena medzi pracovnou realitou verejného a súkromného sektora. Takúto výmenu často brzdia rôzne stratégie riadenia ľudských zdrojov. Bolo by vhodné, aby sa prostredníctvom právnych predpisov jednotlivých členských krajín a vnútroštátnych pracovných zmlúv podarilo rýchlo preklenúť túto priepasť prostredníctvom špecifických opatrení (daňové podnety, praktiká, uľahčenie mobility, programy Spoločenstva).

4.12 Okrem toho by bolo vhodné stavať do popredia také formy podnikov (*Start-ups*, *Spin-off*), v ktorých by sa kompetencie, ktoré výskumní pracovníci získali, dali využiť na inovatívne hospodárske činnosti. Ich podpora by sa dala zabezpečiť prostredníctvom výhodných podmienok nielen v bankách, ale aj uľahčením prístupu k verejným financiám, daňovými úľavami a výhodnejšími ustanoveniami v oblasti sociálneho poistenia.

4.13 Okrem toho víta výbor pracovný plán, ktorý Komisia navrhla vo svojom oznámení KOM(2008) 317: národné akčné plány, ktoré vypracovali jednotlivé členské krajiny na rok 2009 majú byť okamžite po diskusii s príslušnými aktérmi zamerané na stanovené ciele, pričom treba zohľadniť existujúce právne predpisy, osvedčené miestne postupy, ako aj spoločné postupy členských krajín.

4.14 Konferencia v roku 2009, na ktorej sa zúčastnia aj sociálni partneri, bude mať rozhodujúci význam pre možnosť posúdiť súčasný stav a nájsť spoločný postoj k prípadným zmenám alebo vylepšeniam.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení rozhodnutie Rady 2001/470/ES o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci [...]“

KOM(2008) 380 v konečnom znení – 2008/0122 (COD)

(2009/C 175/15)

Rada sa 12. novembra 2008 rozhodla podľa článku 61 písm. c) a článku 67 ods. 5 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení rozhodnutie Rady 2001/470/ES o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci [...]“

KOM(2008) 380 v konečnom znení – 2008/0122 (COD).

Grémium Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 8. júla 2008 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre jednotný trh, výrobu a spotrebu.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bola pani Sánchez Miguel rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra) vymenovaná za hlavnú spravodajkyňu. Výbor prijal 124 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 EHSV s uspokojením prijíma návrh na zmenu a doplnenie rozhodnutia 2001/470/ES o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci, a to nielen preto, že splňa mandát revízie určený samotným ustanovením, ale najmä preto, že je založený na informáciách o fungovaní siete získaných v tomto období a snaží sa dosiahnuť lepšie výsledky pri plnení cieľa poskytovať informácie európskym občanom.

1.2 Vyzdvihnúť treba zlepšenie koordinácie vytvorenej medzi orgánmi, ktoré tvoria Európsku súdnu sieť a národnými kontaktnými bodmi, ktoré sú kľúčovými prvkami pre realizáciu a fungovanie tejto siete, ako aj jednoduchšie získavanie informácií prostredníctvom využívania vhodných technológií. Všetky tieto opatrenia pomôžu zjednodušiť prístup právnických profesií a zainteresovaných občanov k informáciám o možnostiach, ktoré majú pri riešení cezhraničných konfliktov v občianskych a obchodných veciach.

1.3 Účasť súdnych orgánov, ale aj právnických profesií umožní spoznať vhodné právne nástroje na ochranu práv a povinností európskych občanov pri ich profesionálnych ako aj občianskych aktivitách. Týmto spôsobom sa podarí dosiahnuť, aby bola konečná harmonizácia priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v EÚ efektívnejšia. EHSV sa vyjadruje za maximálne otvorenie a prístup k sieti pre všetky zainteresované strany ako spôsob posilnenia transparentnosti a procesu európskej integrácie.

2. Úvod

2.1 Európska komisia po zasadnutí Rady v Tampere 15. a 16. októbra 1999 uviedla proces harmonizácie a vytvorenia právnych nástrojov, ktoré by umožnili rozvoj priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a zaručili by voľný pohyb osôb v rámci EÚ. Spomedzi týchto nástrojov je potrebné vyzdvihnúť nariadenie o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach ⁽¹⁾, ktoré okrem iného zavádza zjednodušenie postupu vykonateľnosti, úpravy ochranných opatrení s cieľom umožniť vykonávanie rozsudkov a uznávanie ochranných opatrení, ktoré by platili v celej Európe.

2.2 V tej istej súvislosti predložila Komisia rozhodnutie 2001/470/ES ⁽²⁾ o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci. Hlavným cieľom tohto rozhodnutia bolo vytvorenie európskeho nástroja súdnej spolupráce, ktorá by právnickým profesiám, inštitúciám, správnym orgánom a občanom vo všeobecnosti sprostredkovala informácie o právach uplatniteľných v jednotlivých členských štátoch EÚ ako aj o postupoch pri riešení cezhraničných sporov, ktoré sa vyskytnú v určitom právnom vzťahu.

⁽¹⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000, Ú. v. ES L 12, 16.1.2001.

Stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 117, 26.4.2000, s. 6.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV – Ú. v. ES C 139, 11.5.2001, s. 6.

2.3 Sieť mala zároveň podporiť prístup občanov k spravodlivosti, a ako už bolo uvedené, najmä v sporoch cezhraničného charakteru, ktoré sa nie vždy zhodujú, a to ani pokiaľ ide o obsah, ani o postup. Z toho vyplýva, že zvláštna pozornosť by sa mala venovať kontaktným bodom s jednoduchým prístupom pre všetky zainteresované strany, či už odborníkov alebo občanov. Komisia informovala o situácii na začiatku roka 2008, pričom uviedla, že existuje 102 kontaktných bodov, 140 ústredných orgánov, 12 styčných sudcov a 181 iných súdnych orgánov v oblasti súdnej spolupráce.

2.4 Treba dodať, že v smernici 2008/52/ES ⁽³⁾ o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach v rámci súdneho konania sa už spomína internet ako nástroj potrebný na zefektívnenie mediácie v cezhraničných súdnych sporoch.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 V súlade s článkom 19 rozhodnutia 2001/470/ES by mala Komisia každých päť rokov predložiť správu o výsledku fungovania siete v danom období, ktorá by mala vychádzať z informácií získaných od kontaktných bodov členských štátov. Na základe týchto informácií by mohli byť navrhnuté úpravy. Cieľom zmeneného a doplneného rozhodnutia je práve to, aby boli na právnom základe článku 61 písm. c) Zmluvy a v súlade so zásadou subsidiarity a proporcionality dosiahnuté stanovené ciele.

3.2 Sieti sa až doteraz darí posilňovať spoluprácu a poskytovanie informácií medzi sudcami a zástupcami právnických profesií v rámci EÚ. EHSV sa nazdáva, že kontaktné body by mali slúžiť na vytvorenie skutočných informačných kancelárií, ktoré by poskytovali informácie o pravidlách a postupoch jednotlivých štátov uplatňovaných pri cezhraničných konfliktoch. Želaným výsledkom by bol prístup občanov k informáciám siete.

3.3 Navrhovaná reforma ako celok iba vylepšuje sieť, čiže mechanizmus, ktorý umožní posilniť plánované ciele, najmä pokiaľ ide o materiálne vybavenie a ľudské zdroje, ktoré jej boli pridelené.

3.4 EHSV pozitívne hodnotí navrhovanú reformu, a to nielen pokiaľ ide o opatrenia na zlepšenie fungovania siete, ale aj o objasnenie terminológie, čo umožní využívanie tejto siete s väčšou právnou presnosťou.

3.4.1 V súlade s tým zmena a doplnenie článku 2 rozhodnutia obsahuje vymedzenie predmetu siete na „súdnú spoluprácu v občianskych a obchodných veciach“ namiesto predchádzajúceho všeobecného termínu „spolupráca v občianskych a obchodných veciach“.

3.4.2 Prináša tiež riešenie otázky koordinácie medzi jednotlivými kontaktnými bodmi v prípade, ak v jednom členskom štáte existuje viac ako jeden bod, a to tým spôsobom, že vyžaduje, aby bol jeden z týchto bodov určený za hlavný kontaktný bod.

3.4.3 Tento hlavný kontaktný bod by mal mať podporu zo strany sudcu, ktorý sa začlení do siete, bude však slúžiť aj ako styčný bod medzi miestnymi súdnymi orgánmi.

3.5 V súlade s hlavným cieľom tejto reformy sa článok 5 mení a dopĺňa s cieľom rozšíriť informačnú spoluprácu medzi sieťou a súdnymi orgánmi, aby sa mohlo zjednodušiť uplatňovanie práva na každý konkrétny prípad, aj keby išlo o právo iných členských štátov alebo dokonca o medzinárodný právny nástroj. EHSV sa nazdáva, že by bolo veľkým prínosom, keby sieť slúžila na informovanie verejnosti o existujúcej súdnej spolupráci a o jednotlivých súdnych systémoch. Cieľom tohto rozšírenia by bolo priblížiť a zabezpečiť občanom ich práva získané v občianskych a obchodných vzťahoch v rámci EÚ.

3.6 Je potrebné vyzdvihnúť zmenu a doplnenie postupu poskytovania informácií, čiže nové znenie článku 8, ktorým sa uznáva elektronický register údajov. Tento register by mala spravovať Európska komisia. EHSV by však chcel uviesť jednu pripomienku: musí mať k dispozícii technické a ekonomické prostriedky, aby bol čo najrýchlejší účinný.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV vyjadruje súhlas s obsahom navrhovanej reformy ako aj s metódou použitou na jej realizáciu. Sieť spolupráce medzi súdnymi a profesijnými orgánmi členských štátov možno dokonca považovať za úspech.

4.2 Napriek tomu, že uznáva jej pozitívny charakter, považuje za potrebné zdôrazniť, že pozícia Dánska ako pozorovateľa v rámci siete ponecháva časť spoločného európskeho priestoru bez koordinácie v súdnej oblasti, a to aj napriek tomu, že táto krajina spadá pod rovnakú legislatívu Spoločenstva. Nový článok 11a napriek tomu stanovuje účasť pozorovateľov na stretnutiach siete, ako aj nových členských štátov a tretích strán spadajúcich pod nový Dohovor z Lugana ⁽⁴⁾, ktoré sa budú môcť zúčastniť na určitých stretnutiach siete.

⁽³⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008, Ú. v. EÚ L 136, 24.5.2008.
Stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s. 1.

⁽⁴⁾ Schválený 30.10.2007.

4.3 Výbor sa nazdáva, že bod týkajúci sa krátkej lehoty na vybavenie žiadosti o súdnu spoluprácu by mal byť flexibilnejší. Hoci uznáva súčasnú účinnosť, treba počítať so skutočnosťou, že zlepšovanie informácií a rastúci počet krajín, ktoré ich budú využívať, znemožnia dodržanie tejto lehoty. Musia sa zväžiť rôzne situácie,

ich organizačné ako aj technické aspekty, ktoré nastanú medzi jednotlivými štátmi a aj na regionálnej úrovni. Malo by sa počkať na výsledok novej reformy, najmä pokiaľ ide o technické prostriedky, ktoré majú k dispozícii kontaktné body a sieť, a to hlavne fungovanie registra.

V Bruseli 3. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšenie energetickej účinnosti prostredníctvom informačných a komunikačných technológií“

KOM(2008) 241 v konečnom znení

(2009/C 175/16)

Európska komisia sa 13. mája 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšenie energetickej účinnosti prostredníctvom informačných a komunikačných technológií“

KOM(2008) 241 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 10. novembra 2008. Spravodajcom bol pán Hernández Bataller.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra 2008) prijal 123 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 21 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že trvalo udržateľný rozvoj by mal byť jedným z prioritných aspektov politiky EÚ. Jedným zo spôsobov, ako tento udržateľný rozvoj dosiahnuť, je energetická účinnosť, rozvoj nových alternatívnych zdrojov energie („obnoviteľných“, „čistých“ či „ekologických“) a napokon prijatie opatrení na boj proti klimatickým zmenám v záujme zníženia emisií CO₂.

1.2 Oznámenie, ktoré Komisia predložila je v tomto smere krokom vpred. Komisia v ňom navrhuje podporu národných a regionálnych programov v oblasti výskumu a technologického rozvoja (VTR), pričom informačné a komunikačné technológie (IKT) považuje za hnací motor energetickej účinnosti.

1.3 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že prínos IKT k dosiahnutiu cieľov trvalo udržateľného rozvoja je dvojitý: na jednej strane výskum, vývoj a inovácia zložiek, zariadení a služieb IKT umožnia dosiahnuť pri ich používaní úsporu energie. Na strane druhej, používanie IKT v rôznych odvetviach hospodárstva, či už pri výrobe alebo spotrebe, umožní „dematerializáciu“ mnohých postupov a nahradenie fyzických a materiálnych výmen službami online, čo takisto prinesie istú úsporu energie. Výbor okrem toho tiež považuje za dôležité začleniť opatrenia na úsporu energie do celého procesu výroby a používania technologických zariadení a nezameriavať sa iba na energeticky efektívnu spotrebu počas životnosti daného zariadenia.

1.4 V súlade s týmito cieľmi je zámerom oznámenia Komisie otvoriť počiatočnú fázu získavania informácií a vypracovania analýzy. Na ich základe bude zostavené druhé oznámenie, v ktorom budú vytyčené hlavné smery činnosti⁽¹⁾. Výbor však napriek tomu považuje za nevyhnutné presadzovať činnosti zamerané na zlepšenie energetickej účinnosti v krátkodobom a strednodobom časovom horizonte.

1.5 Dôležitým faktorom pre dosiahnutie energetickej účinnosti je z hľadiska ponuky nahradenie zariadení, ktoré majú vysokú spotrebu energie, pretože sú buď technologicky zastarané alebo opotrebované. Vyše 50 % elektrospotrebičov používaných v európskych domácnostiach má viac než 10 rokov a je možné ich považovať za energeticky neúčinné. Ako predbežný krok či alternatívu k vypracováaniu príslušných smerníc môže Komisia podniknúť stanovenie kritérií pre priemysel, ktoré by za pomoci vlád jednotlivých štátov a organizácií spotrebiteľov a používateľov uľahčili plány na obnovu týchto zariadení.

1.6 Výbor sa napríklad domnieva, že zavedenie pozemného digitálneho televízneho vysielať v jednotlivých členských štátoch by sa malo využiť na obnovenie prijímačov, t. j. nahradenie tradičných obrazoviek s katódovými trubicami (cathode-ray tube – CRT) obrazovkami z tekutých kryštálov (liquid crystal display – LCD). To znamená napríklad podporovať (na základe dohôd s výrobcami a spotrebiteľskými organizáciami) výrobu a predaj integrovaných zariadení, ktoré zaručia interaktivitu, namiesto zaobstarávania prídavných dekodérov, ktoré sa pripájajú k analógovým televíznym prijímačom. Z odborných štúdií vyplýva, že CRT televízory spotrebujú trikrát viac energie ako LCD televízory a ich spotreba v pohotovostnom režime (stand by) je vyššia až o 60 %.

⁽¹⁾ Jedným z príkladov prípravných prác k tomuto získavaniu informácií a vypracovaniu analýzy je nedávna štúdia Komisie s názvom „The implications of ICT for Energy Consumption“ (e-Business Watch, Study report n° 09/2008, http://www.ebusiness-watch.org/studies/special_topics/2007/documents/Study_09-2008_Energy.pdf).

1.7 Podobný prístup môže Komisia zaujať aj v iných oblastiach, ako je napr. elektrická sieť (výroba a rozvod), inteligentné budovy a inteligentné osvetlenie – to znamená rozvoj elektronického obchodovania s elektrinou a technologické inovácie v oblasti jej výroby a rozvodu, systémy riadenia, účtovníctva a vizualizácie energetických úspor v budovách a ďalší rozvoj inteligentného osvetlenia (interiérového, vonkajšieho a pouličného) za využitia zdrojov svetla, ktoré dokážu reagovať na okolité prostredie a podľa potreby elektronicky upravovať intenzitu osvetlenia.

Je napríklad známe, že pri výrobe a vývoji počítačov sa spotrebuje trikrát viac energie ako tieto počítače spotrebujú počas doby svojej životnosti. Do úvahy treba vziať aj vysokú energetickú spotrebu internetových serverov a vyhľadávačov. V tejto oblasti je potrebné vypracovať špecifické riešenia a zohľadniť pritom prudký nárast používania internetu, ako aj zvýšenie spotreby energie, ktoré je spojené s technologickou konvergenciou. Takisto je veľmi dôležité využiť úsporu energie, ktorá by sa mohla dosiahnuť používaním interoperabilných a technologicky štandardizovaných zariadení. To by viedlo k zníženiu počtu prístrojov a k ich väčšiemu využitiu v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/32/ES zo 6. júla 2005 o vytvorení rámca na stanovenie požiadaviek na ekodizajn výrobkov využívajúcich energiu ⁽²⁾.

Spotrebiteľia môžu významne prispieť k úspore energie prostredníctvom adekvátneho využívania nových technológií: takisto v tomto prípade umožní rozvoj počítačových programov a technológií rýchly a jednoduchý prístup k informáciám o efektívnom používaní zariadení, ako aj vyčíslenie možnej úspory energie. Môžu napríklad obmedziť čas, kedy sú počítače a prídavné zariadenia zapnuté, len na dobu, kedy sa používajú, vyhnúť sa používaniu šetriča obrazovky alebo režimu nízkej spotreby, optimalizovať používanie tlačiarň, atď. Vo všeobecnosti sa uvádza, že „skrytá spotreba energie“, ktorú majú spotrebiče v spomínanom pohotovostnom režime (stand by) môže tvoriť až 12 % z celkovej spotreby elektriny domácnosti ročne. Spotreba energie prudko stúpa, ak sa technológie využívajú nevhodným spôsobom a ak sa zároveň používajú zastarané prístroje. Pochopiteľne, nevyhnutnosť náhrady zariadení znamená pre spotrebiteľov značné výdavky, ktoré by sa v určitých prípadoch mali hradiť formou sociálnych dávok.

1.8 Toto usmerňovanie by sa malo doplniť osvedčeniami o kvalite a uvádzaním presných a jasných informácií pre používateľov o energetickej účinnosti výrobkov na ich označení, o ich „environmentálnej“ či „uhlíkovej stope“, atď., v záujme zvýšenia informovanosti občanov a usmernenia ich dopytu, ako aj podpory efektívneho a udržateľného využívania energie. Potenciálne skúsenosti s IKT v oblasti audiovizuálnych zariadení, elektronickej komunikácie, elektroenergetiky, inteligentných budov či osvetlenia by sa dali využiť pri vypracovávaní opatrení na úsporu energie v iných dôležitých odvetviach, kde sa už Komisia začala angažovať, ako napr. v automobilovom a výrobnom priemysle či v doprave.

Výbor žiada Komisiu, aby sa aktívne zapojila do informovania spotrebiteľov, podnikov, verejnej správy, atď. a pomocou rôznych médií a prostriedkov organizovala kampane na zvyšovanie povedomia.

1.9 Komisia by tiež mala podnecovať rozvoj štandardizovaných a dôveryhodných ukazovateľov na meranie a vyhodnocovanie úspory energie, ktorú je možné dosiahnuť používaním IKT. Prispelo by to k zníženiu čoraz častejšieho podvodného či zavádzajúceho používania koncepcií „zelenej“ alebo „čistej“ energie ako čisto marketingovej stratégie bez reálneho opodstatnenia, dokázateľného a merateľného formou úspory energie a zníženia emisií. Vytvorenie týchto ukazovateľov by pomohlo objasniť, či sa jedná o nekorektný obchodný postup alebo nie, najmä v prípade reklám používajúcich argumenty ekologického marketingu.

V súčasnom období privatizácie a liberalizácie energetického trhu je dôležité podporovať podniky v investovaní do energetickej úspory a udržateľnosti, a presvedčiť ich, aby tieto investície chápali ako obchodnú príležitosť s potenciálom pre stabilnú a kvalifikovanú zamestnanosť.

1.10 Výbor považuje za nevyhnutné posilniť v EÚ politický impulz na zabezpečenie zdrojov potrebných na dosiahnutie navrhnutých cieľov v oblasti úspory energie, a to prostredníctvom povinných opatrení týkajúcich sa vybavenia, ktoré majú doplniť nedostatky v národných plánoch v tejto oblasti. Činnosť Spoločenstva v tejto sfére, spočívajúca v prijatí smernice, by doplnila aktivity členských štátov bez toho, aby sa znížil význam podpory Komisie pri zavádzaní kódexov osvedčených postupov na vnútroštátnej úrovni a pri realizácii porovnávacích štúdií o energetickej optimalizácii. Táto podpora by slúžila ako stimul v rámci EÚ a podnecovala by podniky k vypracovávaniu správ o úspore energie.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 191, 22.7.2005, s. 29.

2. Zhrnutie

2.1 Úvod

2.1.1 Oznámenie Komisie je súčasťou:

- priorit, ktoré stanovili najvyšší predstavitelia štátov a vlád na zasadnutí Európskej rady na jar 2007 a ktoré poukazujú na to, že je nevyhnutné riešiť problematiku klimatických zmien, zabezpečiť dostatok energie za konkurencieschopné ceny a jej bezpečnú dodávku a vypracovať model udržateľného rozvoja pre 21. storočie. Na uvedenom zasadnutí Rady bol dosiahnutý konsenzus v otázke potreby zaradiť kombinovanú energeticko-klimatickú politiku do centra politických programov EÚ. Rada zároveň vytýčila jasné a právne záväzné ciele ako symbol pevného odhodlania v danej oblasti. Komisia považuje za nevyhnutné oddeliť v budúcnosti napredujúci rast hospodárstva EÚ, ktorý je potrebný na dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho začlenenia, od spotreby energie. Informačné a komunikačné technológie (IKT) ⁽³⁾ zohrávajú významnú úlohu pri znižovaní energetickej náročnosti a zvyšovaní energetickej účinnosti hospodárstva,
- balíka opatrení, ktorý Európska komisia prijala 23. januára 2008 a ktorý dokazuje, že uvedené ciele sú nielen z technologického a ekonomického hľadiska uskutočniteľné, ale zároveň predstavujú jedinečnú obchodnú príležitosť pre tísky spoločností v EÚ,
- Európskeho strategického plánu energetických technológií, ako aj mnohých iných opatrení, ktoré zaviedla Európska komisia v rámci boja proti klimatickým zmenám.

2.2 Všeobecné pripomienky

2.2.1 Vzhľadom na uvedené súvislosti je zámerom predloženého oznámenia podniknúť otvorenú diskusiu medzi zainteresovanými stranami v rozličných vybraných oblastiach, ako je samotné výrobné odvetvie IKT, elektroenergetika, inteligentné budovy a inteligentné osvetlenie. To znamená začať proces získavania informácií a vypracovania analýz, ale aj konzultácií a spolupráce za účasti čo najväčšieho počtu zainteresovaných strán: inštitúcií EÚ (Európsky parlament, Výbor regiónov, Európsky hospodársky a sociálny výbor), členských štátov, priemyslu, výskumných ústavov a spotrebiteľov. Títo aktéri môžu zohrávať dôležitú úlohu pri skúšobnom používaní nových zariadení a komponentov.

⁽³⁾ Pojem IKT sa vzťahuje na mikro- a nanoelektronické komponenty a systémy a zároveň na technológie budúcnosti, ako napr. fotoniku, ktoré sú prísľubom oveľa väčšej výkonnosti výpočtovej techniky pri nepatrnom podiele súčasnej spotreby energie a jednoducho ovládateľných energeticky účinných osvetľovacích zariadení s veľkým jasom.

Komisia by mala vo väčšej miere podporiť účasť spotrebiteľov a používateľov na dosahovaní cieľov úspory energie prostredníctvom IKT, a to tak, aby inteligentné boli nielen systémy na úsporu energie, ale aby aj občania využívali tieto systémy rozumným spôsobom. Existuje viacero postupov na začlenenie tejto spoluúčasti do procesov výskumu, vývoja a inovácií. Jedným z nich je európska sieť „živých laboratórií“ (*living labs*), ktoré umožňujú zoznámiť sa priamo s názormi, postojmi a správaním používateľov práve prostredníctvom automatického pozorovania pomocou samotných IKT.

2.2.2 Synergie a dohody o osvedčených postupoch, ktoré sa môžu rozvíjať v rámci tohto procesu umožnia posilniť pilotné iniciatívy a podporiť výskum a technologický vývoj. V špecifickej oblasti IKT by výskum v oblasti úspory energie prebiehal v rámci vnútroštátnych a regionálnych programov, programu EÚ pre konkurencieschopnosť a inováciu a príslušných operačných programov financovaných zo zdrojov kohéznej politiky. To by podniky motivovalo k tomu, aby vyhodnocovali svoju „environmentálnu stopu“ a na základe tejto analýzy prijímali rozhodnutia založené na kombinácii pokročilých komunikačných sietí a obnoviteľných zdrojov energie s cieľom dosiahnuť úsporu energie (tzv. „negawatty“).

2.2.3 EHSV sa už viackrát vyjadril k významu IKT pre dosiahnutie štrukturálnych zmien a ich dôležitému prínosu k rozvoju inovácií, o. i. vo svojich stanoviskách na tému nanotechnológií ⁽⁴⁾, biotechnológií ⁽⁵⁾, výskumu v oblasti zdravotníctva a najmä v stanovisku o informačných technológiách ⁽⁶⁾. Siedmy rámcový program sa týmito otázkami zaoberá hlavne na horizontálnej úrovni. Pokiaľ ide o opatrenia v oblasti výskumu a vývoja, je z ekonomického a environmentálneho hľadiska nevyhnutné používať najmodernejšie technológie a vyčleniť viac prostriedkov z rozpočtu Spoločenstva na podporu výskumu a inovácie ⁽⁷⁾.

2.3 Konkrétne pripomienky

2.3.1 Komisia analyzuje hlavne odvetvie elektroenergetiky, ktoré v súčasnosti prechádza rozsiahlymi zmenami. Tie sa vyznačujú: liberalizáciou trhu, rozšírením miestnych energetických sietí, začlenením obnoviteľných zdrojov energie, rozšírením kombinovanej výroby elektriny a tepla a mikrovýroby energie (mikrosiete, virtuálne elektrárne), skrátením reťazca medzi výrobou a spotrebou energie, energetickým vyvážením medzi jednotlivými užívateľmi a novými požiadavkami obyvateľov.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 22.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 234, 30.9.2003, s. 13, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 22 a Ú. v. ES C 94, 18.4.2002, s. 23.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 44.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 9, spravodajca: pán Wolf, pomocný spravodajca: pán Pezzini, „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o siedmom rámcovom programe Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 až 2013)“.

2.3.1.1 Otázke zlepšenia elektrickej siete, od výroby po jej rozvod, vrátane zvýšenia jej účinnosti v záujme prechádzania energetickým stratám, sa venuje hodnotenie akčného plánu energetickej účinnosti. EHSV čoskoro vydá na túto tému stanovisko, na ktoré by sme sa chceli v tejto súvislosti odvolať⁽⁸⁾.

2.3.1.2 Komisia venuje pozornosť aj možnostiam úspory energie, ktoré prinášajú inteligentné budovy, bez ohľadu na to, či sa využívajú na bývanie alebo na komerčné účely. V tejto oblasti sa hovorí najmä o rozvoji systémov riadenia energie, merania a vizualizácie spotreby energie, ktoré takisto prispievajú k zvýšeniu povedomia užívateľov o spotrebe. Je potrebné zohľadniť skutočnosť, že v Európe sa vyše 40 % energie spotrebúva v budovách.

2.3.1.3 Výbor je presvedčený⁽⁹⁾, že je potrebné nájsť nové kultúrne stimuly a podnety, ktoré by slúžili jednak na kompenzáciu vyšších nákladov a jednak na zvýšenie záujmu o:

- projektový výskum,
- preskúmanie stavebných metód,
- používanie kvalitnejších materiálov v stavebníctve,
- nové štrukturálne riešenia.

2.3.1.4 EHSV opakuje⁽¹⁰⁾, že z hľadiska konečného užívateľa je potrebné venovať primeranú pozornosť prekážkam, ktoré brzdia presadzovanie a uplatňovanie koncepcie energetickej účinnosti budov v Európe. Sú to prekážky technickej, ekonomickej, finančnej, právnej, administratívnej, byrokratickej a inštitucionálnej povahy, prekážky týkajúce sa riadenia, sociálneho správania či nedostatočného uplatňovania integrovaného prístupu (nevyváženost medzi kúrením a chladením, nezohľadňovanie klimatických podmienok atď.).

Inteligentné domy prispievajú k zvýšeniu kvality života, pohodlia a bezpečnosti ich obyvateľov a tiež k dosiahnutiu ekonomických a energetických úspor. Prepojenosť ponúka prístup ku komunikačným službám (príjem, adaptácia a šírenie signálu rozhlasového a televízneho vysielať prostredníctvom pozemných a satelitných vĺn, ADSL, káblového rozvodu, elektrickej siete), a tiež k iným službám, ktoré sú veľmi účinné z hľadiska úspory energie: detektory úniku plynu a vody, nadmerná spotreba elektriny spôsobená rôznymi závadami, automatický zavlažovací systém, klimatizácia.

Používanie aktívnych a pasívnych prostriedkov na zlepšenie environmentálnych podmienok obytných budov môže znížiť ich spotrebu až o 50 %. Podľa niektorých štúdií je možné kombináciou čistých energií a mechanických systémov environmentálnej kontroly znížiť spotrebu až o 70 %.

⁽⁸⁾ Stanovisko CESE 1513/2008 spravodajca: pán Ioizia, „Energetická účinnosť – posúdenie národných akčných plánov“.

⁽⁹⁾ Stanovisko CESE spravodajca: pán Pezzini, Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 62, „Energetická účinnosť budov – prínos konečných užívateľov“ (prieskumné stanovisko).

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 62. Bod 1.11.

2.3.2 Ďalší rozvoj inteligentného osvetlenia (interiérového, vonkajšieho aj pouličného) umožní využívanie zdrojov svetla, ktoré dokážu reagovať na okolité prostredie a podľa potreby elektronicky upravovať intenzitu osvetlenia. Na trhu sú už dostupné technológie ako diódy vyžarujúce svetlo (LED – light-emitting diodes) alebo najnovšie organické diódy vyžarujúce svetlo (OLED – organic light emitting diodes), ktoré majú veľký potenciál v oblasti úspory energie. Približne pätina svetovej elektrickej energie sa spotrebúva na osvetlenie.

2.3.2.1 EHSV súhlasí s podporou a presadzovaním dobrovoľných dohôd zameraných na zavádzanie čoraz inteligentnejšieho energeticky úspornejšieho osvetlenia vo všetkých vonkajších a vnútorných verejných priestoroch.

2.3.2.2 Jedným zo spôsobov ako usmerňovať a analyzovať štrukturálnu zmenu môže byť podpora „ekologického obstarávania“ v rámci odvetvia IKT, zameraná na dosiahnutie neutrálnej uhlíkovej bilancie odvetvia prostredníctvom uzatvárania dobrovoľných dohôd v rámci pilotných projektov.

Komisia by mala napomôcť tomu, aby podniky, ktoré investujú do zníženia svojej „environmentálnej stopy“, mali okrem prospechu zo znížených nákladov vyplývajúcich z úspory energie aj pozitívnejší obraz v očiach spotrebiteľov. Podniky by sa v rámci svojho environmentálneho riadenia mali samozrejme zamerať aj na náležitú recykláciu elektronických komponentov, odpadu a prebytkov. S recykláciou by sa malo počítať už pri samotnej výrobe zariadenia, a to tak, aby sa väčšia časť použitých materiálov a komponentov dala opätovne použiť. Vzhľadom na význam tejto problematiky vypracováva EHSV stanovisko z vlastnej iniciatívy na túto tému, v ktorom sa vyjadrí k problematike nakladania s odpadom z elektrických a elektronických zariadení.

2.3.2.3 EHSV už odporučil⁽¹¹⁾ presadzovať rozvoj zeleného (ekologického) verejného obstarávania prostredníctvom definovania technických kritérií ekologických výrobkov, počnúc výrobkami, ktoré majú najmenej nepriaznivý vplyv na životné prostredie, zohľadnením nákladov na životný cyklus výrobku alebo služby so všetkými jeho špecifikami, vytvorením špecifickej on-line databázy, aktualizáciou smerníc Európskeho spoločenstva týkajúcich sa verejného obstarávania, do ktorých by sa mali doplniť informácie o normách, systémoch certifikácie EMS, environmentálnych označeniach a ekodizajne, a napokon uverejnením národných akčných plánov zameraných na zelené verejné obstarávanie. V súlade s priaznivým postojom Komisie voči malým a stredným podnikom a vzhľadom na ich význam z hľadiska výroby a zamestnanosti by sa spomínaná podpora mala zamerať najmä na tieto podniky.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 1 „Ekologické spôsoby výroby“, spravodajkyňa: pani Darmanin.

2.3.3 IKT majú vhodné predpoklady na to, aby prispeli k zmierneniu vplyvu klimatických zmien ⁽¹²⁾, pretože výroby a služby IKT môžu pomôcť nahradiť hmotné prostriedky a obmedziť cestovanie (napr. podpora systémov videokonferencií). Spotreba primárnej energie a tým aj emisií CO₂ by sa takisto dala výrazne znížiť napr. zavedením nových foriem práce (*teleworking* – práca na diaľku), elektronických faktúr, diaľkového štúdia alebo používaním on-line formulárov.

2.3.3.1 Novým zdrojom príjmu pre podniky môže byť poskytovanie riešení IKT súvisiacich so službami, ktoré prispievajú k zvýšeniu účinnosti iných odvetví, ako je:

- podpora hľadania a využívania možností na zníženie emisií skleníkových plynov,
- vypracovanie zoznamu možností na zníženie emisií skleníkových plynov pre podniky alebo odvetvia,
- podpora rozvoja projektov na zvýšenie energetickej účinnosti v rámci podnikov,
- identifikácia možností na zníženie emisií v odvetví služieb,

- považovanie emisií skleníkových plynov za ukazovateľ nákladov a výnosov pri hodnotení nových projektov.

2.3.3.2 Pre podniky pôsobiace v odvetví IKT by mohlo byť užitočné zriadenie „kancelárií pre klimatické zmeny“, ktoré by o. i. mali za cieľ riešiť tieto otázky:

- zvýšiť využívanie energie z obnoviteľných zdrojov alebo nadbytočnej energie,
- zabezpečiť súlad postupov s energetickou politikou organizácie a zlepšiť energetickú účinnosť príslušných postupov,
- identifikovať najlepšie postupy, ktoré sa už uplatnili v rozličných projektoch v minulosti a presadzovať ich uplatňovanie v budúcnosti,
- vytýčiť ciele na zníženie emisií CO₂,
- získať od externej organizácie akreditáciu pre svoj systém energetického hospodárstva,
- vypracovávať posudky v oblasti energetiky a zisťovať, v ktorých oblastiach je spotreba najvyššia.

V Bruseli 4. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽¹²⁾ Podľa údajov Medzinárodnej telekomunikačnej únie (ITU) by toto odvetvie mohlo prispieť k zníženiu vyše 48,4 miliónov ton CO₂ v pridružených odvetviach, ak by sa vhodným spôsobom zaviedli do praxe riešenia založené na telekomunikáciách (zdravotníctvo, mestská mobilita, verejná správa atď.).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Rozvoj internetu Akčný plán zavádzania verzie 6 internetového protokolu (IPv6) v Európe“

KOM(2008) 313 v konečnom znení

(2009/C 175/17)

Európska komisia sa 27. mája 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Rozvoj internetu – Akčný plán zavádzania verzie 6 internetového protokolu (IPv6) v Európe“

KOM(2008) 313 v konečnom znení.

Grémium výboru poverilo 8. júla 2008 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť.

Vzhľadom na naliehavosť témy bol pán McDONOGH rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal jednomyseľne nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 Výbor víta oznámenie Komisie na tému Akčný plán zavádzania verzie 6 internetového protokolu (IPv6) v Európe. Výbor má rovnako ako Komisia obavy z pomalého zavádzania IPv6 v Európe a súhlasí s tým, že je potrebné rýchle konať na podporu rozsiahleho zavádzania tejto novej verzie internetového protokolu.

1.2 Nedostatočný pokrok v zavádzaní IPv6 ohrozuje Lisabonskú stratégiu implementovanú v iniciatíve i2010⁽¹⁾. Multiplikačný ekonomický účinok využívania internetu a inovácií je mimoriadne dôležitý pre konkurencieschopnosť Európy. Podobne ako dostupnosť širokopásmových pripojení bude dostupnosť IPv6 dôležitou hnacou silou internetovej ekonomiky a už teraz so zavádzaním IPv6 za niektorými regiónmi zaostávame (napr. využívanie IPv6 v rámci projektu CGNI – Chinese Next Generation Internet)⁽²⁾. Pri prechode na IPv6 si nemôžeme dovoliť ešte viac zaosť za našimi hlavnými obchodnými partnermi.

1.3 Výbor víta mnohé odporúčané činnosti obsiahnuté v oznámení, nabáda však Komisiu, aby bola pribojnejšia, pokiaľ ide o vedúce postavenie, ktoré by EÚ teraz mala zaujať, keď chce zavádzanie IPv6 rázne urýchliť. Výbor je presvedčený, že ak sa Ko-

misia tejto vedúcej úlohy neujme, je jej cieľ, aby do roku 2010 bolo 25 % európskych užívateľov schopných pripojiť sa na internet s IPv6, príliš optimistický.

1.4 Výbor je presvedčený, že oznámenie nevenuje primeranú pozornosť otázkam bezpečnosti a ochrany súkromia, ktoré vyplývajú z využívania IPv6 v rámci „internetu vecí“⁽³⁾. Tieto otázky sú veľmi dôležité pre obyvateľov EÚ a musia sa starostlivo riešiť, aby boli chránené práva občanov a aby sa uľahčila akceptácia normy IPv6.

1.5 V Európe sú už vážne problémy s regionálnymi rozdielmi v digitalizácii a budú sa ešte zväčšovať s prechodom na IPv6, pokiaľ Komisia neurobí špecifické opatrenia na riešenie tohto problému a nezabezpečí, aby sa osobitná pozornosť venovala menej zvýhodneným regiónom. Je potrebné konať na celoeurópskej úrovni, aby sa zabezpečilo, že z hľadiska dostupnosti IPv6 sa čo najskôr dosiahne rovnováha vo všetkých členských štátoch.

1.6 IPv6 bude predzvestou radu nových technológií a služieb založených na internete, ktoré zlepšia život všetkých občanov, ale hlavne tých menej zvýhodnených – starších, postihnutých, menej vzdelaných. Výbor je presvedčený, že zavedenie IPv6 v celej EÚ si vyžaduje intenzívne úsilie vlád a nemalo by sa nechať na najmenšom spoločnom menovateľovi, ktorým je čisto komerčný záujem.

(1) „Iniciatíva i2010 – Európska informačná spoločnosť pre rast a zamestnanosť“, KOM(2005) 229 v konečnom znení.

(2) <http://www.ipv6.com/articles/general/IPv6-Olympics-2008.htm>.

(3) Pozri stanoviská CESE na tému Rádiofrekvenčná identifikácia (RFID), Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 66 a CESE na tému „Internet vecí“ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 60.

1.7 Výbor žiada Komisiu, aby venovala pozornosť predchádzajúcim stanoviskám EHSV, v ktorých sa vyjadril k podpore používania internetu, problematike ochrany údajov, bezpečnosti internetu a regionálnym rozdielom v digitalizácii ⁽⁴⁾.

1.8 Výbor sa chce v tomto stanovisku vyjadriť k špecifickým oblastiam záujmu a vysloviť niekoľko odporúčaní.

2. Odporúčania

2.1 Komisia by sa mala postarať o silné vedúce postavenie na európskej úrovni a podporovať rýchle zavádzanie IPv6 v celej Európe.

2.2 Táto vedúca úloha musí byť založená na presvedčivej vízii o budúcnosti internetovej siete umožnenej protokolom IPv6 a mnohých prínosoch pre všetkých aktérov.

2.3 Komisia by mala užšie spolupracovať s internetovými organizáciami, aby zabezpečila komplexný prístup, vďaka ktorému sa toto odvetvie stane na európskej úrovni lídrom pri rýchлом zavádzaní IPv6.

2.4 V celej EÚ by sa mali ponúkať rozsiahle programy odbornej prípravy a vzdelávania, aby sa zabezpečilo maximálne porozumenie technológii IPv6 a schopnosti úspešne ju prijímať.

2.5 Rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (C-IP) ⁽⁵⁾ by sa mal využívať na pomoc menším poskytovateľom internetových služieb (ISP) a poskytovateľom obsahu pri znášaní nákladov prechodu z IPv4 na IPv6.

2.6 CIP by sa mal takisto využívať na stimuláciu rozvoja aplikácií a služieb, ktoré povznú novú normu.

2.7 Na odstránenie rozdielov medzi záujmami akcionárov spoločností poskytujúcich internetové služby (ISP) a záujmami občanov by veľkí poskytovatelia internetových služieb mali byť povinní brať na seba vedúcu úlohu pri zavádzaní IPv6 v celej EÚ.

Obnova licencií ISP by mala byť spojená s povinnosťou ponúknuť do roku 2010 úplnú konektivitu s IPv6 bez obmedzení a robiť rozsiahle zaškolenie zákazníkov na implementáciu IPv6.

2.8 Komisia musí vynakladať sústredené úsilie na úrovni EÚ aj celosvetovo, aby sa riešili vážne otázky bezpečnosti a ochrany súkromia vyvstávajúce v súvislosti so zavádzaním IPv6.

2.9 Výbor odporúča, aby sa potenciálny problém s regionálnymi rozdielmi v digitalizácii v súvislosti s IPv6 riešil mechanizmom národných stratégií zavádzania širokopásmových pripojení ⁽⁶⁾ alebo podobným nástrojom. Okrem toho by sa tam, kde je to vhodné, mal na podporu zavádzania IPv6 využívať Európsky fond regionálneho rozvoja.

3. Kontext

3.1 Prehľad akčného plánu

Cieľom akčného plánu je podpora rozsiahleho zavádzania ďalšej verzie internetového protokolu (IPv6) do roku 2010, pretože

- je potrebná urýchlená implementácia IPv6, keďže množina IP adries poskytovaná súčasnou 4. verziou protokolu sa vyčerpáva;
- IPv6 poskytuje platformu na inováciu služieb a aplikácií založených na IP a je nevyhnutný na to, aby sa Európa udržala na čele rastu poháňaného technológiami.

3.2 Internetový protokol

Internetový protokol poskytuje každému zariadeniu pripojenému na internet číslo, adresu, aby mohlo komunikovať s inými pripojenými zariadeniami. Súčasná verzia IPv4 poskytuje viac ako 4 miliardy takýchto adries ⁽⁷⁾. Ani to však nepostačí na udržanie kroku s pokračujúcim rastom internetu.

Upgradovaný protokol IPv6 sa postupne začal používať od konca 90. rokov 20. storočia ⁽⁸⁾, ale jeho zavádzanie je veľmi pomalé. Prenosy dát pomocou IPv6 sú stále mizivým percentom (>1 %) celkových dátových tokov na internete ⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ Pozri napríklad stanoviská CESE na tému Informačná spoločnosť a počítačová kriminalita, Ú. v. ES C 311, 7.11.2001, s. 12, na tému Bezpečnosť sietí a informácií, Ú. v. ES C 48, 21.2.2002, s. 33, na tému Program pre bezpečnejšie využívanie internetu, Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 136, na tému Elektronické obchodovanie a iniciatíva Go Digital, Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004, s. 23, na tému Bezpečná informačná spoločnosť, Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s. 21, atď.

⁽⁵⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1639/2006/ES z 24. októbra 2006, ktorým sa ustanovuje rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (2007 – 2013).

⁽⁶⁾ Vysokorýchlostné prepojenie v Európe: Národné stratégie pre široké pásmo, KOM(2004) 369.

⁽⁷⁾ IPv4 je špecifikovaný v dokumente RFC 791 z roku 1981. RFC znamená „Žiadosť o pripomienky“. Pozri stránku „Osobitnej skupiny pre internetovú techniku“ (IETF), <http://www.ietf.org>.

⁽⁸⁾ Dokument RFC 2460 z roku 1998. <http://www.ietf.org/html.charters/OLD/ipv6-charter.html> a <http://www.ietf.org/html.charters/6man-charter.html>.

⁽⁹⁾ Výskumná správa „Tracking the IPv6 Migration“, august 2008, Arbor Networks, <http://www.arbornetworks.com/en/ipv6-report.html>.

Predpovedá sa, že množina adries v rámci IPv4 sa vyčerpá niekedy medzi rokmi 2010 a 2012 ⁽¹⁰⁾. Bez vhodného riešenia problému s IPv4 adresami by sa však mohol zastaviť rast internetu, ako aj inovačná kapacita sietí založených na IP.

3.3 Potreba IPv6

IPv6 ponúka dlhodobé riešenie problému s adresovým priestorom: počet adries definovaných protokolom IPv6 je obrovský ($3,4 \times 10^{38}$).

IPv6 umožní všetkým občanom, všetkým prevádzkovateľom sietí a všetkým organizáciám na svete mať toľko IP adries, koľko potrebujú na to, aby pripojili všetky mysliteľné zariadenia a výrobky priamo na globálny internet. Ako výstižne uviedla členka Komisie pani Reding: „Ak sa v Európe majú používať najnovšie internetové zariadenia ako sú inteligentné značky v obchodoch, fabrikách a letiskách, inteligentné energeticky úsporné vykurovacie a osvetľovacie systémy či zabudovateľné siete a navigačné systémy v automobiloch, potom už čelíme tisícnásobnému nárastu dopytu po IP adresách“ ⁽¹¹⁾.

Štúdia financovaná Komisiou ⁽¹²⁾ poukázala na tento potenciál pri niekoľkých sektoroch trhu, napríklad pri sieťach v domácnostiach, v správe budov, pri mobilnej komunikácii, v odvetví obrany a bezpečnosti a v automobilovom priemysle.

3.4 IPv6 a medzinárodná konkurencieschopnosť

Ďalšie regióny, predovšetkým ázijský región, už prejavili veľký záujem o IPv6.

3.5 Prechod na IPv6

Očakáva sa prechodné obdobie (20 alebo aj viac rokov), v ktorom budú IPv4 a IPv6 fungovať súčasne na tých istých zariadeniach a budú sa prenášať cez tie isté sieťové prepojenia. Počas tohto prechodného obdobia sa budú používať drahé dočasné mechanizmy, ktoré budú riešiť závislosť na IPv4: preklenovacie technológie, napríklad rozhrania využívajúce tzv. *double stack protocol* a *tunnelling protocol*, a obchádzacie riešenia, napr. *NAT sub-addressing* a aukcie IPv4 adries.

3.6 Aktéri

Šírenie IPv6 si vyžaduje celosvetovo pozornosť mnohých aktérov:

- **internetových organizácií** (napríklad ICANN, RIR a IETF), ktoré musia riadiť spoločné IPv6 zdroje a služby,

⁽¹⁰⁾ <http://www.potaroo.net/tools/ipv4/index.html>,
<http://www.tndh.net/~tony/ietf/ipv4-pool-combined-view.pdf>.
 Skorší odhad, ktorý obsahuje opis analytických súvislostí nájdete na stránke:
http://www.cisco.com/web/about/ac123/ac147/archived_issues/ipj_8-3/ipv4.html.

⁽¹¹⁾ Tlačová správa IP/08/803, Brusel 27. mája 2008.

⁽¹²⁾ „Vplyv IPv6 na vertikálne trhy“, október 2007,
http://ec.europa.eu/information_society/policy/ipv6/docs/short-report_en.pdf.

- **poskytovateľov internetových služieb** (ISP), ktorí budú musieť časom poskytovať zákazníkom IPv6 konektivitu a služby založené na IPv6,
- **predajcov infraštruktúry**, ktorí musia svoje výrobky prispôbiť IPv6,
- **poskytovateľov obsahu a služieb** (napríklad internetové stránky, *instant messaging*, elektronická pošta atď.), ktorí musia na svojich serveroch umožniť používanie IPv6,
- **predajcov obchodných a zákazníckych aplikácií**, ktorí musia zabezpečiť, aby ich riešenia boli kompatibilné s IPv6, a vyvíjať výrobky a poskytovať služby využívajúce výhody IPv6,
- **koncových užívateľov** (spotrebitelia, spoločnosti, akademická obec a verejná správa), ktorí musia kupovať výrobky a služby využívajúce IPv6 a sprístupniť IPv6 na svojich vlastných sieťach.

3.7 Náklady na zavedenie IPv6

Je nemožné spoľahlivo odhadnúť celkové náklady na globálne zavedenie IPv6. Stály nárast počtu rozličných zainteresovaných subjektov, ktoré zavedú IPv6, pomôže udržať náklady pod kontrolou.

3.8 Potreba politiky pôsobiacej na európskej úrovni

V súčasnosti nie sú výhody zavedenia IPv6 pre väčšinu zainteresovaných subjektov okamžite viditeľné. Prínosy sú dlhodobé, a tak niektorí aktéri zaujali vyčkávací postoj.

Celkovým výsledkom je uvedené oneskorenie vo všeobecnom zavádzaní IPv6. Ak sa nezačne konať teraz, Európa by bola znevýhodnená „pri využívaní najnovšej internetovej technológie a mohla by sa dostať do krízy, keď starý systém vyčerpá dostupné adresy“ ⁽¹³⁾. Vhodné politické opatrenia by trhu mohli poskytnúť stimuláciu povzbudzovaním ľudí a organizácií, aby sa na pokrok pozerali kladne.

3.9 Činnosť navrhovaná Komisiou

3.9.1 Rozsiahla implementácia IPv6 v Európe do roku 2010

3.9.2 Stimulácia dostupnosti obsahu, služieb a aplikácií využívajúcich IPv6 zameraná na:

- členské štáty, aby sa umožnilo používanie IPv6 na internetových stránkach verejného sektoru a v elektronickej verejnej správe,
- priemyselné subjekty, aby IPv6 považovali za svoju primárnu platformu na vývoj aplikácií a zariadení,
- finančnú pomoc poskytovanú prostredníctvom akcií na podporu normalizácie na zlepšenie interoperability sietí,

⁽¹³⁾ Tlačová správa IP/08/803, Brusel 27. mája 2008.

- podporu výskumných projektov financovaných zo siedmeho rámcového programu na používanie IPv6 vo všetkých možných oblastiach.

3.9.3 Vytvorenie dopytu po konektivite prostredníctvom IPv6 a produktoch cestou verejného obstarávania

- členské štáty majú svoje vlastné siete pripraviť na IPv6.

3.9.4 Zabezpečenie včasnej prípravy na zavedenie IPv6

- ciele informácie kampane pre rozličné skupiny užívateľov,
- podpora „špecifických podporných akcií“ (v rámci siedmeho rámcového programu) na šírenie praktických poznatkov o zavádzaní IPv6,
- povzbudzovanie ISP k poskytovaniu úplnej konektivity prostredníctvom IPv6 zákazníkom do roku 2010.

3.9.5 Riešenie otázok bezpečnosti a ochrany súkromia

- Komisia bude monitorovať účinky všeobecného zavádzania IPv6 na súkromie a bezpečnosť, predovšetkým prostredníctvom konzultácií so zainteresovanými subjektmi, ako sú orgány na ochranu údajov alebo na presadzovanie práva.

Boli vyjadrené aj určité obavy ohľadom IPv6 a ochrany súkromia, predovšetkým v článku 29 dokumentu pracovnej skupiny na ochranu údajov⁽¹⁴⁾.

3.10 Realizácia akčného plánu

- Realizácia akčného plánu je naplánovaná na nasledujúce 3 roky.
- Komisia bude pokračovať v monitorovaní činnosti internetových organizácií a pokiaľ to bude potrebné, bude prispievať do diskusií.
- Komisia bude podávať pravidelné hlásenia o dosiahnutom pokroku skupine na vysokej úrovni v rámci iniciatívy i2010.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Prechod na IPv6 je rozhodujúci, pretože v súčasnej norme – internetovom protokole IPv4 – sa rýchlo mňajú dostupné adresy. Odhaduje sa, že jestvujúca množina IPv4 adries sa vyčerpá

pred rokom 2012. Ak sa zavádzanie IPv6 neurýchli, rast internetu sa dramaticky spomalí a náklady na používanie internetu budú nepriaznivo ovplyvnené dedičstvom, ktoré IPv4 zanechá na sieťach EÚ. Oneskorenie spôsobí vyššie náklady vo všetkých oblastiach internetového obchodu, pomalšiu inováciu založenú na IP a pomalší hospodársky rast.

4.2 Oznámenie uvádza, že pokrok smerujúci k novej norme bol pomalý, pretože nejestvuje spoločný orgán, ktorý by zavádzanie IPv6 riadil. Výbor uznáva, že jednotlivé krajiny a zainteresované subjekty uplatňovali na národnej úrovni programy na zavedenie IPv6, ale je nespokojný s podporou, ktorej sa dosiaľ zavádzaniu IPv6 dostalo na európskej úrovni.

Výbor vyslovuje obavu, že sme sa pri pokroku v zavádzaní IPv6 príliš spoliehali na komerčné záujmy predovšetkým poskytovateľov internetových služieb. To sa nevyplatilo. Hospodárske a spoločenské následky omeškania IPv6 sú príliš veľké na to, aby sa zavádzanie ponechalo čisto na komerčné záujmy – zavedenie IPv6 je záležitosťou pre vlády. Komisia by sa teraz mala prihovárať za väčšiu vedúcu úlohu EÚ podporovanú vhodnými politickými a podpornými nástrojmi a túto úlohu naliehavo plniť.

4.3 Nedostatočné účinné opatrenia pri zavádzaní IPv6 ohrozujú Lisabonskú stratégiu implementovanú v iniciatíve i2010⁽¹⁾. Multiplikačný ekonomický účinok využívania internetu a inovácií je mimoriadne dôležitý pre konkurencieschopnosť Európy. Pri prechode na IPv6 si nemôžeme dovoliť zaostať za svojimi hlavnými obchodnými partnermi. Aj keď niektoré krajiny EÚ vynaložili mimoriadne snahy na zabezpečenie toho, že ich krajina bude pripravená na zavedenie IPv6, EÚ ako celok zaostáva za zavádzaním IPv6 v iných regiónoch.

4.4 V mene internetovej verejnej správy musí Komisia vynakladať sústredené úsilie na úrovni EÚ aj celosvetovo, aby sa riešili vážne otázky bezpečnosti a ochrany súkromia vyvstávajúce v súvislosti so zavádzaním IPv6. IPv6 kombinovaný s technológiami ako sú štítky na rádiových frekvenciách (RFID) umožní, aby sa údaje o miliardách predmetov umiestnili na siete v rámci tzv. internetu vecí, ktorý vyvoláva vážne a komplexné otázky týkajúce sa osobného súkromia a bezpečnosti.

Poznamenávame, že Komisia predloží začiatkom roku 2009 návrhy o ochrane kritických informačných infraštruktúr na zlepšenie našej schopnosti odstrániť obavy spojené s bezpečnosťou internetu⁽¹⁵⁾. EHSV preto odporúča, aby spomínané návrhy obsahovali pevné systémy na zvládanie nových výziev vznikajúcich zavádzaním IPv6.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko 2/2002 o používaní jednoznačných identifikátorov pri koncových telekomunikačných zariadeniach: príklad IPv6 [dostupné v 11 jazykoch, nie v slovenčine], WP58, http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2002_en.htm.

⁽¹⁵⁾ Príhovor „Seizing the Opportunities of the Global Internet Economy“ zo stretnutia ministrov v rámci OECD na tému Budúcnosť internetového hospodárstva 17. a 18. júna 2008 v Seoule, Južná Kórea, Speech/08/336, 17.6.2008 [iba v EN].

4.5 Očakávame odporúčania Komisie k aspektom ochrany súkromia pri RFID a k správe internetu vecí ⁽¹⁶⁾. Nový protokol IPv6 uľahčí masívne rozšírenie pripojení, s miliardami vecí každodennej potreby (autá, oblečenie, nástroje atď.), ktoré sa môžu na internet pripájať s vlastnou jedinečnou IP adresou. Aby sme citovali členku Komisie pani Redingovú: „Týmto rizikami sa musíme zaoberať, ak má ‚internet vecí‘ rozvinúť celý svoj potenciál v prospech hospodárskeho rastu. Osobitne musíme reagovať na obavy občanov, ak nechceme, aby tieto nové technológie odmietli“ ⁽¹⁵⁾.

4.6 Komisia by sa mala postarať o silné vedúce postavenie na európskej úrovni a podporovať rýchle zavádzanie IPv6 v celej Európe. Táto vedúca úloha musí byť založená na presvedčivej vízii o budúcnosti internetovej siete umožnenej protokolom IPv6 (internet vecí, inteligentné interaktívne prostredie ⁽¹⁷⁾ atď.) a mnohých prínosoch pre všetkých aktérov.

4.7 O vízii treba informovať prostredníctvom viacerých kanálov s vhodným posolstvom určeným vždy špecifickej cieľovej skupine (ISP, poskytovatelia obsahu, predajcovia aplikácií, koneční užívatelia), a to v celoeurópskej informačnej kampani.

4.8 Zavedenie IPv6 by sa veľmi uľahčilo programami vzdelávania a odbornej prípravy. Technológia oveľa predstihuje IPv4, ale na svoju správnu implementáciu si vyžaduje dobrú odbornú prípravu. Komisia, vlády členských štátov, ISP a iné subjekty s vedúcou úlohou by mali zabezpečiť, aby programy odbornej prípravy a vzdelávania týkajúce sa IPv6 boli ľahko dostupné všetkým cieľovým skupinám zavádzajúcim protokol.

4.9 Komisia by mala užšie spolupracovať s internetovými organizáciami: Internetovou spoločnosťou pre pridelené názvy a čísla (ICANN), Sieťou európskych IP (RIPE), regionálnymi internetovými registrami (RIR), Osobitnou skupinou pre internetovú techniku (IETF) a inými, aby zabezpečila komplexný prístup, vďaka ktorému sa odvetvie informačných technológií stane na európskej úrovni lídrom pri rýchлом zavádzaní IPv6.

4.10 Úloha poskytovateľov internetových služieb (ISP) je rozhodujúca pri predstavovaní a zavádzaní IPv6. Bohužiaľ sa ISP, ktorí podnikajú aj v oblasti mobilných telefónov a pevných telefónnych liniek bránia zavádzaniu IPv6 a revolučným zmenám, ktoré priniesie v komunikácii v EÚ, pretože protokol na hlasové služby cez internet (VoIP) ohrozuje ich súčasnú štruktúru príjmov. Nemalo by sa však dovoliť, aby čisto komerčné záujmy akcionárov ISP škodili záujmom všetkých občanov EÚ. Na veľkých ISP by sa mala uvaliť povinnosť stať sa lídrami na úrovni EÚ pri prijímaní IPv6 v celej EÚ, a to aj použitím sankcií, pokút a licenčnými pravidlami. Majú schopnosti a zdroje výrazne vplývať na daný problém.

4.11 Rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP) ⁽⁵⁾ by sa mal využívať na pomoc menším poskytovateľom internetových služieb (ISP) a poskytovateľom obsahu pri znášaní nákladov prechodu z IPv4 na IPv6. CIP by sa mal takisto využívať na stimuláciu rozvoja aplikácií a služieb, ktoré pozdvihnú novú normu.

4.12 Výbor je presvedčený, že oznámenie nevenuje primeranú pozornosť otázkam bezpečnosti a ochrany súkromia vyplývajúcim zo zavedenia IPv6. Tieto otázky sú veľmi dôležité pre obyvateľov EÚ a musia sa starostlivo riešiť, aby boli chránené práva občanov a aby sa uľahčila akceptácia normy IPv6.

4.13 Regionálne rozdiely v digitalizácii ⁽¹⁸⁾ v Európe sa s prechodom na IPv6 budú zväčšovať, pokiaľ Komisia neurobí špecifické opatrenia na riešenie tohto problému. Niektoré krajiny v EÚ realizujú na programy národnej úrovni, aby zabezpečili, že všetci ich používatelia internetu budú schopní pripojiť sa do roku 2010 na internet pomocou IPv6. Je potrebné konať na celoeurópskej úrovni, aby sa zabezpečilo, že z hľadiska dostupnosti IPv6 sa čo najskôr dosiahne rovnováha vo všetkých členských štátoch.

4.14 Výbor odporúča, aby sa potenciálny problém s regionálnymi rozdielmi v digitalizácii v súvislosti s IPv6 riešil mechanizmom národných stratégií zavádzania širokopásmových pripojení ⁽⁶⁾ alebo podobným nástrojom. Okrem toho by sa tam, kde je to vhodné, mal na podporu zavádzania IPv6 využívať Európsky fond regionálneho rozvoja.

V Bruseli 3. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽¹⁶⁾ Definícia „internetu vecí“, http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_of_Things a súhrnná správa Medzinárodnej telekomunikačnej únie (ITU), http://www.itu.int/osg/spu/publications/internetofthings/InternetofThings_summary.pdf.

⁽¹⁷⁾ http://en.wikipedia.org/wiki/Ambient_intelligence.

⁽¹⁸⁾ KOM(2003) 65, KOM(2003) 673, KOM(2004) 61, KOM(2004) 369, KOM(2004) 380.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 219/2007 o založení spoločného podniku na vývoj novej generácie európskeho systému riadenia letovej prevádzky (SESAR)“

KOM(2008) 483 v konečnom znení – 2008/0159 (CNS)

(2009/C 175/18)

Rada Európskej únie sa 4. septembra 2008 rozhodla podľa článku 171 a 172 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 219/2007 o založení spoločného podniku na vývoj novej generácie európskeho systému riadenia letovej prevádzky (SESAR)“

KOM(2008) 483 v konečnom znení – 2008/0159 (CNS).

Grémium výboru poverilo 16. septembra 2008 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bola pani Le Nouail-Marlière rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) vymenovaná za hlavnú spravodajkyňu. Výbor prijal 99 hlasmi za, pričom 16 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Výbor podporuje návrh na harmonizáciu nariadenia o spoločnom podniku SESAR a jeho stanov.

1.2 Výbor odporúča, aby v otázke rovnakého zaobchádzania so zamestnancami, ktorí sú dočasne preložení do spoločného podniku a so zamestnancami prijatými do pracovného pomeru na účely realizácie projektu SESAR, išla Európska komisia lepším príkladom, a to pokiaľ ide o dobu trvania pracovnej zmluvy a zmenu zaradenia do platových tried po ukončení programu týkajúceho sa realizácie novej generácie európskeho systému riadenia letovej prevádzky.

2. Návrh Komisie

2.1 Komisia požiadala výbor o konzultácie v súvislosti s návrhom zosúladiť nariadenie o spoločnom podniku SESAR ⁽¹⁾ a jeho stanov s novým prístupom, ktorý EÚ prijala v oblasti zriaďovania ďalších spoločných podnikov v rámci 7. rámcového programu pre výskum a vývoj: CLEAN SKY ⁽²⁾, ENIAC ⁽³⁾, IMI ⁽⁴⁾, ARTEMIS ⁽⁵⁾ a FCH ⁽⁶⁾. Ku všetkým týmto návrhom, okrem jedného, sa už výbor vyjadril.

(1) Zriadený nariadením Rady (ES) č. 219/2007 z 27. februára 2007, CESE Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006, s. 133.

(2) Nariadenie Rady (ES) č. 71/2008 z 20. decembra 2007, Ú. v. EÚ L 30, 4.2.2008, s. 1.

(3) Nariadenie Rady (ES) č. 72/2008 z 20. decembra 2007, Ú. v. EÚ L 30, 4.2.2008, s. 21.

(4) Nariadenie Rady (ES) č. 73/2008 z 20. decembra 2007, Ú. v. EÚ L 30, 4.2.2008, s. 38.

(5) Nariadenie Rady (ES) č. 74/2008 z 20. decembra 2007, Ú. v. EÚ L 30, 4.2.2008, s. 52.

(6) Nariadenie Rady (ES) č. 521/2008 z 30. mája 2008, Ú. v. EÚ L 153, 12.6.2008, s. 1.

2.2 Štatút spoločného podniku SESAR

2.2.1 Z právneho hľadiska existuje spoločný podnik SESAR so sídlom v Bruseli od 3. marca 2007. Má dvoch zakladajúcich členov: Spoločenstvo, zastúpené Európskou komisiou a Európsku organizáciu pre bezpečnosť letovej prevádzky (Eurocontrol), zastúpenú svojou agentúrou.

2.2.2 So zriaďovaním spoločného podniku SESAR sa začalo bezodkladne po nadobudnutí účinnosti nariadenia (ES) č. 219/2007. V roku 2007 sa zrealizovala jeho riadiaca štruktúra (pozostávajúca zo správnej rady a výkonného riaditeľa), ako aj začiatková správna štruktúra.

2.2.3 V júni 2007 spoločný podnik SESAR uverejnil výzvu na vyjadrenie záujmu pre uchádzačov o členstvo. Na základe tejto výzvy sa do užšieho výberu dostalo pätnásť uchádzačov s cieľom vytvoriť silnú základnú skupinu členov pre začatie fázy vývoja spoločného podniku SESAR. Títo uchádzači o členstvo sú hlavnými aktérmi sektora riadenia letovej prevádzky (priemysel). Ide o poskytovateľov letových navigačných služieb, letiská a výrobcov zariadení. Celková suma pôvodne ponúknutých príspevkov pre spoločný podnik SESAR predstavovala viac než 1,4 miliardy EUR.

2.2.4 Priemysel, ktorý už vo fáze definovania prejavil odhodlanie zapojiť sa do programu, svoj záväzok potvrdil. Spolu so spoločným podnikom SESAR sa usiluje o to, aby sa stanovil spoločný pracovný postup založený na partnerstve. Veľkým úspechom je zblíženie jeho výskumných a vývojových činností v oblasti riadenia letovej prevádzky so spoločným podnikom SESAR a vyčlenenie nevyhnutných finančných prostriedkov. Ukončenie procesu pristúpenia členov je naplánované na koniec roka 2008 s cieľom začať vývojovú činnosť začiatkom roka 2009.

2.2.5 Hoci v súlade s článkom 2 ods. 2 nariadenia (ES) č. 219/2007 „členské štáty prijímú všetky možné opatrenia, aby spoločnému podniku poskytli najširšiu možnú výnimku z daňovej povinnosti, pokiaľ ide o DPH, ostatné dane a spotrebné dane“, nariadenie, ktorým sa zriaďuje spoločný podnik, neposkytuje právny základ, ktorý by mu udeľoval výnimku z platenia dane z pridanej hodnoty a spotrebných daní alebo výhody vyplývajúce z Protokolu o výsadách a imunitách, ktoré sa udeľujú inštitúciám alebo orgánom EÚ. Nariadenie neobsahuje ani ustanovenia, na základe ktorých by sa na jeho zamestnancov vzťahovali pracovné podmienky stanovené v služobnom poriadku úradníkov a pracovnom poriadku ostatných zamestnancov Európskych spoločenstiev. Na spoločný podnik a jeho zamestnancov sa preto uplatňuje belgické daňové a pracovné právo.

2.2.6 Výška odhadovaných správnych nákladov za celú dobu trvania spoločného podniku, vyplývajúca z osobitného štatútu, predstavuje 300 miliónov EUR. Len DPH a ostatné dane, ktoré bude musieť spoločný podnik SESAR zaplatiť, predstavujú 290 miliónov EUR. Zvyšných 10 miliónov EUR sa týka nákladov na zamestnancov.

2.2.7 Spomínaná suma bude uhradená z príspevkov členov do spoločného podniku SESAR a predovšetkým z fondov Spoločenstva určených na výskum a vývoj, a preto bude treba túto sumu odpočítat od finančných prostriedkov pre vývojovú činnosť.

2.3 Charakter navrhovaných zmien

2.3.1 Navrhované zmeny a doplnenia nariadenia (ES) č. 219/2007 berú do úvahy skutočnosť, že spoločný podnik SESAR už začal svoju činnosť na základe iného právneho štatútu. Tieto zmeny možno zhrnúť nasledovne:

- uznanie spoločného podniku SESAR ako orgánu Spoločenstva (článok 2 nariadenia),
- uplatňovanie Služobného poriadku Európskych spoločenstiev, podmienok zamestnávania ostatných zamestnancov Európskych spoločenstiev a predpisov, ktoré spoločne prijali inštitúcie Európskych spoločenstiev na účely ich uplatňovania na zamestnancov spoločného podniku SESAR (článok 2a nariadenia),
- uplatňovanie Protokolu o výsadách a imunitách Európskych spoločenstiev na spoločný podnik SESAR, jeho zamestnancov a výkonného riaditeľa (článok 2b nariadenia),
- úprava ustanovení o zodpovednosti (článok 2c nariadenia),
- úprava ustanovení o právomoci Súdneho dvora a platného práva (článok 2d nariadenia),
- vyčíslenie príspevku Spoločenstva a praktické opatrenia na jeho prenos do spoločného podniku SESAR (článok 4 ods. 2 nariadenia),

- zmena a doplnenie ustanovenia týkajúceho sa úpravy stanov spoločného podniku SESAR (článok 3 ods. 2 a článok 5 ods. 4 nariadenia a článok 24 ods. 2 stanov). Táto zmena a doplnenie sa neviaže na zosúladienie stanov spoločného podniku SESAR. Ide o nápravu postupu prijímania zmien a doplnení stanov spoločného podniku SESAR. Zámerom pôvodného ustanovenia bolo umožniť prijať zmeny a doplnenia stanov pomocou regulačného komitologického postupu, ktorý zahŕňa Výbor pre jednotný vzdušný priestor. Znenie pôvodného ustanovenia však jasne nevyjadruje tento zámer, a preto sa musí upraviť,
- uplatňovanie článku 185 nariadenia o rozpočtových pravidlách najmä pokiaľ ide o prijatie rozpočtových pravidiel v súlade s rámcom nariadenia o finančných pravidlách pre orgány podľa článku 185 nariadenia o rozpočtových pravidlách (článok 4a nariadenia) a rozpočtové absolútorium (článok 4b nariadenia) a predloženie rozpočtu (článok 15 ods. 2 a 4 stanov),
- postup vymenúvania výkonného riaditeľa (článok 7 ods. 5 stanov),
- ustanovenia o ochrane finančných záujmov Spoločenstva (článok 17 ods. 3 stanov),
- prechodné ustanovenia týkajúce sa zmeny služobného poriadku spoločného podniku SESAR na služobný poriadok EÚ (článok 2 návrhu).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor schvaľuje všeobecný cieľ Komisie, ktorá na základe skúseností s riadením spoločného podniku GALILEO a so zriadením spoločného podniku SESAR (7) chce podnietiť Radu, aby vyjasnila štatút spoločného podniku SESAR a vzhľadom na rastúci počet spoločných technologických iniciatív v rámci 7. rámcového programu pre výskum a vývoj zabezpečila súlad so všeobecným prístupom v oblasti spoločných podnikov.

3.2 Výbor víta úsilie zamerané na rozdelenie finančných prostriedkov pridelených spoločnému podniku SESAR tak, aby sa podstatná časť venovala na výskumné a vývojové činnosti s cieľom harmonizovať bezpečnosť civilného letectva. Zmenou štatútu spoločného podniku SESAR očakáva Komisia úspory v sume približne 290 miliónov EUR, a to prostredníctvom oslobodenia od platenia DPH, ostatných daní a spotrebných daní. Jedným zo zlepšení bude prechod na služobný poriadok úradníkov EÚ. Zamestnanci budú mať možnosť zvoliť si služobný poriadok Spoločenstva, avšak nebudú povinní tak urobiť. Táto zmena bude mať

(7) Spoločný podnik SESAR je po spoločnom podniku GALILEO iba druhým takýmto subjektom zriadeným podľa článku 171 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

tiež pozitívny vplyv (10 miliónov EUR) na správne náklady, hoci výška platu, výhody a doplnkové dôchodkové práva sa nebudú devalorizovať. Komisia sa totiž hneď po zriadení spoločného podniku SESAR usilovala zabezpečiť, aby boli pracovné podmienky uvedené v stanovách spoločného podniku SESAR „založené na podmienkach, ktoré sa uplatňujú na zamestnancov Európskych spoločností“.

3.3 Výbor víta, že uplatňovaním finančných pravidiel Spoločenstva, rozpočtového absolutória, strategického riadenia a ľudských zdrojov sa posilní dozor Spoločenstva nad spoločným podnikom SESAR. Tento návrh sa zhoduje s návrhom výboru, ktorý vo svojom predchádzajúcom stanovisku na tému SESAR uviedol, že „je úplne nevyhnutné zriadiť právny subjekt, ktorý by bol schopný zabezpečovať koordinované riadenie finančných prostriedkov pridelených projektu SESAR počas fázy jeho realizácie“. Návrh by mal mať pozitívne dôsledky na dozor vykonávaný nad projektom. Výbor konštatuje, že sa tým posilňuje zodpovednosť Komisie za program, na ktorý EÚ poskytne finančné prostriedky v sume 700 miliónov EUR, Eurocontrol ďalších 700 miliónov EUR a rovnakú čiastku letecký priemysel. Vzhľadom na to, že podpora Eurocontrol a leteckého priemyslu bude mať prevažne podobu vecného príspevku, budú prostriedky ušetrené vďaka oslobodeniu od platenia DPH použité na výskumné a vývojové činnosti.

3.4 Fáza vývoja spoločného podniku SESAR sa má začať začiatkom roka 2009 s cieľom zabezpečiť účasť priemyselných subjektov a umožniť im, aby pri plánovaní svojich činností zohľadnili ciele SESAR. Výbor preto podporuje urýchlené prijatie uvedeného nariadenia, ako to odporúča i samotná Komisia, aby mohli byť dohody s členmi spoločného podniku SESAR uvedené do súladu s novými ustanoveniami. Vzhľadom na konkurenčnú iniciatívu Spojených štátov s názvom NextGen je žiaduce, aby nedošlo k oddialeniu realizácie spoločného podniku SESAR.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Keďže doba trvania spoločného podniku SESAR bola stanovená na obdobie ôsmich rokov, zamestnanci, ktorí boli dočasne preložení do spoločného podniku, sa po ukončení programu vrátia do organizácie Eurocontrol alebo oddelení Komisie, z ktorých pochádzajú. Zmluvy so zamestnancami prijatými mimo inštitúcie sa ukončia v súlade s platnými podmienkami stanovenými pri ich prijatí. Výbor si uvedomuje precedens, ktorý týmto vzniká (vytvorenie podniku na dobu určitú), a dôsledky v podobe relatívnej neistoty niektorých vytvorených pracovných miest. Výbor odporúča, aby v súvislosti s rovnakým zaobchádzaním so zamestnancami, ktorí boli dočasne preložení do spoločného podniku a so zamestnancami prijatými do pracovného pomeru na účel realizácie programu SESAR, išla Komisia lepším príkladom.

4.2 Výbor si uvedomuje špecifický charakter tohto odvetvia (zvrchovanosť členských štátov nad svojím vzdušným priestorom, verejno-súkromné partnerstvá, výhradné služby) a odporúča, aby sa vzhľadom na cieľ spoločného podniku SESAR, ktorým sú harmonizácia a výskum zamerané na dosiahnutie optimálnej bezpečnosti letovej prevádzky v Európe, táto nechápala výlučne z technického hľadiska (technické vybavenie) alebo obchodného hľadiska (letové trasy), ale aby sa zohľadnila skutočnosť, že spomínaný cieľ realizujú ľudia (muži a ženy, ktorí k nemu prispievajú a ktorí by mali byť určite viac zapojení a zohľadnení).

4.3 Výbor berie na vedomie rozhodnutie správnej rady spoločného podniku SESAR prijaté na schôdzi z 24. apríla 2008, na ktorej sa zúčastnili zástupca Komisie, zástupca organizácie Eurocontrol, vojenský zástupca, zástupca užívateľov vzdušného priestoru, zástupca poskytovateľov letových navigačných služieb, zástupca výrobcov zariadení, zástupca letísk, zástupca organizácií zastupujúcich zamestnancov sektora riadenia letovej prevádzky, zástupca akademickej obce, výkonný riaditeľ, dočasný riaditeľ pre správne a finančné záležitosti a sekretariát. Uvedeným rozhodnutím sa schválili zásady týkajúce sa plánovanej zmeny stanov a súvisiacich postupov.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o konkurencieschopnosti odvetví kovopriemyslu – Príspevok k Stratégii rastu a zamestnanosti EÚ“

KOM(2008) 108 v konečnom znení – SEK(2008) 246

(2009/C 175/19)

Európska komisia sa 22. februára 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o konkurencieschopnosti odvetví kovopriemyslu – Príspevok k Stratégii rastu a zamestnanosti EÚ“

KOM(2008) 108 v konečnom znení.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. novembra 2008. Spravodajcom bol pán ZÖHRER a pomocným spravodajcom pán CHRUSZCZOW.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) prijal 160 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Nesmierne skutočné hodnoty, ktoré sa vytvárajú v kovopracujúcom priemysle a na neho nadväzujúcej výrobe, predstavujú neodmysliteľný príspevok k rozvoju celého európskeho hospodárstva. Kovopriemysel čelí celosvetovej súťaži a v posledných rokoch bol neustále vystavovaný rozsiahlym zmenám a reštrukturalizáciám.

1.2 Budúce reštrukturalizácie budú úzko súvisieť s narastajúcou globalizáciou hodnotového reťazca kovopriemyslu (počnúc surovinami až po ďalšie spracovanie). To si v priemyselnej politike vyžaduje nový prístup, ktorý bude zameraný na inováciu, kvalifikáciu a spravodlivé podmienky celosvetovej hospodárskej súťaže.

1.3 V zásade výbor súhlasí s analýzou charakteristiky tohto sektora, ktorá je popísaná v oznámení Komisie. Pritom sa musí brať do úvahy, že kovopriemysel nie je homogénnym odvetvím a je ťažké robiť všeobecné vyhlásenia. Mnohé z opatrení navrhovaných Komisiou sú príliš všeobecné. V nadväznosti na predmetné oznámenie výbor vyzýva Komisiu, aby vytvorila časový plán spolu so súborom konkrétnych opatrení, ktorý by sa zaoberal aj jednotlivými pododvetviami.

1.3.1 Výbor navrhuje uskutočniť vlastné štúdie o jednotlivých odvetviach, ktoré budú na základe skúseností Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) sprevádzané monitorovaním a sociálnym dialógom.

1.4 V energetickej politike požaduje výbor opatrenia, ktoré prostredníctvom transparentnosti trhu a cien umožnia bezpečné dodávky založené na dlhodobějších zmluvách. Nedostatky v dodávateľských sieťach sa musia napraviť. Okrem toho výbor poukazuje na význam obnoviteľných zdrojov energie a prínos samotného priemyslu k výrobe elektriny a tepla.

1.5 V politike životného prostredia ide predovšetkým o nájdenie riešení, ktoré zladia ciele ochrany klímy so zamestnanosťou, rastom a celosvetovou konkurencieschopnosťou. Aby európsky kovopriemysel nebol v hospodárskej súťaži znevýhodnený, výbor požaduje:

- prioritu medzinárodných dohôd,
- podporu šírenia najlepších a energeticky najúčinnějších technológií,
- zohľadnenie už uskutočnených investícií,
- zohľadnenie schopností jednotlivých odvetví znižovať emisie s ohľadom na technické normy,
- rýchle rozhodnutie týkajúce sa nebezpečenstva presunu zdrojov emisií CO₂.

1.5.1 Výbor podporuje zámer Komisie týkajúci sa smernice o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia (IPPC), programu REACH a normalizácie, očakáva však konkrétne formulácie jednotlivých návrhov.

1.6 Recyklácia surovín a znižovanie materiálovej náročnosti resp. výskum „náhradných materiálov“ bude v budúcnosti nadobúdať čoraz väčší význam (tak z hľadiska významu pre ochranu životného prostredia, ako aj z hľadiska obchodnej politiky).

1.7 Výbor podporuje angažovanosť Komisie v zintenzívňovaní inovácie, výskumu a vývoja a zvyšovaní kvalifikácie. Príkladom môže byť projekt ULCOS (Ultra Low CO₂ Steelmaking – výroba ocele pri ultra nízkom CO₂) v rámci európskej platformy pre oceľ (ESTEP). Pre druhú časť 7. rámcového programu výbor navrhuje preskúmanie účinnosti existujúcich programov a očakáva lepšie zosúladenie a podporu. V oblasti vzdelávania a odbornej prípravy sú potrebné značné investície do profesijného zázemia.

1.8 Otázky obchodnej politiky sú pre kovopriemysel nachádzajúci sa v celosvetovej konkurencii veľmi dôležité. Výbor súhlasí s názorom Komisie, že o otázkach obchodnej politiky je potrebné viesť s tretími krajinami intenzívny dialóg. Nástroje obchodnej politiky spĺňajúce požiadavky WTO však musia byť naďalej k dispozícii proti postupom, ktoré európsky kovopriemysel znevýhodňujú alebo diskriminujú.

1.9 Kovopriemysel čelí ďalekosiahlym sociálnym výzvam, napríklad:

- ďalšie reštrukturalizácie,
- starnúci zamestnanci,
- zvyšujúce sa kvalifikačné požiadavky,
- bezpečnosť a ochrana zdravia.

Pre výbor je trochu prekvapujúce, že Komisia vo svojom oznámení neuvádza žiadne konkrétne opatrenia alebo odporúčania týkajúce sa sociálnych aspektov. Výbor vyzýva Komisiu, aby (ďalej) podporovala sociálny dialóg v príslušných odvetviach, pretože sú tým pravým miestom na diskusiu o týchto otázkach.

2. Zdôvodnenie/Zhrnutie obsahu oznámenia

2.1 V tomto oznámení sa posudzuje konkurencieschopnosť kovopriemyslu a vydávajú sa odporúčania o ďalšom smerovaní. Nadväzuje na oznámenie Komisie o priemyselnej politike EÚ z roku 2005, ktoré informovalo o viacerých sektorových iniciatívach vrátane oznámenia o posúdení vplyvu zásobovania surovinami a energiou konkurencieschopnosť európskeho kovopriemyslu⁽¹⁾. Zohľadňuje aj strednodobé hodnotenie priemyselnej politiky z roku 2007⁽²⁾.

2.2 Na odvetvia kovopriemyslu, ktoré sú sektorom vo svojej podstate veľmi náročným na energiu, priamo vplývajú politiky Spoločenstva v oblastiach energetiky a zmeny klímy. Na zasadnutí Európskej rady v marci 2007 bol vyzdvihnutý „veľký význam odvetví náročných na energiu“. Pritom sa zdôraznilo, „že sú potrebné hospodárne opatrenia na zlepšenie konkurencieschopnosti

týchto európskych odvetví, ako aj ich vplyvu na životné prostredie“. V tejto súvislosti sa v balíku Komisie z 23. januára 2008, ktorý sa týka klímy a obnoviteľnej energie, uznáva špecifická situácia energeticky náročných odvetví priemyslu, ktoré priamo čelia tlaku medzinárodnej konkurencie.

2.3 Komisia navrhuje balík šestnástich opatrení v oblasti energetiky, životného prostredia, normalizácie, inovácie, výskumu a vývoja, kvalifikácie, vonkajších vzťahov a obchodnej politiky.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Ako už vo svojom stanovisku k oznámeniu Komisie na tému „Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: Rámcová politika posilnenia výroby v EÚ – smerom k integrovanejšiemu prístupu k priemyselnej politike“ KOM(2005) 474 v konečnom znení z 20. apríla 2006 výbor vo všeobecnosti víta konkrétne aktivity Komisie na zvyšovanie konkurencieschopnosti v danom odvetví a zabezpečenie zamestnanosti.

3.2 Kovopriemysel patrí v Európe k najdôležitejším odvetviám v hodnotovom reťazci mnohých výrobných odvetví. Odhady priemyslu vychádzajú z toho, že napr. odvetvia nadväzujúce na oceliarsky priemysel dosahujú obrat 3 157 miliárd EUR a zamestnávajú 23 miliónov pracovníkov (pozri prílohu 1). Pre ostatné odvetvia kovopriemyslu bohužiaľ neexistujú žiadne odhady. Výrobky z ocele nachádzajú uplatnenie predovšetkým ako stavebný materiál najmä pre energeticky účinné stavby infraštruktúry. Preto bude v súvislosti so schopnosťou Európy ďalej sa rozvíjať a prispôbovať sa klimatickým zmenám dôležité, aby bol trh Európskej únie predovšetkým stabilne zásobovaný oceľou.

3.2.1 Vzhľadom na súčasnú krízu na finančných trhoch považuje výbor za obzvlášť dôležité zdôrazniť, že nesmierna reálna pridaná hodnota, ktorá sa dosahuje v kovospracujúcom priemysle a na neho nadväzujúcej výrobe, predstavuje neodmysliteľný príspevok k rozvoju celého európskeho hospodárstva. Vedúca úloha, ktorú má európsky kovopriemysel v mnohých oblastiach, je tiež základom pre konkurencieschopnosť ostatných priemyselných odvetví. Toto know-how sa musí v Európe udržiavať a ďalej rozvíjať.

Kovopriemysel čelí celosvetovej súťaži a v posledných rokoch bol neustále vystavovaný rozsiahlym zmenám a reštrukturalizáciám. Tieto zmeny prispeli k zvýšeniu konkurencieschopnosti, ale aj k výraznému poklesu počtu pracovných miest. Tieto reštrukturalizácie sa však nedajú zdôvodniť iba technologickými príčinami alebo zlepšovaním produktivity. Čiastočne vyplývajú z toho, že určité druhy výroby boli z Európy odsunuté (napr. výroba surového hliníka), pričom hrajú úlohu náklady na energiu, ekologické požiadavky a blízkosť surovín. Tento proces nie je dovŕšený a musí sa počítať s ďalšími reštrukturalizáciami. Budúce reštrukturalizácie budú pritom úzko súvisieť s narastajúcou globalizáciou hodnotového reťazca kovopriemyslu (počnúc surovinami až po ďalšie spracovanie).

(1) KOM(2005) 474, v konečnom znení, príloha II.

(2) KOM(2007) 374 v konečnom znení, 4.7.2007.

3.3 Aktuálna diskusia o ochrane klímy sa týchto priemyselných odvetví obzvlášť dotýka vzhľadom na ich vysokú energetickú náročnosť. Nejde iba o udržanie konkurencieschopnosti, ale aj o zabezpečenie zamestnanosti v týchto odvetviach. Preto tiež Rada pre konkurencieschopnosť vo svojich záveroch z 3. júna 2008 vyzýva Komisiu a členské štáty, aby „naďalej aktívne pokračovali v rokovaní s priemyslom a s tretími krajinami o otázke odvetvových prístupov s cieľom podnietiť prijímanie účinných opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov, a tým aj riešenie problematiky úniku uhlíka“.

3.4 Výbor vcelku súhlasí s analýzou charakteristiky tohto sektora tak, ako ju uskutočnila Komisia. Pritom sa musí brať do úvahy, že oznámenie nadväzuje na prípravné práce, ktoré sa začali už v roku 2004, a že kovopriemysel nie je homogénnym odvetvím.

3.4.1 V súvislosti s vymedzením odvetví však ešte existujú stále nejasnosti. Komisia sa vo svojej definícii odvoláva na kód 27 klasifikácie NACE, zatiaľ čo údaje obsiahnuté v dokumentoch (oznámenie a príloha) sa týkajú iba časti pododvetví (primárny a spracovateľský priemysel). Komisia by tu mala uviesť presnejší popis, a to hlavne preto, že je ťažké robiť všeobecné vyhlásenia vzhľadom na rozmanitosť rôznych pododvetví (26 priemyselných odvetví v 5 skupinách/podľa NACE 27) a rôzne štruktúry (v surovinovom priemysle vo väčšine veľké podniky a v ďalšom spracovaní mnohé MSP).

3.5 Vo svojom oznámení Komisia navrhuje celý rad opatrení, ktoré sú zamerané na zlepšenie podmienok pre príslušné odvetvia. Je potrebné ich vidieť aj v súvislosti s ostatnými, zdanlivo protirečivými politickými cieľmi Spoločenstva, ktoré sú súčasne predmetom riešenia. Výbor vyjadruje preto poľutovanie nad tým, že mnohé návrhy sú príliš všeobecné a vyzýva Komisiu, aby v nadväznosti na predmetné oznámenie vytvorila časový plán spolu so súborom konkrétnych opatrení, ktorý by sa zaoberal aj jednotlivými pododvetviami. Je to nutné predovšetkým preto, lebo rozhodovanie o investíciách v kovopriemysle má strednodobý až dlhodobý charakter a tieto opatrenia budú mať na neho vplyv.

3.5.1 Výbor navrhuje uskutočniť v spolupráci so zúčastnenými stranami vlastné štúdie o vývoji dopytu, výroby a technológií v jednotlivých odvetviach, ktoré budú na základe skúseností Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO) sprevádzané monitorovaním a sociálnym dialógom. Oceliarsky priemysel slúži pritom ako príklad. V zmluve o ESUO bol pre oblasť železa a ocele ustanovený zber údajov, ktoré ďaleko prekračovali rozsah „všeobecnej priemyselnej štatistiky“. Po vypršaní Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele v roku 2002 sa európsky oceliarsky priemysel úspešne zasadil o to, aby sa aspoň prechodne naďalej uskutočňovali niektoré podstatné štatistické zisťovania, ktoré nie sú pokryté „všeobecnou priemyselnou štatistikou“. Na európskej úrovni sa to vykonávalo nariadením (ES) č. 48/2004. Výbor podporuje pokračovanie tohto dočasného nariadenia a navrhuje uskutočniť podobne rozsiahle prieskumy aj pre ostatné oblasti kovopriemyslu, pretože sa stále častejšie ukazuje, že všeobecné priemyselné štatistiky sú príliš málo obsažné na to, aby sa z nich dalo vyčítať, či je potrebné prijať konkrétne politické opatrenia.

4. Osobitné pripomienky k návrhom Komisie

4.1 Energetická politika

4.1.1 Ako správne konštatovala Komisia, výkyvy ako prudké zvýšenie cien plynu a elektrickej energie, ako aj obmedzenia v zabezpečovaní zásobovania energiou prostredníctvom dlhodobých dodávateľských zmlúv má nepriaznivý vplyv na konkurencieschopnosť odvetví kovopriemyslu EÚ.

4.1.2 Musia sa prijať opatrenia, ktoré umožnia lepší výhľad cenového vývoja, zaručia vyššiu transparentnosť na trhu a umožnia slobodný výber dodávateľov energie. K tomu budú musieť prispieť tak právne predpisy, ako aj uznanie zlučiteľnosti zaužívaných postupov s právom Spoločenstva.

4.1.3 Preskúvanie možností pre dlhodobé dodávateľské zmluvy je jedným z najdôležitejších opatrení ako zlepšiť predvídateľnosť podmienok zásobovania. Pritom je potrebné zvážiť, do akej miery sa príslušní dodávatelia energie potom môžu alebo nemôžu zapojiť do európskeho systému obchodovania s emisiami.

4.1.4 Riešenia na odstránenie nedostatkov v infraštruktúre prepravy energie (transeurópske siete) sú preto potrebné, aby mali všetky príslušné podniky zaručený voľný prístup na trh s energiou.

4.1.5 Z dlhodobého hľadiska je ďalší rozvoj obnoviteľných zdrojov energie rozhodujúcim faktorom pri nezávislých dodávkach pre priemyselné odvetvia EÚ. Kovopriemysel prispieva k úspechu politiky EÚ, ktorej cieľom je zvyšovať získavanie energie (elektrina a teplo) z obnoviteľných zdrojov. V procese výroby ocele a v koksárenských peciach vznikajú hodnotné plyny, a to vysokopecný plyn, konvertorový plyn (kyslíkový plyn) a koksárenský plyn. Tieto plyny obsahujú rôzne podiely oxidu uhoľnatého (v konvertorovom plyne až do 65 %), oxidu uhličitého, dusíka a vodíka (v koksárenskom plyne až 60 %). Namiesto toho, aby boli vypustené alebo spálené, môžu sa tieto plyny účinne využiť na výrobu elektriny alebo tepla. To sa vykonáva sčasti už dnes, musí sa však vyvinúť úsilie na ďalší vývoj týchto technológií.

4.1.6 Okrem toho výbor poukazuje na to, že sa k téme energetickej politiky vyjadril už vo viacerých stanoviskách (naposledy v stanovisku CCMI/052 a rôznych stanoviskách odbornej sekcie TEN).

4.2 Politika životného prostredia

4.2.1 Na kovopriemysel sa vzťahuje už veľký počet predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, ktorých uplatňovanie a dodržiavanie neustále stavia toto odvetvie pred úlohu zjednotiť rôzne ciele (napr. predchádzanie emisiám škodlivých látok je sčasti spojené so zvýšenou spotrebou energie, čo má zase nepriaznivý vplyv na energetickú účinnosť). Časti kovopriemyslu patria bezpochyby k energeticky najnáročnejším odvetviam, ktoré sú vystavené silnej medzinárodnej súťaži o najnižšie náklady. Príslušné priemyselné odvetvia patria k producentom veľkého množstva CO₂. Keby sa opatrenia navrhované Komisiou v oblasti klimatických zmien, najmä rozšírenie systému obchodovania s emisiami, bez

ďalšieho obmedzenia uplatňovali na kovopriemysel, mohlo by to viesť k presunu investícií (ktorý je možné pozorovať už dnes) a k poklesu počtu pracovných miest (riziko presunu emisií CO₂). Zamýšľaný účinok na klimatické zmeny však nenastane, pokiaľ sa týmto cieľom nepodriadia všetky krajiny.

4.2.2 Najvyššiu prioritu preto musí mať uzavretie záväzných medzinárodných dohôd s jasne stanovenými kritériami ich účinnosti a overiteľnosti s cieľom zabrániť znevýhodneniu európskeho priemyslu v hospodárskej súťaži a bojovať proti klimatickým zmenám na celosvetovej úrovni.

4.2.3 Veľká časť kovopriemyslu uskutočnila už v minulosti rozsiahle investície do energeticky účinných technológií. Tak je napr. európsky oceliarsky priemysel na čele znižovania emisií CO₂ a tým v mnohých podnikoch dosiahol hranicu znižovania emisií vo výrobe, ktorú technológie umožňujú. Cieľ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2020 o 21 % v porovnaní s rokom 2005 by sa mal stanoviť všetkým odvetviam spadajúcim do systému obchodovania s emisiami EÚ (energetické hospodárstvo a energeticky náročné odvetvia) spoločne. Pokiaľ ide o rozdelenie snáh, je potrebné brať do úvahy schopnosť jednotlivých odvetví znižovať emisie pri zohľadnení technických obmedzení bez toho, aby sa znížila výrobná kapacita.

4.2.3.1 Rada skonštatovala, že pomocou plánovaných medzinárodných dohôd dôjde k oveľa ambicióznejšiemu stanoveniu cieľa znížiť emisie CO₂ až o 30 %. V tejto súvislosti výbor zdôrazňuje, že je potrebné objasniť, v ktorých oblastiach sa má toto zníženie dosiahnuť. Bezpochyby sa tak nemôže stať iba v odvetviach v súčasnosti spadajúcich do systému ETS. Podľa názoru výboru v centre pozornosti musia stať aj také opatrenia, ako je napr. izolácia budov, organizácia dopravy a prepravy alebo všeobecná energetická účinnosť atď.

4.2.4 Podľa názoru výboru by preto prioritu malo mať šírenie najlepších a energeticky najúčinnějších technológií a potom výskum a vývoj s cieľom zlepšiť tieto technológie a nové materiály. Technická norma sa musí zohľadniť tak pri opatreniach na úrovni EÚ, ako aj v rokovaní o medzinárodnom dohovore o ochrane klímy.

Komisia by mala čo najskôr v tejto veci vypracovať plán, ktorý bude obsahovať všetky plánované opatrenia a kroky, aby sa zabránilo ďalšiemu zneisteniu v priemysle. V tejto súvislosti výbor odkazuje na článok 10 b) návrhu Komisie k ETS (3).

4.2.5 Pokiaľ ide o smernicu IPPC, výbor podporuje zámer Komisie uskutočniť harmonizáciu, čo v neposlednom rade prispeje k zjednodušeniu a skvalitneniu právnych predpisov. Ako základ pre certifikáciu a prevádzku priemyselných závodov musí kodifikovaná smernica zohľadňovať aj individuálny stav technického

rozvoja. Konkurencieschopnosť kovopriemyslu EÚ nesmie byť ohrozená nariadeniami, ktoré nie sú v súlade s technologickými možnosťami.

4.2.6 Pokiaľ ide o návrhy k právnym predpisom o odpadoch, k programu REACH a normalizácii, výbor v podstate súhlasí s Komisiou, očakáva však konkrétne formulácie jednotlivých návrhov.

4.3 Inovácie, výskum a vývoj, zručnosti

4.3.1 Výbor podporuje angažovanosť Komisie v zintenzívňovaní inovácie, výskumu a vývoja a zvyšovaní kvalifikácie.

4.3.2 Európska technologická platforma pre oceľ (ESTEP) prispieva k formovaniu budúcnosti tým, že navrhuje ambiciózne programy v oblasti VaV (v rámci Strategického programu výskumu (SPV)) pre udržateľnú konkurencieschopnosť. Prvoradým cieľom tejto agendy je znižovanie znečisťovania životného prostredia pri výrobných procesoch a vývoj moderných produktov s pridanou hodnotou a väčšou účinnosťou počas celého životného cyklu výrobkov. Projekt ULCOS (výroba ocele s ultra nízkym CO₂) je napr. prvým veľkým projektom platformy pre oceľ zameraným na drastickú redukciu emisií CO₂. Tento projekt je najambicióznejším projektom svojho druhu na svete a už teraz veľmi úspešný: boli vybrané štyri sľubné postupy a teraz sa musia v priemyselnom meradle otestovať a spojiť s technológiami na sekvestráciu oxidu uhličitého. Platforma pre oceľ aj nepriamo prispieva k otázkam ochrany klímy a energetiky tým, že vyvíja plne opätovne použiteľné výrobky z ľahkej ocele, napr. pre automobilový priemysel a stavebníctvo, a nachádza nové riešenia vývoja pokrokových zdrojov energie (napr. veterná energia).

4.3.3 Vzdelávanie a odborná príprava sú podstatným predpokladom trvalej udržateľnosti tohto odvetvia v Európe, a preto sú značné investície do zlepšenia profesijného zázemia nevyhnutné, napr. získaním talentovaných absolventov vysokých škôl a rozvojom celoživotného vzdelávania, najmä elektronického vzdelávania. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebná podpora tak zo strany EÚ, ako aj zo strany vysokých škôl (4).

4.3.4 Výbor však navrhuje aj preskúmanie účinnosti existujúcich programov. Napr. strategický program výskumu Európskej platformy pre oceľ viedol v prvých výberových konaniach Siedmeho rámcového programu k neuspokojivým výsledkom (menej ako 10 % úspešnosť), pretože tieto konania nezodpovedajú prioritám SPV. V druhej časti Siedmeho rámcového programu sa očakáva lepší súlad a podpora.

(4) Tu je nutné poznamenať, že už existujú iniciatívy v kovopriemysle na podporu/zvýšenie mobility odborných pracovníkov v oblasti spracovania kovov v Európe, napr. „EMU-pass“ (www.emu-pass.com).

(3) KOM(2008) 16 v konečnom znení z 23.1.2008.

4.4 Vonkajšie vzťahy a obchodná politika

4.4.1 Výbor víta snahu Komisie udeliť prioritu zásobovaniu priemyslu surovinami. V tejto súvislosti treba tiež poukázať na to, že to nie je iba otázka vonkajších vzťahov a zahraničného obchodu, ako to výbor vyjadril vo svojom stanovisku CCMI/056 „Priemysel ťažby neenergetických surovín v Európe“. Na tomto mieste je potrebné poukázať na to, že recyklácia surovín a znižovanie materiálovej náročnosti resp. výskum „náhradných materiálov“ bude v budúcnosti nadobúdať čoraz väčší význam (nielen z hľadiska obchodnej politiky, ale aj z hľadiska významu pre ochranu životného prostredia).

4.4.2 Pozornosť by sa mala venovať najmä skutočnosti, že v mnohých surovinových oblastiach existuje koncentrácia niekoľkých celosvetových koncernov, čo vedie k diktovaniu cien.

4.4.3 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že o otázkach obchodnej politiky je potrebné viesť s tretími krajinami intenzívny dialóg. Nástroje obchodnej politiky zodpovedajúce požiadavkám

WTO však musia byť naďalej k dispozícii proti postupom, ktoré znevýhodňujú alebo diskriminujú európsky kovopriemysel, a musí existovať jasný signál, že sa tieto nástroje aj použijú, keď sa pomocou dialógu nedosiahne pokrok.

4.5 Sociálne aspekty

4.5.1 Vzhľadom na výzvy, ako napr. starnutie pracovných síl (predovšetkým v oceliarskom priemysle), požiadavky na kvalifikáciu a pokračujúce štrukturálne zmeny, je pre výbor prekvapujúce, že Komisia tomuto odvetviu nepredkladá žiadne opatrenia alebo návrhy týkajúce sa sociálnych aspektov, ktoré uvádza vo svojom oznámení.

4.5.2 Osobitná pozornosť by sa mala venovať problematike bezpečnosti a ochrany zdravia, pretože kovopriemysel patrí k tým odvetviam, ktoré sú vystavené zvýšenému riziku.

4.5.3 Výbor v tejto súvislosti opäť poukazuje na význam sociálneho dialógu.

V Bruseli 3. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o inovatívnych a trvalo udržateľných odvetviach lesného hospodárstva v EÚ: Príspevok k Stratégii pre rast a zamestnanosť EÚ“

KOM(2008) 113 v konečnom znení

(2009/C 175/20)

Európska komisia sa 27. februára 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o inovatívnych a trvalo udržateľných odvetviach lesného hospodárstva v EÚ: Príspevok k Stratégii pre rast a zamestnanosť EÚ“

KOM(2008) 113 v konečnom znení.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. novembra 2008. Spravodajcom bol pán Burns a pomocným spravodajcom pán Student.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a. 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) prijal 167 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

Z dôvodov uvedených v predkladanom stanovisku EHSV odporúča:

1.1 rozšíriť pojem „odvetvia lesného hospodárstva“ tak, aby zahŕňal vlastníkov lesov a iné hospodárske subjekty, napr. dodávateľov prác a služieb, vďaka čomu by bolo možné rozpoznať problémy a príležitosti už na začiatku hodnotového reťazca;

1.2 aj prostredníctvom štúdií zdokonaľiť existujúce európske databázy s údajmi o objeme a predpokladanej kvalite všetkého vyťažiteľného dreva, ako aj o využívaní dreva z európskych zdrojov a z dovozu odvetviami lesného hospodárstva tak, aby údaje boli úplné, porovnateľné a včas dodané;

1.3 podporovať vyššiu produkciu a mobilizáciu dreva z európskych lesov a jeho spravodlivé využívanie na rôzne účely na vnútroštátnej úrovni;

1.4 presadzovať väčšie využívanie dreva a materiálov na báze dreva;

1.5 podporovať opatrenia na zlepšenie obrazu o odvetviach lesného hospodárstva;

1.6 aktívne sa usilovať o uznanie úlohy dreva a drevárskych výrobkov pri zmierňovaní dosahu klimatických zmien, pretože okrem iného viažu uhlík;

1.7 ochrániť odvetvie pred negatívnym dosahom obchodovania s emisnými kvótami;

1.8 odstrániť prekážky obchodu s drevom a drevárskymi výrobkami a zaistiť voľný a zároveň spravodlivý obchod;

1.9 riešiť prostredníctvom siedmeho rámcového programu a príbuzných programov výskumné potreby odvetví, ktoré sú definované v kontexte technologickej platformy sektora lesného hospodárstva;

1.10 nabádať príslušné inštitúcie EÚ aj priemysel, aby venovali zvláštnu pozornosť dôraznejšiemu uplatňovaniu tých politík, nariadení a programov EÚ v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré sa týkajú odvetví lesného hospodárstva, aby sa napokon vo všetkých členských štátoch EÚ dosiahla rovnaká úroveň;

1.11 na základe potrieb odvetvia rozvíjať európsku odbornú prípravu a kvalifikácie pre celý lesnícko-drevársky reťazec;

1.12 podnecovať orgány na národnej i nižšej úrovni k tomu, aby využívali potenciál komerčného lesníctva a odvetví lesného hospodárstva. Je potrebné venovať pozornosť zvýšeniu investícií do cestnej a inej infraštruktúry vo vidieckych oblastiach;

1.13 v spojitosti s akčným plánom v oblasti lesného hospodárstva vytvoriť systémy posudzovania hospodárskej a sociálnej hodnoty polyfunkčného lesníctva a mimoprodukčných funkcií lesa a zabezpečiť, aby v budúcnosti boli vnímané ako súčasť jediného odvetvia, ktoré zahŕňa vlastníkov lesov, externých dodávateľov prác a služieb, atď.

2. Zhrnutie

2.1 Oznámenie [KOM(2008) 113 v konečnom znení, ďalej len „oznámenie“], ktoré je základom predkladaného stanoviska na tému Inovatívne a trvalo udržateľné odvetvia lesného hospodárstva v EÚ vychádza z Oznámenia Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov na tému Stav konkurencieschopnosti

odvetví lesného hospodárstva EÚ a súvisiacich odvetví [KOM-(1999) 457 v konečnom znení] a z Oznámenia Komisie na tému Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva [KOM-(2005) 474 v konečnom znení]. Ďalej stavia na Akčnom pláne EÚ v oblasti lesného hospodárstva [KOM(2006) 302 v konečnom znení] na obdobie rokov 2007 – 2011, ktorého cieľom je prostredníctvom 18 kľúčových opatrení podporovať a zlepšovať trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a ich polyfunkčnú úlohu. Jedným z týchto opatrení (č. 17) je podporovať využívanie dreva a iných produktov z lesov obhospodarovaných trvalo udržateľným spôsobom.

2.2 Oznámenie sa v prvom rade venuje výzvam, ktorým čelia odvetvia lesného hospodárstva. Ide o odvetvia vyrábajúce celulózu, papier, papierové obaly a drevospracujúce odvetvia (ako pilárské podniky a výrobné panelov na báze dreva) a korkový a tlačiarenský priemysel. Nezaoberá sa teda priamo odvetvím lesníctva, ktoré zabezpečuje drevo ako hlavnú surovinu pre odvetvia lesného hospodárstva, a ani inými subjektmi, ktorých podnikanie a zárobková činnosť je úzko spojená s lesom.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Európska komisia zdôrazňuje v oznámení výzvy, ktorým čelia odvetvia lesného hospodárstva, ako sú globálna hospodárska súťaž, klimatické zmeny, energia, dodávky dreva, atď. a dosah, ktorý môžu mať na ziskovosť a konkurencieschopnosť tohto odvetvia v budúcnosti.

3.2 Odvetvia lesného hospodárstva sú dôležitou súčasťou európskeho hospodárstva a často zohrávajú dôležitú úlohu pri zachovávaní trvalo udržateľnej zamestnanosti vo vidieckych oblastiach.

3.3 Oznámenie sa usiluje o riešenie problémov prostredníctvom 19 opatrení, ktoré je možné rozdeliť do týchto kategórií:

- a) Prístup k surovinám (8 opatrení)
- b) Politiky v oblasti klimatických zmien a právne predpisy v oblasti životného prostredia (4 opatrenia)
- c) Inovácia, výskum a vývoj (4 opatrenia)
- d) Obchod a spolupráca s tretími krajinami (2 opatrenia)
- e) Komunikácia a poskytovanie informácií (1 opatrenie).

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV víta pozornosť, ktorú Komisia pomohla upriamiť na problémy odvetví lesného hospodárstva, ako aj súbor navrhovaných opatrení. Výbor požaduje, aby neostali iba v rovine návrhov, ale aby boli čo najskôr uplatnené.

4.2 Hoci výbor chápe pozadie a základ, na ktorom oznámenie vzniklo, vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že aktérom na začiatku hodnotového reťazca ako sú vlastníci lesov a externí dodávatelia prác a služieb, alebo iným funkciám lesa (často označovanými ako lesné hospodárstvo ako celok) nebola venovaná žiadna, resp. len obmedzená pozornosť.

4.3 EHSV nalieha, aby sa viac pozornosti venovalo potrebe ziskového lesníctva, ktoré je podmienkou konkurencieschopnosti celého hodnotového reťazca. Ziskové lesníctvo posilňuje trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a podnecuje investície do tohto odvetvia, čím zaisťuje stabilné dodávky dreva.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Dostupnosť surovín

5.1.1 EHSV sa obáva, že rozhodnutia dotýkajúce sa lesníctva a odvetví lesného hospodárstva nie sú vždy založené na úplných, aktuálnych a porovnateľných štatistikách o dostupnosti a využívaní dreva z európskych lesov, v dôsledku čoho vznikajú nezrovnalosti medzi dopytom a ponukou a nedarí sa dosiahnuť stanovené ciele. Zároveň by bolo potrebné odhadnúť objem dreva z európskych zdrojov alebo z dovozu, ktorý odvetvia lesného hospodárstva využívajú.

5.1.2 Európske politické iniciatívy, najmä tie, ktoré podporujú využívanie biomasy a obnoviteľných zdrojov energie zvýšili tlak na dostupnosť drevnej suroviny pre odvetvia lesného hospodárstva, čo možno do určitej miery pripísať zavedeniu dotácií narúšajúcich fungovanie trhu. EHSV sa obáva dosahu uvedených vplyvov na odvetvia lesného hospodárstva. Vzhľadom na rast konkurencie v dopyte po drevnej surovine ako zdroji energie, EHSV zastáva názor, že využívanie lesných zdrojov na rôzne účely by malo byť v rovnováhe. EHSV vyzýva Komisiu, aby podrobnejšie preskúmala koncepciu „energetických lesov“ (lesy s krátkou rubnou dobou na pôde s nízkou bonitou).

5.1.3 Trh by sa mal riadiť zvyčajnými trhovými mechanizmami a jeho fungovanie by nemali narúšať programy poskytovania dotácií, ktoré znevýhodňujú určité druhy využívania oproti iným.

5.1.4 Hoci by zvýšenie dovozu dreva nebolo schodným riešením tohto vynárajúceho sa problému, nemalo by sa mu brániť kvantitatívnymi či legislatívnymi opatreniami, ani vytváraním iných prekážok.

5.1.5 EHSV sa domnieva, že jediným dlhodobým udržateľným riešením je zvýšiť objem dreva z európskych lesov, a to

- posilňovaním trvalo udržateľného obhospodarovania existujúcich lesov, aby mohli produkovať viac rentabilného dreva a
- ďalším rozšírením lesnej plochy, aby ponuka dreva dokázala lepšie vyhovieť dopytu.

5.1.6 EHSV zastáva názor, že vzhľadom na zásadný význam surovín pre odvetvia lesného hospodárstva sa oznámenie malo zaoberať problematikou subsidiarity, t. j. krokmi na národnej i nižšej úrovni na zabezpečenie dlhodobej dodávky dreva.

Faktom je, že „podpora“ väčšej výsadby komerčných lesov nemá v niektorých krajinách EÚ žiadny efekt. Dôvody sa líšia: v niektorých krajinách prevláda nezáujem, kým v iných krajinách je rozšírená domnienka, že už máme dosť dreva. Pritom viaceré štúdie hovoria o nedostatku dreva v EÚ ⁽¹⁾.

5.1.7 Aby bolo možné dodávať drevo zákazníkom, je potrebná dobrá cestná a iná infraštruktúra. Obmedzené investície do cestnej infraštruktúry vo vidieckych a odľahlých oblastiach zvyšujú náklady na prepravu. Napríklad prekonanie rovnakej vzdialenosti naloženým nákladným autom po vidieckej ceste stojí o 75 % viac (času a energie) ako prevoz po cestách bez množstva zákrut, stúpaní a klesaní. EHSV je znepokojený nedostatkom pozornosti, ktorú tejto problematike venujú orgány na národnej a nižšej úrovni. Ďalším nákladovým zaťažením v cestnej doprave sú okrem toho aj hmotnostné a rozmerové obmedzenia.

5.2 Politiky v oblasti klimatických zmien a právne predpisy v oblasti životného prostredia

5.2.1 Drevárske výrobky viažu uhlík počas svojej životnosti a môžu nahradením iných materiálov prispieť k podstatným úsporám CO₂. EHSV sa domnieva, že EÚ by mala aktívnejšie propagovať viazanie uhlíka v drevárskych výrobkoch a ich pozitívny prínos k obmedzovaniu dosahu klimatických zmien.

Túto prínosnú úlohu je potrebné v plnej miere zohľadniť v procese nadväzujúcom na Kjótsky protokol po roku 2010. EHSV zároveň vyzýva Komisiu a členské štáty, aby presadzovali jeho uznanie na nadchádzajúcej konferencii signatárov Kjótskeho protokolu COP14 (v Poznani v roku 2008) a COP15 (v Kodani v roku 2009).

5.2.2 Komisia podcenila riziko, ktoré pre európsky celulóзовý a papierenský priemysel a čiastočne aj pre drevospracujúce odvetvie predstavuje systém obchodovania s emisnými kvótami (ETS). ETS ovplyvňuje spomenuté odvetvia dvojakým spôsobom: priamo, pretože sú súčasťou tohto systému a nepriamo prostredníctvom prudkého rastu cien elektrickej energie v dôsledku ETS ⁽²⁾. Súčasný plán na vypracovanie smernice upravujúcej obchodovanie s emisnými kvótami budú veľkou záťažou pre ziskovosť odvetví a mohli by vyústiť do zatvorenia spracovateľských závodov alebo k ich relokácii. Relokácia je z finančného hľadiska uskutočniteľná iba pre veľké podniky a určite nie je reálnym riešením pre menšie podniky v Európe.

⁽¹⁾ Predovšetkým štúdia Európskej hospodárskej komisie OSN (UNECE) z roku 2007 s názvom „Zdroje dreva: dostupnosť a dopyt“, ktorá vychádza zo spoločného prieskumu o energii z dreva z roku 2006.

⁽²⁾ Tamtiež.

5.2.2.1 V svojej súčasnej forme by nový návrh smernice o ETS pre európsky papierenský priemysel a ostatné energeticky náročné odvetvia priniesol narušenie trhu, konkurenčnú nevýhodu a časom aj presun emisií uhlíka pretože krajiny mimo EÚ, ktoré sú jej hlavnými konkurentmi, by nemuseli čeliť podobnej záťaži a nákladom. EHSV považuje za nevyhnutné uznať celulóзовý a papierenský priemysel a výrobu panelov na báze dreva ako energeticky náročné odvetvia s tendenciou k presunu emisií uhlíka. Takéto uznanie by malo byť okamžité. Návrh rozhodnúť až v roku 2010, ktorým odvetviám budú naďalej prideľované emisné kvóty na CO₂ sa zdá byť oneskorený.

5.3 Inovácia, výskum a vývoj, vzdelávanie a odborná príprava

5.3.1 Inovácia a výskum a vývoj jednoznačne prispievajú k zaisteniu budúcnosti pre odvetvia lesného hospodárstva. EHSV víta skutočnosť, že toto odvetvie vytvorilo Technologickú platformu sektora lesného hospodárstva a požaduje, aby bola budúcim potrebám všetkých pododvetví venovaná náležitá pozornosť. Je potrebné zvýšiť financovanie výskumu a vývoja, predovšetkým v rámci siedmeho rámcového programu a ďalších súvisiacich programov a sústrediť ho smerom k inovačnému využívaniu surovín a výrobkov.

5.3.2 Postupy zamerané na podporu flexibility v Európe nevytvorili bezpečné a dostupné opatrenia, ktoré by študentom a pracovníkom v odvetviach lesného hospodárstva umožnili získať široko uznávanú kvalifikáciu alebo rozvíjať svoje schopnosti prostredníctvom programov celoživotného vzdelávania. Ani viaceré pilotné iniciatívy v rámci programov vzdelávania a odbornej prípravy EÚ neumožnili nájsť spôsob ako kolektívne zaznamenávať zmeny v postupoch na pracoviskách a súbežne ich zapracovávať do vnútroštátnych ustanovení, čo obmedzuje cezhraničnú mobilitu, mári túžby po medzinárodnej kariére a obmedzuje prístup zamestnávateľov k širokému výberu talentovaných pracovných síl v rámci odvetví lesného hospodárstva. Môže to dokonca prispieť k vytváraniu všeobecného dojmu, že kvalifikácia pracovných síl v lesníctve a papierenskom a drevárskom priemysle má obvyčajne nízku hodnotu.

5.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

5.4.1 Práca v odvetviach lesného hospodárstva, ako v akomkoľvek inom odvetví priemyslu, predstavuje určité riziko ohrozenia zdravia a bezpečnosti pracovníkov. Napriek tomu, že v týchto odvetviach bolo v uplynulých desaťročiach vyvinuté značné úsilie, je treba ešte veľa dosiahnuť. Okrem toho, vzhľadom na skutočnosť, že nie všetky členské štáty čelia v tejto oblasti rovnakým problémom, požadované riešenia by sa mali adekvátne prispôbiť individuálnym podmienkam v každom konkrétnom členskom štáte.

5.4.2 Nedávne rozšírenia EÚ znamenali vstup členských štátov s relatívne vyššími požiadavkami na zlepšenie implementácie politík v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ako je to vo všeobecnosti v prípade ostatných členov EÚ. V tejto súvislosti by výbor chcel zdôrazniť význam finančných nástrojov EÚ, ako aj príslušných úrovni angažovanosti zo strany odvetví lesného hospodárstva, ktoré sú aktívne v týchto členských štátoch.

5.5 Obchod a spolupráca s tretími krajinami

5.5.1 Odvetvia lesného hospodárstva pôsobia na celom svete a na udržanie konkurencieschopnosti je vývoz veľmi dôležitý. EHSV sa obáva, že colné a necolné prekážky obchodu podnikom z EÚ zbytočne bránia vo vývoze. Pre Komisiu by malo byť ich odstránenie prioritou.

5.5.2 EHSV takisto vyjadruje znepokojenie nad opatreniami hlavných obchodných partnerov, napr. Ruska, ktoré silne ovplyvňujú dodávky drevnej suroviny do EU a vedú k znižovaniu výroby.

5.6 Komunikácia a poskytovanie informácií

5.6.1 Aj napriek výraznému prínosu odvetví lesného hospodárstva pre spoločnosť a hospodárstvo, verejnosť ich nevníma pozitívne. Význam európskych lesov pre spoločnosť a občanov je vo všeobecnosti podhodnotený⁽³⁾. Žiaci sa v školách často učia, že stínať stromy je zlé a že potrebujeme každý rastúci strom. Ilegálny výrub dreva a praktiky v rozpore s trvalo udržateľným obhospodávaním lesa uplatňované napr. v Južnej Amerike, juhovýchodnej Ázii a iných regiónoch môžu takisto poškodiť imidž dreva.

5.6.2 Vzhľadom na prebiehajúcu diskusiu o klimatických zmenách a energii z biologických zdrojov je práve teraz najvhodnejšia chvíľa na podporu zvýšeného využívania dreva a materiálov na báze dreva. Lesy absorbujú CO₂ a tento uhlík môže zostať viazaný vo výrobkoch na báze dreva. Imidž celého odvetvia a jeho výrobkov by sa vďaka týmto argumentom mal zlepšiť. Ide o jedinečný

prínos tohto odvetvia a je potrebné ho propagovať a zároveň šíriť viac informácií o komerčnej hodnote našich lesov.

5.6.3 V súčasnosti existuje niekoľko propagačných programov podporovaných priemyslom, avšak tieto mali doteraz iba obmedzený vplyv na zlepšenie imidžu odvetví lesného hospodárstva. Tieto projekty treba rozvinúť a predstaviť ich na školách a širokej verejnosti, aby všetky skupiny v spoločnosti pochopili a ocenili význam pestovania lesa a využívania (európskeho) dreva.

5.7 Podpora využívania dreva

Oznámenie upriamuje značnú pozornosť na dodávky surovín do týchto odvetví (pozri bod 5.1), nezaobrá sa však využívaním dreva a materiálov na báze dreva. V snahe o trvalo udržateľnejšiu výrobu a spotrebu by bolo vhodné klásť dôraz na odstraňovanie bariér a zbytočnej legislatívnej, administratívnej, finančnej a inej záťaže, čo by umožnilo širšie využívanie dreva napr. v stavebníctve. EHSV vo všeobecnosti zastáva názor, že špecifické vlastnosti a úlohy dreva a výrobkov na báze dreva treba brať do úvahy v rôznych politických súvislostiach.

5.8 Polyfunkčné lesníctvo

Jedným z hlavných odporúčaní akčného plánu EÚ v oblasti lesného hospodárstva z roku 2006 je, že lesníctvo sa má stať polyfunkčným a prinášať spoločnosti úžitok aj inak, ako poskytovaním dreva. Vzhľadom na nedostatok informácií a údajov nebola stanovená presná hodnota, ktorú pre spoločnosť mimoprodukčné funkcie lesa znamenajú (zber lesných plodov, húb, liečivých rastlín, poľovníctvo a cestovných ruch). Nech už je to akokoľvek, tieto aktivity prinášajú zisk, zamestnanosť a príležitosti a preto majú právo byť definované ako súčasť lesníctva.

Hoci výbor uznáva úlohu „polyfunkčného lesníctva“, obáva sa, že vlády niektorých krajín kladú príliš veľký dôraz na mimoprodukčné funkcie lesa na úkor komerčnej úlohy lesov ako producentov dreva.

V Bruseli 3. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽³⁾ Pozri štúdiu *Perception of the wood-based industries – Qualitative study of the image of wood-based industries amongst the public in the Member States of the European Union* (Vnímanie odvetví lesného hospodárstva – kvalitatívna štúdia o obraze odvetví lesného hospodárstva v členských štátoch Európskej únie), Európske Spoločenstvo, 2002; ISBN 92 – 894 – 4125 – 9. Táto štúdia je dostupná na internetovej stránke: http://ec.europa.eu/enterprise/forest_based/perceptionstudy_en.pdf.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zriaďovaní európskej zamestnaneckej rady alebo postupu v podnikoch s významom na úrovni Spoločenstva a v skupinách podnikov s významom na úrovni Spoločenstva na účely informovania zamestnancov a prerokovania s nimi“

KOM(2008) 419 v konečnom znení – 2008/0141 (COD)

(2009/C 175/21)

Rada sa 22. júla 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zriaďovaní európskej zamestnaneckej rady alebo postupu v podnikoch s významom na úrovni Spoločenstva a v skupinách podnikov s významom na úrovni Spoločenstva na účely informovania zamestnancov a prerokovania s nimi“

KOM(2008) 419 v konečnom znení – 2008/0141 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. novembra 2008. Spravodajcom bol pán Greif.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra 2008) prijal 108 hlasmi za, pričom 31 členov hlasovalo proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery: Za viac európskych zamestnaneckých rád a lepší cezhraničný sociálny dialóg

1.1 EHSV výslovne víta, že Európska komisia vyvinula legislatívnu iniciatívu, keďže neboli obnovené rokovania európskych sociálnych partnerov podľa článku 138 odsek 4 Zmluvy o ES. Na základe predloženého návrhu Komisie sa majú práva európskych zamestnaneckých rád (EZR) prispôsobiť realite na vnútornom európskom trhu. EHSV v návrhu vníma niekoľko podstatných zmien zameraných na prispôbenie právneho základu Spoločenstva týkajúceho sa EZR realite v Európe a zabezpečenie väčšej právnej istoty a lepšieho zosúladenia právnych predpisov Spoločenstva týkajúcich sa informovania zamestnancov a prerokovania s nimi.

1.2 EHSV očakáva, že navrhované spresnenia a zmeny textu a definícií v smernici prispejú k zefektívneniu práce EZR, k väčšej právnej istote a povedú aj k lepšiemu uplatňovaniu smernice a tým aj k zvýšeniu počtu novozaložených ERZ. EHSV okrem toho zdôrazňuje význam pragmatických riešení, ktoré zvýšia efektívnosť práce ERZ a neprispedia k oslabeniu, ale naopak k posilneniu konkurencieschopnosti podnikov. Ide najmä o nasledujúce body:

- Vedenia podnikov sú teraz povinné poskytnúť všetky potrebné informácie pre vytvorenie EZR.
- Európski sociálni partneri budú priamo zapojení do procesu zakladania nových európskych zamestnaneckých rád, pretože musia byť povinne informovaní o začiatku rokovaní.
- Každodenná práca EZR sa môže zefektívniť prostredníctvom možného zriadenia užšieho výboru, prostredníctvom rozšírenia schopností na základe kvalifikácie, ktorú budú mať členovia EZR využiť bez straty mzdy, ako aj prostredníctvom uznania EZR ako kolektívneho grémia zastupovania záujmov.

— Existujúca EZR sa teraz môže lepšie prispôsobiť aktuálnej situácii, pretože môže žiadať o opätovné prerokovanie dohôd o EZR, najmä v prípade podstatných štrukturálnych zmien, ktoré už nezaručujú účinné informovanie všetkých zamestnancov v skupine podnikov a prerokovanie s nimi na zodpovedajúcej dohodnutej úrovni.

1.3 EHSV však kritizuje, že navrhované nové znenie smernice nepresadzuje dostatočne dôsledne ciele stanovené v dôvodovej správe a zdôvodnení a že pretrvávajú určité nejasnosti. Platí to najmä pre tieto body:

- Zatiaľ čo návrh sociálnych partnerov by ustanovenia o informovaní zamestnancov a prerokovaní s nimi spresnil, sú úpravy v návrhu Komisie týkajúce sa zmysluplného a účinného zosúladenia zastupovania medzi národnú a európsku úroveň naďalej nejasné.
- Právomoci EZR sa prostredníctvom definície nadnárodnej oblasti pôsobnosti nespresňujú, čo bolo pôvodným zámerom, ale obmedzujú. Za „cezhraničné“ treba považovať aj rozhodnutia, ktoré sa týkajú iba jedného závodu v jednom členskom štáte EÚ, ale ktoré nie sú prijaté v tomto členskom štáte.
- Zachovávajú sa určité obmedzenia pri uplatňovaní a oblasti pôsobnosti smernice alebo sa dokonca opätovne zavádzajú.

1.4 EHSV kladie dôraz na to, aby sa prostredníctvom zlepšenia smernice o EZR zatriktívnilo hlavne jej uplatňovanie a aby sa zvýšil počet EZR. EHSV pritom oceňuje aj z dôvodov efektívnosti zámer trvať na prioritie riešenia dohôd EZR prostredníctvom rokovaní. To umožňuje flexibilné riešenia prispôbené konkrétnemu podniku a rozvíjanie cezhraničného sociálneho dialógu podľa konkrétnych požiadaviek.

1.5 Aby sa v praxi pomocou nových ustanovení zabezpečilo zlepšenie podstaty práce EZR a jej efektívnosti, EHSV navrhuje odstrániť v ďalšom legislatívnom konaní pretrvávajúce nejasnosti a nesúlad a upraviť najmä nasledujúce body:

- Plánované obmedzenie nadnárodnej pôsobnosti môže obmedziť práva a možnú účinnosť EZR. Musí byť preto prepracované. Príslušné zastúpenie zamestnancov nesmie byť kvôli príliš reštriktívnej úprave odrezané od toku informácií na najvyššej cezhraničnej úrovni podniku.
- Je potrebné skrátiť trvanie rokovaní na 18 mesiacov, pretože kratšie obdobie na zriadenie EZR zodpovedá praktickým skúsenostiam, a zdá sa, že nie je potrebné dlhšie časové obdobie. Zároveň sa majú napláňovať účinné opatrenia, aby sa žiadna zo zúčastnených strán nemohla zbaviť zodpovednosti, keď sa má založiť európske zastúpenie záujmov.
- Spresnenie pojmov „informovanie“ a „prerokovanie“ zvýši účinnosť a uznanie EZR, keď sa spresní, že majú vyjadriť svoj názor už k navrhovaným opatreniam, a nie až k ich realizácii.
- Je potrebné jasne stanoviť zodpovednosť vedenia podniku za zodpovedajúce informovanie zástupcov zamestnancov na cezhraničnej i národnej úrovni. Pokus lepšieho zosúladenia práva medzi rôznymi úrovňami nemá viesť k ďalším nepresnostiam alebo obmedzeniam tejto povinnosti.
- Zachovanie pôvodných, resp. zavedenie nových prahových hodnôt pre EZR je v istom rozpore so základným európskym právom každého zamestnanca na včasné informovanie a prerokovanie.
- Je potrebné špecifikovať, že nové dohody o EZR, ktoré vzniknú počas obdobia transpozície do národnej legislatívy, musia zodpovedať minimálne dosiahnutej úrovni súčasnej smernice o EZR (článok 6 smernice 94/45/ES, resp. článok 3 ods. 1 smernice 97/74/ES). Toto je dôležité z hľadiska právnej istoty všetkých zúčastnených.
- Aby bolo možné zefektívniť prácu v EZR a aby lepšie plnila svoju funkciu v podniku, mala by obnovená smernica o EZR aspoň stimulovať rozšírenie možností zasadnutí a vo všeobecnosti by mala stanoviť, že zákonné normy sú vyslovene minimálnymi normami, a že štáty majú v každom smere ešte čo zlepšovať pri ich transponovaní.

1.6 EHSV je presvedčený, že takýmto zlepšením právnych predpisov Spoločenstva týkajúcich sa zapojenia zamestnancov by sa významne prispelo k zabezpečeniu dobrého a teda aj sociálne zodpovedného riadenia podnikov v Európe. Toto zlepšenie by zároveň poslúžilo ako konkurenčná výhoda európskeho hospodárstva a je zároveň prvkom európskeho sociálneho modelu.

2. Úvod: Kritériá na preskúmanie návrhu Komisie na prepracovanie smernice o EZR

2.1 Európska komisia predložila 2. júla 2008 návrh na prepracovanie smernice o zriaďovaní európskej zamestnaneckej rady ⁽¹⁾.

EHSV výslovne víta, že Európska komisia vyvinula legislatívnu iniciatívu s cieľom prispôbiť práva európskych zamestnanec-kých rád (EZR) realite na vnútornom európskom trhu. Výbor komentuje týmto stanoviskom návrh Európskej komisie najmä z toho hľadiska, do akej miery možno dosiahnuť ciele, ktoré samotná Komisia uviedla v návrhu. Výbor si dovoľuje navrhnúť v tomto zmysle určité zmeny a doplnky.

2.2 EHSV sa opiera o svoje vlastné práce týkajúce sa zapojenia zamestnancov, najmä EZR ⁽²⁾. Opätovne zdôrazňuje pozitívnu funkciu zapojenia zamestnancov na národnej a nadnárodnej úrovni vzhľadom na ďalšiu sociálnu, hospodársku a ekologickú integráciu Európy (Lisabonské ciele) a osobitnú úlohu EZR.

Cezhraničné podniky majú pre úspech Európy veľký význam. Európa uspeje v globálnej hospodárskej súťaži len na základe kvalitatívnej stratégie, ktorá sa nebude zameriavať len na podnikové náklady, ale bude zahŕňať aj sociálnu zodpovednosť podnikov a zapojenie zamestnancov do podnikov. EHSV preto vníma EZR ako dôležitý nástroj európskej politiky, ktorý vytvorí lepšie podmienky pre súčinnosť najdôležitejších skupín ekonomiky v zmysle európskej stratégie trvalej udržateľnosti. Na základe toho budú môcť podniky prispievať k rozvoju európskej spoločnosti. Pretože pre európsku stratégiu zameranú na kvalitu je v medzinárodnej súťaži dôležité nasadenie a kvalifikácia zamestnancov, je ich efektívne zapojenie rozhodujúcim prvkom úspešného riadenia podnikov.

2.3 EHSV vníma návrh smernice Európskej komisie ako logický výsledok dlho trvajúcej politickej diskusie. Svojim stanoviskom sa

⁽¹⁾ KOM(2008) 419 v konečnom znení.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Konkrétne uplatňovanie smernice 94/45/ES o európskych zamestnaneckých rádoch a prípadných aspektoch, ktoré by bolo vhodné prepracovať“, spravodajca: pán PIETTE (Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004). „Sociálny dialóg a účasť zamestnancov – kľúč na predvídanie a zvládanie priemyselných zmien“, spravodajca: pán ZÖHRER, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006). „Európske zamestnanecké rady: Nová úloha pri podpore európskej integrácie“, spravodajca: pán IOZIA (Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006).

vzťahuje na rozhodnutia Európskeho parlamentu z rokov 2001 ⁽³⁾, 2006 a 2007 ⁽⁴⁾ a tiež na spoločné vyhlásenie sociálnych partnerov z roku 2005 ⁽⁵⁾.

V týchto dokumentoch sa do centra pozornosti dostávajú body, ktoré sa opätovne nachádzajú aj v predloženej dohode európskych sociálnych partnerov na zlepšenie predloženého návrhu Komisie: lepšia definícia práva na informovanie a prerokovanie s cieľom poskytnúť zamestnancom reálne možnosti vplyvu na rozhodovanie podniku, lepšie práva spoluúčasti odborov a zlepšenie práce EZR, ako napr. umožnenie školení, poskytnutie prostriedkov na školenia. Ako ďalší dôvod prepracovania smernice sa uviedlo, že sa tak vytvorí koherentný a účinný právny rámec a že sa odstráni nedostatky pri národnej transpozícii smernice o EZR.

2.4 EHSV víta, že európski sociálni partneri v tejto súvislosti akceptujú aktuálny návrh Komisie ako základ pre prepracovanie smernice a konštatujú v podstatných bodoch spoločné aspekty, ktoré sa majú zohľadniť v ďalších fázach prepracovania. EHSV výslovne podporuje túto dohodu a zohľadňuje jej obsah vo svojich návrhoch, pretože tak je možné lepšie dosiahnuť ciele návrhu smernice.

2.5 EHSV podporuje ciele prepracovania smernice o EZR, ktoré Komisia v návrhu z 2. júla 2008 ⁽⁶⁾ zdôraznila ako rozhodujúce:

- rozšíriť právnu istotu pre všetkých zúčastnených, t. j. zamestnávateľov a zamestnancov,
- zabezpečiť účinnosť práv zamestnancov na informovanie a prerokovanie s nimi v priestore EÚ/EHP na nadnárodnej úrovni a zlepšiť tak efektívnosť EZR,
- zlepšiť uplatňovanie smernice o EZR a zvýšiť tak počet novozaložených EZR,
- dosiahnuť lepšie zosúladenie európskych smerníc týkajúcich sa informovania zamestnancov a prerokovania s nimi.

3. Zlepšenie právnej istoty – zabezpečenie súladu práva EÚ týkajúceho sa informovania a prerokovania

3.1 Prepracovaním smernice 94/45/ES sa má definícia informovania zamestnancov a prerokovania s nimi zosúladiť s ostatnými právnymi nástrojmi Spoločenstva, čím sa má zjednodušiť právny rámec.

⁽³⁾ So zreteľom na správu Európskeho parlamentu zo 16. 7. 2001, spracovateľ: pán MENRAD (A5 – 0282/2001 – v konečnom znení).

⁽⁴⁾ P6-TA (2007)0185.

⁽⁵⁾ Spoločný pracovný program európskych sociálnych partnerov 2003 – 2005. Pozri aj spoločné vyhlásenie zo 7. 4. 2005: „Lessons learned on European Work Councils“ (Skúsenosti európskych zamestnanec-kých rád). Európski sociálni partneri tu poukázali na pozitívny rozvoj sociálneho dialógu zo strany európskych zamestnaneckých rád v rozsiahlom vlastnom prieskume o ich fungovaní, v ktorom sa okrem iného zdôrazňuje aj význam sociálneho dialógu v podniku.

⁽⁶⁾ Pozri dokument Komisie o diskusii s európskymi sociálnymi partnermi, C/2008/660, 20.2.2008.

EHSV výslovne víta tento zámer, ktorý bol viackrát uvedený v zdôvodnení k návrhu na prepracovanie smernice, no zároveň poznamenáva, že pri bližšom preskúmaní predložený návrh Komisie naplňa tento zámer len čiastočne.

3.2 Možno to vysvetliť na príklade preformulovaného obmedzenia oblasti pôsobnosti EZR na nadnárodné záležitosti:

3.2.1 Prenosom ustanovení cezhraničného charakteru rozhodnutí podniku z platných doplnkových požiadaviek ustanovení smernice na článok 1 ods. 4 návrhu Komisie má mať EZR možnosť zaoberať sa záležitosťami len vtedy, keď sa rozhodnutie podniku týka buď celého podniku alebo aspoň dvoch závodov v dvoch rôznych členských štátoch.

3.2.2 Takéto obmedzenie nadnárodnej pôsobnosti, ktoré bolo do textu smernice vložené, nie je odôvodnené a z pohľadu EHSV nie je ani vhodné. Mohlo by viesť napríklad k tomu, že zamestnanci v jednom členskom štáte EÚ nebudú mať prístup k najvyššej rozhodovacej úrovni, ak nadnárodný podnik so sídlom v inom členskom štáte EÚ prijme rozhodnutie s podstatnými zmenami podmienok ich zamestnávania. V takom prípade by podnik na základe novej definície nebol povinný informovať EZR a prerokovať s ním túto záležitosť.

3.2.3 Z pohľadu EHSV musí byť zaručené, že EZR budú konzultované pravidelne aj vtedy, keď sa na prvý pohľad zdá, že rozhodnutie podniku bude účinné len v jednom členskom štáte EÚ, pričom však bolo súčasťou rozhodnutia relevantného v medzinárodnom kontexte. EHSV sa preto zasadzuje o zodpovedajúcu zmenu v článku 1 ods. 4, ktorá zabezpečí, aby – ako sa správne uvádza v zdôvodnení 12 prepracovaného znenia – „Musia sa prijať primerané opatrenia s cieľom zabezpečiť riadne informovanie zamestnancov podnikov alebo skupín podnikov pôsobiacich v rámci Spoločenstva a prerokovanie s nimi v prípade, že rozhodnutia, ktoré sa ich týkajú, prijíma iný členský štát, ako je štát, v ktorom sú zamestnaní“, resp. ak sa týkajú podniku ako celku. Rozsah činnosti EZR nesmie byť v žiadnom prípade obmedzený prepracovaným znením smernice o EZR.

3.3 Ani novým znením definícií informovania zamestnancov a prerokovania s nimi, ktoré treba zásadne hodnotiť pozitívne a ktoré sú uvedené v článku 2, nenapĺňa návrh Komisie cieľ upraviť základy práva Spoločenstva v tejto oblasti.

3.3.1 V doplnkových požiadavkách prílohy smernice o EZR sa síce nachádza podľa zákona spresnenie, na základe ktorého má prerokovanie prebehnúť takým spôsobom, aby sa zamestnancom umožnilo prediskutovať odpoveď vedenia k stanovisku EZR ešte pred prijatím plánovaného rozhodnutia. Tým sa však táto úprava nestáva normou pre všetky EZR.

3.3.2 Až spoločný návrh európskych sociálnych partnerov, podľa ktorého je potrebné doplniť toto presné znenie do definícií v článku 2, zabezpečuje v tomto bode jasnosť a právnu istotu:

- Informovanie musí mať takú formu a obsah, aby sa zástupcom zamestnancov umožnilo v rámci prípravy na prípadné prerokovanie s kompetentnými zástupcami vedenia dôkladné preskúmanie možných dôsledkov plánovaných rozhodnutí a
- prerokovanie treba chápať ako proces, ktorý EZR umožňuje predložiť vlastné návrhy v období, keď ich vedenie podniku môže ešte zohľadniť, a keď proces rozhodovania ešte nie je ukončený.

3.3.3 V tejto súvislosti by chcel EHSV poukázať aj na nedôslednosť v bode 3 doplnkových požiadaviek (príloha I), v ktorom sú zakotvené práva zástupcov zamestnancov v prípade výnimočných okolností:

V novom návrhu Komisie sa stanovuje, že tieto práva sa uplatňujú aj vtedy, keď sa prijímajú rozhodnutia, ktoré majú výrazný dosah na zamestnancov. Podľa názoru EHSV tu treba hovoriť o „plánovaných opatreniach“. V opačnom prípade by to bolo v rozpore so zámerom včasného informovania zamestnancov a prerokovania s nimi, ktorý sa sleduje v ďalších častiach textu Komisie. EHSV žiada o spresnenie textu.

3.4 EHSV víta zámer Európskej komisie lepšie zosúladiť právomoci a tým aj deľbu práce medzi cezhraničné grémium a národnú úroveň zastúpenia záujmov a jasnejšie ich vymedziť. Výbor však aj v tomto prípade pochybuje, či sa to podarilo v dostatočnej miere:

Je v záujme všetkých zúčastnených, aby zástupcovia zamestnancov na rôznych úrovniach nedostávali v rôznom čase rôzne informácie k jednej a tej istej záležitosti. V texte smernice musí byť teda zabezpečené, aby EZR ako aj zastúpenia zamestnancov na národnej úrovni boli informované o plánovaných rozhodnutiach, ktoré majú viesť k podstatným zmenám pracovných podmienok a podmienok zamestnávania. To jednoznačne zdôraznili aj európski sociálni partneri vo svojej dohode.

3.5 EHSV víta, že podľa článku 12 ods. 5 návrhu Komisie nesmú byť zlepšené normy v prepracovanej smernici o EZR v súvislosti so zosúladením národného a európskeho práva využité na to, aby sa obmedzili už dosiahnuté širšie normy v národnom práve.

Zvolená nejednoznačná formulácia, ktorá znie: „nie je dostatočným dôvodom na krok späť“, nezaručuje podľa názoru EHSV tento zámer. EHSV by privítal, keby text smernice spresnil, že v tejto súvislosti ide o „nezníženie všeobecnej úrovne ochrany zamestnancov“, ako sa stanovuje aj v zdôvodnení 36 návrhu Komisie.

3.6 EHSV víta predložené pozmeňovacie návrhy k ustanoveniu, na základe ktorých je možné opätovne prerokovať dohodu o EZR, ak podstatné zmeny v štruktúre podniku už nezaručujú účinné informovanie všetkých zamestnancov a prerokovanie s nimi zodpovedajúce dohodnutej úrovni (pozri článok 6 ods. 2 písm. g) a články 13 ods. 2 a 13 ods. 3).

- Tu treba uvítať najmä spresnenie v článku 13 ods. 3, na základe ktorého sa počas nových rokovaní predpokladá platnosť existujúcich dohôd.
- Výboru však zároveň chýba, že pri stroskotaní rokovaní musia byť povinne uplatnené doplnkové požiadavky, ako to platí aj podľa článku 7 pre prípad, že nebude dosiahnutá dohoda. Zákonné ustanovenie musí poskytovať istotu, že pri nových rokovaniach nevznikne medzera v zastupovaní na cezhraničnej úrovni.

3.7 EHSV napokon víta aj skutočnosť, že Komisia sa vo svojom návrhu pokúsila konštituovať kolektívny mandát pre zastupovanie EZR. Európski sociálni partneri výslovne vítajú aj tento bod, pričom vo svojom vyhlásení zdôrazňujú, že EZR musí mať k dispozícii nevyhnutné prostriedky na vykonávanie mandátu, ktorý vyplýva zo smernice.

4. Zaručenie účinnosti európskej zamestnaneckej rady – zlepšenie efektívnosti v každodennom živote podniku

4.1 EHSV už na inom mieste zdôraznil výnimočnú úlohu európskych zamestnaneckých rád a podčiarkol význam ich členov, ktorí sú podľa neho „priamymi a motivovanými aktérmi budovania novej (európskej) spoločnosti“ (7).

Európskymi právnymi predpismi sa preto musí zabezpečiť, aby EZR mohli účinne vykonávať svoju demokratickú a zároveň hospodársku funkciu. Tieto predpisy musia najmä vytvoriť predpoklady pre to, aby mala EZR k dispozícii potrebné pracovné prostriedky a možnosti komunikácie a kvalifikácie. To zdôraznili aj európski sociálni partneri.

4.2 Návrh Komisie anticipuje tieto požiadavky a členom EZR zo všetkých členských štátov EÚ výslovne priznáva možnosť ďalšieho vzdelávania bez straty mzdy, čo vyplýva priamo z mandátu EZR.

Táto možnosť rozšírenia kompetencií isto prispeje k zlepšeniu účinnosti a produktivity. Bolo by však dôslednejšie zdôrazniť, že podniky na základe praktizovaných zvyklostí prevezmú náklady na takéto školenia.

(7) „Európske zamestnanecké rady: Nová úloha pri podpore európskej integrácie“, spravodajca: pán IOZIA (Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006).

4.3 Intenzita a frekvencia možnej komunikácie medzi členmi EZR rozhoduje o efektívnosti práce tohto grémia. EHSV preto víta, že návrh Komisie obsahuje v tejto súvislosti niekoľko zlepšení:

- Na zefektívnenie riadenia a koordinácie môže EZR do dohody o EZR presadiť „riadiaci výbor“ (článok 6 písm. e), ktorý môže mať podľa nového ustanovenia 1 písm. d) v prílohe smernice až päť členov a ktorý svoju činnosť môže vykonávať pravidelne.
- Tým majú zamestnanci i vedenia podnikov, najmä v prípade mimoriadnych okolností, spoľahlivé kontaktné miesto na cezhraničnej úrovni založené na kontinuite.

4.4 Tento zámer zefektívniť praktickú prácu EZR sa však z pohľadu EHSV nepresadzuje dôsledne:

- Z praktických skúseností možno vyvodiť, že EZR pracuje efektívne vtedy, keď podnik poskytne dostatočné možnosti komunikácie. Podľa EHSV to je zabezpečené najmä v tých podnikoch, v ktorých sa uskutočnia spravidla viac než jedno zasadnutie za rok, ak sa pritom v primeranom čase pred týmto zasadnutím a po ňom uskutočnia schôdze bez prítomnosti členov vedenia podniku – ako bolo často dohodnuté dobrovoľne a nad rámec zákonných predpisov. Výbor preto zastáva názor, že obnovená smernica o EZR by mala aspoň stimulovať rozšírenie možností zasadnutí a stanoviť, že zákonné normy sú vyslovene minimálnymi normami.

4.5 EHSV by na tomto mieste chcel vo všeobecnosti pripomenúť, že pri transpozícii novej smernice o EZR do národného práva a pri stanovovaní prostriedkov pre prácu EZR môžu ísť členské štáty nad rámec minimálnych podmienok smernice.

- To sa týka napríklad nového záväzku členov EZR – ktorý je uvedený v článku 10 ods. 2 a hodnotený pozitívne – o informovaní zástupcov zamestnancov v závodoch alebo – ak zamestnanci nemajú zástupcov – informovaní priamo zamestnancov o obsahu a výsledkoch informovania a prerokovania v EZR.
- Z pohľadu EHSV by členské štáty pri implementácii smernice mali napláňovať opatrenia, ktoré zabezpečia efektívny tok informácií medzi európskou a národnou, resp. miestnou úrovňou zastúpenia záujmov. V tejto súvislosti by boli vhodné napríklad aj úpravy, ktoré umožnia priamy vstup do závodov, aspoň pre zástupcov krajiny a pre členov riadiaceho výboru EZR. Ďalej by malo byť umožnené zorganizovať stretnutie zástupcov zamestnancov na úrovni členského štátu s cieľom výmeny informácií, ak v určitom členskom štáte EÚ existuje viac závodov ako zástupcov v EZR a ak nie sú etablované zastúpenia záujmov vyššej úrovni (než na úrovni závodov).

4.6 Praktické skúsenosti z práce EZR naznačujú, že rozsah tém rokovanií by sa nemal definitívne viazať na obmedzený katalóg v doplnkových požiadavkách (príloha 1 písm. a). Prax ukazuje, že EZR sa zaoberá oveľa širším okruhom tém než iba štrukturálnymi zmenami.

Dialóg s mnohými vedeniami podnikov naznačuje výrazne širší záber tém, napríklad otázky ďalšieho vzdelávania alebo otázky podnikovej ochrany pri práci, ochrany zdravia a údajov. EHSV by očakával, že sa tieto skutočnosti zohľadnia pri prepracovaní právneho základu EZR a že EZR bude mať právo navrhovať témy na prerokovanie.

4.7 EHSV schvaľuje iniciatívu Komisie zameranú na podporu účasti všetkých skupín zamestnancov v európskych zamestnanckých rádách. V tejto súvislosti pripomína, že už vo svojich predchádzajúcich stanoviskách navrhoval zahrnúť aj riadiacich pracovníkov.

5. Zlepšenie uplatňovania smernice a zvýšenie počtu európskych zamestnanckých rád

5.1 Viac než 12 000 členov európskych zamestnanckých rád približne v 850 cezhranične pôsobiacich podnikoch oživuje v súčasnosti demokratickú infraštruktúru Európy. Existuje zhoda, že tieto rady zlepšujú sociálny dialóg v uvedených podnikoch a prispievajú k lepšiemu rozhodovaniu a lepšej realizácii rozhodnutí. Je v deklarovanom záujme Európskej komisie, aby sa počet EZR v oblasti uplatňovania smernice zvýšil. Aj EHSV sa za to zasadzuje.

Aby sa zvýšil potenciál zakladania EZR, ktoré sa majú zrealizovať, malo by nové znenie smernice z pohľadu EHSV obsahovať v článku 11 ods. 2 úpravu a účinné opatrenia, ktoré zatriktívnia ich uplatňovanie a sťažia prípadné obchádzanie, ako aj nezákonné neuplatňovanie, čo je aj zámerom dokumentu Komisie o rokovaníach so sociálnymi partnermi ⁽⁸⁾.

5.2 Predložený návrh revízie naznačuje, že Európska komisia prikladá európskym sociálnym partnerom veľký význam a zodpovednosť pri praktickej realizácii a uplatňovaní smernice o EZR.

- V článku 5 ods. 2 písm. c) sa zavádza povinnosť informovať sociálnych partnerov na európskej úrovni o začiatku rokovaní a zložení osobitného vyjednávacieho orgánu, ktorý sa má vytvoriť.
- Výslovne sa uznáva aj pozitívna úloha (európskych) odborov a združení zamestnávateľov, ktorá je známa z doterajšej praxe, pri podpore prerokovania dohôd o EZR alebo dohode nových podmienok (článok 5 ods. 4/zdôvodnenie 39).

⁽⁸⁾ Jedným zo zámerov tohto dokumentu Komisie bolo vyzvať členské štáty prostredníctvom novej smernice, aby naplánovali „účinné, primerané a odstrašujúce sankcie“, pozri: C/2008/660, s. 7.

5.3 EHSV víta v tejto súvislosti aj to, že predložený návrh Komisie rozhodujúcim spôsobom zlepšuje situáciu vo fáze zakladania EZR.

- Na základe toho musí vedenie podniku poskytnúť všetkým zúčastneným stranám údaje o štruktúre podniku a zamestnancoch, ktoré sú potrebné pre začatie vyjednávania (článok 4 ods. 4).
- Treba rátať s tým, že toto nevyhnutné jednoznačné znenie prispeje v budúcnosti k tomu, že v tejto súvislosti nebudú vznikať spory. V minulosti musel o problémoch už viackrát rozhodovať Súdny dvor Európskych spoločenstiev ⁽⁹⁾.

5.4 Z pohľadu EHSV by bezproblémovjšiemu vytváraniu európskych zamestnaneckých rád okrem toho prospelo, keby bola zákonom stanovená lehota pre rokovania až po uzavretie dohody výrazne kratšia.

- V praxi sa trojročná lehota pre rokovanie, ktorá v súčasnosti existuje, preukázala ako nevhodná, pretože je príliš dlhá. Väčšina rokovaní s EZR bola uzatvorená v podstatne kratšej lehote.
- V kritických prípadoch viedla táto dlhá lehota k diskontinuitate a naťahovaniu rokovaní. Dohody podľa ustanovení v článku 6 smernice o EZR sa preto v niektorých prípadoch nezrealizovali.

EHSV sa preto zasadzuje o to, aby sa maximálna lehota pre rokovanie v novej smernici o EZR skrátila, napr. na 18 mesiacov, ako to navrhol Európsky parlament už v roku 2001.

5.5 EHSV napokon zdôrazňuje svoju nádej, že aj počas lehoty na transpozície revidovanej smernice do národného práva budú zriaďované nové EZR. EHSV vychádza z toho, že dohody novozaložených grémií počas tohto obdobia budú v plnej miere zodpovedať ustanoveniam podľa článku 6 existujúcej smernice 94/45/ES, resp. jej transpozícií do národného práva a že tieto dohody budú mať právnu záväznosť aj po vstupe do platnosti novej smernice.

5.6 Existujúca prahová hodnota a obmedzenia: EHSV konštatuje, že aj v predloženom návrhu Komisie o revízii smernici o EZR sa zachovávajú prahové hodnoty pre podniky pre prípad založenia EZR, vylúčenie skupín zamestnancov v určitých odvetviach (lodná doprava) ako aj obmedzenie pri informovaní zamestnancov a prerokovaní s nimi v hospodárskych záležitostiach (presadzovanie iných cieľov – tzv. Tendenzschutz). Do návrhu sa dokonca doplnila nová prahová hranica (aspoň 50 zamestnancov v jednej členskej krajine) pre zastupovanie na cezhraničnej úrovni. Pritom sa nezohľadňuje, že v rôznych členských štátoch sa majú zastúpenia zamestnancov vytvoriť aj vtedy, keď táto prahová hodnota nie je dosiahnutá. Pri formulácii článku 5 ods. 2 písm. b) (Osobitný vyjednávací orgán) a v odseku 1 písm. c) prílohy I – Doplnkové požiadavky (Zloženie európskej zamestnaneckej rady) návrhu Komisie by sa mal preto sledovať cieľ vytvoriť národné zastúpenie zamestnancov.

EHSV to vníma ako pozoruhodný rozpor vo vzťahu k základnému európskemu právu každého zamestnanca na včasné informovanie a prerokovanie, ak sa ho určité rozhodnutie bude týkať. EHSV aj v tejto súvislosti EHSV očakával, že sa pri vypracovaní nového znenia smernice zohľadní aj táto téma.

V Bruseli 4. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

⁽⁹⁾ Pozri rozsudky Súdneho dvora Európskych spoločenstiev vo veciach Bofrost (C-62/99), Kühne & Nagel (C-440/00) a ADS Anker GmbH (C-349/01).

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré získali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, boli v priebehu diskusie zamietnuté:

Bod 1.5

Upraviť štvrtú zarážku takto:

„— Je potrebné jasne stanoviť zodpovednosť vedenia podniku za zodpovedajúce informovanie zástupcov zamestnancov na cezhraničnej i národnej úrovni. Pokus lepšieho zosúladenia práva medzi rôznymi úrovňami nemá viesť k ďalším nepresnostiam alebo obmedzeniam tejto povinnosti ani k spomaleniu procesu rozhodovania.“

Výsledok hlasovania	Hlasy za 43	Hlasy proti 91	Zdržali sa 5
----------------------------	-------------	----------------	--------------

Body 3.2 až 3.2.3 (vrátane)

Vypustiť

Výsledok hlasovania	Hlasy za 35	Hlasy proti 100	Zdržali sa 5
----------------------------	-------------	-----------------	--------------

Bod 3.3.2

Upraviť prvú zarážku takto:

„— Informovanie musí mať takú formu a obsah, aby sa zástupcom zamestnancov umožnilo v rámci prípravy na prípadné prerokovanie s kompetentnými zástupcami vedenia dôkladné preskúmanie možných dôsledkov plánovaných rozhodnutí, pričom sa nesmie spomaliť proces rozhodovania v podnikoch, a“

Výsledok hlasovania	Hlasy za 43	Hlasy proti 91	Zdržali sa 5
----------------------------	-------------	----------------	--------------

Bod 4.2

Zmeniť:

„— Táto možnosť rozšírenia kompetencií isto prispeje k zlepšeniu účinnosti a produktivity. Bolo by však dôslednejšie zdôrazniť, že podniky na základe praktizovaných zvyklostí prevezmú náklady na takéto školenia.“

Výsledok hlasovania	Hlasy za 37	Hlasy proti 98	Zdržali sa 9
----------------------------	-------------	----------------	--------------

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o uplatňovaní práv pacientov pri cezhraničnej zdravotnej starostlivosti“

KOM(2008) 414 v konečnom znení – 2008/0142 (COD)

(2009/C 175/22)

Rada sa 23. júla 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o uplatňovaní práv pacientov pri cezhraničnej zdravotnej starostlivosti“

KOM(2008) 414 v konečnom znení – 2008/0142 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. novembra 2008. Spravodajcom bol pán BOUIS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza zo 4. decembra 2008) prijal 80 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti, nasledujúce stanovisko:

1. Pripomienky a odporúčania

1.1 EHSV sa problematikou zdravia a práv pacientov zaoberal v rôznych stanoviskách a preto berie na vedomie tento návrh smernice, ktorý nielenže je reakciou na rozhodnutia Európskeho súdneho dvora, ale vychádza priamo z práv pacientov a z úsilia o koordináciu politiky jednotlivých členských štátov v oblasti zdravotníctva.

1.2 Text opätovne potvrdzuje, že systémy zdravotníctva spadajú do zodpovednosti členských štátov a spôsoby uhrádzania nákladov na zdravotnú starostlivosť sa ním nemenia. Navrhované ustanovenia však v konečnom dôsledku budú mať určitý dosah na systémy zdravotníctva, ktoré sú založené na solidarite a na finančnej stabilite. EHSV sa teda zamýšľa nad konkrétnymi spôsobmi uplatňovania zásady subsidiarity v politike v oblasti zdravotníctva a vyslovuje niekoľko pripomienok a odporúčaní.

1.3 Výbor sa obáva, že rozdiely medzi rôznymi skupinami obyvateľstva, pokiaľ ide o poskytovanie zdravotnej starostlivosti, by sa mohli prehĺbiť, a preto žiada, aby bolo v návrhu smernice uvedené, že pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti sa musí rešpektovať rovnosť všetkých ľudí a že občanom, ktorí to najviac potrebujú a/alebo ktorí majú najslabšie sociálne poistenie, bude zdravotná starostlivosť poskytnutá prednostne.

1.4 Základné právo každého užívateľa získať záruky potrebné pre kvalitu a bezpečnosť nastoľuje povinnosť štandardizácie, certifikácie a hodnotenia materiálnych a ľudských kapacít, ako aj spôsobu fungovania zdravotnej starostlivosti.

1.5 Prístup k cezhraničnej zdravotnej starostlivosti si vyžaduje, aby sa kapacity zdravotníckych organizácií rôznych krajín navzájom dopĺňali a boli vyrovnané z hľadiska technických aj ľudských aspektov, zdravotníckeho vybavenia a zodpovednosti poskytovateľov služieb. Na to je potrebné vytvoriť politiku európskej pomoci v oblasti odbornej prípravy zdravotníkov a zdravotníckeho vybavenia. Mimoriadnu pozornosť treba venovať niektorým zdravotným rizikám spojeným so zvýšenou mobilitou pacientov.

1.6 Podľa EHSV by tento text nemal byť prejavom snahy o všeobecné rozšírenie mobility pacientov, ale mal by navrhovať rámec, ktorý umožní pacientom uplatniť si na ňu právo, pričom sa nesmie zabúdať na to, že kvalitné zdravotnícke služby musia mať k dispozícii aj v mieste bydliska. Mechanizmy, ktoré budú zavedené musia zodpovedať rozsahu cezhraničnej zdravotnej starostlivosti.

1.7 EHSV znepokojuje rozlíšenie medzi nemocničnou a ambulantnou starostlivosťou uvedené v smernici, ktoré vychádza skôr z finančných aspektov než z reálneho spôsobu fungovania zdravotnej starostlivosti v jednotlivých krajinách, a preto v súlade so zásadou subsidiarity a s článkom 86 ods. 2 Zmluvy o ES odporúča, aby každý členský štát definoval, čo považuje za nemocničnú starostlivosť a čo nie.

1.8 Každý občan musí mať možnosť využívať zdravotnú starostlivosť v inom členskom štáte bez diskriminácie, podľa definície v článku 13 Zmluvy a so zreteľom na práva pacienta ako ich formuluje EHSV⁽¹⁾, a to napríklad aj pomocou zdravotnej knižky a európskej zdravotnej karty s presnými informáciami, ku ktorej by mali prístup zdravotnícki odborníci aj samotný pacient.

1.9 Potreba účinnej informačnej politiky v oblasti cezhraničnej zdravotnej starostlivosti je tým väčšia, že jedine ona môže dať záseade rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti konkrétny obsah a umožniť užívateľovi rozhodnúť sa slobodne a na základe dostatočných informácií. Je povinnosťou každého členského štátu vybudovať takúto informačnú politiku.

1.10 V týchto informáciách by mali byť uvedené aj spôsoby, ako si uplatniť nárok na náhradu škody a možnosti riešenia sporov. V tejto súvislosti by bolo vhodné zriadiť jediné kontaktné miesto a pacient by mal mať možnosť obrátiť sa na súd v mieste svojho bydliska. EHSV okrem toho navrhuje, aby bol systém povinného poistenia rozšírený na všetkých zdravotníkov.

1.11 Aby bolo riziko rozdielného prístupu k zdravotnej starostlivosti čo najmenšie, musia mechanizmy spätného uhrádzania nákladov pozorne prihliadať na termíny úhrady a na liečebné postupy, postupy uplatňované pri vydávaní liekov alebo v súvislosti s prístrojmi, ktoré môžu byť v krajine poskytnutia zdravotnej starostlivosti iné ako v krajine, v ktorej je pacient poistený.

1.12 Systém preplácania nákladov musí tiež zohľadňovať rozdiely, či dokonca sporné situácie, ktoré by mohli vzniknúť v dôsledku nejednotnosti systémov zdravotného poistenia, ktoré majú v každej krajine svoje špecifické prvky: priama fakturácia poisťovní, spoluúčasť, diferencované sadzby, stály všeobecný lekár, kodifikácia zdravotnej starostlivosti atď.

1.13 Spôsob poskytovania informácií nielenže musí spĺňať podmienky bezpečnosti a kvality poskytovaných informácií, ale tieto informácie musia jednotlivcovi pomôcť slobodne si vybrať a uľahčiť rozhodovanie medzi hospodárskou konkurencieschopnosťou, súdržnosťou, sociálnou spravodlivosťou a kolektívnou solidaritou.

1.14 Národné kontaktné miesta musia byť v kontakte s rôznymi združeniami pracujúcich, rodín a užívateľov a úzko spolupracovať so zdravotnými poisťovňami, aby sa tieto informácie podávali ďalej. Mali by tiež vyvíjať informačné a vzdelávacie aktivity v súvislosti s možnosťami cezhraničnej zdravotnej starostlivosti, určené lekárom a iným pracovníkom v oblasti zdravotnej starostlivosti, ako aj sociálnym pracovníkom.

1.15 Mimoriadnu pozornosť treba venovať kontinuite zdravotnej starostlivosti, ďalšej kontrole pacientov, prispôbeniu zdravotníckych zariadení a spotrebe liekov. Preto je potrebné, aby sa zdravotníci a zdravotnícke štruktúry skoorinovali pokiaľ ide o ďalšie sledovanie pacienta a o protokol týkajúci sa dlhodobej starostlivosti o pacienta.

1.16 Vytváranie európskych referenčných sietí musí ísť ruka v ruku s rozvojom informačných technológií, ktoré musia byť úplne interoperabilné a dostupné pre každého pacienta bez ohľadu na miesto jeho bydliska. Výmena poznatkov a skúseností by mala pomôcť zlepšiť kvalitu systémov členských štátov v prospech všetkých aktérov: inštitúcií, zdravotníkov, pacientov atď.

1.17 Štatistické údaje zozbierané v členských štátoch by mali umožniť vyhodnotiť uplatňovanie smernice. Na základe týchto údajov by sa tiež mohli určiť ukazovatele, ktoré pomôžu zistiť, aké sú silné a slabé stránky systémov zdravotnej starostlivosti, ako aj potreby a želania občanov v jednotlivých krajinách. Táto hodnotiaci správa by mala byť predložená aj EHSV, ktorý sa zaväzuje, že bude situáciu sledovať a prípadne vypracuje ďalšie stanoviská z vlastnej iniciatívy na túto tému.

1.18 Skutočné uplatňovanie práva pacientov v oblasti cezhraničnej zdravotnej starostlivosti si vyžaduje istý čas na prispôbenie, aby sa mohla uskutočniť zásadná zmena postupov a tiež, aby sa zmenilo myslenie ľudí a odborná príprava zdravotníckych pracovníkov. Do právnych predpisov jednotlivých štátov by sa preto mali zaradiť zásady európskej charty práv a povinností rôznych aktérov v oblasti zdravotnej starostlivosti.

1.19 Podľa EHSV je zrejmé, že zvolený prístup neumožňuje celkom zosúladiť otázku subsidiarity v oblasti zdravotnej starostlivosti s potrebou pevne stanoviť spôsob fungovania cezhraničnej zdravotnej starostlivosti. Vzniká tak priestor pre podstatne odlišné interpretácie, ktoré môžu byť zdrojom právnych problémov pre pacientov aj pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

2. Zhrnutie oznámenia Komisie

2.1 Právny a politický kontext žiadosti

2.1.1 V roku 2003 bola Komisia vyzvaná, aby preskúmala, akým spôsobom by sa dala zlepšiť právna istota v oblasti cezhraničnej starostlivosti podľa príslušnej judikatúry Európskeho súdneho dvora.

2.1.2 Smernica o službách na vnútornom trhu, predložená v roku 2004, obsahovala ustanovenia v tejto oblasti. Európsky parlament a Rada ich však neprijali, pretože sa nazdávali, že dostatočne nezohľadnili špecifiká politiky v oblasti zdravotnej starostlivosti, ktorá je v každej krajine iná, technickú zložitosť opatrení v tejto oblasti a finančné aspekty. Treba tiež podotknúť, že verejná mienka je na tieto otázky veľmi citlivá.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému „Práva pacientov“, spravodajca pan Bouis (Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008).

V roku 2008 Komisia predložila návrh oznámenia a smernice, ktorých cieľom je nastoliť jasný a transparentný rámec pre poskytovanie cezhraničnej zdravotnej starostlivosti v Európskej únii. Ide o využitie zdravotnej starostlivosti v zahraničí v prípade, že pacient cestuje za poskytovateľom zdravotnej starostlivosti do iného členského štátu. Komisia preto navrhuje definíciu pojmov nemocničná starostlivosť a ambulantná starostlivosť.

2.2 Navrhovaný rámec

2.2.1 Predložený návrh vychádza z článku 95 Zmluvy o ES, ktorý sa týka zavedenia a fungovania vnútorného trhu, z článku 152 o verejnom zdraví a z všeobecných zásad Charty základných práv EÚ v znení ustanovení reformnej zmluvy.

2.2.2 V záujme dosiahnutia cieľov sa právne definície a všeobecné ustanovenia zameriavajú na tri hlavné oblasti: spoločné princípy vo všetkých systémoch zdravotníctva EÚ, špecifický rámec cezhraničnej zdravotnej starostlivosti a európsku spoluprácu v oblasti zdravotnej starostlivosti. V smernici sa uvádzajú presné zásady úhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť poskytnutú v iných členských štátoch, ako aj spôsob, ako sa práva pacientov budú uplatňovať v praxi, pričom sa rozlišuje medzi nemocničnou a ambulantnou starostlivosťou.

2.2.3 Týmto návrhom sa nemení existujúci regulačný rámec pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia.

2.2.4 V smernici sa spresňujú postupy, ktoré treba dodržať, a plánuje sa tiež vytvorenie národných kontaktných miest ako vhodných mechanizmov, ktorých cieľom bude informovať pacientov a pomáhať im. Každý pacient, ktorému v primeranom čase nemôže byť poskytnutá zdravotná starostlivosť v jeho vlastnej krajine, bude môcť využiť zdravotnícke služby iného členského štátu.

2.2.5 Smernica nabáda k väčšej európskej spolupráci prostredníctvom vytvorenia európskych referenčných sietí, vyhodnotenia zdravotníckych technológií a rozvoja informačných a komunikačných technológií s využitím internetu.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV sa problematikou zdravotníctva a práv pacientov zaoberal v rôznych stanoviskách a preto berie na vedomie snahu Európskej komisie zamerať sa na cezhraničnú zdravotnú starostlivosť.

3.2 Podľa EHSV byť tento krok nemal byť prejavom snahy o všeobecné rozšírenie mobility pacientov, ale mal by navrhovať rámec, ktorý umožní pacientom uplatniť si na ňu právo. Mechanizmy, ktoré budú zavedené, musia, či už z hľadiska rozsahu alebo nákladov, zodpovedať rozsahu cezhraničnej zdravotnej starostlivosti.

3.3 Navrhovaný text je v súlade s hodnotami Európskej únie a tallinskej charty⁽²⁾. Cieľom týchto textov je zabezpečiť, aby sa všade v Európe poskytovala zdravotná starostlivosť vysokej kvality, ktorá by bola dostupná pre všetkých.

3.4 Navrhovaná smernica v súčasnej podobe má sklony ignorovať skutočnosť, že systémy zdravotníctva v 27 členských štátoch sú veľmi zložité, rozmanité a rozdielne. Je takmer isté, že smernica nebude v rôznych systémoch zdravotníctva jednotlivých členských štátov chápaná rovnako. Preto sa EHSV zamýšľa nad konkrétnym spôsobom jej uplatňovania a žiada, aby boli nemocničná a ambulantná zdravotná starostlivosť jasne definované v záujme posilnenia právnej bezpečnosti pacientov a zdravotníckych zariadení.

3.4.1 Text potvrdzuje, že systémy zdravotníctva spadajú do právomoci členských štátov, a usiluje sa plne rešpektovať ich zodpovednosť pokiaľ ide o spôsob fungovania systémov zdravotníctva, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a úhradu zdravotných nákladov. Navrhované ustanovenia však napokon aj tak budú mať určitý dosah na systémy zdravotníctva, ich finančnú stabilitu a okruh práv, ktoré sa k nim viažu.

3.4.2 Vzhľadom na podstatné rozdiely z hľadiska poskytovanej zdravotnej starostlivosti a nákladov na ňu môžu pri systéme preplácania nákladov pacienti po zaplatení za poskytnuté služby vzniknúť rozdiely, prípadne sporné situácie, v dôsledku toho, že systémy zdravotného poistenia nie sú jednotné a v každej krajine majú svoje špecifické prvky. EHSV sa obáva, že smernica by sa mohla stať príležitosťou pre otvorenie trhu so zdravotníckymi službami hospodárskej súťaži, a keď vstúpi do platnosti smernica o službách, mohla by poškodzovať kvalitu celého systému ochrany zdravia v Európe.

3.4.3 Ak má byť cezhraničná zdravotná starostlivosť účinná a správne využívaná, kapacity zdravotníckych organizácií rôznych krajín by sa mali navzájom dopĺňať a mali by byť vyrovnané z hľadiska technických aj ľudských aspektov, zdravotníckeho vybavenia a zodpovednosti poskytovateľov služieb.

3.4.4 Pacienti, ktorí využívajú cezhraničnú zdravotnú starostlivosť majú v každom prípade právo očakávať záruky pokiaľ ide o kvalitu a bezpečnosť zdravotníckych služieb. Z tohto základného práva vychádza tiež otázka harmonizácie postupov v oblasti udeľovania osvedčení, hodnotenia zdravotníckych postupov, zdravotníckeho vybavenia a vytvorenia systému vyplácania odškodného v prípade škody.

3.4.5 Kvalitné služby v oblasti cezhraničnej zdravotnej starostlivosti a dôvera k zdravotníckym službám poskytovaným v hostiteľskej krajine si vyžadujú, aby bolo v záujme zabezpečenia kontinuity zdravotnej starostlivosti splnených niekoľko podmienok. Bolo by treba:

— spopularizovať používanie zdravotnej knižky, ktorú bude mať každý jedinec už od narodenia,

⁽²⁾ Charta, ktorú 27. júna 2008 podpísali ministri zdravotníctva európskeho regiónu WHO v Tallinne.

- vytvoriť európsku zdravotnú kartu s presnými informáciami, ku ktorej budú mať prístup zdravotnícki pracovníci aj pacient,
- vytvoriť jednotné protokoly zdravotnej starostlivosti,
- skoordinať postupy v oblasti predpisovania liekov, a najmä zabezpečiť, aby sa všeobecne rozšírilo používanie názvu molekuly a nie obchodného názvu, a to napriek tomu, že lieky spadajú do oblasti pôsobnosti pravidiel medzinárodného obchodu,
- vytvoriť normy a systém osvedčení pre implantáty, zdravotnícke prístroje a zariadenia,
- zaviesť systém akreditácií, prípadne udeľovanie európskeho certifikátu pre zdravotnícke a iné terapeutické nemocničné vybavenie,
- zaviesť jednotný postup Spoločenstva pokiaľ ide o povolenia na uvádzanie liekov na trh.

Všetky tieto podmienky si vyžadujú rozvoj nových technológií a interoperabilitu informačných systémov.

3.4.6 Takéto zmeny v organizácii systému zdravotníctva a v zdravotníckych postupoch si vyžadujú zmenu v myslení a v odbornom vzdelávaní zdravotníkov, ale aj právne zmeny z hľadiska vymedzenia právomocí, úloh a povinností, ktoré prislúchajú najvyšším zdravotníckym orgánom každej krajiny, čo si vyžaduje istý čas na prispôbenie.

3.4.7 Skutočnosť, že každý pacient môže využiť cezhraničnú zdravotnú starostlivosť, musí znamenať rovnaký prístup k všetkým zdravotníckym službám a odborníkom, bez diskriminácie na základe pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie. Vyžaduje si to tiež účinnú informačnú politiku zameranú na dve oblasti:

3.4.7.1 Informácie o ponuke zdravotnej starostlivosti, ktoré musia byť dostupné pre každého občana, aby sa mohol rozhodnúť, či využije cezhraničnú zdravotnú starostlivosť, a ktoré by mali byť zverejňované pod dohľadom zdravotníckych orgánov. Tieto sa musia ubezpečiť, že k informáciám sa dostanú aj niektoré zraniteľné skupiny, ako napríklad osoby žijúce na okraji spoločnosti alebo v neistých životných podmienkach.

3.4.7.2 Informácie o ochorení a o možných spôsoboch jeho liečenia, vrátane všetkých výhod a rizík, ktoré sa s nimi spájajú, ako aj informácie o zariadeniach alebo odborníkoch, ktorí takúto zdravotnú starostlivosť poskytujú.

3.4.7.3 Keďže tieto informácie získava pacient v interakcii so zdravotníkom, tento by mal mať najnovšie poznatky o možnostiach, ktoré existujú v Európe. Je teda dôležité, aby vzniklo prepojenie medzi poskytovateľmi zdravotníckych služieb a národnými kontaktnými miestami, preto by na tento účel mali byť vyčlenené finančné prostriedky. Okrem toho treba prekonať jazykovú bariéru.

3.4.8 Informácie musia byť podstatné a úplné, aby sa pacient mohol na základe nich slobodne rozhodnúť a aby sa nestal obeťou zneužitia a obchodných machinácií.

3.4.9 Jedine takéto požiadavky na informácie môžu umožniť, aby sa zásada rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vyjadrená v smernici, bez ohľadu na to, aké cezhraničné zdravotnícke služby pacient potrebuje, zmenila skutočnosť.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Článok 3

4.1.1 EHSV berie na vedomie, že navrhovaná smernica sa musí uplatňovať bez toho, aby boli dotknuté už vymedzené ustanovenia Spoločenstva a najmä nariadenia (ES) č. 1408/71 a č. 883/2004.

4.2 Článok 4 písm. d)

4.2.1 EHSV považuje zoznam odborníkov v oblasti zdravotníctva za neúplný a chce, aby boli doň zaradení aj odborníci, ktorí nie sú lekármi, napríklad z oblasti foniatrie a ortoptiky.

4.3 Článok 5

4.3.1 EHSV pripisuje mimoriadny význam tomuto článku a upozorňuje na to, že najťažšie bude zabezpečiť, aby zdravotná starostlivosť zodpovedala požiadavkám a želaniam občanov, a to nielen tak, že budú mať svoje práva, ale aj zodpovednosti, v záujme presadzovania spokojnosti spojením hospodárskej súťaživosti, súdržnosti, sociálnej spravodlivosti a kolektívnej solidarity. EHSV dohliadne na to, aby definície noriem kvality a bezpečnosti neohrozili rozmanitosť zdravotníckych systémov členských štátov (článok 152 ods. 5).

4.3.2 EHSV vyzdvihuje skutočnosť, že systémy zdravotníctva sú pre občanov, a najmä pre tých najzraniteľnejších, veľmi dôležité, ale aj to, že lepší prístup k zdravotnej starostlivosti vplýva na hospodársky rast, a zdôrazňuje, že všetky investície, ktoré umožnia prístup k zdravotnej starostlivosti budú tým účinnejšie, čím budú koordinovanejšie.

4.4 Článok 6

4.4.1 Podľa EHSV by mali mechanizmy spätného preplácania nákladov, ktoré budú zavedené, dôsledne prihliadať na to, že liečebné postupy, postupy uplatňované pri vydávaní liekov alebo v súvislosti s prístrojmi budú záležitosťou krajiny, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť, a nie krajiny, v ktorej je pacient poistený, zodpovednej za zavedenie podmienok poistného krytia. Preto by zoznamy o zhode mali byť stanovené aj pre výšku úhrady nákladov, ako aj pre povinnosti z hľadiska kontinuity zdravotnej starostlivosti.

4.4.2 EHSV znepokojuje skutočnosť, že ak pacientovi neplánovane nebudú preplatené zdravotnícke služby, bude musieť znášať nadmerné náklady. Napokon bude v záujme zabezpečenia kontinuity potrebné uvažovať o tom, že by finančné náklady na liečbu pacienta mohla znášať krajina, v ktorej je poistený. Môže to mať veľké dôsledky na spôsoby financovania.

4.4.3 V snahe zabrániť podporovaniu dvojakého prístupu v zdravotníctve a rozdielného zaobchádzania s pacientmi a tiež s jednotlivými štátmi, sa EHSV nazdáva, že je nevyhnutné objasniť otázku spôsobu hradenia nákladov v členskom štáte, v ktorom je zdravotná starostlivosť poskytovaná, ako aj platobné podmienky. EHSV zdôrazňuje, že pri vyúčtovaní treba prihliadať na existujúce štruktúry a postupy.

4.5 Články 7 a 8

4.5.1 EHSV má mimoriadne obavy pokiaľ ide o rozlíšenie medzi nemocničnou a ambulantnou zdravotnou starostlivosťou uvedené v smernici. Podotýka, že toto rozlíšenie vychádza skôr z finančných aspektov než zo spôsobu fungovania zdravotnej starostlivosti v jednotlivých krajinách.

4.5.2 Zatiaľ čo Komisia navrhuje vydať doplňujúci zoznam, EHSV v súlade so zásadou subsidiarity a článkom 86 ods. 2 Zmluvy o ES odporúča, aby členské štáty, okrem zjavných prípadov zneužitia moci, sami vymedzili, čo chápu pod pojmom zdravotná starostlivosť. Odseky 1 a 2 by mali pozmenené v tomto duchu.

4.6 Článok 9

4.6.1 Podľa EHSV sa vydávanie povolení vopred môže ukázať ako pozitívne, pokiaľ je príležitosťou pre reflexiu a informovanie pacienta vďaka dialógu, ktorý môže vzniknúť medzi pacientom a jeho poisťovňou. Okrem toho môžu tieto systémy udeľovania povolení zabezpečiť úhradu špecifických výdavkov, napríklad za cestovné.

4.6.2 EHSV sa nazdáva, že nezávisle od povinnosti zverejňovať kritériá týkajúce sa povolenia, ktoré musí pacient vopred získať, je nevyhnutné, aby každé odmietnutie bolo pacientovi riadne odôvodnené a vysvetlené.

4.7 Článok 10

4.7.1 EHSV zastáva názor, že je dôležité, aby sa zaviedli opatrenia zamerané na informovanie pacientov, ktoré by im umožnili správne si vybrať cezhraničnú zdravotnú starostlivosť. V týchto informáciách musia byť predovšetkým jasne uvedené povinnosti a hranice možností poskytovaných služieb, ako aj spôsob úhrady nákladov a suma, ktorú musí hradiť pacient.

4.7.2 EHSV odporúča, aby bolo povinné poistenie ⁽³⁾ rozšírené na všetkých zdravotníkov a aby bol pacient informovaný aj o spôsoboch, ako si môže uplatniť nárok na náhradu škody v prípade ujmy na zdraví spôsobenej chybou lekára alebo bez jeho zavinenia.

4.7.3 EHSV považuje za dôležité, aby sa zaviedol princíp jediného kontaktného miesta pre postupy a predkladanie sťažností a aby všetky sporné situácie spadali do právomoci súdu v mieste pacientovho bydliska.

4.7.4 Podľa názoru EHSV sú informačné služby online a internetové stránky skvelou možnosťou ako informovať pacienta, ktorú treba rozvinúť. Zdroje informácií a spôsob informovania by sa však nemali zredukovať len na tento jeden nástroj, keďže mnohí naši spoluobčania nemajú prístup k internetu alebo sa k nemu dostanú málokedy. Hrozilo by, že budeme v zdravotníctve podporovať dvojaký prístup a cezhraničnú zdravotnú starostlivosť budú môcť využívať len najvyššie a najlepšie informované spoločenské triedy.

4.8 Článok 12

4.8.1 Národné kontaktné miesta majú za úlohu šíriť informácie, a preto musia byť v kontakte s rôznymi združeniami pracujúcich, rodín a užívateľov a úzko spolupracovať so zdravotnými poisťovňami a s nezávislými orgánmi poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Mali by tiež vyvíjať informačné a vzdelávacie aktivity v súvislosti s možnosťami cezhraničnej zdravotnej starostlivosti určené lekárom a iným pracovníkom v oblasti zdravotnej starostlivosti, ako aj sociálnym pracovníkom, pričom každý členský štát bude zodpovedný za zriadenie svojho kontaktného miesta.

4.9 Článok 14

4.9.1 EHSV vyzdvihuje tento článok, ktorý pomôže zaručiť kontinuitu zdravotnej starostlivosti z hľadiska spotreby liekov, žiada však, aby bol uplatňovaný striktné, vzhľadom na riziko nadmernej spotreby liekov, či dokonca nezákonného obchodu s liekmi, ktorý by sa mohol rozvinúť. Upozorňuje, že smernica sa nezaoberá vydávaním liekov na lekárske predpis s obmedzením.

4.10 Článok 15

4.10.1 EHSV sa nazdáva, že tento článok aspoň čiastočne upokojuje jeho obavy z rozdielnej kvality poskytovaných zdravotníckych služieb v jednotlivých členských krajinách. Avšak vytvorenie európskych referenčných sietí musí ísť ruka v ruke s rozvojom informačných a komunikačných technológií, vďaka ktorým ich bude môcť využívať každý pacient bez ohľadu na miesto jeho bydliska.

⁽³⁾ Poistenie zodpovednosti za škodu.

4.10.2 Európske referenčné siete by mali mať aj tieto ciele:

- „hodnotenie a registrácia liečebných postupov“ ako doplnenie odseku 2 písm. a),
- „uznávanie diplomov a rešpektovanie etických kódexov“ ako doplnenie odseku 2 písm. d).

4.10.3 Hoci postup, ako sa stať členom týchto sietí je navrhnutý, EHSV pripomína, že je dôležité uskutočniť hodnotenie, prípadne zaviesť udeľovanie certifikátov.

4.10.4 EHSV si želá, aby v zozname špecifických kritérií a podmienok, ktoré musia siete spĺňať

- bol do odseku 3 písm. a) bod ix) doplnený text: „takáto spolupráca je veľmi potrebná, najmä pokiaľ ide o spoluúčasť užívateľov na definovaní vhodnej čakacej lehoty“;

- bol do odseku 3 písm. a) bod x) doplnený text: „nabádanie k uznaniu a dodržiavaniu spoločnej charty práv pacientov, ktorá zaručí skutočné uplatňovanie týchto práv v krajine pôvodu pacienta, ako aj pri cezhraničnej zdravotnej starostlivosti“.

4.11 Článok 18

4.11.1 Štatistické údaje zozbierané v členských štátoch by mali umožniť vyhodnotiť uplatňovanie smernice. Na základe týchto údajov by sa tiež mali dať určiť ukazovatele, ktoré pomôžu podrobnejšie zistiť, aké sú silné a slabé stránky systémov zdravotnej starostlivosti, ako aj potreby a želania občanov v jednotlivých krajinách.

4.12 Článok 20

4.12.1 Spôsob, ako bude prebiehať udeľovanie povolení pacientom, by mal byť podrobne vysvetlený a predložený Komisii na vyhodnotenie.

4.12.2 Táto hodnotiacia správa by mala byť predložená aj EHSV.

V Bruseli 4. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady .../.../ES z [...] o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 48 zmluvy, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností, udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení“

KOM(2008) 544 v konečnom znení – 2008/0173 (COD)

(2009/C 175/23)

Rada Európskej únie sa 8. októbra 2008 rozhodla podľa článku 44 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady .../.../ES z [...] o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 48 zmluvy, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností, udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení“ (kodifikované znenie)

KOM(2008) 544 v konečnom znení – 2008/0173 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) rozhodol 169 hlasmi za, pričom 2 hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 3. decembra 2008

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady určujúcej rozsah platnosti článku 143 písm. b) a c) smernice 2006/112/ES vzhľadom na oslobodenie od dane z pridanej hodnoty pre finálny dovoz určitého tovaru (kodifikované znenie)“

KOM(2008) 575 v konečnom znení – 2008/0181 (CNS)

(2009/C 175/24)

Rada Európskej únie sa 8. októbra 2008 rozhodla podľa článkov 93 a 94 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Rady určujúcej rozsah platnosti článku 143 písm. b) a c) smernice 2006/112/ES vzhľadom na oslobodenie od dane z pridanej hodnoty pre finálny dovoz určitého tovaru“ (kodifikované znenie)

KOM(2008) 575 v konečnom znení – 2008/0181 (CNS).

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 449. plenárnom zasadnutí 3. a 4. decembra 2008 (schôdza z 3. decembra 2008) rozhodol 167 hlasmi za, pričom 3 hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 3. decembra 2008.

Predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Generálny tajomník Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Martin WESTLAKE

2009/C 175/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o konkurencieschopnosti odvetví kovopriemyslu – Príspevok k Stratégii rastu a zamestnanosti EÚ“	100
2009/C 175/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o inovatívnych a trvalo udržateľných odvetviach lesného hospodárstva v EÚ: Príspevok k Stratégii pre rast a zamestnanosť EÚ“	105
2009/C 175/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zriaďovaní európskej zamestnaneckej rady alebo postupu v podnikoch s významom na úrovni Spoločenstva a v skupinách podnikov s významom na úrovni Spoločenstva na účely informovania zamestnancov a prerokovania s nimi“	109
2009/C 175/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o uplatňovaní práv pacientov pri cezhraničnej zdravotnej starostlivosti“	116
2009/C 175/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady .../.../ES z [...] o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 48 zmluvy, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností, udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení“	122
2009/C 175/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady určujúcej rozsah platnosti článku 143 písm. b) a c) smernice 2006/112/ES vzhľadom na oslobodenie od dane z pridanej hodnoty pre finálny dovoz určitého tovaru (kodifikované znenie)“	123

Predplatné na rok 2009 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 000 EUR ročne (*)
Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	100 EUR mesačne (*)
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročný CD-ROM	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	700 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	70 EUR mesačne
Úradný vestník EÚ, séria C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	400 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	40 EUR mesačne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačný (súhrnný) CD-ROM	22 úradných jazykov EÚ	500 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, CD-ROM, dve vydania za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	360 EUR ročne (= 30 EUR mesačne)
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

(*) Predaj jednotlivých čísel: do 32 strán: 6 EUR
 od 33 do 64 strán: 12 EUR
 nad 64 strán: cena určená individuálne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom CD-ROM-e.

Predplatitelia Úradného vestníka Európskej únie môžu získať rôzne prílohy k úradnému vestníku, ktoré sa budú zasielať na základe jednoduchých žiadostí. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznámení pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do Úradného vestníka Európskej únie.

Predaj a predplatné

Platené publikácie, ktoré vydáva Úrad pre publikácie, sú k dispozícii u komerčných distribútorov. Zoznam komerčných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke si možno prehliadať Úradný vestník Európskej únie, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>

